

ΝΟΜΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΑΤΤΙΚΗ ΟΡΩΝ*

Α

Αυτοῦμαι διότι δὲν ἔχω τερπνόν τι ἀνάγνωσμα νὰ προσφέρω, ἀλλὰ ξηρὴν μελέτην ἐπὶ τοῦ ἀττικοῦ δικαίου. Ἄλλ' ἂν μελέται τοιαῦται στεροῦνται χάριτος ἐπαγωγῆς, παρέχουσι μέγιστον τὸ διαφέρον εἰς τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ βίου τῶν προγόνων. Ἀληθῶς, τὸ δίκαιον εἶναι ἡ πιστὴ καὶ καθαρὰ ἔκφρασις τοῦ χαρακτῆρος παντὸς λαοῦ καὶ τὸ προῖόν τοῦ βίου τῆς κοινωνίας· μᾶλλον εἰπεῖν πρὸ μέσον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ζῆ ἐκάστη πολιτεία. Ἄριστα δὲ λέγει ὁ θεὸς Πλάτων ἐν Κρατύλῳ. «Τὸ δίκαιον εἶναι τι διῦξιόν δι' οὗ πάντα τὰ γιγνόμενα γίνονται . . . ἐπεὶ δὲ ἐπιτροπεύει τὰ ἄλλα πάντα διαίον, τοῦτο τὸ ὄνομα ἐκλήθη ὀρθῶς δίκαιον.» Ἐὰν λαὸς τις δὲν ἔχη ἀνατροφὴν ἐθνικὴν, βούλησιν ἰδίαν, ἦθη καὶ πολιτικὴν ἀπορρέοντα ἐκ τῆς προπατορικῆς αὐτοῦ ἱστορίας, τὸ δίκαιον αὐτοῦ εἶναι ξενικόν, παρείσακτον, νόθον. Τὸ δίκαιον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, προτοῦ κατκιστῆ ἐπαρχία Ῥωμαϊκῆ, ἀπεικονίζει ἀκριβῶς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸν βίον ἐκάστης τῶν πολιτειῶν τῆς χώρας, καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον δὲν δυνάμεθα νὰ γίνωμεν ἐγκρατεῖς τοῦ πνεύματος τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος ἄνευ τῆς μελέτης τοῦ δικαίου, ἦτοι τοῦ συνόλου τῶν θεσμῶν, οἵτινες, καθ' ἃ νῦν λέγομεν, ἀπετέλουν τὸ δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν δίκαιον ἐκάστης τῶν πολιτειῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἀληθῶς ὀλίγαι πληροφορίαι διεσώθησαν ἐσπαρμέναι τῇ δε κακεῖτε εἰς συγγραφὰς τῶν ἀρχαίων περὶ τῶν νόμων τῶν ἄλλων ἐλληνικῶν πολιτειῶν, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ δίκαιον τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηναίων εὐτυχῶς οἱ ἀττικοὶ ῥήτορες κατὰ μέγα μέρος ἀναπληροῦσι τὴν ἀπώλειαν τῶν πηγῶν. Ἐκ τῶν σωζομένων λόγων αὐτῶν, ἰδίως τῶν δικανικῶν, οἱ ἀρχαῖοι λεξικογράφοι, καὶ ἀπὸ τοῦ 16ου μ. Χ. αἰῶνος ἀκάματοι φιλόλογοι Γάλλοι, Ἀγγλοὶ καὶ Γερμανοὶ ἀνήγαγον εἰς σπουδαῖον κλάδον τῆς ἀρχαιολογίας τὸ δὴ καλούμενον ἀττικὸν δίκαιον. Καὶ τοῖς ἔχουσιν αὐτῶν ἐπόμενος ἐνόμισα ὅτι προσφέρω ἔργον εὐπρόσδεκτον προκαλῶν τὴν μελέτην καὶ τὴν κρίσιν ἐπὶ θεμάτων τοῦ κλάδου τούτου τῆς ἐλληνικῆς φιλολογίας καὶ ἱστορίας. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην προτίθεμαι νὰ ὑποβάλω

* Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ Συλλόγῳ «Παρνασσῶ» τὴν 26 Μαρτίου 1883.

σήμερον ὀλίγα περὶ νομικῆς ἐρμηνείας τῶν ἐπιγραφῶν ἐπὶ τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ εὐρεθέντων ὄρων.

Οἱ παρὰ τῶν ἀρχαίων μνημονεύμενοι καὶ οἱ ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἐν Ἀττικῇ ἀνευρεθέντες ὄροι φαίνονται εἰς διαφόρους χρήσεις καὶ πρὸς διαφόρους σκοποὺς ἀφορῶντες, δύνανται δὲ νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τρεῖς κυρίας κατηγορίας· α) σήματτα ἢ τέρματτα ὀρισμένου χώρου· β) τεκμηρία δικαίωματος τοῦ κατόχου ἢ τρίτου προσώπου ἐπὶ τοῦ κτήματος· γ) σημεῖα διευθύνσεως ἢ ἀποστάσεως χωρογραφικῆς.

Οἱ τῆς τελευταίας ὑπὸ τὴν μορφήν Ἑρμῶν δὲν εἶναι πιθανῶς οἱ ἀρχαιότεροι. Περὶ τούτων ἀναφέρει ὁ Πλάτων ἐν Ἰππάρχῳ («Πεισίστρατος») ἐπιβουλεύων αὐτοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς παιδεύσαι, ἔστησεν αὐτοῖς Ἑρμᾶς κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐν μέσῳ τοῦ ἄστεως καὶ τοῦ δήμου ἐκάστων.» Καὶ ὁ Ἄρποκρατίων ἐν λέξει. «Τρικέφαλος ὁ Ἑρμῆς» ὅσπερ διδάσκων τὰς ὁδοὺς, καὶ ἔχων ὑπογραφὴν ποῦ μὲν αὐτὴ φέρει ἢ ὁδός, ποῦ δὲ ἐκείνη ἴσως δὲ πρὸς ἐκάστην ὁδὸν κεφαλὴν εἶχεν.» Ἡ ἀνεύρεσις τοιούτων ὄρων ἢ Ἑρμῶν ἔχει μεγίστην ἀξίαν διὰ τὴν ἀρχαίαν χωρογραφίαν, ἀλλὰ περὶ ταύτης δὲν πρόκειται νῦν.

Ἡ χρῆσις τῶν ὄρων ὡς σημάτων ἢ τερμάτων ὀρισμένου χώρου μνημονεύεται ἐν Ἰλιάδι Φ, 405.

Ἄθρον εἴλετο χεῖρὶ παχείῃ

Κείμενον ἐν πεδίῳ, μέλανα τραχύν τε μέγαν τε
τὸν ῥ' ἀνδρες πρότερον θέσαν ἐμμεναι οὖρον ἀρουρήσας.

Παρομοίως ὁ Οὐίργιλιος ἐν Αἰνιάδι XII 897.

Saxum antiquum, ingens, campo quod sorte iacebat
limes agro positus litem ut discerneret arvis.

Τοιούτων ὄρων ἢ χρῆσις ἀνάγεται εἰς τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους τοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ρωμαίων, τεκμηριοῖ δὲ πρὸς ἄλλοις τὴν συγγένειαν τῶν δύο λαῶν, εἴτε κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς κοινῆς αὐτῶν καταγωγῆς ἔκ τινος ἀπὸ τῆς κεντρικῆς Ἀσίας εἰς Εὐρώπην μεταναστευσάσης πελασγικῆς φυλῆς, εἴτε κατὰ τὴν ἐτέραν ὑπόθεσιν τῆς εἰς Ἰταλίαν μεταναστεύσεως τῶν Γραικῶν τῆς Ἠπείρου, τῶν ὁποίων τὴν φυλετικὴν ἐπωνυμίαν οἱ Ρωμαῖοι ἐτήρησαν ὡς ἐθνικὴν ὄλων τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος, εἴτε κατὰ τὴν παράδοσιν ὅτι οἱ μετὰ τῶν Ἀττίνων ἐν Ρώμῃ συνοικισθέντες Σαβίνοι ἦσαν ἀπόγονοι Ἑλληνικῆς καὶ δὴ Σπαρτιατικῆς ἀποικίας.

Ἐκ τῆς ἱερότητος καὶ τῆς λατρείας τῶν ὄρων ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς δημοκρατίας βεβαιούμεθα ὅτι ὁ πολιτισμὸς ἀμφοτέρων ἀρχὴν καὶ βᾶσιν ἔσχε κοινὴν τινὰ θρησκείαν, ἣτις ἀνεδέχθη τὴν ἀκίνητον ἰδιοκτησίαν ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ τὴν ἐγγύησιν αὐτῆς. Εἴτε αὐτόχθων, εἴτε ἐπηλυς ἢ ἱεραικῆ ἐκείνη ἀριστοκρατία, πρὸ πολλοῦ ἀποδαλοῦσα τὰς ἐξῆς πλάνητος βίου,

καὶ ἀποκτήσασα τὸν πολιτισμὸν λαοῦ καθεστῆκότος καὶ διάγοντος βίον οἰκιακόν, εἰσήγαγεν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Ἰταλίᾳ τὴν ἀκίνητον ἰδιοκτησίαν ὡς βᾶσιν τοῦ πολιτικοῦ βίου.

Ἡ διαφορὰ τοῦ χαρακτῆρος, ἥτοι τῶν φυσικῶν διαθέσεων τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀπὸ τοῦ τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας μοι παρέχει τὸ ἐνδόσιμον τῆς διαφορῆς αὐτῶν καταγωγῆς. Ἀλλὰ τεκμηριοῦσι τὴν κοινὴν ἀρχὴν τοῦ πολιτισμοῦ ἀμφοτέρων, ἡ αὐτὴ πηγὴ τῶν ὄρων τῆς γεωργικῆς γλώσσης, οἶον domus δῶμα, ager ἀγρός, bovis βοῦς, arō-as ἄροτρον, vinus οἶνος κλ. κλ. καὶ ἡ ἀνκλογίαι τῶν πολιτικῶν θεσμῶν παρὰ τε τοῖς Ἑλλησιν, ἰδίως τοῖς Ἰᾶσι καὶ τοῖς Ῥωμαίοις.

Ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ βίῳ τοῦ Νομᾶ (Κεφ. ΙΓ') γράφει: «Πρῶτον μὲν ὠφασί Πίστῳ καὶ Τέρμωνος ἱερὸν ἰδρύσασθαι. Ὁ δὲ Τέρμων ὄρος ἄν τις κείνη, καὶ θύουσιν αὐτῷ δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ κατὰ τοὺς τῶν ἀγρῶν περιορισμούς, νῦν μὲν ἔμψυχα, τὸ παλαιὸν δὲ ἀναίμακτος ἦν ἡ θυσία, Νημᾶ ὠφίλοσφῆσαντος ὡς χρεὶ τὸν ὄριον θεὸν εἰρήνης φύλακα καὶ δικαιοσύνης ἐμάρτυρον ὄντα φόνου καθαρὸν εἶναι.» Ὡστε κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου συλλεγείσας παραδόσεις ὁ Σαβίνος Νομᾶς, ὑπὸ τοῦ Σπαρτιάτου Πυθαγόρου διδασκόμενος, ἢ κατ' ἄλλην παράδοσιν ἐκ Ἀλακεδαιμονίων ἀποίκων γεγονώς, ἰδρύσατο μὲν ἱερὸν τοῦ Τέρμονος· ἀλλ' ἢ λατρεία τῶν ὄρων ἦτο ἀρχαιότερα τοῦ Νομᾶ. Προσμαρτυρεῖ τούτοις καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς· ὁ δὲ Siculus Flacus ἐν τῷ de conditione agrorum περιγράφει τὰς θυσίας καὶ τὴν τελετὴν τῆς καθιερώσεως τῶν ὄρων ὡς ἐξῆς. «Οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἔσκαυον μικρὸν λάκκον, καὶ στήνοντες τὸν ὄρον εἰς τὸ χεῖλος ἔστερον διὰ ἠχόρτων καὶ ἀνθέων. Εἶτα ἔθυσον, καὶ σφάζοντες τὸ θῦμα ἔχον τὸ αἷμα ἐντὸς τοῦ λάκκου· ἔρριπτον συνάμα ἀνθημμένους, σπόρους, πλάκουντια, ὀπώρας, οἶνον καὶ μέλι. Ἀφοῦ δὲ ὅλα ταῦτα ἐκάιοντο ἐντὸς τοῦ λάκκου ἐπὶ τῆς θερμῆς τέφρας ἔστερρέωνον τὸν λίθινον ἢ ζύλινον ὄρον.» Ἐπὶ τὸ ποιητικώτερον τὴν τελετὴν τῶν ὄρων περιγράφει ὁ Ὀβίδιος (Fastorum II. 673). Termine, post illud levitas tibi libera non est:

Qua positus fueris in statione mane
Nec tu vicino quicquam concede roganti
Ne videre hominem preposuisse Jovi
Et seu vomeribus, seu tu pulsabere rastris
Clamato tuus est hic ager ille suus.»

Εἶναι ἡ διάταξις τὴν ὁποίαν ὡς νόμον τοῦ Σόλωνος ἀναφέρει ὁ Ρωμαῖος νομοδιδάσκαλος Γάιος. «Ἐάν τις αἱμασίην παρ' ἄλλοτρίῳ χωρίῳ ὀρύγη τὸν ὄρον μὴ παρακλίβειν.» Οἱ ὄροι θεοὶ τῶν Ρωμαίων, οἱ φύλακες τοῦ ἀγροῦ, ἦσαν αὐτοὶ οἱ ἐφέστιοι Dii lares, Dii penates, οἱ ἔφοροι καὶ προστάται τοῦ οἴκου. Καθὼς εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀττικὸν δίκαιον ὁ κληρὸς, οὕτω καὶ εἰς τὸ ἀρχαιότερον τῶν Ρωμαίων δίκαιον τὰ hina jugera, ὁ κληρὸς τὸν ὁποῖον ἢ πολιτεία ἐχορήγει εἰς τὸν οἰκογενεῖαρχὴν, ἦτον ἀχώριστος ἀπὸ τῆς ἰδιό-

τητος τοῦ πολίτου, ὁ ὁποῖος ἔπρεπε νὰ ἔχη τὸ μέρος αὐτοῦ ἐκ τῆς πατρίδος γῆς. Ὁ τὰ πατρῶα κατεδηδωκὼς ἢ ὧν ἂν κληρονόμος γένηται ἦτον ἄτιμος παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις. Ἐπομένως ὁ θεὸς ὁ ἔφορος τοῦ οἴκου εἶχε καὶ τὴν προστασίαν τοῦ ἀγροῦ· ἐν τῷ οἴκῳ ἦτον ἐφέστιος, ἐν τῷ ἀγρῷ θεὸς ὄριος. Ὅθεν ὁ Κικέρων ἐν τῷ de Legibus (1, 51) λέγει: Religio larum posita in fundi villaque conspectu.

Παρὰ τοῖς Ρωμαίοις ἡ λατρεία τῶν ὄρων ἐπέμεινεν ἄχρι τῶν τελευταίων χρόνων τῆς δημοκρατίας ἕνεκα τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῆς ἀριστοκρατικῆς τάξεως, φιλοκτήμονος ἀφ' ἐνὸς καὶ φιλαργύρου, καὶ μετὰ πλείονος πεισμονῆς ἀφ' ἑτέρου τηρησάσης τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα καὶ νόμιμα, ἐνῶ ταχύτερον οἱ εὐπατριῶδες τῆς Ἀττικῆς παρητήθησαν τῶν ἀρχαίων προνομίων αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ μέχρι τέλους τῆς δημοκρατίας τῶν Ἀθηναίων ἔμεινεν ἡ λατρεία τοῦ ἑρίου Διός. Ὁ Πλάτων ἐν τοῖς νόμοις Η' λέγει: «Διὸς ὄριον μὲν πρῶτος ὄδε νόμος εἰρήσθω· μὴ κινεῖτω γῆς ὄρια μηδεῖς, μήτε οἰκείου πολίτου γείτονος, μήτε δημοτέρμονος ἐπ' ἐσχατιαῖς κεκτημένος ἄλλῳ ξένῳ ὕγεινῶν, νομίσας τ' ἀκίνητα κινεῖν ἀληθῶς τοῦτο εἶναι. Βουλέσθω δὲ πᾶς πέτρον ἐπιχειρῆσαι κινεῖν τὸν μέγιστον μᾶλλον, πλὴν ὄρον ἱερόν, ὀσμικρὸν λίθον ὀρίζοντα φιλιαν καὶ ἔχθραν ἔνορκον παρὰ θεῶν· τοῦ μὲν ἡγάρο δμόφιλος Ζεὺς μάρτυς.» Βεβαίως ὁ ὄριος Ζεὺς τῶν Ἑλλήνων εἶναι ὁ θεὸς Τέρμων τῶν Ρωμαίων· ἀλλὰ πιθανῶς εἰς τὴν ἀρχαιότεραν θεολογίαν τῶν Ἑλλήνων ὁ ὄριος θεὸς ἦτον ἄλλος ἢ ὁ Ζεὺς, τοῦ ὁποίου ἐφ' ὅσον ἐξετείνετο ἡ λατρεία, ἀναλόγως ἠΐζανε καὶ ὁ κύκλος τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐπαγγελημάτων. Συγχρόνως ὁ Ζεὺς ἐπωνομάσθη Ὅριος καὶ Ἐρκεῖος, τοῦτέστι προστατῆς τοῦ ἀγροῦ συνάμα καὶ τοῦ Ἐρκους.

Ἐρκος ἑλληνιστί, καὶ erectum λατινιστί, ἐξ ἀρχῆς ἦσαν ἡ αὐτὴ λέξις σημαίνουσα τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. Βραδύτερον παρὰ τοῖς Ρωμαίοις erectum ἐσήμαινε κυρίως τὸν κλῆρον· παρὰ τοῖς ἑλλησιν ἔρκος ἐσήμαινε τὸ περιφραγμα ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἦτον ὁ οἶκος τοῦ πολίτου. Ἀλλὰ κατ' ἀρχαιότεραν τινὰ χρῆσιν οἶκος καὶ κλῆρος ἦσαν συνώνυμα περιλαμβάνοντα τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ γῆπεδον τῆς οἰκίας, τὰ ὁποῖα συναπετέλουν τὴν μερίδα τοῦ πολίτου ἐκ τῆς πατρίας γῆς. Οἶκος εἰς μᾶλλον περιωρισμένην σημασίαν ὡς τὸ vicus τῶν λατίνων ἦτο τὸ οἰκιακὸν ἄσυλον τὸν πολίτου, φρούριον πανταχόθεν κεχωρισμένον ἀπὸ πάσης ξένης ιδιοκτησίας διὰ τοῦ ἔρκους. Τὸ ἔρκος περιελάμβανε τετράγωνον γῆπεδον· τὸ ἐμπρόσθιον ἡμισυ κατελάμβανεν ἡ αὐλή, τὸ ὀπίσθιον ἡ οἰκία. Ἐντὸς τῆς αὐλῆς ἰδρύετο βωμὸς τοῦ Ἐρκείου Διός, ἐν δὲ τῇ αἰθούσῃ τῆς οἰκίας ἡ ἐστία, ἢ βωμὸς τοῦ ἐφεστίου θεοῦ. Ὁ Εὐστάθιος ἐπὶ τῆς Ὀδυσσεΐας X, 335.

Δίχα δὲ φρεσὶ μερμηρίζε

ἢ ἐκδὸς μεγάροιο Διὸς μεγάλου ποτὲ βωμὸν

Ἐρκείου ἔζοιτο τετυγμένον.

σχολιάζει. «Βωμὸς δὲ Ἐρκείου Διὸς ἔξω ποῦ περὶ τὴν αὐλὴν αἰθῆριος εἶναι δοκεῖ ὁποῖοι πολλοὶ φαίνονται, ἐν ᾧ ἔθουν Διὶ ἐφόρῳ τοῦ ἔρκους· ὡσπερ αὖ πάλιν ἐν τῇ κατ' οἶκον ἐστία Διὶ ἐγένοντο θυσίαι, ὧν οἱ μὲν ἄλλοι ἐφέστιον, Ἡρόδοτος δὲ λέγει ἐπέστιον, τὸν αὐτὸν ὄντα τῷ ἐστιούχῳ.» Ἀκριβέστερον ἐπὶ τῆς Ἰλιάδος I. στ. 468 περιγράφει τὰ μέρη τοῦ οἴκου ὡς ἐξῆς. «Αἰθουσα, στοὰ περίστηλος, ἡλίῳ αἰθιομένη, ἧς τὸ μὲν ἐνδοτέρῳ πρόδομος, τὸ δὲ ἐνδοτάτῳ θάλαμος. . . κατὰ δὲ τοὺς ἀκριβεστέρους ἡ τάξις ἔχει οὕτως. Ἐρκος περὶ δὲ πύλαι· μετὰ δὲ τὸ ἐρκίον, αὐλή, μεθ' ἣν αἰθουσα, εἶτα πρόδομος, δόμοι καὶ θάλαμοι.» Δυνάμεθα ἐκ τούτων νὰ εἰκάσωμεν ὅτι οἱ Ἐρμαῖ, οἵτινες ἐτίθεντο ἔμπροσθεν τῆς ἐξωτερικῆς εἰσόδου τῆς πύλης τοῦ ἔρκους, ἦσαν ἀρχαιότερον οἱ ὄροι τοῦ ἔρκους, συνάμα δὲ καὶ οἱ θεοὶ ἔρκαιοι, ὄριοι ἢ κτήσιοι, οἱ προστατῆς τῆς ιδιοκτησίας τοῦ οἴκου καὶ τοῦ ἀγροῦ τοῦ πολίτου. Παραβάλλοντες τὰς λέξεις τέρμα, termo, Ἐρμῆς δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι ἔχουσι μίαν κοινὴν ῥίζαν σημαίνουσαν κυρίως τὸ ὄριον. Γνωστὸν ὅτι ἀρχαιότερον οἱ Ἐρμαῖ ἦσαν ἀπλοὶ λίθοι, βραδύτερον κορμοὶ ἄνευ κεφαλῆς, καὶ εἰς τοὺς ἐπομένους χρόνους εἶδος προτομῶν, τῶν ὁποίων ἡ κεφαλὴ παρίστα θεὸν τινα, οὐχὶ πάντοτε τὸν Ἐρμῆν. Ὁ δικέφαλος Ἐρμῆς φέρων τὰς κεφαλὰς δύο διαφόρων θεῶν, Διὸς καὶ Ἀπόλλωνος, Ἀπόλλωνος καὶ Ἀθηνᾶς κλ. ἦτο σύνορον δύο χώρων, πρὸς ἑκατέραν τῶν ὁποίων ἦτον ἐστραμμένη ἡ μία τῶν κεφαλῶν. Ἴσως δὲ ἀρχαιότερον ὁ Ἐρμῆς ἦτον ὁ κυρίως ἔρκαιος καὶ ὄριος θεός, ὁ χθόρκος Ἐρμῆς δὲ προστατῆς τῶν τε ποιμένων καὶ τῶν γεωργῶν, εἰς ὧν οἱ Ἀθηναῖοι ἔψηνον τὰς χύτρας τὰς πικνοσπερμίας (τὰ πολυσπόρια τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.)

Οἱ ὄροι ὡς τέρματτα ἢ σύνορα ιδιωτικῆς κτήσεως ἐνίοτε ἔφερον ἐπιγραφὰς εἴτε ἕνεκα τῆς ἐκτάσεως τοῦ κτήματος εἴτε πρὸς ἐπίδειξιν. Τοιοῦτος εἶναι ὁ ἐν Μαραθῶνι εὑρεθεὶς ὑπὸ Fauvel.

Ἐμονοίας ἀθανάτης αὐλή.

Ἐρώδου χώρος εἰς ὧν εἰσέρχεται.

Ἀλλ' ἔφερον ἐπιγραφὰς συνήθως οἱ ὄροι δημοσίων χώρων, ἱερῶν, καὶ δμόρων πολιτειῶν. Ἐν Παιουσάνῃ H, 34 ἀναγινώσκειται. «Καὶ ἀπ' αὐτῆς στάδια εἴκοσι ἐστὶν ἐπὶ τὸ Ἐρμαῖον, εἰς δὲ Μεσσηνίους καὶ Μεγαλοπολίταις νεῖσιν ὄροι· πεποιήνται δὲ αὐτόθι καὶ Ἐρμῆν ἐπὶ στήλῃ.» Ἐν τῇ Ἀττικῇ εἰδίως πλεῖστοι ἀναφέρονται καὶ πολλοὶ ἀνευρέθησαν ὄροι χώρων ἱερῶν. Ὡς δὲ ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Νυμφῶν ἐν τῷ βράχῳ ἐγγεγλυμμένος «Διὸς ὄρος» παρὰ τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Χααραλάμπους «Ὅρος τεμένους Ἀθηνᾶς» (C. I. Boeckh 426)· ὁ παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Ἀγάθης· «Ὅρος τεμένους Ἀπόλλωνος καὶ Ποσειδῶνος Ἰππίου (αὐτ. ἢ 526.) Ὁ ἐν Ἀμαρουσίῳ «Ὅρος Ἀρτέμιδος τεμένους Ἀμαρουσίας (αὐτ. 528.) Οἱ ὄροι οὗτοι ἐχρησίμευον

πιθανώς ἔνα προφυλάξωσι τὸν ἱερὸν χώρον ἀπὸ βεβηλώσεως, καὶ συνάμα εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ἱεροῦ ἀσύλου. Ὁ Παυσανίας γράφει ἐν Β, κζ. «Τὸ δὲ ἱερὸν ἄλλος τοῦ Ἀσκληπιοῦ (ἐν Ἐπιδάφυ) περιέχουσιν ὄροι πανταχόθεν οὐδὲ ἀποθνήσκουσιν οὐδὲ τίκτους αἱ γυναῖκες σφίσι ἐντὸς τοῦ περιβόλου, καθὰ καὶ ἐπὶ Δήλῳ τῇ νήσῳ τὸν αὐτὸν νόμον· τὰ δὲ θυόμενα ἦν τε » τις Ἐπιδαυρίων αὐτῶν ἦν τε ξένος ὁ θύων ἦν, καταναλίσκουσιν ἐντὸς τῶν ὄρων. Τὸ δὲ αὐτὸ γιγνόμενον οἶδα καὶ ἐν Τιτάνῃ. » Παρομοίως καὶ ὁ Στράβων ἰδ'. περὶ τοῦ ναοῦ τῆς Ἐφέσου. «Ἄσυλον δὲ μένει τὸ ἱερὸν καὶ νῦν » καὶ πρότερον, τῆς δὲ ἀσυλίας τοὺς ὄρους ἀλλαγῆναι συνέβη πολλάκις » κτλ. Ἄν καὶ οὐχὶ ἐπίσης ἱεροί, ὡς ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν θεῶν τεθειμένοι ὠρίζοντο οἱ δημόσιοι χώροι. Τοιοῦτοι δὲ ὄροι εἶναι ὁ περὶ οὗ γίνεται λόγος ἐν τῷ Zeitschrift f. d. Alterth. 1883 σελ. 30. «Ὅροι ὁδοῦ» ὁ κατὰ τὰς τελευταίας παρὰ τὸ Δίπυλον ἀνασκαφὰς εὑρεθείς «Ὅρος Κεραμεικοῦ» ὁ κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τῶν θεμελιῶν τῆς οἰκίας Γιαννοπούλου εὑρεθείς «Ὅρος Μουσῶν κήπου» δημοσιευθείς ἐν τῷ 52 φύλλ. Ἄρχ. Ἐφ. ἀρ. 3660 καὶ οἱ ἐν Πειραιεῖ εὑρεθέντες «Ὅροι ἐμπορίου καὶ ὁδοῦ.» Εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος ὄρων ἀναφέρονται οἱ στίχοι τοῦ Ἀριστοφάνους (Ἀρχαροῦ 719.)

Ὅροι μὲν ἀγορᾶς εἰσὶν οἶδε τῆς ἐμῆς
Ἐνταῦθ' ἀγορᾶζειν τοῖσι Πελοποννησίοις
Ἐξέστι καὶ Μεγαρεῦσι καὶ Βοιωτοῖς
Ἐφ' ὅτῳ πωλεῖν πρὸς ἐμὲ Λαμάχῳ δὲ μὴ.

Ἡ ἀγορὰ ὡς τὸ κέντρον τοῦ πολιτικοῦ βίου ἔμενεν ἐξαιρέτως ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ πολιούχου θεοῦ. «Ἄγορὰ θεῶν ἐστία.» Ἐφ' ᾧ σημειοῖ ὁ Εὐστάθιος ἐν Ἰλιάδι Α. 54. «Ὅτι δὲ ἡ βουλευτικὴ ἀγορὰ τίμιόν τι καὶ θεῶν πρᾶγμα, δηλοῖ καὶ τὸ Διὸς ἀγοραίου βωμὸν ἰδρῶσθαι.» Εἶναι ὁ θεὸς περὶ οὗ ἐν τοῖς Ἰππεῦσιν ὁ Χορὸς λέγει πρὸς τὸν ἀλλαντοπόλῳν. «Καὶ σε φυλάττει Ζεὺς ἀγοραῖος.» Γνωστὸν ὅτι τὸ ἐμπόριον ἦτο χώρος εἰς τὰς παραλίαν πόλεις παρὰ τὴν ἀκτὴν, ὠρισμένος εἰς τὴν ἀγοραπωλησίαν κατὰ μεγάλαν ποσότητος (χονδρικῶς) τῶν εἰσαγομένων καὶ τῶν ἐξαγομένων εἰδῶν, ἐνῶ εἰς τὴν κυρίως καλουμένην ἀγορὰν διεξήγοντο αἱ συναλλαγαὶ τῆς ἡμερησίας καταναλώσεως μετὰ τῶν κτημάτων καὶ μεταπρατῶν¹.

Οὐδένα λανθάνει ὅτι εἰς τὸ Ἀττικὸν ὡς εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον ἐν τοῖς ἱεροῖς χώροις συγκατελέγοντο καὶ οἱ τάφοι. Παρὰ τοῖς Ρωμαίοις ὁ χώρος τοῦ τάφου ἐξαιρέτως ἐνομιζέτο res religiosa καὶ res sacra. Ἀρχαιότερον οἱ νεκροὶ ἐθάπτοντο ἐντὸς τοῦ οἰκογενειακοῦ κτήματος ἢ ἀγροῦ. Κατ'

¹ Ἄγνωστον ἂν ἐν Ἀθήναις ὡς παρὰ τοῖς Θεσσαλοῖς ὑπῆρχεν ἀγορὰ ἐλευθέρα· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ δεῖ καθαράν εἶναι τῶν ὠνίων πάντων, καὶ μῆτε βάνουσον μῆτε γεωργὸν μῆτ' ἄλλον μὴδένα τοιοῦτον παραβάλλειν μὴ καλούμενον ὑπὸ τῶν ἀρχόντων. » Ἀριστ. Πολιτ. 7,12. Ἴσως ὁ Ξενοφῶν ἐν Κύρ. Παιδ. 2, 3, περιγράφει τοιαύτην ἐλευθέραν ἀγορὰν παρὰ τοῖς Πέρσαις ἔνα ἐλέγξῃ τὴν ἑλλειψίν αὐτῆς· ἐν τῇ Ἀθηναίῃ πολιτείᾳ.

ἐξαιρέσειν ὑπὲρ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἐπιτρέπετο ὁ ἐντρυφισμὸς εἰς καταφανεῖς μέρη τῆς πόλεως, καὶ παρὰ ταῖς δημοσίοις ὁδοῖς, κοινῶς δὲ κατόπιν ἐν θήκαις ὀρυγμέναις ἐπὶ βράχων, ἔνθα ἐσχηματίζετο εἶδος κενοταφείου, ἀλλ' εἰς οὐδένα ἐπιτρεπομένου νὰ διαταράξῃ τὸ μνημεῖον ἐτέρου οἴκου. Ἐπὶ τούτῳ δὲ ἡ εἰς τὸν Σόλωνα ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου ἀποδιδόμενη διάταξις· «μὴ ἐπ' ἀλλότρια μνημεῖα βαδίζειν χωρὶς ἐκκομιδῆς.» (κα'). Διὰ τούτων ἐξηγεῖται ἡ ὑπ' ἀριθ. 534 τῆς συλλογῆς τοῦ Βοιχίου ἐπιγραφὴ «Ὅρος μνημῆτος,» ἢ ἐπὶ βράχου ἐν Πειραιεῖ «Ὅρος μνημῆτων» καὶ ἡ τελευταῖον ἀνευρεθεῖσα πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς πόλεως ἐν Πειραιεῖ «Ὅρος μνημῆτος», δημοσιευθεῖσα ἐν τῇ Σφαίρᾳ Πειραιῶς καὶ κατατεθεῖσα ἐν τῷ ἀρχαιολογικῷ μουσεῖῳ τοῦ κ. Α. Μελετοπούλου. Παρομοία εἶναι ἡ ὑπ' ἀριθ. 535 τοῦ Βοιχίου «Ὅρος σήματος Ὀνησίμου» ἣτις ἀναμνησκει τὸν νόμον τοῦ Σόλωνος «γυναῖκας δὲ μὴ ἐξείναι εἰσιέναι εἰς τὰ τοῦ ἀποθνήσκοντος, μὴδ' ἀκολουθεῖν ἀποθνήσκοντι, ὅταν εἰς τὰ σήματα ἄγῃ, τὰς ἐντὸς ἐξήκοντα ἐτῶν γεγνουῖας, πλὴν ὅσαι ἐντὸς ἀνεψιαδῶν εἰσι.» Ἐφ' οὗ ὁ Δημοσθένης ἐρμηνεύει. «Οὐκ ἐξ εἰσιέναι οὐδ' ἂν ἢ ὁ τετελευτηκὼς οὐδὲ μὴν γυναῖκα ἄλλην ἢ τὰς προσηκούσας μέχρι ἀνεψιότητος, καὶ πρὸς τὸ μνημεῖον ἀκολουθεῖν τὰς αὐτὰς ταύτας» (Δημ. π. Μικαρτ. 1061, 62). Δὲν εἶναι ἐπίσης ἀναμφίλεκτος ἡ ἐξήγησις τῶν ὄρων δι' ὧν ἐδηλοῦτο δικαίωμα ἐπὶ τοῦ κτήματος προσώπου ἄλλου ἢ τοῦ κατέχοντος αὐτό. Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει τὴν χρῆσιν τῶν ὄρων τούτων εἰς θεσμὸν ἀρχαιότερον τοῦ Σόλωνος, διότι ὡς συνέπειαν τῆς ἐπὶ Σόλωνος εἰσαχθείσης, ἀναγράφει τοὺς στίχους.

Ὅρους ἀνεῖλε πολλαχῇ πατηγότας
πρόσθεν δὲ δουλεύουσα, νῦν ἐλευθέρα.

Γενικῶς πιστεύεται ἐπὶ τῇ μικρυρίᾳ τῶν τῆς Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς λεξιλογῶν ὅτι αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν ὄρων ἦσαν σημειώσεις δικαίωματος ὑποθήκης, ὅποια εἶναι τὰ νῦν αἱ ἐπιγραφαὶ εἰς τὰ βιβλία τῶν ὑποθηκῶν, αἵτινες ἐξασφαλίζουν δικαίωμα προτιμήσεως τῶν δανειστῶν κατὰ τὴν σειράν τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος. Ἐπαινεῖται μάλιστα ὑπὸ πολλῶν ἡ ἀρχαία συνθήκη τῶν ὄρων, ὡς διὰ τούτων εὐχερέστερον ἢ διὰ τῆς ἐν βιβλίοις ἐπιγραφῆς γνωστοποιουμένου τοῖς τρίτοις τοῦ προηγούμενου ἐνυποθήκου δανείου. Ἀλλὰ παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, ὡς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ρωμαίοις, δὲν ἐγένετο πλειστηριασμὸς τοῦ κτήματος, οὐδὲ κατὰτάξις τῶν δανειστῶν, καὶ μόνον τοῦ δανείου ἢ ἀρχαιότητος ἐδίδο προνόμιον εἰς τὸν πιστωτὴν κατὰ παντὸς τρίτου. Οἱ ἡμέτεροι νομοδιδάκται μόνον ὀδηγὸν τῆς ἐπιστήμης ἔχοντες τοὺς ἐρμηνευτὰς τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν, πιστεύουσι καὶ δογματίζουσι ὅτι οὐδὲν ἡμῖν διεσώθη περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ ἢ ἀστικοῦ δικαίου τῶν προγόνων, ἀλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι περὶ τούτου ἐκ τῶν ἀττικῶν ρητόρων μνησθέντων πολὺ περισσό-

τερα τῶν ὄσων δυνάμεθα νὰ γινώσκωμεν περὶ τοῦ Ρωμαϊκοῦ δικαίου τοῦ πρὸ τῶν Καισάρων, καὶ ἀντιθέτως τῆς δόξης τῶν ἡμετέρων νομοδιδασκάλων αἱ διασωθεῖσαι διατάξεις τοῦ ἀττικοῦ ἐξηγοῦσι πλεῖστα θέματα φιλονεικούμενα τῆς θεωρίας τοῦ Ρωμαϊκοῦ δικαίου. Εἰς τὰς διατάξεις τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων εὐρίσκομεν τοὺς νομικοὺς ὄρους *pignus* καὶ *hypotheca* ἀναφερομένους· ὁ μὲν *pignus* κυρίως εἰς τὰ κινήτὰ τὰ παραδιδόμενα εἰς τὸν πιστωτὴν πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ δανείου, ὁ δὲ *hypotheca* εἰς τὰ ἀκίνητα τὰ μένοντα εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ὀφειλέτου. Ἡ διάκρισις ὡς ἐκ τοῦ εἴδους τοῦ ἀντικειμένου, ἤτοι τοῦ *pignus* ἀναφερομένου εἰς τὰ κινήτὰ καὶ τοῦ *hypotheca* ἀναφερομένου εἰς τὰ ἀκίνητα, εἶναι μεταγενεστέρα ἐπιποχῆς, ἐνῶ πρὸ ταύτης κυρίως τὸ *pignus* ἀνεφέρετο κυρίως εἰς τὸ διδόμενον εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ πιστωτοῦ εἴτε κινήτῳ εἴτε ἀκίνητῳ, τὸ δὲ *hypotheca* εἰς τὸ μένον ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ ὀφειλέτου, καὶ συμφωνούμενον ὡς ὑπέγγυον εἰς τὸ δάνειον. Τὴν διάκρισιν ταύτην οἱ μεταγενεστέροι νομοδιδασκαλοὶ καὶ ἀρχαιολόγοι ἐφαρμόζοντες ἐπὶ τοῦ ἀττικοῦ δικαίου ὑπολαμβάνουσι τὴν ὑποθήκην διάφορον τοῦ ἐνεχύρου, ἐξηγοῦσι δὲ τοὺς ὄρους ὡς σημεῖα δικαιώματος ὑποθήκης τοῦ πιστωτοῦ ἐπὶ τοῦ κτήματος μένοντος εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ὀφειλέτου. Ἄλλ' εἰς τὰς σωζόμενας πηγὰς τοῦ ἀττικοῦ δικαίου εὐρίσκομεν ὅτι διὰ τῆς ὑποθήκης τὸ κτήμα παρεδίδοτο εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ πιστωτοῦ, ἡ δὲ ἐνεχειρίασις αὕτη τοῦ ἀκινήτου, κατ' οὐδὲν διαφέρουσα τῆς τοῦ κινήτου πράγματος, εἰς πολὺ μεταγενεστέραν ἐποχὴν ἐπὶ τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων, παρὰ τε τοῖς Ἑλλησι καὶ τοῖς Ρωμαίοις ἔλαβε τὸ ὄνομα ὑποθήκη ἐκ τῶν ἐπὶ τοῦ κτήματος τιθεμένων ὄρων, πρὸς δήλωσιν τοῦ δικαιώματος τοῦ ὀφειλέτου εἰς ἀνάκτησιν τῆς κατοχῆς καὶ τῆς κυριότητος αὐτοῦ. Τὸ σύστημα δὲ τοῦτο φαίνεται ἰσχύον καὶ εἰς τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους τοῦ Ρωμαϊκοῦ δικαίου. Ἡ λέξις *hypotheca* καθαρῶς ἑλληνικὴ δὲν ὑπῆρχε βεβαίως εἰς τὴν ἀρχαιοτέραν γλῶσσαν τῶν Ρωμαίων. Παρ' αὐτοῖς ἦσαν ἐν χρήσει αἱ λέξεις *pignus* καὶ *fiducia*. Τοὺς ὄρους τούτους ἐρμηνεύων ὁ Ἰσίδωρος λέγει (Origin. V. 25). *Pignus est quod propter rem creditam obligatur cujus rei possessionem solam ad tempus consequitur creditor, ceterum dominium penes debitorem est. Fiducia est cum res aliqua sumendae mutuae pecuniae gratia vel mancipatur vel in jure ceditur. Λοιπὸν καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τοῦ Κικέρωνος χρόνους τὸ *pignus* παραγόμενον ἐκ τῆς ἑλληνικῆς πῆγνυμι, ἤτοι τίθημι ὄρους, καὶ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ «θέσις» τοῦ ἀττικοῦ δικαίου εἶχεν ὡς ἀντικείμενον ἀκίνητον πρᾶγμα τὸ ὅποιον ὁ δανεῖζων ἐλάμβανεν ὡς ἐνεχύρον εἰς τὴν κατοχὴν αὐτοῦ ἄχρι οὗ πληρωθῇ τὸ δάνειον. Ἡ δὲ *fiducia*, ἦτο πώλησις τοῦ ἀκινήτου πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ δανείου ὑπὸ αἵρεσιν τῆς μεταπωλήσεως εἰς τὸν ὀφειλέτην μετὰ τὴν λύσιν τῆς ὀφειλῆς. Ὁ τύπος αὐτῆς ἦτο «Ego hanc rem meam tibi mancupo ut eam mihi remancupes uti ve propter te fi-*

dem ve tuam captus fraudatus ve fiem.» Πιθανῶς εἰς ἀρχαιοτέρους τοῦ Ἰσίδωρου χρόνους τὸ σύνθημα καὶ τὸ μοναδικὸν συμβόλαιον ἐνεχυριάσεως παρὰ τοῖς Ρωμαίοις ἦτον ἡ θέσις, τὸ *pignus*, γινομένη δι' εἰκονικῆς πωλήσεως, ἤτοι πωλήσεως ὑπὸ αἵρεσιν ἐξωνήσεως, ἀνευ διακρίσεως τῆς μεταβιβάσεως κατοχῆς ἢ κυριότητος. Βραδύτερον πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ ὀφειλέτου εἰσήχθη τὸ *contractus fiduciarius*, μᾶλλον εἰπεῖν ἢ ἀγωγή ὑπὲρ τοῦ ὀφειλέτου πρὸς διεκδίκησιν τοῦ ὡς ἐνεχύρου δοθέντος. Τὴν ἐνεχυρίασιν τῶν ἀκινήτων καὶ ὑποθήκην τῶν κινήτων ὑπὸ τὸν τύπον τῆς εἰκονικῆς πωλήσεως εὐρίσκομεν εἰς τοὺς Ἀττικοὺς ῥήτορας ὡς τὸ σύνθημα ἀσφαλιστικὸν τοῦ δανείου συμβόλαιον. Οὕτως ἐν τῷ πρὸς Ἀπατούριον τοῦ Δημοσθένους (896) ἀναγινώσκωμεν «πραθείσης τῆς νεῶς τεσσαράκοντα μῶν ὄσα περ ἡ θέσις ἦν» τοῦτέστι τὸ πλοῖον διὰ πωλήσεως εἰκονικῆς εἶχεν ὑποθηκευθῆ ἢ δοθῆ ἐνεχύρον χρέους τεσσαράκοντα μῶν. Ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ πρότερον ἀναφέρεται ὅτι ὁ Ἀπατούριος εἶχε δανεισθῆ τεσσαράκοντα μῶνας ἐπὶ τῇ νηὶ καὶ οἱ χρήστοι ἐνεβάτευον εἰς τὴν ναῦν εἰληφότες τῇ ὑπερημερίᾳ. Ὡστε κατὰ τὸ πρῶτον ἐκεῖνο συμβόλαιον ἡ ναῦς ἔμεινεν εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κυρίου αὐτῆς καὶ ὀφειλέτου μέχρι τῆς ὑπερημερίας, ἤτοι μέχρι τῆς ταχθείσης προθεσμίας πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ χρέους. Ἄλλ' ἡ εἰδικὴ αὕτη σύμβασις προκειμένου περὶ πλοίου δὲν ἀναιρεῖ τὴν συνήθως γενομένην ἐνεχυρίασιν διὰ πωλήσεως εἰκονικῆς καθὼς εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ὁ λέγων, ὅπως ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τῆς καταδιώξεως τῶν δανειστῶν τὸν Ἀπατούριον ἐδάνεισεν αὐτῷ δέκα μῶνας ἐξ ἰδίων, καὶ ἐγγυήθη διὰ τριάκοντα τὰς ὑποίας ἔδωκεν ὁ τραπεζίτης Ἡρακλείδης, ἡσφαλίσθη δὲ τὸ δάνειον τῶν τεσσαράκοντα μῶν δι' εἰκονικῆς ἀγορᾶς τοῦ πλοίου καὶ τῶν ναυτῶν. «Ὡνὴν ποιῶμαι τῆς νεῶς καὶ τῶν παιδῶν, ἕως ἀποδοῖη τὰς τε δέκα μῶνας ἅς δι' ἐμοῦ ἔλαβε καὶ τὰς τριάκοντα, ὧν κατέστησεν ἐμὲ ἐγγυητὴν τῷ τραπεζίτῃ». Εἰς τὸ Ἀττικὸν δίκαιον ἡ ἀγορὰ ὑπὸ αἵρεσιν ἐξωνήσεως ἐκαλεῖτο ἰδίως *ωνή*. Εἰς τοὺς λεξικογράφους τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων ἐρμηνεύονται οἱ νομικοὶ ὄροι τοῦ Ἀττικοῦ κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ Ρωμαϊκοῦ δικαίου τῆς ἐποχῆς. Καὶ ὁ μὲν Πολυδεύκης Η', 142 λέγει «θεῖναι μὲν οὐκίαν ἐστὶ τὸ δοῦναι εἰς ὑποθήκην, θέσθαι δὲ τὸ λαβεῖν» ὁ δὲ Ἀμμώνιος ἀθέσθαι ἐστὶ τὸ λαβεῖν ὑποθήκην, ὑποθέσθαι δὲ τὸ δοῦναι. Ἄλλ' ἐν Δημ. π. Ὀνητ. 876 ἀναγινώσκωμεν ὅτι ὁ Ὀνήτωρ πρὸς ἀσφάλειαν τῆς προικὸς τῆς ἀδελφῆς του τὴν ὁποίαν ὑπάνδρευσεν εἰς τὸν Ἀφοβὸν «τίθησιν ὄρους ἐπὶ μὲν τὴν οὐκίαν δισχιλίων, ἐπὶ δὲ τοῦ χωρίου ταλάντου» καὶ παρακατιὸν 13 (879). «Ἐπεὶ φέρε πῶς ἐστὶ δίκαιον ἐὰν μὲν ὀγδοήκοντα μῶν θῆς ὄρους, ὀγδοήκοντα μῶνας εἶναι τὴν προῖκα;» καὶ ἐν τέλει τῆς παραγράφου «ὅτι σὺ στῆσαι φῆς ὄρους σὸν εἶναι τὸ χωρίον;» Ὡστε ἴστημι ὄρους, τίθημι ὄρους καὶ ἀπλῶς τίθημι ἐλέγετο κοινῶς ὑπὲρ τοῦ πιστωτοῦ τοῦ λαμβάνοντος τὸ ἀκίνητον ἢ τὸ κινήτῳ ὡς ἐνεχύρον. Δημ. π. Τιμοθ. 5. Οἱ

τραπεζίται εἰώθησαν ὑπομνήματα γράφεσθαι ὧν τε διδόσιν χρημάτων, καὶ εἰς ὅ,τι καὶ ὧν ἂν τις τεθῆται, ἵνα ἢ αὐτοῖς γνώριμα τὰ τε ληφθέντα καὶ τὰ τεθέντα πρὸς τοὺς λογισμούς». Οὕτως δ' Ἀριστοκρατίων θέσθαι ἀντὶ τοῦ ὑποθήκην λαβεῖν. Ἄνευ διακρίσεως εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς καὶ τὸ ὑποτιθέναι, ὡσανεὶ ἐνέχυρον, θέσις καὶ ὑποθήκη ἦσαν ταυτόσημα. Οὕτως ἐν τῷ π. Τιμόθ. 12 (1188) ὁ ῥήτωρ λέγει· «δάνεισμα ποιεῖται παρ' ἐκάστου καὶ ὑποτίθησιν αὐτοῖς τὴν οὐσίαν» παρακατιῶν δὲ ἐν παραγράφῳ 52 (ὑποτιθέναι τὸν χαλκὸν) «οὐ γὰρ δήπου ἄνευ γε σταθμοῦ ἔμελλεν οὐθ' ὁ ὑποτιθέμενος παραλείψεσθαι, οὐθ' ὁ ὑποθεθεὶς τὸν χαλκὸν παραδώσειν» καὶ ἐν παραγράφῳ 53. «Θαυμάζω δ' ἔγωγε καὶ τίνος ἕνεκα ἂν ποτε ὑπετίθει τὸν χαλκὸν τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ ὁ Βοιωτίος» παράγρ. 54. «Ἄλλ' οὐθ' ὁ χαλκὸς ὑπετίθη, οὐθ' ὁ Βοιωτίος ἐδανείσατο». Ἐν δὲ τῷ πρὸς Λάκριτον (10) ἀεδάνεισεν Ἀνδροκλῆς καὶ Νκυσιράτης Ἀρτέμωνι καὶ Ἀπολλοδώρῳ Φασηλίταις δρχηγὸς ἀργυρίου τρισηλίτης ἐπὶ οἴνου κεραμίους τρισηλίους. . . ὑποτιθέσθαι δὲ ταῦτα (τὰ κεράμια οἴνου). . . καὶ παρέξουσι τοῖς δανείσασιν τὴν ὑποθήκην (τὸν οἶνον) ἀνέπαφον κρατεῖν ἕως ἂν ἀποδώσιν τὸ γιγνόμενον ἀργύριον κατὰ τὴν ἐγγραφήν» κτλ. Εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν Ρωμαϊκὸν δίκαιον εὑρηται ὁ δρισμός. «Κυρίως ἐνέχυρον λέγεται τὸ παραδοθὲν τῷ δανειστῇ, τὸ δὲ μὴ παραδοθὲν ἀλλὰ συμφωνηθὲν ὑποθήκη ἐστὶ.» (Οὐλπ. Ν. 9, Π. 13, 17.) Πρόδηλον ὅτι ὁ ὄρος ὑποθήκη εἰσῆχθη παρὰ τοῖς Ρωμαίοις ἐκ τοῦ ἀττικοῦ δικαίου, εὑρίσκεται δὲ κατὰ πρῶτον εἰς τὸν Κικέρωνα ἀναφερόμενος εἰς κτήμα ἐπαρχιακόν. Βεβαίως λοιπὸν δὲν ἦτο γνωστὸς εἰς τὸ ἀρχαιότερον Ρωμαϊκὸν δίκαιον. Ἐκ τοῦ δρισμοῦ τοῦ Οὐλπικανοῦ ἐν τούτοις ἀποπλανηθεὶς ὁ Σαλμάσιος καὶ τοῦτον ἀκολουθοῦντες ὁ Βοίχιος (St. GG. I. 141) ὁ Wachsmulh B. α', § 97, κλ. παραδέχονται ὅτι καὶ εἰς τὸ Ἀττικὸν δίκαιον ἐγένετο ἡ αὐτὴ διακρίσις τῆς σημασίας τῶν ὄρων ἐνέχυρον καὶ ὑποθήκη. Τὴν γνώμην δὲ τῶν ἀρχαιότερων αὐτοῦ ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Ἑρμκννος (Antiquit III, § 67, 4) χωρὶς μὲν νὰ αἰτιολογῇ αὐτὴν, ἀλλὰ παραπέμπων εἰς τινὰ τῶν χωρίων τοῦ Δημοσθένους τὰ ὁποῖα προκρίνον. Ἄλλ' ἐκ τούτων οὐδόπως δικαιολογεῖται ἡ γνώμη τοῦ Σαλμασίου. Ἐνῶ δ' ἐκ τούτων προκύπτει ὅτι ἐνέχυρον καὶ ὑποθήκη ἦσαν ταυτόσημα, ἀφ' ἑτέρου εἶναι βέβαιον ὅτι παρὰ τοῖς Ἑλλησιν ὡς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ρωμαίοις τὸ ἐνέχυρον καὶ ἡ ὑποθήκη δὲν ἦτον ὡς παρὰ τοῖς νεωτέρους προνόμιον τοῦ προηγουμένου ἀπέναντι τῶν λοιπῶν δανειστῶν ἐπὶ τοῦ τιμήματος τοῦ ἐνέχυρου ἢ τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος τοῦ ὀφειλέτου. Τὸ προνόμιον, κυρίως εἰπεῖν ἢ προτίμησις τῶν πιστωτῶν πρὸς ἀλλήλους ἐξήρητο ἐκ τῆς προτεραιότητος τῆς πιστώσεως, καὶ ἐξησκέετο ἐφ' ὅλης τῆς περιουσίας, ἂν ὁ πιστωτὴς δὲν ἤθελε νὰ περιορίσῃ τὸ δικαίωμα αὐτοῦ ἐπὶ ὀρισμένων κτημάτων τοῦ ὀφειλέτου. Μὴ ὑπάρχοντος περιορισμοῦ τοιοῦτου ὁ πιστωτὴς τοῦ ὁποῖου ἢ ἀπαίτησις ἦτον ἀναμρισθήτης

καὶ ἐκαθαρισμένη εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ λάβῃ εἰς κατοχὴν, νὰ ἐμβατεύσῃ, εἴτε νὰ κατάρχη κατὰ τὴν ἀρχαίαν τῆς λέξεως σημασίαν, τὴν ἀκίνητον περιουσίαν τοῦ ὀφειλέτου. Οὕτως ἐν τῷ πρὸς Ὀνήτορα Α καὶ Β ἀναγιγνώσκωμεν ὅτι ὁ Ὀνήτωρ δίδων τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ σύζυγον εἰς τὸν Ἀφοβὸν ὑπόσχεται πρῶτα 80 μνῶν, καὶ τίθησιν ὄρους ἐπὶ ἐνὸς χωρίου καὶ μιᾶς οἰκίας τοῦ Ἀρόβου· βραδύτερον δὲ ἀφαιρεῖ τοὺς ὄρους ἀπὸ τῆς οἰκίας, ὅπερ ἐστὶ παρακλιθεῖται τῆς ὑποθήκης ἐπὶ τῆς οἰκίας, καὶ περιορίζει τὴν ἀπόδοσιν τῆς προικὸς εἰς μόνον τὸ χωρίον. Ὁ Δημοσθένης ἀφοῦ ἐκέρδισε τὴν δίκην πρὸς Ἀφοβὸν, λαμβάνει εἰς κατοχὴν τὰ κτήματα τούτου, ὅπως εἰσπράξῃ τὴν ἐπιδικασθεῖσαν ἀπαίτησιν, ἀλλ' ἀποβάλλεται ὑπὸ τοῦ Ὀνήτορος, ἀντιποιομένου τὴν κυριότητα τῶν αὐτῶν κτημάτων, καθόσον ἕνεκα τῆς διαλύσεως τοῦ γάμου τῆς ἀδελφῆς ἐπανερχεται ἡ προῖξ εἰς τὸν Ὀνήτορα, καὶ πρὸς πληρωμὴν αὐτῆς ἔχει δικαίωμα κυριότητος ἐπὶ τοῦ χωρίου καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας. Ὁ Δημοσθένης λοιπὸν λαχὼν δίκην ἐξούλης, ὡς εἰπεῖν τὰ νῦν, εἰσαγαγὼν ἀγωγὴν περὶ ἀποβολῆς ἐκ τῆς κατοχῆς, ἐπικαλεῖται ὡς τίτλον αὐτοῦ ἐπικρατέστερον τὴν προτεραιότητα τῆς ἰδίας ἀπαίτησεως ἀπὸ τῆς τοῦ Ὀνήτορος. «Οὐχ ὅλοις ἔεσι πρότερον δέκα, λέγει ὁ ῥήτωρ, τὰ μὰ λαβὼν εἶχεν ἐκεῖνος ὧν ὄφλε τὴν δίκην ἢ κηδεστὴν σοι γενέσθαι;» Τούτῃστι δὲν ἐγεννήθη ἡ ἰδικὴ μου ἀπαίτησις δέκα ἔτη πρὸ τοῦ γάμου τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ὀνήτορος; Ἴσως ὑποληφθῇ τούτο ὡς δικηγορικὸν ἐπιχείρημα, ἢ ῥητορικὸν σχῆμα· καθόσον τὸ δικαίωμα τοῦ Δημοσθένους πρὸς κατάσχεσιν τῶν κτημάτων τοῦ Ὀνήτορος ἦτο συνέπεια τοῦ δεδικασμένου. Ἄλλὰ καὶ ἐν τῷ πρὸς Νικόστρατον 10 (1249) ἀναγιγνώσκωμεν ὅτι ὁ Νικόστρατος ἐζήτει δάνειον παρὰ τοῦ Ἀπολλοδώρου, διότι δὲν εὑρίσκε νὰ ὑποθηκεύσῃ ἢ πωλήσῃ τὸ χωρίον αὐτοῦ «ὁ γὰρ ἀδελφὸς ὁ Ἀρεθούσιος, οὐδένα ἐώη οὔτε ὠνεῖσθαι οὔτε τίθεσθαι ὡς ἐνοφειλομένου αὐτῷ ἀργυρίου», ὅπερ δηλοῖ ὅτι ὁ Ἀρεθούσιος καθὸ δανειστής προγενέστερος εἶχε δικαίωμα ἐπικρατέστερον παντὸς μεταγενεστέρου ἀγοραστοῦ τῶν κτημάτων τοῦ ὀφειλέτου Νικοστράτου, ὅπως διὰ τούτων πληρωθῇ τὸ δάνειον αὐτοῦ.

Τὰ ἐκ τῶν λόγων τοῦ ῥήτορος συναγόμενα ταῦτα πορίσματα ἐπιμαρτυροῦσιν αἰ σωζόμενα ὄρων ἐπιγραφῶν παρ' ἐκείνων ἐναλλάξ ἐρμηνευόμενα. Εὑρηται μεταξὺ ἄλλων τρεῖς ὄροι. 1) Ὅρος χωρίου καὶ οἰκίας πεπραμμένων ἐπὶ λύσει Χαρία Φ. . . . 2) Ὅρος οἰκίας [πεπρα]μμένης [ἐπὶ λύσει] Νικο[στράτ]η Λυσαν[δρίδ]ου. . . . 3) Ὅρος χωρίου πεπραμμένου, ἐπὶ λύσει Εὐθυδίκη. (Meier Arch. Int. Bl. 1834) καὶ δύο ἕτεροι. 4) Ὅρος χωρίου πεπραμμένου ἐπὶ λύσει Χ. 5) Ὅρος οἰκίας πεπραμμένης ἐπὶ λύσει ΗΗ.ΗΗ. («Ὅρα Ἀθήναιον Τόμ. Δ' Τεῦχ. α' καὶ β' σελ. 122, 219 Ἐφ. Φιλομ. ἀρ. 574).

Τὴν κοινῶς παραδεδεγμένην γνώμην ὅτι οἱ ὄροι εἶναι σημεῖα ὑποθήκης

κατὰ τὴν εἰς τὸ νεώτερον δίκαιον ἔνοιαν τῆς λέξεως, παρήγαγεν ἡ ἐξήγησης τῶν ἀρχαιοτέρων λεξικογράφων. Εἶναι ἰδίως ἀξία σημειώσεως ἡ τοῦ Μ. Ἐτυμολογικοῦ. «Οὕτως (ἄστικτον) οἱ Ἀττικοὶ ἐκάλουν τὸ ἐλεύθερον χωρίον καὶ μὴ ὑποκειμένον χρήστῃ· εἴρηται γὰρ ὅτι τοῖς ὑποκειμένοις χρέεσι χωρίοις εἰώθεσαν ἐγκαταπηγνύειν στήλην, ἐν ᾗ ἔεχεχάρρακτο τὸ χρέος καὶ ὁ χρήστης ἵνα μὴ πλανηθεῖς ἕτερος ὡς ἐν καθαρῷ αὐτῷ δανείσῃ». Λαμβανομένης τῆς ἐρμηνείας κατὰ τὴν σημερινὴν σημασίαν τῶν λέξεων ἀριστα ἡ φράσις δύναται ν' ἀναφέρηται εἰς συμβόλαιον δανείου ἐπὶ ὑποθήκῃ, ὅπως τὰ νῦν γίνεται. Ἄλλ' ἐνῶ κατ' οὐσίαν τὸ ἀρχαῖον συμβόλαιον ἀπέβλεπεν εἰς δάνειον, κατὰ τύπους τὸ συμβόλαιον τὸ ἀσφαλίζον τὸ δάνειον ἦτο πώλησις εἰκονικὴ ἢ ὑπὸ αἴρεσιν ἐξωνήσεως, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἀποκρούει ἡ ἐρμηνεία τῶν λεξικογράφων μαρτυροῦσι δὲ ἀδιστακτικῶς αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν ὄρων.

Εἰς τὰς προπαρατεθείσας ἀπαντᾶται ἡ φράσις ἐπὶ λύσει· εἰς μὲν τὰς τρεῖς πρώτας σημειουμένου τοῦ προσώπου πρὸς ὃ, ἢ ὑπὲρ οὗ ἢ λύσει, ἀλλ' αὐταὶ δὲν εἶναι πλήρεις ἐν τέλει. Εἰς τὰς δύο τελευταίας δὲν σημειοῦται τὸ πρόσωπον, ἀλλ' ἐν τέλει τὸ ποσὸν τοῦ χρέους. Ὑπάρχει καὶ ἄλλη ἕκτη αὐτοῦ οἰκίας πεπραμένης ἐπὶ λύσει ΓΗ Ἀρχεδάμω Αἰγυλιεῦ (Ross Demen n° 33). Ἐν ταύτῃ ὑπάρχει καὶ τοῦ ἀγοραστοῦ τὸ ὄνομα καὶ τὸ ποσὸν τοῦ χρέους, ἦτοι τὸ τίμημα τοῦ πράσεως. Γνωστὸν ὅτι λύσει ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων σημαίνει τὴν ἀπκλαγγὴν διὰ πληρωμῆς τοῦ χρέους. Ὁ Ἡσίοδος ἐν ἔργοις 404 λέγει

ἀλλὰ σ' ἄνωγα

φράζεσθαι χρεῶν τε λύσιν, λιμοῦ τ' ἀλευρήν.

Εἰς ὅλας λοιπὸν τὰς ἐπιγραφὰς ταύτας πρόκειται περὶ κτήματος πωληθέντος καὶ παραδοθέντος εἰς τὸν πιστωτήν, καὶ πρέπει νὰ ἐρμηνευθῇ ὁ ὅρος ὡς δεικνύον κτῆμα ἐκδοθὲν εἰς πληρωμὴν χρέους (datio in solutum). Ἄλλ' ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς ἐκλείπει πλέον ἢ νομικὴ σχέσις δανείου καὶ ὑποθήκης, πληρωθέντος τοῦ χρέους διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ κτήματος, ἀφ' ἐτέρου μένει ἀνεξήγητος ὁ σκοπὸς τοῦ ὄρου ὡς ἐγγραφῆς ὑποθήκης. Διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ κτήματος ὁ πιστωτὴς ἐγένετο κύριος αὐτοῦ. Ἄρα πρὸς σκοπὸν ἐπιδείξεως ἐσημειώθη ἐπὶ τοῦ ὄρου τὸ ὄνομα τοῦ νέου κυρίου; Ἄλλὰ τότε ἦτο περιττὸν νὰ ἐγχαρθη ὁ τίτλος τῆς κυριότητος. Τίς ἡ ἀνάγκη νὰ γνωστοποιήσῃ ὁ ἀγοραστής εἰς τὸ κοινὸν ὅτι ἀπέκτησε τὸ χωρίον οὐχὶ πληρώσας ἐπὶ μετρητοῖς τὸ τίμημα, ἀλλὰ δι' ἐξοφλήσεως τοῦ δανείου αὐτοῦ; Ἄφ' ἐτέρου πρὸς ποῖον σκοπὸν νὰ σημειωθῇ τὸ ποσὸν τοῦ χρέους; Ὁ ὅρος λοιπὸν ἐτέθη οὐχὶ χάριν τοῦ ἀγοραστοῦ ἢ πιστωτοῦ, οὐδὲ χάριν μελλόντων πιστωτῶν τοῦ πρώτου κατόχου ἢ ὀφειλέτου, ὡς κοινῶς πιστεύεται, ἀλλὰ πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ, ἔχοντος τὸ δικαίωμα ν' ἀνακτήσῃ τὸ ἀκίνητον, καταβάλλων τὸ ἐπὶ τοῦ ὄρου σημειούμενον ποσόν, καὶ πρὸς εἰδοποίησιν

τρίτων οἵτινες ἠδύναντο νὰ διαπραγματευθῶσι μετὰ τοῦ κατόχου τοῦ κτήματος ὡς ἀμετακλήτου κυρίου. Εἰς τὰς πρώτας τέσσαρας ἐκ τῶν ἀνωτέρω μνημονευθειῶν ἐπιγραφῶν σημειοῦται ὁ δανειστής καὶ κάτοχος τοῦ κτήματος, εἰς οὐδεμίαν τὸ ὄνομα τοῦ ὀφειλέτου· οὐδόλως λοιπὸν ἡ ἐπιγραφή συμβάλλει πρὸς εἰδοποίησιν μεταγενεστέρων δανειστῶν τοῦ ὀφειλέτου, οὕτινος ἀγνοεῖται τὸ ὄνομα. Εἰς τὰς πλείστας σημειοῦται τὸ ποσὸν τὸ ὅποιον ὁ πρῶν κάτοχος ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ καὶ ἐπὶ τῇ καταβολῇ τούτου δικαιοῦται ν' ἀνακτήσῃ τὸ κτῆμα· καὶ ἡ σημείωσις ἀφορᾷ εἰς ἐξασφάλισιν τοῦ ὀφειλέτου, ἦτοι τοῦ ὑπὸ αἴρεσιν ἐξωνήσεως πωλήσαντος, καὶ οὐχὶ εἰς προφύλαξιν μελλόντων δανειστῶν.

Ἡ πληρεστέρα ἐπιγραφή καὶ διασαφηνίζουσα τὴν ὅλην ὑπόθεσιν εἶναι ἡ ἐν Θερικῷ ἀνευρεθεῖσα καὶ δημοσιευθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Α. Κορδέλλου ἐν τῇ περὶ Λαυρίου πραγματείᾳ αὐτοῦ σελ. 36, καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Κουμανοῦδη ἐν Παλιγγενεσίᾳ ἀρ. 1616, 20 Φεβρουαρίου 1869.

Θεοί.

Ὁρος ἐργαστηρίου καὶ ἀνδραπόδων πεπραμένων ἐπὶ λύσει Φαίδων[ι] Αἰζωνεῖ Τ. Οἱ ἐκδότης, τοῦλάχιστον ὁ κ. Κορδέλλας σημειοῖ ὅτι ἡ φράσις ἐπὶ λύσει ἀποδεικνύει ὅτι τὸ ἐργαστήριον ἐδόθη εἰς ὑποθήκην μᾶλλον ἢ ὅτι ἐπωλήθη «Le mot ἐπὶ λύσει demontre que cette usine fut hypothecuee plutot que vendue». Ἄλλ' ἡ ἐπιγραφή πληρέστατα ἐρμηνεύεται ὡς δανείον τοῦ ἐργαστηρίου (τοῦ μεταλλικοῦ) εἰς ὑποθήκην δι' εἰκονικῆς πωλήσεως· τούτο δὲ ἐπιβεβαιοῦται ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Δημοσθένους πρὸς Πανταίνετον. Κατ' αὐτὸν ὁ Πανταίνετος ἐδανείσθη παρὰ τοῦ Μνησικλέους τάλαντον, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν ἐπώλησε τὸ ἐν Μαρωνεῖ ἐργαστήριον αὐτοῦ εἰς τὸν Μνησικλέα ὑπὸ ὄρον ἐξωνήσεως μέχρι τῆς προθεσμίας τῆς ἀποδόσεως τοῦ δανείου. Αἰζηζήσης τῆς προθεσμίας ὁ Πανταίνετος πείθει τὸν Νικόβουλον καὶ Εὐεργον νὰ τῷ δανείωσι τὸ ἀναγκαῖον χρήμα εἰς πληρωμὴν τοῦ πρὸς τὸν Μνησικλέα χρέους· δίδων αὐτοῖς ὑποθήκην ἐπὶ τοῦ ἐργαστηρίου. Πῶς γίνεται λοιπὸν ἡ δευτέρα αὕτη ὑποθήκη; Ὁ Μνησικλῆς ὡς κύριος τοῦ ἐργαστηρίου πωλεῖ αὐτὸ εἰς τοὺς Νικόβουλον καὶ Εὐεργον, οἵτινες ἐμισθοῦσι τὸ ἐργαστήριον εἰς τὸν Πανταίνετον, ὀφείλοντα λόγῳ μισθώματος νὰ καταβάλλῃ τὸν τόκον τοῦ ποσοῦ τοῦ δανεισθέντος αὐτῷ ὑπὸ τῶν Νικόβουλου καὶ Εὐεργου. Ἐπελθουσῶν μετὰξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν δανειστῶν διενέξεων ἕνεκα τῆς μὴ ἐμπροθέσμου καταβολῆς τῶν τόκων, ἦτοι τοῦ συμφωνηθέντος μισθώματος, συμβιβάζονται ὅπως οἱ φαινόμενοι ἀγορασταὶ ἀποστῶσι τοῦ ἐργαστηρίου λαμβάνοντες τὸ δάνειον αὐτῶν (105 μνῶν) ἐκ τῆς πωλήσεως τοῦ ἐργαστηρίου. Ἄλλ' οἱ νέοι ἀγορασταὶ δὲν ἐδέχοντο ν' ἀγοράσωσι παρὰ τοῦ Πανταίνετου· ἤθελον πωλητὰς τοὺς Νικόβουλον καὶ Εὐεργον ὅπως ἔχωσιν αὐτοὺς ἐγγυητὰς, βεβιωτὰς, ὡς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, τῆς πωλήσεως.

Οὕτω λοιπὸν εἰς τε τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ὄρου τοῦ Θεριοῦ καθὼς καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ πρὸς Πανταίνεστον λόγου ἢ φράσις πρῶσις ἐπὶ λύσει, καὶ ὠγὴ σημαίνουσιν ὑποθήκην διὰ πωλήσεως εἰκονικῆς, ἢ ὑπὸ αἵρεσιν ἐξωνήσεως.

Κατόπιν τούτων ἐπανέρχομαι εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν στίχων τοῦ Σόλωνος

Ὅρους ἀνεῖλε πολλαχοῦ πεπηγότας
πρόσθεν δὲ δουλεύουσα νῦν ἐλευθέρα.

Κοινῶς ἐρμηνεύονται ὅτι διὰ τῆς σεισχυθείας ἀκυρωθέντων τῶν χρῶν ἠκυρώθησαν καὶ αἱ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῶν ἐπὶ τῶν ὄρων ἐγγραφεῖσαι ὑποθήκαι. Ἄλλ' ὡς προσῆπον δὲν ὑπῆρχε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, καὶ δὴ ἐπὶ τοῦ Σόλωνος, προνόμιον ὑποθήκης ὁποῖον τὸ παρὰ τοῖς νεωτέροις. Ἡ ἀσφάλεια τοῦ δανείου ἐδίδοτο διὰ τῆς παραδόσεως τοῦ κτήματος εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ δανειστοῦ, καὶ κατὰ τὰς προμνημονευθείσας ἐπιγραφὰς διὰ πωλήσεως εἰκονικῆς, ἢ ὑπὸ αἵρεσιν. Ἐννοεῖται λοιπὸν εἰς τὰ ἔπη τοῦ Σόλωνος ὅτι διὰ τῆς σεισχυθείας ἀκυρωθέντων τῶν δανείων, κατέπιπτεν ἡ αἵρεσις τῆς λύσεως τοῦ χρέους, καὶ τὰ κτήματα ἐπανῆλθον εἰς τὴν κατοχὴν καὶ κυριότητα τῶν ὀφειλετῶν.

Ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς καὶ πραγματικῆς πωλήσεως ὁ ἀγοραστὴς ἐγένετο κύριος τοῦ πωληθέντος ἀπὸ τῆς καταβολῆς τοῦ τιμήματος, καὶ οὐχὶ ὡς ἐδέχετο τὸ μεταγενέστερον ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἀπὸ τῆς παραδόσεως τοῦ ἀκινήτου ὥστε καὶ τοι τούτου δοθέντος εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἀγοραστοῦ, ἢ κυριότης ἔμενε παρὰ τῷ πωλητῇ. Ὁ Θεόφραστος παρὰ Στοβαίου μδ' 22 λέγει ἀκυρία δὲ ἡ ὠγὴ καὶ ἡ πρῶσις εἰς μὲν κτήσιν ὅταν ἡ τιμὴ δοθῇ καὶ τὰ ἐκ τῶν νόμων ποιήσωσιν, οἷον ἀναγραφὴν ἢ ὄρκον, ἢ τοῖς γείτοσι τὸ γιγνόμενον . . . πότερον (ἴσ. πρότερον) δὲ ἕως ἂν κομίσῃται (τὴν τιμὴν) κύριος εἶναι τοῦ κτήματος». Ἡ ἀρχὴ αὕτη τοῦ ἀττικοῦ δικαίου ἐξηγεῖ τὴν ἐπιγραφὴν ὑπ' ἀρ. 530 τῆς συλλογῆς τοῦ Βοικηίου. «Ἐπὶ Θεοφράστου Ἀρχοντος. Ὅρος χωρίου τιμῆς ἐνοφειλομένης Φκνοστράτῳ Παιανιστῇ XX.» (εὑρεθεῖσα ἐν Ἀχαρναῖς). Εἶναι τοῦ ἔτους 340 ἢ 313 π. Χ. Ὁ Φκνόστρατος ἐπώλησε καὶ ὁ ἀγοραστὴς παρέλαβε τὸ χωρίον, ἀλλὰ δὲν εἶχεν εἰσέτι πληρώσει τὸ τίμημα· καὶ τοι λοιπὸν τοῦ κτήματος κατεχομένου παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ κύριος ἦτον ὁ Φκνόστρατος ἄχρι τῆς πληρωμῆς τοῦ καθυστερουμένου τιμήματος ἐκ δραχμῶν 2000.

Ἡ πώλησις ἠδύνατο νὰ ἦναι πραγματικὴ καὶ ἀληθὴς ὑπὸ τὴν αἵρεσιν ἐξωνήσεως, τότε δὲ ἢ ὅταν συνεφωνεῖτο πώλησις εἰκονικὴ πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ δανειστοῦ δι' ἐνεχυριάσεως τοῦ κτήματος, ἠδύνατο νὰ παραχωρῆται αὐτῷ δικαίωμα κερπώσεως τοῦ κτήματος ἀντὶ τόκων τοῦ δανεισθέντος κεφαλαίου. Εἰς ἑκατέραν τῶν περιπτώσεων ἐν τῇ ὠγῇ περιλαμβάνετο τῆς ἐξαγορᾶς, καὶ τῆς ἀντιχρήσεως τὸ δικαίωμα. Εἰς τὴν σημασίαν τῆς ἀγορᾶς ὑπὸ τὴν αἵρεσιν ἐξωνήσεως ἀπαντᾷ συνηθέστερον ἡ λέξις ὠγὴ ἐπὶ τε κινήτων

καὶ ἀκινήτων. Οὕτω παρὰ Δημοσθένει ἐν τῷ π. Ἀπατουρ. 8 ὠγὴν ποιοῦμαι τῆς νεῶς καὶ τῶν παίδων, ἕως ἀποδοίῃ τὰς τε δέκα μνᾶς ἅς δι' ἐμοῦ ἔλαβε καὶ τὰς τριάκοντα, ὧν κατέστησεν ἐμὲ ἐγγυητὴν τῷ τραπεζίτῃ». Ἡ ἀντίχρησις ὅμως μᾶλλον συνεβιβάζετο μὲ τὴν παράδοσιν εἰς τὸν δανειστὴν λόγῳ ἐνεχυριάσεως τοῦ ἀκινήτου· καὶ τοιαύτη φαίνεται εἰς τὸ ἀρχαιότερον ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἢ καταγωγὴ τοῦ συμβολαίου τῆς ἀντιχρήσεως, ἐν Ν 33 Π. 13, 7 ὁ Μαρκιανὸς λέγει Si pecuniam debitor solverit, potest pignoratitia actione uti ad recuperandam ἀντίχρησιν, nam cum pignus sit hoc verbo poterit uti. Ὅπερ ἐν τοῖς βυζαντινοῖς μεταφράζεται «Ἡ ἀντιχρησις ἐνέχυρόν ἐστι» (ΚΕ' α. 32). Ἡ ἀπλουτέρα καὶ πιθανωτέρα ἐρμηνεία τοῦ τεμαχίου εἶναι ὅτι ὁ ὀφειλέτης ἐπώλησε τὸ κτήμα ὑπὸ αἵρεσιν ἐξωνήσεως ἐπὶ ἀντιχρήσει. Ὁ νομοδιδάσκαλος δὲ ἀπονέμει αὐτῷ ἀγωγὴν διεκδικητικὴν ἐπὶ τῇ καταβολῇ τοῦ δανείου. Ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις φαίνεται πιθανὸν ὅτι εἰς τὴν ἀρχαιότητα ὁ συνηθέστατος τύπος τῆς ἐνεχυριάσεως τῶν ἀκινήτων ἦτον ὁ τῆς ἀντιχρήσεως. Κοινῶς ἡ λέξις νομίζεται παραγομένη ἐκ τοῦ χράομαι, χρῶμαι=μεταχειρίζομαι, ἀλλ' ὀρθωτέρα εἶναι ἡ παραγωγή ἐκ τοῦ χράω, χρῶ=δανείζω, ὥστε ἀντιχρησις εἶναι τὸ ἀντὶ δανείου διδόμενον ὡς ἐνέχυρον. Εἴτε ὑπὸ τὴν πρώτην εἴτε ὑπὸ τὴν δευτέραν ἔννοϊαν τῆς λέξεως ὠγὴ οἱ νεώτεροι ἐλληνοισταὶ ἐξηγοῦσι τὴν ὑπ' ἀρ. 533 ἐπιγραφὴν τῆς συλλογῆς τοῦ Βοικηίου «Ὅρος ἀποτίμημα τῆς ὠγῆς», συμπληροῦντες διὰ τῆς ἐρμηνείας τῆς λέξεως ἀποτίμημα. Ὁ Πολυδεύκης (Η' 142) ἐρμηνεύει ἀποτίμημα δ' ἐστὶν οἷον ὑποθήκη, κυρίως μὲν πρὸς τὴν προῖκα, ἤδη δὲ καὶ πρὸς τὰς μισθώσεις». Ὁ δὲ Ἀρποκρατίων ἀποτιμηταί, καὶ ἀποτίμημα καὶ ἀποτιμᾶν. Οἱ μισθούμενοι τὰς τῶν ὄρων οἰκίας (ἴσ. οὐσίας) παρὰ τοῦ Ἀρχοντος ἐνέχυρα τῆς μισθώσεως παρείχοντο. Ἐδεῖ δὲ τὸν ἄρχοντα ἐκπέμπειν τινὰς ἀποτιμησομένους τὰ ἐνέχυρα· τὰ μὲν οὖν ἐνέχυρα τὰ ἀποτιμώμενα ἐλέγοντο ἀποτιμημάτα· οἱ δὲ πεμπόμενοι ἐπὶ τῷ ἀποτιμηθῆσθαι ἀποτιμηταί, τὸ δὲ πρᾶγμα ἀποτιμᾶν, εἰώθεσαν δὲ καὶ οἱ τότε εἰ γυναικί γαμουμένη προῖκα διδοῖεν οἱ προστήκοντες αἰτεῖν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ὡσπερ ἐνέχυρόν τι τῆς προικὸς ἄξιον, οἷον οἰκίαν ἢ χωρίον, ἐλέγετο δὲ ὁ μὲν δίδων τὸ ἀποτίμημα ἐνεργητικῶς ἀποτιμᾶν· ὁ δὲ λαβὼν ἀποτιμᾶσθαι· ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὀφλημάτων. Γενικῶς λοιπὸν ἀποτίμημα ἐλέγετο τὸ ἐπὶ ἐκτιμήσει διδόμενον ἐνέχυρον, καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων τὸ κατόπιν ἐκτιμήσεως διδόμενον εἰς πολυετῇ μίσθωσιν, ἀρχαιότερον δ' ἴσως τὸ ἐπὶ ἀντιχρήσει ἢ ἐμφυτεύσει διδόμενον εἰς τὸν δανειστὴν. Κατ' ἄλλους λοιπὸν ἢ ἐπιγραφὴ «Ὅρος ἀποτίμημα τῆς ὠγῆς» δύναται νὰ σημαίνῃ ὅτι τὸ χωρίον κατόπιν ἐκτιμήσεως παρεδόθη εἰς τὸν κάτοχον, εἴτε ἐπὶ ἐξωνήσει, καταβαλλομένου τοῦ τιμήματος ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ ὀφειλέτου, εἴτε ἐπὶ ἀντιχρήσει μέχρις ἐξοφλήσεως τῆς ὀφειλῆς διὰ τοῦ εἰσοδήματος. Ἀλλὰ παρὰ τοῖς ἀττικοῖς

ἡ κυρία σημασία τῆς λέξεως ὡς εἶναι ἡ τῆς ἀγορᾶς, ἀντιστοίχου τῆς πράξεως—πωλήσει. Κατ' αὐτὴν δὲ ἡ ἐρμηνεία τῆς ἐπιγραφῆς ἀπλουστερα καὶ πιθανωτέρα εἶναι ὅτι ὁ ἀγοραστὴς παραλαβὼν τὸ κτῆμα ἔδωκεν ἀντὶ χρημάτων τῷ πωλητῇ ἀκίνητον, ἐκτιμηθὲν ὡς ἕσης ἀξίας τοῦ τιμήματος, ὑπὸ τὴν αἴρεσιν τῆς ἐξωνήσεως διὰ τῆς εἰς χρήματα καταβολῆς τοῦ τιμήματος ἀποδιδόμενου τοῦ ἀκινήτου τῷ πρώτῳ κατόχῳ.

Δὲν δύναται νὰ ὀρισθῇ κατὰ τὸ νεώτερον δίκαιον τὸ συμβόλαιον εἰς ὃ ἀναφέρεται ἡ ἐπιγραφή τοῦ ὄρου

Ὁρος χωρίου καὶ οἰκίας
ὑποκειμένων ΓΗ Η Η Ι . . . .
δραχμ. ὡς ἔχειν καὶ κρα
τεῖν τὸν θέμενον κατὰ
συνθήκας τὰς κειμένας
παρὰ Δοινίᾳ Εὐωνυμοῖ. (Ἐφ. Φιλομ. 1865 ἀριθ. 574).

Πολὺ πιθανῶς πρόκειται περὶ ἀντιχρήσεως τῆς ὁποίας οἱ ὄροι συνεφωνήθησαν ἐν τῷ γραπτῷ συμβολαίῳ τῷ κατατεθέντι εἰς χεῖρας τοῦ Δοινίου. Ἄλλ' ἠδύνατο καθὰ προξετέθη νὰ παρεδύθησαν τὰ κτήματα εἰς τὸν δανειστήν (τὸν θέμενον τὸν ὄρον) ὡς ἀπλοῦν ἐνέχυρον. Οἱ ὑπολαβόντες τὴν ὑποθήκην τοῦ ἀττικοῦ δικαίου ὡς προνόμιον ἐπὶ κτήματος μένοντος εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ὀφειλέτου ἐπικαλοῦνται τὸ χωρίον τοῦ Θεοφράστου Κεφ. Ι' περὶ μικρολογίας «Καὶ τοὺς ὄρους δὲ ἐπισκοπεῖσθαι ὁσμημέραι εἰ διαμένουσιν οἱ αὐτοὶ» ἐρμηνεύοντες ὡς σημαῖνον τὸν φόβον τοῦ μικρολόγου (φιλαργύρου) μήπως οἱ ὀφειλέται ἀφαιροῦντες τοὺς ὄρους καταστήσωσιν ἀφανῆ τὴν ὑποθήκην αὐτοῦ εἰς τρίτους δανειστάς. Ἄλλ' ὁ Κοραῆς μὴδ' ὑπ' ὄψει ἔχων τὴν ἐρμηνείαν ταύτην, μεταφράζει ὅτι ὁ μικρολόγος ἐπὶ τῶν ἰδίων κτημάτων τίθησιν ὄρους καὶ καθημέραν ἐπισκοπεῖται μήπως τις ἀφαιρήσῃ αὐτοῦς. Ἡ μετάφρασις αὕτη μοι φαίνεται ἐπιτυχεστέρα οὐ μόνον καθὸ μᾶλλον σύμφωνος πρὸς τὰς προεκτεθείσας ἀρχὰς τοῦ ἀττικοῦ δικαίου, ἀλλὰ καὶ καθόσον ἡ φράσις τοῦ Θεοφράστου οὕτως ἐρμηνευομένη γραφικώτατα παριστᾷ τὸν χαρακτῆρα τοῦ μικρολόγου. Ὁ μικρολόγος δηλαδὴ καὶ δι' αὐτὰ τὰ ἀδικιλονεύματα κτημάτων του φοβούμενος, τίθησιν ἐπ' αὐτῶν ὄρους δηλοῦντας τὸ τῆς κυριότητος αὐτοῦ δικαίωμα, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον μικρολογεῖ ὥστε ἀδιαλείπτως ἀνησυχεῖ μήπως καὶ αὐτὰ τὰ ἀκίνητα κτήματά του δὲν εἶναι εἰς ἀσφάλειαν. Ἄν ὅμως ὁ λόγος ἦτο περὶ ὄρων τεθειμένων ἐπὶ κτημάτων ὑπὸ τῶν ὀφειλετῶν κατεχομένων, τῶν ὁποίων ἡ ὑποθήκη ἐβεβαιούτο διὰ τῶν ὄρων, οὐδὲν εἶχε τὸ χαρακτηριστικὸν τὸν μικρολόγον ἢ πρόνοιαν τοῦ νὰ μὴ ἀφαιρηθῶσιν οἱ ὄροι παρὰ τῶν ὀφειλετῶν, ἐνῶ διὰ τοιοῦτου τρόπου τὸ κτῆμα ἀπηλλάσσεται τῆς ὑποθήκης, καὶ ἕως ὁ πιστωτὴς ἐστερεῖτο τῶν χρημάτων αὐτοῦ.

Ἀποτίμημα, ὡς εἶδομεν ἐκ τῆς ἐρμηνείας τῶν ἀρχαίων λεξικογράφων,

ἐκαλεῖτο ἰδίως τὸ κτῆμα τοῦ συζύγου ἢ τοῦ μισθωτοῦ, τὸ διδόμενον εἰς ἐπιστροφὴν τῆς προικὸς ἢ τῆς οὐσίας τοῦ ἀνηλίκου, ἐκτιμηθὲν ὡς ἰσότημον τῆς ὑποχρέσεως τοῦ συζύγου ἢ τοῦ μισθωτοῦ. Καὶ κατὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας οἱ νεώτεροι, ἐπηρεαζόμενοι ἐκ τῆς σημασίας τῆς λέξεως ὑποθήκη κατὰ τὸ νεώτερον δίκαιον, ἐρμηνεύουσι τὸ ἀποτίμημα ὡς νόμιμον ὑποθήκην τοῦ συζύγου ἢ τῶν ἀνηλίκων ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τοῦ συζύγου ἢ τοῦ μισθωτοῦ. Ἀλλὰ καθὰ προξετέθη τὸ ἀποτίμημα δὲν παρεῖχεν ἀσφάλειαν τοῦ χρέους διὰ προνομίου ἐπὶ τοῦ τιμήματος τοῦ ἀκινήτου, πωλουμένου εἰς δημόσιον πλειστηριασμόν. Ἀνεφέρων ἤδη περὶ τῆς πρὸς Ὀνήτορα δίκης τοῦ Δημοσθένους. Ἀνευρίσκομεν ἐν αὐτῇ παράδειγμα τοῦ λόγου μου. Ὁ Ὀνήτωρ ἔδωκε τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ εἰς γυναῖκα εἰς τὸν Ἀφοβὸν καὶ προῖκα 60 μῶν, ἧτοι ἐνὸς ταλάντου καὶ 20 μῶν ἔθηκε δὲ ὄρους εἰς ἀσφάλειαν τῆς προικὸς ἐπὶ μίαν οἰκίαν διὰ τὰς 20 μῶν ἧτοι 2000 δρ. καὶ ἐπὶ ἐν χωρίον διὰ τὸ τάλαντον ἧτοι 6000 δρ. Κατὰ τὸν Δημοσθένην καταβολὴ τῆς προικὸς δὲν ἐγένετο, καὶ ὁ Ὀνήτωρ ἵνα μὴ φωραθῇ ὑπερμέτρως ἀδικὸς περιώρισε τὴν ἀπαίτησιν τῆς προικὸς εἰς ἐν τάλαντον καὶ ἀφῆρεσε τοὺς ὄρους ἀπὸ τῆς οἰκίας. Βραδύτερον εἰσαχθείσης τῆς δίκης τοῦ Δημοσθένους πρὸς Ἀφοβὸν προσποιεῖται ἀπόλειψιν τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, ἧτοι διαζύγιον ἀπὸ τοῦ Ὀνήτορος κατ' αἴτησιν τῆς συζύγου, καὶ συνεπέα τούτου ὁ Ὀνήτωρ παρουσιάζεται ὡς κατέχων τὴν τε οἰκίαν καὶ τὸ χωρίον, ἅτινα εἶχον ἐξ ἀρχῆς δοθῆ εἰς ἀσφάλειαν τῆς προικὸς. Ὁ Δημοσθένης κερδίσας τὴν δίκην ὑπάγει νὰ κατάρχη τὴν οὐσίαν τοῦ Ἀφοβοῦ, ἀλλ' ἐμποδίζεται ὑπὸ τοῦ Ὀνήτορος ἤδη ἔχοντος εἰς τὴν κατοχὴν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν καὶ τὸ χωρίον ἀντὶ τῆς εἰς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ δοθείσης προικὸς. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἀντικείμενον δι' ὃ δικάζεται ὁ Δημοσθένης πρὸς τὸν Ὀνήτορα ἐξούλης. Βλέπομεν εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ὅτι ἐπελοῦσης τῆς ἀποδόσεως τῆς προικὸς εἰς τὸν Ὀνήτορα ἐνεκα τῆς διαλύσεως τοῦ γάμου τῆς ἀδελφῆς, ὁ Ὀνήτωρ ἤδη κατέχει αὐτούσια τὰ ἐνυπόθηκα κτήματα εἰς πληρωμὴν τῆς προικὸς. Τοιαῦτα ἦσαν τὰ δικαιώματα τὰ παραγόμενα ἐκ τῆς ὑποθήκης τοῦ ἀποτιμήματος ὑπὲρ τῆς προικὸς διὰ τοῦ αὐτοῦ δὲ τρόπου ἐξησφαλίζοντο οἱ ἀνήλικες καὶ οἱ διατελοῦντες ὑπὸ κηδεμονίαν ὡς πρὸς τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας αὐτῶν. Οὕτως ἐν τῷ πρὸς Τιμόθεον τοῦ Δημοσθένους § 11 ἀναγινώσκομεν «Ἡ μὲν γὰρ οὐσία ὑπόχρεως ἦν ἅπασα, καὶ ὄροι αὐτῆς ἔσταν, καὶ ἄλλοι ἐκράτουσι οἱ μὲν γὰρ ἐν πεδίῳ ἀγροὶ ἀποτίμημα τῷ παιδί τῷ Εὐμηλίδου καθειστήκει». Ἐξ ἄλλων μαρτυριῶν ἀρχαίων γινώσκομεν ὅτι ὁ Ἄρχων (ὁ Ἐπώνυμος) εἰς τὴν ἀρμοδιότητά τοῦ ὁποίου ὑπήγετο ἡ ἐπιμέλεια τῶν ὀρφανῶν ὀφείλειν ἐκάστοτε, ἂν ὑπὸ τοῦ κληρονομηθέντος δὲν εἶχε διαταχθῆ τὸ ἐναντίον, νὰ προκαλῇ δι' ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου (τῶν Ἡλιαστῶν) τὴν μίσθωσιν τοῦ οἴκου, ἧτοι τῆς οὐσίας τοῦ ἀνηλίκου, εἴτε ὀλιγῶς εἴτε τμηματικῶς δι' ὑπερθε-

ματισμοῦ· ὁ δὲ μισθωτὴς ὤφειλε νὰ δώσῃ εἰς ἐγγύησιν ἀκίνητα κτήματα ἐκτιμώμενα ὡς ἰσάξια πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ ἀνηλίκου, καὶ τὰ κτήματα ταῦτα παρομοίως ἐκαλοῦντο ἀποτιμήματα. Τὸ ἐπὶ τούτων δικαίωμα τῶν ὄρφανῶν νομίζεται ὑπὸ τῶν νεωτέρων ὑποθήκη κατὰ τὴν σημερινὴν σημασίαν τῆς λέξεως (Meier u. Schömann 295 Ἐκδ. Calvary 363). Ἀλλὰ δὲν δρίζεται πρῶτον τίνι τρόπῳ ἐπραγματοποιεῖτο ἡ διὰ τῆς ὑποθήκης ἐγγύησις, καὶ δεύτερον εἰς τί ἀπέβλεπεν ἡ ἐγγύησις· εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ μισθώματος; ἢ εἰς τὴν ἀποζημίωσιν τοῦ ἀνηλίκου; Νομίζω κατὰ τὰ προεκτεθέντα ὅτι ὁ μισθωτὴς ὑπόχρεως εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς οὐσίας τοῦ ἀνηλίκου κατὰ τὴν ἐνηλικίωσιν, καὶ εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ μισθώματος κατ' ἔτος ἢ ἄλλας χρονικὰς περιόδους, παρέδιδε τὸ ἀποτίμημα εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἐπιτρόπου, καὶ διὰ μὲν τῆς προσόδου τοῦ ἀποτιμήματος ἐπληρώνετο τὸ μίσθωμα, κατὰ δὲ τὴν λήξιν τῆς μισθώσεως ἐνηλικιουμένου τοῦ ὄρφανοῦ ἐκράτει οὗτος τὸ ἀποτίμημα, ἐν περιπτώσει ὑπαιτίου ἀρνήσεως τοῦ μισθωτοῦ πρὸς παράδοσιν τοῦ οἴκου τοῦ ὄρφανοῦ, ἢ ὑπαιτίου βλάβης αὐτοῦ. Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν λοιπὸν ταύτην ὁ ὅρος ἐδήλου ὅτι τὸ κτῆμα, καὶ τοὶ εὐρισκόμενον εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἐπιτρόπου πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἀνηλίκου, ἀνῆκεν εἰς τὴν κυριότητα ἐτέρου, ἦτοι τοῦ μισθωτοῦ, ὅστις εἶχε τὸ δικαίωμα ν' ἀναλάβῃ αὐτὸ εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ληγούσης τῆς μισθώσεως. Οὕτως ἐν τῷ περὶ Φιλοκτημ. κλ. τοῦ Ἰσίου (§ 10 ἔκδ. Δούκα) ἀναγινώσκειται ὅτι οἱ πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ἐκ τῆς Ἀλκῆς νόθων τέκνων τοῦ Εὐκτῆμονος ἐπιβουλεύθεντες τὰ ἐπὶ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ δίκαια τοῦ λέγοντος (ἐγγονοῦ ἐκ θυγατρὸς καὶ θετοῦ υἱοῦ τοῦ Φιλοκτῆμονος) «ἀπογράφουσι τὰ παῖδε τούτω πρὸς τὸν Ἄρχοντα ὡς εἰσποιήτω τοῖς τοῦ Εὐκτῆμονος υἱέσι τοῖς τετελευτηκόσι, ἐπιγράφαντες ὁσφὰς αὐτοὺς ἐπιτρόπους καὶ μισθοῦν ἐκέλευον τὸν Ἄρχοντα τοὺς οἴκους ὡς ὄρφανῶν ὄντων, ὅπως ἐπὶ τοῖς τούτων ὀνόμασι τὰ μὲν μισθωθεῖν τῆς οὐσίας, τὰ δὲ ἀποτιμήματα κατασταθεῖν, καὶ ὅροι τεθεῖεν, καὶ ζῶντος ἔτι τοῦ Εὐκτῆμονος μισθωτὰ δι' αὐτοῦ γενόμενοι τὰς προσόδους λαμβάνοιεν». Ἀπέραντο ἀμφισβητήσεις ἐγεννήθησαν μεταξὺ τῶν νεωτέρων ἐπὶ τῆς ἐρμηνείας τοῦ λόγου τούτου, περὶ ὧν ἄλλοτε. Ἐν παρόδῳ σημειῶ νῦν ὅτι ἐκ τοῦ προπαρτεθέντος τευχίου τοῦτο προκύπτει, ὅπερ διαλύει πλείστας ἐκ τῶν ἐγερθεῖσιν ἀποριῶν, ὅτι δηλαδὴ οἱ ἐπιβουλεύθεντες τὸν κληρὸν τοῦ Εὐκτῆμονος ἐκσυμνενοήσεως μετὰ τούτου ἀπειρηκότος ὑπὸ τοῦ γήρατος, παρέστησαν τὰ δύο τῆς Ἀλκῆς νόθα τέκνα ὡς θετά, εἰσποιήτα τῶν προτελευτησάντων υἱῶν τοῦ Εὐκτῆμονος Ἐργαμένους καὶ Ἡγέμονος, καὶ ὡς ἐπίτροποι ἐν ὀνόματι τῶν ὄρφανῶν μέρος μὲν τῶν κτημάτων τοῦ Εὐκτῆμονος κατέλαβον ὡς κτήματα τῶν ὄρφανῶν, ἐνῶ δ' ἐζήτησαν τὴν μίσθωσιν τούτων ἔπρεπεν ὡς μισθωτῆς νὰ παρουσιασθῇ ὁ Εὐκτῆμων δίδων τὰ λοιπὰ κτήματά του ὡς ἀποτιμήματα. Οὕτως ἐρμηνεύεται τὸ ατὰ μὲν μισθωθεῖν τῆς οὐ-

σίας, τὰ δὲ ἀποτιμήματα κατασταθεῖν». Καὶ οὕτως οἱ φαινόμενοι ἐπίτροποι κατελάμβανον ἐν ὀνόματι καὶ ὑπὲρ τῶν τέκνων τῆς Ἀλκῆς τὴν ὅλην οὐσίαν τοῦ Εὐκτῆμονος. Ἐπανερχόμενος εἰς τὸ προκείμενον περιττὸν νομίζω νὰ προσθέσω τι ὡς πρὸς τὴν ἐρμηνείαν τῶν ὄρων ἐφ' ὧν ἀναγινώσκομεν τὴν λέξιν «ἀποτίμημα». Τοιοῦτοι εἶναι ἐπὶ ὄρφανῶν

«Ὅρος χωρίου ἀποτιμήματος Θεαιτήτο(υ) παιδί Κηφισοφῶντι Ἐπικτηφισίῳ Ἐτέρᾳ· «Ὅρος χωρίου ἀποτιμήματος Διονυσιοδώρου Παλληνέως παιδί». (Ἐφημ. Φιλ. 1865 ἀρ. 574).

«Ὅρος χωρίου καὶ οἰκίας ἀποτίμημα παιδί ὄρφανῶ Διογείτονος Προβα[λίσιου]» C. I. G. N. 531 Ἐφημ. Ἀρχαιολ. ἀρ. 2751).

Ἐπὶ γυναικῶν δὲ

Ἅρος χωρίου καὶ οἰκίας προικὸς ἀποτίμημα Τιμοδίκης [H] Φιλίππου Ἀναγυρ[ασίου] Θυγατρὶ XXXXIII

(Ἄρχ. Ἐφ. Περ. Β. Ἐπιγ. 76).

Ἅρος οἰκίας καὶ κήπου ἀποτετιμημένων προικὶ τῆ Διοδώρου θυγατρὶ Καλλιστράτῃ (Ross Inscr. Gr. 11. 32).

καὶ ἡ ἐν Σπάτα εὐρεθεῖσα

Ἅρος χωρίου καὶ οἰκίας ἀποτίμημα προικὸς Κυθοστρατῆ Μεναλκίου Αναφλοστίου ια[τροῦ] XXX

Ἄλλ' εἰς διαφόρους εἰκοτολογίας παρέσχεν ἀφορμὴν ὁ ἐν Σπάτα εὐρεθεὶς ὅρος μετ' ἐπιγραφῆς

Ἐπι Εὐξενίου Ἀρχοντος Ὅροι χωρίων καὶ οἰκιῶν ἀποτιμημάτων προικὸς Ξαναφ[ί]στει Κυθοδώρου Γαργηττίου θυγατρὶ ΤIII κατὰ τὸ ἡμισυ καὶ Τ εκ τούτου γινομένην αὐταὶ εἰς Λεωστρατον ἀρχοντα ΧΧΓΑΗΗIIII

Τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἐρμηνεύων δ κ. Köhler ἐν τοῖς Mittheilungen d. d. Arch. Institutes τοῦ ἔτους 1877 σελ. 277 ἀναφέρει τὸ κατὰ τὸ ἡμισυ εἰς τὴν προίκαν, τὸ δὲ ἐκ τούτου γιγνόμενον ὡς σημαῖνον οὐχὶ μὲν τὸν τό-

κον τοῦ ἡμίσεως τῆς προικῆς, ἀλλὰ τὸ πρὸς διατροφήν δικαίωμα τῆς συζύγου. Ὑποθέτει λοιπὸν ὁ κ. Köhler ἐν δλόκληρον μυθιστόρημα πρὸς ἐρμηνείαν τῆς ἐπιγραφῆς. Ὁ Κυθόδωρος ὑπεσχέθη προῖκα 4000 δραχμῶν, ἐξ ὧν κατέβαλε τὸ ἡμισυ. Ὅπως ἐξαναγκάστη αὐτὸν ὁ γαμβρὸς εἰς καταβολὴν καὶ τοῦ ἑτέρου ἡμίσεως τῆς προικῆς ἀπέπεμψε τὴν Ξεναρίστην πικραμείνας ἐπὶ δύο ἔτη παρὰ τῷ πατρὶ. Μετ' αὐτὰ ἐπῆλθε συμβιβασμὸς καὶ ὁ Πυθόδωρος κατέβαλε τὸ καθυστερούμενον ἡμισυ τῆς προικῆς· ἐπεὶ δὲ ὁ γαμβρὸς ἦτον ὑπόχρεως εἰς διατροφήν τῆς συζύγου κατὰ τὸ διάστημα τῶν δύο ἐτῶν, ἀξίας δραχμῶν 720 περίπου, τὸ ἡμισυ τοῦ ἀποτιμῆματος συνεποτοῦτο εἰς δραχμὰς 2720 περίπου, κατὰ τὴν ἐν τέλει οὐχὶ πλήρη σημείωσιν τῆς ἐπιγραφῆς. Νομίζω τὴν ὅλην ἐρμηνείαν ἀδόκιμον καθόσον τὸ κατὰ τὸ ἡμισυ εἶναι κατ' ἐμὴν γνώμην ἀποδοτέον εἰς τὸ χωρίον καὶ οὐχὶ εἰς τὴν προῖκα. Ὅταν εἰς ἀσφάλειαν τῆς προικῆς ἐδίδοντο πολλὰ κτήματα τοῦ συζύγου ὡς ἀποτιμῆματα, ἐπὶ ἐκάστου ἐτίθετο ὄρος ἐφ' οὗ ἐπεγράφετο ἡ ἀξία τοῦ ἀποτιμῆματος καὶ οὐχὶ τῆς προικῆς. Ὅταν δὲ ὁ σύζυγος παρελάμβανε μέρος τῆς προικῆς, ἐὰν μὲν ἐνεπιστεύετο εἰς τὸν συστήσαντα τὴν προῖκα ἐδίδεν ἀποτιμῆματα διὰ τὸ ὄλον τῆς προικῆς, ἐπὶ τῇ ἐναντίᾳ ὑποθέσει ἐδίδεν ἀποτίμημα ἰσάξιον τοῦ καταβληθέντος μέρους τῆς προικῆς. Οὕτως ἐν τῷ προπαρτεθέντι λόγῳ τοῦ Δημοσθένους πρὸς Ὀνήτορα Β' ἀναγινώσκωμεν: «Ὅτος τὸ πρῶτον, ὅτε τῶν Ἀφόβου διενοεῖτο ἀμφισβητεῖν, οὐχὶ τάλαντον ἔφη τὴν προῖχ' ὥσπερ νυνί, ἀλλ' ὀγδοήκοντα μνᾶς δεδωκέναι, καὶ τίθησιν ὄρους ἐπὶ μὲν τὴν οἰκίαν δισχιλίων, ἐπὶ δὲ τὸ χωρίον τάλαντου, βουλόμενος μὴ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ ἀκείνην διασώζειν αὐτῷ» μετὰ ταῦτα «...Τοὺς ὄρους ἀπὸ τῆς οἰκίας ἀφαιρεῖ καὶ τάλαντον μόνον εἶναι τὴν προῖκα φησί, ἐν ᾧ τὸ χωρίον ἀποτετιμῆσθαι· καίτοι δῆλον ὅτι τοὺς ἐπὶ τῆς οἰκίας ὄρους εἰ δικαίως τέθεικε καὶ ὄντως ἀληθεῖς, δικαίους καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ χωρίου τέθεικεν». Παρομοίως ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ σύζυγος λαβὼν τὸ ἡμισυ τῆς προικῆς, ἦτοι 2000 δραχμῶν, ἤθελε δώσει ἀποτίμημα κτήμα (χωρίον ἢ οἰκίαν) ἀξίας 2000 δραχμῶν καὶ οὐχὶ ἀποτιμῆματα (χωρὶα καὶ οἰκίας) ἀξίας 4000 δραχμῶν ἐν συνόλῳ. Τὸ δ' ἐκ τούτου γιγνόμενον ἔρθως ἐξηγεῖ ὁ κ. Köhler ὡς μὴ δηλοῦν τόκους, διότι τῆς προικῆς οἱ καρποὶ ἀνήκον εἰς τὸν σύζυγον. Ἀλλὰ πόθεν δῆλον ὅτι ἐνοεῖται ἡ διατροφή τῆς συζύγου; Ὁ λόγος τῆς διατροφῆς ὡς ἐκ τῆς ἀποπομπῆς τῆς Ξεναρίστης καὶ τῆς ἐπανόδου αὐτῆς μετὰ δύο ἔτη, εἶναι ἀτέμακτος ὑπόθεσις τοῦ σοφοῦ ἑλληνιστοῦ, πρὸς ἐρμηνείαν τῆς φράσεως τὸ γιγνόμενον. Τὴν φράσιν ἀπαντῶμεν εἰς νομικὴν σημασίαν δηλοῦσαν τὸ ὀφειλόμενον, τὸ συμπεφωνημένον ἢ τὸ ἐκ τοῦ νόμου ἢ ἐκ συμβάσεως ἀνήκόν τι. Οὕτως ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ Πυρ. κλ. τοῦ Ἰσαίου Ἰ' 4. «Τῆς ὁμολογηθείσης προικῆς γινομένης εἰς αὐτὸν» δηλονότι ἀνηκούσης αὐτῷ, κατὰ νόμον, τῆς ὁμολογηθείσης προικῆς. Ἐν δὲ τῷ περὶ τοῦ Δικαιαγ. κλήρου ζ, α',

ἀκομισάμενον αὐτὸν μέρος ἐκ τοῦ κλήρου ὅ,τι ἐγίγνετο αὐτῷ· τοὔτεστι λαβὼν τὸ εἰς αὐτὸν ἀνήκον μέρος τοῦ κλήρου. Ἐν Δημ. π. Δάκρ. 10 ἀκκὶ παρέξουσιν τοῖς δανείσασιν τὴν ὑποθήκην ἀνέπαφον κρατεῖν, ἕως ἂν ἀποδῶσι τὸ γιγνόμενον ἀργύριον κατὰ τὴν συγγραφὴν» ὅπερ δηλοῖ τὸ κατὰ τὸ συμβόλαιον ὀφειλόμενον ποσόν. (Ὅρα καὶ Δειναρχ. κ. Δημ. κς' 9. Ἄνδοκ. π. τ. μυστ. λβ' 2, θυγκτέρας, δύο κατακλιπὼν αἱ ἐγίνοντο εἰς τε ἐμὲ καὶ Λέαργον). Τὸ ἐκ τούτου ὁ κ. Köhler ἐξηγεῖ συνεπῶς τῇ ἐρμηνείᾳ αὐτοῦ ὡς ἀναφερόμενον εἰς τὸ ἡμισυ τῆς προικῆς. Ἀλλ' ἡ ἐρμηνεία ὅλη καθίσταται ἀπίθανος ἐκ τούτου καὶ μόνου ὅτι, ἐὰν ἐπὶ τοῦ ἀρχοντος Λεωστράτου κατεβλήθη καὶ τὸ ὀφειλόμενον ἕτερον ἡμισυ τῆς προικῆς τῆς Ξεναρίστης, ἔπρεπε νὰ δοθῇ ἀποτίμημα διὰ τὸ ὄλον, οὐχὶ διὰ τὸ ἡμισυ τῆς προικῆς. Ἀπλουστερα κατ' ἐμὴν γνώμην καὶ πιθανώτερα καθίσταται ἡ ἐρμηνεία τῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἐπὶ τοῦ Εὐξενίπου ἀρχοντος (305 π.Χ.) διαλυθέντος τοῦ γάμου τῆς Ξεναρίστης εἶχεν αὐτὴ δικαίωμα ἐπὶ τοῦ ἡμίσεως τοῦ χωρίου, ἐφ' οὗ ὁ ὄρος, ὡς ἀποτιμῆματος τῆς προικῆς αὐτῆς (μετ' ἄλλων ἀποτιμημάτων)· ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου ἡμίσεως εἶχε δικαίωμα ἐνεχειρίσεως εἰς πληρωμὴν τῆς ὀφειλομένης αὐτῇ προσόδου τοῦ ἀποτιμῆματος ἀπὸ τοῦ Εὐξενίπου μέχρι τοῦ Λεωστράτου ἀρχοντος (303 π.Χ.). ὅτε ὁ ὄρος ἐστήθη, ἢ συνεπληρώθη διὰ τῆς προσθήκης τοῦ τελευταίου μέρους ἢ ἐπιγραφῆς. Τὸ ὄλον δὲ τῆς ἐπὶ τοῦ χωρίου ἀπαιτήσεως τῆς Ξεναρίστης πρὸς ἀπόδοσιν τῆς προικῆς καὶ τῆς προσόδου αὐτοῦ ἦτοι τοῦ ποσοῦ τῆς ἐξαγορᾶς τοῦ χωρίου ἦτον ἐκ δραχμ. 2700-2900, μὴ ἀναγινωσκομένων σαφῶς τῶν τελευταίων στοιχείων τῆς ἐπιγραφῆς.

(Ἐπεται τὸ Β' μέρος).

I. A. Τυπάλδος

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΡΩΜΑΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΒΑΛΤΙΚΗΝ

Ἐπειδὴ καὶ κατὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν ἄρκτον ἡ ἐπίδρασις τοῦ Ἑλληνισμοῦ πιστοῦται ἐκ παντοδαπῶν εὐρημάτων καὶ ἐπειδὴ ἡ κατὰ γῆν ἐπικοινωνία τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ρωμαίων πρὸς τὰς χώρας ἐκείνας καθίσταται ἀναντίλεκτος, δὲν νομίζομεν ἀπόσκοπον νὰ διακλάβωμεν ἐν τῷ περιοδικῷ τούτῳ περὶ τοῦ λόγου, ὅν ὁ τῆς Ἀμβούργης γυμνασιάρχης Γένθε ἀπήγγειλεν ἐν Καρολορούῃ κατὰ τὴν 27 τοῦ περιπεύσαντος Σεπτεμβρίου (παρελθόντος ἔτους) ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς αὐτόθι συνόδου τῶν Γερμανῶν φιλολόγων καὶ διδασκάλων. Προομιμαζόμενος τοῦ λόγου λυπεῖται ὁ ἀγορεύων, ὅτι ἀντὶ τοῦ εἰσαγαγεῖν τοὺς ἀκουστάς εἰς Ὀλυμπίαν, ὅπου περίβλεπτα ἔργα ἐορτάζουσι τὴν ἐκυτῶν ἀνάστανσιν καὶ δὴ σπουδαῖα ζητήματα ἐπελύθησαν, ἢ ἡγγι-

σαν εἰς τὴν ἐπίλυσιν, μετατίθησιν αὐτοὺς εἰς τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀρκτου, ἤτοι εἰς ζήτημα δυσχερέστατον· «περὶ τῶν σχέσεων τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων πρὸς τὴν Βαλτικὴν.» Καὶ παρεδόθησαν μὲν, λέγει ὁ ἀγορεύων, πληθὺς γεωγραφικῶν ἐνμάτων, πλὴν ἄλλ' ὅμως ἡ ἐπιστήμη ἀπορεῖ περὶ τοῦ ποιητέου· διότι ὡς ἐν παραδείγματι ποῦ κεῖται ἡ *Bavaria* τοῦ *Tymalou* οὐδεὶς γινώσκει, ταῦτ' ἰσχύει καὶ ἐπὶ πολλῶν καὶ ἄλλων ὀνομάτων, ἕπερ οὐδαμῶς δύναται νὰ ξενίσῃ ἡμᾶς, ἐὰν ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς χώραις, ταῖς ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῶν Ῥωμαίων ὀνοματὰ τινα οὕτω τέλεον ἠρμηνεύθησαν, οὐδ' ὠρίσθησαν ἀκριβῶς, οἷον ἡ τοποθεσία τοῦ Ἐρκυνίου δρυμοῦ¹ καὶ ἡ τῆς μάχης τοῦ Ἀρμινίου. Πρὸς τούτοις αἱ περὶ αὐτῶν σημειώσεις, αἱ ἡμῖν παραδοθεῖσαι οὐδὲν προσφέρουσι, διότι τὰ πάντα εἰσὶν ἀσυνάρτητα καὶ συγκεχυμένα. Καὶ καθάπερ ἡ γραμματολογικὴ παράδοσις, οὕτω πολλῶ μᾶλλον ἐγκαταλιμπάνει τὸν ἐρευνητὴν ἡ γλωσσογραφία, οὐδὲν δυναμένη νὰ ἐπιτελέσῃ ὡς πρὸς τοὺς ἀρχαιοτάτους κατοίκους τῆς λεκάνης τῆς ἀνατολικῆς θαλάσσης ἅτε οὐδενὸς λειψάνου τῆς γλώσσης αὐτῶν ἐναπομείναντος. Ἐνιαχοῦ δὲ μικρὸν μόνον κατηυγάσθη ἡ νύξ ἡ κατὰδεσπόζουσα τῶν κατὰ τὴν βόρειον θάλασσαν χωρῶν, καὶ ἐὰν ἤδη νῦν ἡ Γερμανικὴ ἱστορία δὲν ἀρχηται ἀπαρκαίτητως ἀπὸ τῶν Κίμβρων καὶ τῶν Τευτόνων, ἀλλὰ δύναται νὰ ἐμφανίσῃ ὀλικὴν εἰκόνα τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ α'. π. Χ αἰῶνος, τοῦτο οὐσιωδῶς ὀφείλεται τῇ προϊστορικῇ ἐρεύνη. Τὰ πορίσματα ἐξ ἀπκντος μέχρι τοῦ νῦν εἶναι μὲν μικρὰ καὶ διὰ τὸ ἐνδεὲς ὕλικὸν ἐλλόγως δύναται νὰ ἐπέλθῃ τινὲς ἐρώτημα, ἀν τὰ ζητήματα ταῦτα ἀποθκάνωσιν ἀντάξια τοσοῦτου κόπου καὶ ἐργασίας, οὐδὲν ἤττον εἶναι ἡ θάλασσα ἡ τὸ πάτριον ἔδαφος πλύνουσα, καὶ τὸ πάτριον διάφορον ἐπὶ τοιουτοτρόπων ἐρευνῶν ἔχει πολὺ βάρος. Ὅσον ὀλίγον καὶ καθόλου ἔτι ἡ προϊστορία εἶναι προσφιλὴς τῇ κλασικῇ φιλολογίᾳ, ὅμως εἶναι ἡ μόνη ἡ ἐπὶ τινων πραγμάτων δυναμένη νὰ παράσῃ ἱστορικὴν διασάφησιν. Τὸ γεγονός, καθ' ὃ τὸ αὐτὸ εἶδος πίθων ἀνευρέθη ἐν ταῖς χώραις τῆς ἀνατολικῆς θαλάσσης καὶ ἐν τῇ Χαλστανδ τῆς Αὐστρίας καὶ ἐξηκολούθησε μέχρι τῆς Βολωνίας, δέον νὰ μὴ διέλθῃ ἀνεπίσκεπτον. Οὕτω δὴ καὶ ἡ εἰδικὴ γραμματολογία τοῦ ΙΓ'. αἰῶνος πειράται νὰ ποδείξῃ, ὅτι αἱ ἀνατολικαὶ χώραι διετέλουν εἰς συνάφειαν πρὸς τοὺς Ἑλληνας καὶ τοὺς Ῥωμαίους, ἰδέα, ἣτις ἐπὶ μακρὸν περιήγαγε τοὺς διφήτορας εἰς πλάνην. Ἐντεῦθεν ἀπαραίτητος ἀποβάνει ἡ ἐκκάθαρσις τοῦ ὕλικου. Ἡ μὲν πρώτη μεγάλη ἀποπλάνησις ὀμμάται ἀπὸ τῶν ἐτῶν 1687—1697 ἐκ Πρίλιβιτς (τοῦ Μεκλεμβούργου Στρε-

¹ Hercynia silva (Ἐρκυνία ὕλη) ὄρος ἐν Γερμανίᾳ ἐπονομασθὲν ἐκ τῆς κελτικῆς λέξεως erchynn (ὀψηλόν). Ἐκπαλαὶ ἐσημαίνον οὕτως οἱ ἀρχαῖοι τὸ ὄλον συναφῇ ὀρεινῶν δρυμῶνα (60 ὀδοπορικῆς ἡμέρας μήκος ἔχοντα καὶ 9 εὐρος), τῆς μέσης Γερμανίας ἀπὸ τοῦ Ῥήνου μέχρι τῶν Καρπαθίων καὶ τῶν ὀρίων τῆς Δακίας (ἰδ. Κάισ. de b. g. VI 24 καὶ Τακίτου Γερμαν. XXVIII, 30 κ. ε.).

λίτς). Ἐκ τῶν ἐλληνικῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν ἐλληνικῶν εἰκόνων τῶν θεῶν ἐτεκμαίρετο καὶ ἐν ἔτει 1823 ὁ Mohne «ὅτι τοῖς Ἑλλησιν ἐν Rethre ἐπετρόπη ἡ εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν Οὐένδων¹ εἴσοδος.» Δεύτερον δὲ μέγα εὐρημα ἐν Λιβονίᾳ ἀνέφησε πολλὰ νομίσματα καὶ χαλκόν. Ἐπίστευσαν, ὅτι ἀνεῦρον τὸν τάφον Ἑλληνοσ ναυτίλου. Ἐν τούτοις καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος εὐρημα οὐδὲν ἐλέγχει· διότι αἱ ἀλύσεις καὶ οἱ δακτύλιοι ὀρυμῶνται ἐκ τῆς Ι' καὶ ΙΑ'. μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος καὶ εἶναι Λιβόνιον τεχνουργήμα. Τὰ δ' ἐκ Συρακουσῶν τετράδραγμα τὰ μετὰ τῶν εἰρημένων ἐκχωσθέντα εἰσὶ προσπλάσματα κατὰ τὰς ἐρένας τοῦ Φρειδλαῖνδερ. Ὅθεν ἀμφότερα τὰ προμνημονευθέντα εὐρήματα κρίνονται ἐξλειπτέα. Γεγονὸς ὅμως ἐτέρωθεν εἶναι, ὅτι ἐπὶ τῆς Ἡπειροῦ καὶ ἐπὶ τῶν νήσων τῆς ἀνατολικῆς θαλάσσης εὐρέθησαν νομίσματα τῆς Κυρήνης, τῆς ἐν Μακεδονίᾳ Νεαπόλεως, τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Ρόδου καὶ τοῦ Πανόρμου, καὶ παρὰ τὴν Κοπεγγάγην ἀνευρέθη γλαυκὴ φιάλη μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς *Εὐτυχῶς*, καὶ ἄλλα πλείονα ἀντικείμενα. Πολλῆς προσοχῆς ἐνταῦθα εἶναι πρὸ πάντων τὸ γεγονός, ὅτι πρὸς τὴν κάτω Ἰουτλανδίαν καὶ τὸ Ὀστεῖνον, τοῦτέστιν ἐπὶ δυσμᾶς τὰ εὐρήματα ἐπαύσαντο. Ἄρα ἀρκούσι τὰ εὐρήματα ταῦτα ὅπως ἐλέγξωσιν ἀπ' εὐθείας ἐπικοινωνίαν τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς ἐγκατοίκους τῆς ἀνατολικῆς θαλάσσης καὶ ἐγένετο ἡ ἐπιμίσξις αὕτη κατὰ γῆν, ἡ κατὰ θάλασσαν; Ὁ Γένθε μεθ' ἱκανῆς τῆς βεβαιότητος ἀποκλείει τὴν κατὰ θάλασσαν συγκοινωνίαν· διότι κατ' αὐτὸν δὲν ἔπρεπε ἀπαραιτήτως, ἐξ ὅτου δὴλα δὴ ὁ *Πυθίας*² ἐπεχείρησε τὸν περιώνυμον περίπλουν μέχρι τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τῆς Ἰουτλανδικῆς χερσονήσου καὶ διεμεσίτευσε τὴν πρώτην γνωριμίαν πρὸς τὰς χώρας αὐτάς, δὲν ἔπρεπε, ἐπάγει ὁ Γένθε, ν' αὐξάνηται ἐπὶ μᾶλλον ἡ γνώσις τῶν χωρῶν αὐτῶν καὶ ἡ περὶ αὐτῶν τούτων ἀναγραφὴ νὰ πλουτίζηται; Δὲν ἔπρεπε τὰ εὐρήματα νὰ ὄσι δαφιλέστερα ἐπὶ δυσμᾶς ἢ ἐπ' ἀνατολᾶς τῆς Βαλτικῆς; Τοῦτο ὅμως δὲν συμβάνει καὶ ἡ πικραὶ εἰκοτολογία περὶ τοῦ ὅτι ἡ ἐπικοινωνία δὲν ἐγένετο κατὰ τὰ νῦν θεωρεῖται σχεδὸν γεγονός. Τοῦναντίον τὰ εὐρήματα χειραγωγούσι τὸν ἐρευνητὴν εἰς τὴν κατὰ γῆν ἐπιμίσξιν, ἣτοι ἀπὸ τῶν ἀκτῶν τῆς Βαλτικῆς ὀδηγοῦσιν εὐρήματα ἀδιαλείπτως μέχρι τῶν ἐλληνικῶν ἐμπορικῶν πόλεων. Ἐν Ποζωνίᾳ ἀνευρέθησαν ἀρχαῖα Ἀττικὰ νομίσματα μετὰ τοῦ ἔγκοῖλου τετραγώνου (quadratum incusum) καὶ Μακεδονικά· ἐγγὺς τῆς Οἴλς (ἐν Σιλεσίᾳ) χρυσᾶ

¹ Οἱ Οὐένδοι Σλαυικὸς κλόν κατὰ τὴν Γ' ἑκατονταετηρίδα κατέκει ἐν τῇ ἀρκτικῇ καὶ ἀνατολικῇ Γερμανίᾳ ἀπὸ τοῦ Ἀλβίου μέχρι τοῦ Οὐδίστολα. Ἡ δ' ἐνθάδε μνημονευομένη Rethre εἶναι μυθικὴ πόλις ἐννέα νήσους συναποτελοῦσα. Εἶναι δ' ἡ κυριωδέστερα ἔδρα τῶν Οὐένδων καὶ λέγεται, ὅτι κατεκλή ὀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ὀθωνος.

² Πυθίας ὁ ἐκ Μασσαλίας τολμηρὸς ναυτίλος καὶ γεωγράφος ἤμασε πιθανῶς ἐν τῷ 8'. π. Χ. αἰῶνι· περιέπλευσε τὴν ἀκτὴν τῆς δυτικῆς καὶ ἀρκτικῆς Εὐρώπης ἐκ τῶν Γαδιῶρων μέχρι τῆς Θούλης κτλ. Μνημονεύονται δ' ὡς ἔργα αὐτοῦ τὰ περὶ ὠκεανῶν, γῆς περιῶς καὶ ὁ περὶ πλοῦς (ἰδ. Lühkers R. L. ἐν λ. Pytheas).

νομίσματα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐν Μοραυία περὶ τὰ 50 νομίσματα Ἀπολλωνίας καὶ παρὰ τὸν Μάρκ (παραπόταμον τοῦ Δουνάβεως) περὶ τὰ 1000 χρυσᾶ νομίσματα τοῦ Αυτιμάχου. Πικρετὸς τούτου ἢ ἐν Οὐγγαρία καὶ Σερβίᾳ ἀνεύρεσις Ἑλληνικῶν νομισμάτων δὲν εἶναι σπανία. Ἐὰν λοιπὸν κατὰ τὸν ἀγορεύοντα παρακολουθήσωμεν τῇ ὁδῷ τοῦ Δουνάβεως, εἴτα ἀφήσωμεν τὰ Καρπάθια ἐπὶ δεξιὰ καὶ διὰ τῆς Τρανσυλβανίας τραπῶμεν εἰς τὸν Οὐίστουλαν, ἔχομεν τὴν ἀρχαίαν ἐμπορικὴν ὁδόν. Παρὰ δὲ τὰ νομίσματα ἀνεχώρησαν ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως αὐτῆς καὶ παντοῖα κοσμήματα, ἐπειδὴ ὅμως ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ τὸ Ἑλληνικὸν οὕτω ἱκανῶς ἦτο κεχωρισμένον ἀπὸ τοῦ ἐτρουσικιοῦ, δέον τό γε νῦν νὰ παραμείνωσιν ἀνεπίσκεπτα.

Ἐν δὲ τῷ Δουίνα καὶ τῷ Νιέμω καὶ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὀχθῆς τοῦ Οὐίστουλα οὐδὲν ἑλληνικὸν εὕρημα ἀνέφηνε τὸ ἔδαφος, καὶ ἐκ τοῦ Εὐξείνου Πόντου κατὰ μῆκος τοῦ Δνιέπερ μόνον μέχρι Κιέβου. Ἄν λοιπὸν τὰ χειρόγραφα τοῦ Ἡροδότου εἰσάγουσιν αὐτὸν ἀφηγούμενον, ὅτι πλεῖσι τις ἐπὶ τοῦ Δνιέπερ (τοῦ ἀρχαίου Βορυσθέου) 40 ἡμέρας μέχρι τῶν βασιλικῶν τάφων τῶν Σκυθῶν, ἀντικαταστατὸς μετὰ τοῦ Γένθε δ ἀριθμὸς 14 ἀντὶ 40· διότι τῶν γνωστῶν ποταμίων διῶν οὐδεμία μνήμη γίνεται, καὶ διὰ τοῦτο δέον νὰ ἦσαν ἄγνωστοι· καὶ οἱ βασιλικοὶ τάφοι οἱ τὰ νῦν ἀνευρημένοι ἔκειντο πρὸς νότον ἐκείνων. Τοῦτο συνάδει πρὸς τὰ εὕρηματα· διότι, ἐν ᾧ πρὸς μεσημβρίαν τοῦ Κιέβου εὕρισκονται οὐχὶ σπανίως νομίσματα καὶ ἀγγεῖα, πρὸς ἄρκτον ὅλως μεμονωμένα.

Ἐκ τῶν τριῶν κατὰ θάλασσαν ὁδῶν, αἰτίνας δῆλον ὅτι ἄγουσιν ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου πρὸς ἄρκτον, ἢ μὲν πρώτη ἢ τοῦ Δνιέπερ, Βερεζίνας καὶ Δουίνα ἐν οὐδεμιᾷ μοίρᾳ τίθεται· ἢ δὲ δευτέρα ἢ διὰ τοῦ πόρου Ὀγίνσκυ εἶναι ἐπ' ἴσης ἀμφισβητήσιμος, καὶ μόνον ἢ τρίτη, ἢ τοῦ Δνιέστερ-Βούγου-Ναρεύα ἦγεν ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν ἄρκτον. Ἐπὶ τῆς τρίτης αὐτῆς ὁδοῦ φαίνεται ἀνασκουμένη ἀμοιβαία ἐμπορία, καὶ δὴ ἤλεκτρον καὶ ἄλλας μετεκομίζετο εἰς τὴν ἄρκτον. Ἡ δ' ἔνδεια τῶν παρὰ τὸν Ναρεύαν κατοίκων κατέστησε γνωστὸν τὸ ἤλεκτρον. Ἰστέον ὅτι, μέχρι πρὸ δεκαετηρίδος οἱ κάτοικοι τῶν ἐπαρχιῶν τῆς ἀνατολικῆς θαλάσσης ἐπορίζοντο τὸ ἄλλας ἐξ Ἀγγλίας, ἐν ἀρχαίοις δὲ καιροῖς ἠναγκάζοντο νὰ προσπορίζωνται αὐτὸ ἀπὸ μεσημβρίας. Τὸ δ' ἤλεκτρον, τὸ πρὸς νότον μετακομιζόμενον ἦτο μεσόγειον προϊόν· διότι παρὰ τὸν Ναρεύαν αἱ ἐκμισθώσεις παρήγαγον αὐτόθι δαψιλῆς ἐξαγόμενον. Παρὰ τὸν Ναρεύαν αὐτὸν ὑπάρχουσι τὰ μόνον ἐν τῇ Ἠπειρωτικῇ μεσογαίᾳ χωρία, ὅπου ἐπιτυχῶς ἀνωρύττετο ἤλεκτρον, καὶ πρὸς τὴν νῦν στάσιν δημοφανεῖ ἢ τοῦ Φιλήμονος (γεωγράφου ἄμικ καὶ ἱστορικοῦ) μαρτυρία παρὰ Πλινίῳ «περὶ τοῦ ὅτι ἐν δυσὶ χωρίοις κατὰ τὴν χώραν τῶν Σκυθῶν εὕρισκεται ἤλεκτρον.» Ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἡροδότου τοῦτο ἦτο ἔτι ἄγνωστον· διότι ἐν τοῖς τάφοις τῆς Κριμαίας ἀναφαίνεται ὅλως σπάνιον καὶ οὐχὶ πρὸ τοῦ γ' αἰῶνος π. Χ., καὶ πάντοτε ὡς μέγιστον

κόσμημα, οὕτω λ. χ. ἐπὶ περιδεραίου ἐκ βαρυτίμων λίθων εὕρισκονται δέκα στρογγύλα τεμάχια ἐν σχήματι μαργαριτῶν. Ἐνταῦθα οὐδεὶς λόγος περὶ Φοινίκων ἢ τε τοῦ ἤλεκτρο ἐκ Ναρεύα κατ' εὐθείαν εἰς τὸν Εὐξείνου Πόντον μεταφερομένου. Ἄλλως ἔχουσι, ὡς εἰκός, τὰ τοῦ τρίτου καὶ τετάρτου ἐν Μικῆναις τάφου. Αἱ αὐτόθι δῆλον ὅτι ἀνευρεθεῖται σφαῖραι ἤλεκτρον μετηνέχθησαν ὑπὸ Φοινίκων, ἢ ἤλεκτρον ἔλαβον οὗτοι ἐκ τῆς θαλάσσης. Ἀσσυριακὴ ἐπιγραφή τοῦ ἔτους 980 εὕρεθησα ἐν Λισαβῶνι ἱκανῶς ἐπιμαρτυρεῖ τὴν ὑπὸ τῶν Φοινίκων ἐν θαλάσῃ εὕρεσιν ἤλεκτρον. Ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιγραφῇ γίνεται λόγος περὶ Καρθωνίου (ἐμπορικῆς συνοδίας), κομίζοντος τὸν κρόκον, ὅστις ἔλκει. Διὰ δὲ τοὺς Ἑλληνας τουναντίον βέβχιον εἶναι, ὅτι ὁ τοῦ Πυθέα πλοῦς ὁ εἰς τὸ εἶδος αὐτοῦ μοναδικὸς ἐχώρησε μόνον μέχρι τῆς Κιμβρικῆς χερσονήσου.

Εἴτα ὁ ἀγορεύων διὰ βραχυτάτου μεταβαίνων εἰς τοὺς Ῥωμαίους ἀποδεικνύει, ὅτι καὶ οὗτοι ἠκολούθησαν τῇ κατὰ γῆν ὁδῷ. Καὶ ἐξηρουνήσαν μὲν τὴν βόρειον θάλασσαν προσωτέρω καὶ εἰσέδυσαν εἰς τὴν ἀνατολικήν. Ἐν τῷ ὀνομαστῷ ἀγκυρανῶ μνημείῳ (monumentum ancyranum)¹ μάλιστα λέγεται, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι προὐχώρησαν εἰς σημεῖον, οὗ οὐδεὶς ἔτι ἐφίκετο. Ἄτυχῶς ὅμως τὸ χωρίον, ἐν ᾧ μνημονεύεται τὸ σημεῖον τοῦτο, ἐν τῷ λατινικῷ ἀντιγράφῳ εἶναι τὰ μάλιστα δυσανάγνωστον, ἀν ἐν τῷ ἑλληνικῷ ἀρχετύπῳ εἶναι εὐνόητον θέλει ταχέως δειχθῆ, διότι ὁ Χουμάν ἔναγχος ἔλαβε γύψινα ἔκτυπα. Ἀλλὰ καὶ τοὶ οἱ Ῥωμαῖοι εἰσέδυσαν εἰς τὴν Βαλτικήν, οὐδὲν ἦττον ἢ κυριωτέρα ὁδὸς τῆς συγκοινωνίας ἐχώρει κατὰ γῆν· διότι καὶ ὁ Νέρων διωργάνωσεν ἐμπορικὴν ἀποστολήν, ἧς σκοπὸς ἢ ἀνεύρεσις καταλλήλων ὁδῶν ἐπ' ἄρκτον. Ἐκτοτε ἢ ἐξάπλωσις τῆς ἐμπορίας σπουδαίως ἐπεξετάθη, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ταῖς χώραις τῆς ἀνατολικῆς θαλάσσης εἰς φῶς προαχθέντων νομισμάτων εἶναι ἀπειροπληθής. Τουναντίον πάντα τὰ ἐκ ρωμαϊκῆς ἐποχῆς εὕρεθέντα δὲν μετηνέχθησαν ἐκεῖσε ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, πολλῶ μᾶλλον τὰ πολλὰ ἀνευρεθέντα σευῆ χαλκοῦ ἐμφαίνουσι τὸν Ῥῆνον, ὅπου ὡς ἐκ τῶν Ῥωμαίων ὑπῆρχεν ἐπαρχιακὴ βιομηχανία ρωμαϊκὴ ἄμα καὶ γερμανικὴ. Ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐζητεῖτο κατ' ἐξοχὴν τὸ ἤλεκτρον καὶ ἀπεκομίζετο ἐν μεγάλῃ ποσότητι. Μετὰ δὲ τὴν μετὰ ταῦτα πτώσιν τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους ἀνέλαβον τὴν κληρονομίαν οἱ Βυζάντιοι.

¹ Τοῦ ἀγκυρανῶ τούτου μνημείου (ὃ ἔσχε τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τῆς πόλεως Ἀγκύρας ἐν τῇ Μεγάλῃ Φρυγίᾳ) ἀπὸ τοῦ ἔτους 1553 ἀνευρέθησαν ἀξιόλογα ἀποσπάσματα. Ὁ Αὐγούστος δὴλ. συνέταξε μακρὸν ἔγγραφον δίκην δι' α θ ἡ κ η ς, ἐν ᾧ ἀνεγράφοντο αἱ πράξεις αὐτοῦ καὶ οἱ νόμοι, οὓς ἐξέδωκε. Χαραχθέντα ταῦτα ἐπὶ χαλκῶν πινάκων ἐξετέθησαν ἐν Ῥώμῃ. Καὶ τὸ μὲν ἐν Ῥώμῃ κείμενον ἀπωλέσθη, ἀλλ' ἀντίγραφον τούτου διγλωττον λατινιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ ἐπεγέγραπτο ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ, ὃν οἱ κάτοικοι τῆς Ἀγκύρας ἔκτισαν εἰς τιμὴν τοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς περιβοήτου πόλεως Ῥώμης. Ὄθεν τοῦ ἐν Ἀγκύρᾳ ναοῦ οἱ τοῖχοι καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν γράμματα διετηρήθησαν κατὰ μέγα μέρος. Ἐπιθ: τὰ ἐν ἀριθ. 3954 τοῦ Αἰῶνος περὶ τοῦ ἀξιωματικοῦ αὐτοῦ μνημείου, οὗ ἡ διαφώτισις ὀφείλεται τῷ Χουμάν, τῷ ἀρχαιολογίᾳ.

πιοι, οἷς ἐπηκολούθησαν οἱ Ἄραβες, διότι ἀπὸ τοῦ Δουαβέως μέχρι τῶν ἐπαρχιῶν Πρωσσίας καὶ Ποζωνίας τὸ ἔδαφος ἀνέφηνε συχνὰ εὐρήματα ἀραβικῶν νομισμάτων καὶ κοσμημάτων, καὶ ἐπὶ δύο συνεχεῖς αἰῶνας ἡ ἀνατολικὴ θάλασσα ἐγένετο θάλασσα ἐμπορίας τῶν Ἀράβων. Ἀναγκαιῶς ἄρα ἄρδην αἴρεται ἡ ὑπόθεσις πολλῶν κατὰ θάλασσαν πλῶν, οἵτινες ἐπεχειρήθησαν ἕνεκα τοῦ ἡλέκτρου.

Ν. Πετρῆς (γυμνασιάρχης).

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΒΕΛΤΙΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

Πρὸς τὸ τμήμα τῶν νομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν
τοῦ Συλλόγου Παρνασσῶ.

Ἡ ἐκ τῶν ὑποφαινομένων συγκειμένη καὶ πρὸς προκαταρκτικὴν βῆσαν καὶ μελέτην τοῦ ζητήματος τῆς βελτιώσεως τῶν παρ' ἡμῖν δικαστηρίων συσταθεῖσα ὑπὸ τοῦ τμήματος τῶν νομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν τοῦ Συλλόγου Παρνασσῶ εἰσηγητικὴ ἐπιτροπὴ λαμβάνει τὴν τιμὴν νὰ ἀνακοινώσῃ πρὸς τὸ τμήμα τοῦτο τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν αὐτῆς.

Ἐν πρώτοις ἡ ἐπιτροπὴ φρονεῖ, ὅτι ἡ βελτίωσις τῆς καταστάσεως τῆς δικαιοσύνης ἀπαιτεῖ πρὸ πάντων καὶ κυρίως τὴν βελτίωσιν τοῦ προσωπικοῦ τῶν δικαστηρίων· αὕτη δὲ προϋποτίθησιν ἀναγκαιῶς πρῶτον μὲν τὴν εἰς τὴν δικαστικὴν ὑπηρεσίαν εἴσοδον τῶν ἐχόντων μείζονα ἐπιτηδειότητα εἰς τὴν εὐδόκιμον ἐκπλήρωσιν τῶν δικαστικῶν καθηκόντων, δεύτερον δὲ καὶ κυριώτερον τὴν καταπολέμησιν καὶ ὅσον ἔνεστι ἀνθρωπίνως τὴν ἄρσιν τῶν προσκομμάτων εἰς τὴν ἀπροσωπόληπτον καὶ εὐσυνείδητον ἐκπλήρωσιν τῶν δικαστικῶν καθηκόντων ὑπὸ τῶν ἐχόντων ἄλλως κατ' ἑαυτοὺς τὴν ἐπιτηδειότητα ταύτην. Καὶ ἐν πρώτοις, τὰ νῦν ὑπὸ τοῦ νόμου περὶ προσόντων τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν ὀριζόμενα προσόντα εἰς κατάληψιν δικαστικῆς θέσεως, ἢ εἰς προαγωγὴν εἰς τὰ ἀνώτερα δικαστικά ἀξιώματα τῶν εἰσελθόντων εἰς τὴν δικαστικὴν ὑπηρεσίαν δὲν εἶναι κατὰ τὴν κρίσιν τῆς ἐπιτροπῆς, ἐπαρκῆ εἰς βεβαιώσιν τῆς ἀναγκαιότητος πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν δικαστικῶν καθηκόντων δοκιμότητος, τὸ μὲν διότι διὰ τῶν ἐξετάσεων, ὡς μάλιστα αὐταὶ τελοῦνται, δύναται νὰ βεβαιωθῇ μόνον ἡ κατοχὴ τῶν ἀναγκαιῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ πρακτικὴ ἱκανότης, ἣτις ἐν τούτοις δέον νὰ θεωρῆται ὡς ἐν τῶν ἀπαραιτήτων προσόντων τῆς δικαστικῆς ἱκανότητος, τὸ δὲ διότι αὐταὶ, καὶ τέλειαι ὑποτι-

θέμεναι, δύναται νὰ βεβαιώσῃ μόνον τὴν ἱκανότητα τοῦ ὑφισταμένου αὐτάς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ προσὸν τῆς χρηστότητος τοῦ φρονήματος καὶ τοῦ εὐθέως χαρακτήρος, ὅπερ, ὡς εἰκόσ, εἶναι τὸ κυριώτατον προσὸν ἐπὶ πάσης δημοσίας λειτουργίας, ἀλλὰ κυρίως τῆς δικαστικῆς· τὸ προσὸν δὲ τοῦτο, ἀνεπίδεκτον τοπικῆς ἀποδείξεως, δύναται μόνον νὰ βεβαιωθῇ, ἐν μέρει τοῦλάχιστον, διὰ τῆς ὑπὸ προσηκόντως καταρτιζομένου συλλόγου ἢ συλλόγων βεβαιώσεως αὐτοῦ. Δεύτερον δὲ ἡ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου κατὰ τὸ δοκοῦν ἐκλογὴ μεταξὺ τῶν ἐχόντων τὰ ὀριζόμενα ἐν τῷ νόμῳ προσόντα τοῦ διορισθησομένου ἢ προαχθησομένου οὐ μόνον καθίστησιν αὐτὸν ὑπόχρεον χάριτος πρὸς τοὺς παρὰ τῷ ὑπουργεῖῳ ἰσχύοντας, δυναμένης πολλὰ εἰς εὖρον εὐδοκίαν εἰς τὴν δικαστικὴν αὐτοῦ πορείαν, ἀλλὰ καὶ ὑποτάσσει συχνάκις κατὰ πάντα τὸν θηρεύοντα προαγωγὴν δικαστικὴν εἰς ἀξιώσεις τῶν ἰσχυόντων, ἥμιστα χρηστοθήεις. Ἀναμφισβήτητον ὑπάρχει, ὅτι μόνον ἀσφαλῆς τῆς ἐκπλήρωσεως τοῦ καθήκοντος ἐγγύησις παρ' ἀνθρώποις εἶναι τὸ νὰ μὴ διατελῇ τὸ καθήκον αὐτῶν εἰς ἀντίθεσιν προφανῆ πρὸς τὸ προσωπικὸν συμφέρον· ὅθεν πρῶτον τῷ νομοθέτῃ ἐπιβαλλόμενον καθήκον εἶναι ἡ παρ' οὐδενὶ προϋπόθεσις ἀρετῆς, προβαίνουσας μέχρις αὐτοθυσίας. Εἰκότως δὲ δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ κατὰ τὸ δυνατόν ἀποφυγὴ τῆς μεταξὺ καθήκοντος καὶ συμφέροντος συγκρούσεως ἀποτελεῖ τὴν βῆσιν, ἐφ' ἧς θεμελιούνται οἱ θεσμοὶ τῶν ἐλευθέρων ἐθνῶν. Ἀλλὰ, τοῦ ὑπουργοῦ δικαιομένου νὰ ἐκλέγῃ μεταξὺ τῶν κεκτημένων νὰ νενομισμένα προσόντα τὸν διορισθησόμενον ἢ προδιβαθησόμενον, δύναται συχνότατα νὰ ἀντιτεθῇ τοῦ δικαστοῦ τὸ προσωπικὸν συμφέρον πρὸς τὸ δικαστικὸν αὐτοῦ καθήκον, τῆς πολιτικῆς ἐπιβαλλούσης συχνότατα εἰς αὐτὸν πορείαν ἀντίθετον μὲν πρὸς τὸ καθήκον, ἐγγυωμένην ὅμως τὴν ἐπιζητουμένην ἢ ποθητομένην προαγωγὴν, ἢ καὶ μόνον παρέχουσαν ἐλπίδας αὐτῆς. Αὐτὸς ὁ δημόσιος λειτουργός, ὅστις ἐκτέτατο νόμιμον καὶ εὐλογον εἰς προαγωγὴν δικαίωμα ἕνεκα τῆς δοκίμου αὐτοῦ ὑπηρεσίας, ὅστις ἐπομένως ἀξιῶ ἐλλόγως νὰ προτιμηθῇ τῶν ἤττων αὐτοῦ εὐδοκιμησάντων, ὠθεῖται πολλάκις εἰς ἐκτροπὴν, ὁσάκις εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ὑπουργοῦ συγκεντροῦται ἡ δύναμις τοῦ διορίζειν καὶ προδιβάλλειν, ὑπὸ τοῦ φόβου μὴ ἀδίκως παρὰγωνισθῇ. Ἐνεκα τούτου ἡ ἐπιτροπὴ φρονεῖ:

α') ὅτι, προκειμένου περὶ διορισμοῦ πρωτοδικῶν, διατηρουμένων τῶν ἐν τῷ νῦν ἰσχύοντι νόμῳ ἐξετάσεων καὶ λοιπῶν προσόντων, ἀνάγκη προσέτι ν' ἀπαιτηθῇ, μετὰ τὴν εἰς τὰς ἐξετάσεις ἐπιτυχίαν τοῦ ὑποψηφίου πρωτοδικου, καὶ πρότασις τῆς ὀλομελείας τοῦ δικαστηρίου, παρ' ᾧ εἰργάσθη ὡς δικηγόρος, περὶ τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν κενὴν δικαστικὴν θέσιν, στηριζομένη εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου βεβαιώσιν, ὅτι ὁ προτεινόμενος κέκτηται τὰ ἀπαιτούμενα εἰς δόκιμον ἐκτέλεσιν τοῦ δικαστικοῦ καθήκοντος προσόντα, ἢτοι τὰς ἀναγκαιούσας θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς τοῦ δι-

καίου γνώσεις και εὐθὺν χαρακτῆρα· β') ὅτι, προκειμένου περὶ διορισμοῦ ἐφετῶν, ἀντεισαγγελέων παρ' ἐφέταις, προέδρων καὶ εισαγγελέων πρωτοδικῶν, δέον νὰ προτείνῃ εἰς πλήρωσιν τῆς κενωθείσης θέσεως ἓνα ὑποψήφιον μεταξὺ τῶν κεκτημένων τὰ νόμιμα προσόντα δικαστῶν ἢ δικηγόρων ἑκάστον τῶν ἐφετείων, μεταξὺ δὲ τῶν προταθέντων ὑποψηφίων νὰ ἐκλέγῃ ἓνα ὅπως ὑποβάλλῃ εἰς τὸν διορισμὸν τοῦ βκσιλέως, τὸ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργεῖον· ἀλλὰ νὰ ὑποχρεῶται τὸ ὑπουργεῖον νὰ προτείνῃ εἰς διορισμὸν τὸν ὑπὸ δύο ἐκ τῶν ἐφετείων ὑποδειχθέντα εἰς πλήρωσιν τῆς χηρευσάσης θέσεως, ἂν συμπέσῃ εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἢ ἐκλογή αὐτῶν· γ') ὅτι, προκειμένου περὶ διορισμοῦ ἀρεοπαγιτῶν ἢ ἀντεισαγγελέως παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ καὶ προέδρων ἢ εισαγγελέων ἐφετῶν, δέον νὰ διορίζηται ἀναγκαιῶς ὁ ὑπὸ τῆς ὀλομελείας τοῦ δικαστηρίου τοῦ Ἀρείου Πάγου ὑποδειχθησόμενος· δ') ὅτι, προκειμένου περὶ διορισμοῦ προέδρου ἢ ἀντιπροέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ εισαγγελέως παρ' αὐτῶν, δέον νὰ προτείνωσιν ἀνά ἓνα ὑποψήφιον ἑκάστον τῶν ἐφετείων καὶ ὁ Ἀρειος Πάγος, νὰ ἐκλέγῃ δὲ τὸν διορισθησόμενον μεταξὺ αὐτῶν τὸ ὑπουργικὸν Συμβούλιον· νὰ ὑποχρεῶται ὅμως τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης νὰ προκαλῆ τὸν διορισμὸν ἐκείνου τυγχόν τοῦ ὑποψηφίου, ὅστις ἤθελε συγκεντρώσει εἰς ἑαυτὸν τὴν ὑποψηφιδότητα δύο ἐκ τῶν ἐξ δικαστικῶν τούτων σωματίων. Σημειωτέον, ὅτι προκειμένου περὶ εισαγγελέων καὶ προέδρων πρωτοδικῶν καὶ τῶν ἰσοβάθμων αὐτοῖς ἢ ἀνωτέρων δικαστικῶν λειτουργῶν (ἐφετῶν, ἀρεοπαγιτῶν κτλ.) ἢ ἐπιτροπῇ φρονεῖ, ὅτι δέον νὰ ἐλαττωθῇ εἰς τὸ ἥμισυ ἢ τὸ τρίτον ὁ ἐν τῷ ἰσχύοντι νόμῳ ὀριζόμενος ἀριθμὸς ἐτῶν ὑπηρεσίας δικαστικῆς ἢ δικηγορικῆς εἰς κατάληψιν ἀνωτέρας δικαστικῆς θέσεως, ὡς περιορίζων μεγάλως τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑποψηφίων ἐπὶ βλάβῃ πολλάκις τῆς δικαστικῆς ὑπηρεσίας.

Ἡ ἐπιτροπῇ δοξάζει, ὅτι ὁ κατὰ τὰ ἀνωτέρω διορισμὸς τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν ἀσφαλίξει κατὰ τὸ δυνατόν τὴν περὶ τὸ καθῆκον ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν, ἅτε ἐμπνέων αὐτοῖς τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ πολιτικὴ ἡκιστα δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν παραγκλώνισιν αὐτῶν, ἐκπληρούντων πιστῶς καὶ ἀκριβῶς τὸ καθῆκον αὐτῶν· ἀλλ' ὡς πρὸς τοὺς εισαγγελεῖς καὶ ἀντεισαγγελεῖς φρονεῖ, ὅτι δέον προσέτι, καὶ κυριώτατα, ν' ἀπαλλαγῶσι τοῦ φόβου τῆς ἀπολύσεως, οὗ ἔως τοῦ νῦν δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένοι, ὡς οἱ κατὰ τὸ Σύνταγμα ἰσόβιοι δικασταί· πρὸς τοῦτο δὲ νομίζει πρέπον νὰ προτείνῃ εἰς τὸ τμήμα τὸ ὀριστικῶς μὲν μόνιμον τοῦ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ εισαγγελέως, τὴν καθιέρωσιν δὲ διὰ τοὺς λοιποὺς τῆς ἐγγυήσεως, ὅτι δὲν δύνανται ν' ἀπολυθῶσιν ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῶν προϊσταμένων δικαστηρίων, συνεδριάζοντων ἐν ὀλομελείᾳ. Εἰς τοὺς εισαγγελεῖς ἀνατίθησιν ἢ μὲν ποινικὴ ἡμῶν δικονομία τὴν ἐξάσκησιν τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς, ὁ δὲ ὀργανισμὸς τῶν δικαστηρίων τὴν καταδίωξιν τῶν πειθοχρικῶν παραπτω-

μάτων τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν· ἀμφοτέρων δὲ τῶν καθηκόντων τούτων ἢ ἀκριβῆς ἐκπλήρωσις ἀπαιτεῖ ἀνεξαρτησίαν, ἧς εἶναι μέχρι τοῦ νῦν ὀλοτελῶς ἐστερημένοι, ὑποκείμενοι εἰς τὴν διάκρισιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, παρ' ἧς ἐξασκοῦσι προφανῶς ἐπιρροὴν τὰ πολιτικὰ καὶ ἐπικρατικὰ συμφέροντα. Ἐθεωρήθη ὅμως ἐξ ἄλλου ἄτοπον νὰ τύχῃσιν καθ' ὅλου τῶν δικαστικῶν πλεονεκτημάτων πάντες οἱ εισαγγελεῖς, δηλαδὴ καὶ τῆς ἰσοβιότητος, διότι ἕνεκα τῆς ἀπονομῆς εἰς αὐτοὺς πολλῶν δικαιωμάτων καὶ πολλῆς ἐξουσίας, μετεχούσης καὶ διοικητικοῦ χαρακτῆρος, ἀνάγκη νὰ ἦναι εὐλογωτέρα ἢ ἐπὶ τῇ παρεκτροπῇ αὐτῶν ἀπόλυσις ἐκ τῆς θέσεως.

Ἄλλ' ἐπειδὴ οὐ μόνον ἡ ἐλπίς τῆς προαγωγῆς ἢ ὁ φόβος τῆς ματαιώσεως εὐλόγου ἐλπίδος περὶ προαγωγῆς δύναται νὰ ὠθήσῃ τὸν δικαστικὸν λειτουργὸν εἰς παρεκτροπὴν, ἀλλὰ καὶ ὁ φόβος τῆς κατὰ προτίμησιν διατριβῆς ἐν τούτῳ ἢ ἐκείνῳ τῷ νομῷ ἢ ὁ φόβος τῆς ματαιώσεως τοῦ πόθου τούτου, ἔτι δὲ μάλλον ἢ διὰ τῆς πολυετοῦς ἐν τινι νομῷ διατριβῆς σύνδεσις στενῶν προσωπικῶν σχέσεων πρὸς πρόσωπα ἐνδιαφερόμενα εἰς τὴν παρέκκλισιν τῆς δικαιοσύνης· ἄλλως δὲ ἀναμφισβήτητον εἶναι, ὅτι πρέπει πᾶσα ἰσχὺς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπὶ τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν νὰ ἐξαφανισθῇ διότι οὐ μόνον ἰδιαιτέραν ἐξουσίαν ἐν τῇ συνταγματικῇ τῶν ἐξουσιῶν διακρίσει ἀποτελεῖ ἡ δικαστικὴ ἐξουσία, ἀλλ' εἶναι προσέτι ὁ μόνος εὐγρήγορος καὶ ἀληθινὸς φύλαξ τῶν ἐθνικῶν ἐλευθεριῶν καὶ ὁ ἰσχυρότατος προμαχὼν τῶν ἀντιπροσωπικῶν πολιτευμάτων κατὰ τῆς δεσποτείας, οὗ ἕνεκα καὶ ἀνετέθησαν αὐτῇ λίαν ἐλλόγως πολλὰ δικαιώματα καὶ πολλαὶ πρᾶξεις ἐξασφαλιστικαὶ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν, καὶ ἐν ἄλλοις καὶ ἡ ἐκδίκασις τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν, προϋποτιθεῖσα ἀναγκαιῶς τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ δικαιώματος τῆς μεταθέσεως ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας· ἐπειδὴ προσέτι γεννᾷ εὐλόγα παράπονα ἐν τῇ χορείᾳ τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν, πολλῶν μάλιστα παραλύει ἐντελῶς τὸν περὶ τὴν ὑπηρεσίαν ζῆλον, ἢ κατὰ τὰ ἐκάστου ἰσχυρὰ προσωπικὰ ἢ πολιτικὰ μέσα προνομικῆ τοποθέτησις ἐν αἷς πρωτευσούσαις νομῶν ἢ ζωῆ εἶναι ἀνωτέρα καὶ εὐμκρεστερά, ἢ ἐπιτροπῇ κρίνει, ὅτι πρὸς ἀκριβῆ ἀπονομῆν τῆς δικαιοσύνης ἀπαιτεῖται καὶ τὰ τῆς μεταθέσεως τῶν δικαστῶν νὰ ρυθμισθῶσι κατὰ τρόπον, ἀποκλείοντα μὲν τὸ δικαίωμα παραπόνων ἀσφαλιζοντα δὲ τὴν δικαστικὴν ἀνεξαρτησίαν· τοιοῦτον δὲ τρόπον θεωρεῖ τὴν κατὰ τριετίαν τοποθέτησιν ἀπάντων τῶν ἐφετῶν καὶ τῶν πρωτοδικῶν καὶ τῶν προέδρων αὐτῶν ἐν αἷς δικαστικαῖς περιφερείαις ἤθελεν ὑποδείξει ὁ κληρὸς, τελουμένης τῆς κληρώσεως ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει. Ἄλλ' ὑποδεικνύουσα τὸν τρόπον τοῦτον τῆς τῶν δικαστῶν τοποθετήσεως, νομίζει πρέπον νὰ δηλώσῃ, ὅτι θεωρεῖ ἄμα διατηρητέαν μὲν τὴν διάταξιν τοῦ περὶ ἐντοπίων ὑπαλλήλων νόμου τοῦ 1876, καθ' ἣν δὲν δύναται τις τῶν πρωτοδικῶν νὰ ἀποσταλῇ ἐν ἧ ἐπαρ-

χία. Εξάσκει τὰ πολιτικὰ αὐτοῦ δικαιώματα, ἀναγκάσιον δὲ τὴν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης παροχὴν τοῦ δικαιώματος νὰ αἰτῆται παρὰ τῆς δλομελείας τοῦ προϊσταμένου δικαστηρίου τὴν ἀδείκν τῆς εἰς ἄλλην δικαστικὴν περιφέρειαν μεταθέσεως τοῦ δικαστικοῦ λειτουργοῦ, οὗ ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας ἢ ἄλλοι ἄγαν σπουδαῖοι ὑπηρεσιακοὶ λόγοι δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν περαιτέρω διακτῆρσιν ἐν ἡ περιφερείᾳ ὑπηρετεῖ. Ὡς πρὸς δὲ τοὺς εἰσαγγελεῖς, φρονεῖ μὲν ἡ ἐπιτροπὴ, ὅτι προσῆκον ὡσαύτως νὰ περιορισθῇ τὸ δικαίωμα τοῦ ὑπουργείου περὶ τὴν μετάθεσιν αὐτῶν, οὗ διατηρουμένου ἀνεπάφρου, χιμικρικὴ ἀποβαίνει ἡ περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος αὐτῶν ἀνεξαρτησία τῶν εἰσαγγελέων, ἡ τοσοῦτον ἀπκράιτητος εἰς τὴν ἀποτελεσματικὴν ἐξάσκησιν τῆς δημοσίας ἀγωγῆς· θεωρεῖ ὅμως ἐπικίνδυνον τὴν ἐφ' ὠρισμένον χρονικὸν διάστημα ὑποχρεωτικὴν παράτασιν τῆς ἐν τῇ αὐτῇ δικαστικῇ περιφερείᾳ ἐκτελέσεως τῶν εἰσαγγελικῶν καθήκοντων, διὰ τὸ πολὺ τῆς ἐξουσίας τῆς μονομελοῦς εἰσαγγελικῆς ἀρχῆς. Ἐνεκα τούτου ὡς πρὸς τοὺς εἰσαγγελεῖς ἡ ἐπιτροπὴ δοξάζει, ὅτι δέον νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τὸ ὑπουργεῖον ἡ μετάθεσις αὐτῶν ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς ἡτιολογημένης συγκαταθέσεως τῶν προϊσταμένων εἰσαγγελέων, προσαρτωμένης εἰς τὸ περὶ μεταθέσεως διάταγμα καὶ δημοσιευμένης διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

Ἄλλὰ πρὸς ἀκριβῆ καὶ ἀποτελεσματικὴν τῆς δικαιοσύνης ἀπονομὴν δὲν ἀπαιτεῖται μόνον ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ δικαστικοῦ λειτουργοῦ περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἀνατεθειμένου αὐτῷ καθήκοντος· ἀπαιτεῖται προσέτι καὶ ὁ ζῆλος καὶ ἡ ἐπιμέλεια περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο δὲ ὁ παρ' ἡμῖν ὀργανισμὸς τῶν δικαστηρίων κυρίως ἀποβλέπων, ἐγκατέστησε διὰ τοῦ δευτέρου αὐτοῦ κεφαλαίου πειθαρχικὴν ἐξουσίαν καὶ ὥρισε πειθαρχικὰς ποινὰς· ἀλλὰ δυστυχῶς πᾶσαι αἱ ἀφορῶσαι εἰς τοῦτο διατάξεις ἤργησαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἄχρι τοῦ νῦν, διότι οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν πρόκλησιν τοῦ πειθαρχικοῦ ἐλέγχου ἀμελοῦσι τοῦ καθήκοντος αὐτῶν τούτου· οὕτω δὲ ἐματκωθῆ τοῦ νομοθετήσαντος τὸν δικαστικὸν ἡμῶν ὀργανισμὸν ἡ σοφὴ περὶ πειθαρχικῆς τιμωρίας τῶν ὀλιγῶρων ἐχόντων περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ δικαστικοῦ αὐτῶν καθήκοντος πρόνοια. Ἐνεκα τούτου ἡ ἐπιτροπὴ φρονεῖ, ὅτι δέον νὰ ὀρισθῶσι προθεσμίαι εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν σπουδαιωτέρων εἰσαγγελικῶν καὶ δικαστικῶν ἔργων, ὧν ἡ παραμέλησις δέον νὰ ἐπιφέρῃ α') μὲν ποινικὴν καταδίωξιν, ἀνατιθεμένην εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἐνδιαφερομένου, β') δὲ ἀπόλυτιν διακτῆ τοῦ ἀμελήσαντος ἐκ τῆς ὑπηρεσίᾳ ἐπὶ τῇ ἀποφάσει τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἂν πρόκειται περὶ ἰσοβίου δικαστοῦ ἢ εἰσαγγελέως καὶ ἀντεισαγγελέως παρ' ἐφέταις, τοῦ ἐφετείου δὲ, ἂν πρόκειται περὶ εἰσαγγελέως καὶ ἀντεισαγγελέως παρὰ πρωτοδικαίς. Εἰδικώτερον δὲ νομίζει ἡ ἐπιτροπὴ, ὅτι πρέπει νὰ ὀρισθῇ: α') ὅτι δέον νὰ ἐπάγῃ ποινικὴν καταδίωξιν οὐχ ἤττον τῆς ἐπαγούσης παῦσιν ὀριστικὴν πει-

θαρχικῆς κατὰ τοῦ παρὰ πρωτοδικαίς εἰσαγγελέως ἢ παραμέλησις τοῦ ἀνατετέου αὐτῷ καθήκοντος νὰ συντάσῃ ἐκθεσιν κατὰ πᾶσαν τριμηνίαν περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ αὐτοῦ πρωτοδικείου, νὰ βεβαιοῖ ἐν αὐτῇ τὰ πειθαρχικὰ παραπτώματα τῶν τε ἄλλων δικαστικῶν λειτουργῶν, οἷον δικηγόρων καὶ δικαστικῶν κλητῆρων, καὶ τῶν πρωτοδικῶν, προσέτι δὲ τῶν ἐκπληρούντων καθήκοντα δημοσίου κλητῆρου, δημάρχων καὶ δημαστυνόμων, διαβιβάζων ἀνυπερθέτως ταύτην εἰς τὸν προϊστάμενον εἰσαγγελέα τῶν ἐφετῶν, νὰ εἰσάγῃ δὲ παραυτικά εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστικὸν Συμβούλιον τοὺς τυχόν εἰς πειθαρχικὰ παραπτώματα ὑπερπεσόντας καὶ νὰ καταδίωκῃ ποινικῶς τοὺς τυχόν ποινικῶς καταδιωκτέους δικηγόρους, β') ὅτι δέον νὰ ἐπάγῃ ὡσαύτως ποινικὴν καταδίωξιν οὐχ ἤττον ἢ ἀπόλυτιν διὰ πειθαρχικῆς καταδίωξεως κατὰ τοῦ παρ' ἐφέταις εἰσαγγελέως, ἢ παραμέλησις τοῦ ἀνατετέου αὐτῷ καθήκοντος νὰ ἐνεργῇ ἐν τὸς ὠρισμένης προθεσμίας ὅ,τι δεῖ ἐπὶ τῶν ἐκθέσεων τῶν παρὰ πρωτοδικαίς εἰσαγγελέων, πρὸς δὲ τοῦ ἀνατετέου αὐτῷ καθήκοντος νὰ ἐπισκέπτηται καθ' ὠρισμένα διαλείμματα τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ πρωτοδικεῖα, ἐξετάζῃ κατὰ πόσον συνεμορφώθη πρὸς τὸ προμνημονευθὲν καθήκον αὐτοῦ ὁ παρὰ πρωτοδικαίς εἰσαγγελεὺς καὶ ἐνεργῇ ὅ,τι δέον κατ' αὐτοῦ ἀμελήσαντος τυχόν τοῦ καθήκοντος, γ') ὅτι δέον ἐν ταῖς εἰσαγγελικαῖς ἐκθέσεσι ν' ἀναφέρεται ρητῶς, ἂν τηρῆται ἢ μὴ ἡ δυστυχῶς νῦν πολλακίς παραβιαζομένη διάταξις τοῦ άρθρου 252 τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων, καθ' ἣν πάντες οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ ὀφείλουσιν ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ νὰ ἐμφανίζονται κατὰ τὴν ὠρισμένην ὥραν εἰς τὸν τόπον τῆς συνεδριάσεως, δ') ὅτι δέον αἱ εἰσαγγελικαὶ ἐκθέσεις νὰ δημοσιεύωνται ἅμα τῇ καταρτίσει αὐτῶν διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως. Προσθετέον ἐνταῦθα ὅτι, τοῦ εἰσαγγελικοῦ προσωπικοῦ μὴ ἐπαρκοῦντος εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ρηθέντων εἰσαγγελικῶν χρεῶν, ἀναγκαῖον ὑπολαμβάνει ἡ ἐπιτροπὴ νὰ συστήσῃ τὴν ἀνάλογον αὔξισιν αὐτοῦ.

Προσέτι δὲ νομίζει ἡ ἐπιτροπὴ, ὅτι δέον νὰ ὀρισθῇ προθεσμία, καθ' ἣν ἐκδοτέαι αἱ τε πολιτικαί, ποινικαὶ καὶ πειθαρχικαὶ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων καὶ τὰ βουλευματα, ἐπιβιβασομένης εἰς τὸν μὴ ἐμπροθέσμως ὑποβάλλοντα τὴν νενομισμένην εἰσήγησιν δικαστῆν τῆς ποινῆς τῆς ἀπωλείας τῆς δικαστικῆς αὐτοῦ θέσεως διὰ πειθαρχικῆς ἀποφάσεως, ἐκδιδομένης τῇ φροντίδι τοῦ ἀρμοδίου εἰσαγγελέως. Ἐννοεῖται ὅμως, ὅτι πρέπει νὰ ἐπιτρέπηται τῷ εἰσηγητῇ, εἴ ποτε διὰ τὸ δυσχερὲς τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως ἢ τοῦ βουλευματος ἀπαιτεῖται προθεσμία ἀνωτέρα, νὰ ἀναφέρῃ τοῦτο δι' ἐμπροθέσμου ἐκθέσεως εἰς τὸ δικαστήριον καὶ λαμβάνῃ παρ' αὐτοῦ παράτασιν προθεσμίας δι' ἡτιολογημένης ἀποφάσεως. Οὐχ ἤττον ἡ ἐπιτροπὴ φρονεῖ, ὅτι δέον νὰ νομοθετηθῇ, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ εἰσηγητοῦ δικαστοῦ ἀναφέρεται ρητῶς ἐν τῇ ἀποφάσει.

Ἄλλ' ἡ φυγοπονία τῶν δικαστῶν ὑποχάλπεται καὶ διὰ τῆς λήψεως συχνῶν ἀδειῶν, ὧν πολλαὶ εἰσι λίαν μακρὰ καὶ πολλὰκις παρατείνονται ἄλλεπαλλήλως. Εἰς θεραπείαν τοῦ ἀτοπήματος τούτου, ἡ ἐπιτροπὴ κρίνει συντελεστικὸν νὰ νομοθετηθῇ, ὅτι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται δικαστῆ ἢ ἀντεισαγγελεῖ ἢ χορηγήσει ἀδείας ἀπουσίας ἄνευ ἠτιολογημένης περὶ τῆς ἀνάγκης αὐτῆς βεβαιώσεως τοῦ προέδρου καὶ τοῦ εἰσαγγελέως τοῦ δικαστηρίου, οὗ ἀποτελεῖ μέλος, προέδρῳ δὲ ἡ εἰσαγγελεῖ πρωτοδικῶν ἢ ἐφετῶν ἄνευ ἠτιολογημένης περὶ τῆς ἀνάγκης αὐτῆς βεβαιώσεως τοῦ προέδρου καὶ εἰσαγγελέως τῶν ἀμέσως προϊσταμένων δικαστηρίων, νὰ δρισθῇ δὲ προσέτι, ὅτι, ὡς αἰτίας ἢ ἀδειῶν ἀπουσίας ζητεῖται λόγῳ ἀσθενείας, δέον ἢ βεβαιώσῃς αὕτη νὰ στηρίζηται εἰς τὴν ἔνορκον ἐνώπιον τοῦ πρωτοδικείου ἠτιολογημένην διαβεβαίωσιν δύο ἰατρῶν περὶ τοῦ ἀπολύτως ἀναγκασίου τῆς χορηγήσεως ἀδείας πρὸς θεραπείαν τῆς μαστιζούσης αὐτὸν νόσου· οἷος δὴ ποτε δὲ δικαστικὸς λειτουργὸς ἤθελε λάβει ἀδειαν πρὸς τὸ ὑπουργεῖον, μὴ στηριζομένην εἰς τὴν κατὰ τὰ ἀνωτέρω βεβαιώσιν τῶν ἀρμοδίων, ἢ ἤθελεν ἀποδημήσει ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἑδρας ἐπὶ μακρότερον τῶν τριῶν ἡμερῶν ἄνευ ἀδείας, ἀποβάλλει τὴν θέσιν αὐτοῦ δι' ἀποφάσεως τοῦ Ἀρείου Πάγου, προκαλουμένης ὑπὸ τοῦ παρ' αὐτῷ Εἰσαγγελέως. Ἐπειτα φυσικῶς τῇ ἀπαγορεύσει τῆς χορηγήσεως μακρῶν ἀδειῶν καὶ ἡ ἀπαγορεύσει τῆς λόγῳ ὑπηρεσίας μετακλήσεως εἰς Ἀθήνας τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν, καλυπτούσης συνήθως ἀδειαν μακρᾶς καὶ παρατεταμένης ἀπουσίας, ἐπιτρεπομένης μόνον κατ' ἐξαιρέσει τῆς μετακλήσεως τῶν προϊσταμένων τῶν δικαστηρίων, ἤτοι τῶν προέδρων καὶ εἰσαγγελέων, ἀλλὰ καὶ ταύτης ἐπὶ δεκαπέντε τὸ πολὺ ἡμέρας.

Σημειωτέον, ὅτι τῶν τροφίμων καὶ τῶν ἄλλων ἀναγκῶν τοῦ βίου ἢ ὑπερτίμησις ἐπιτάσσει τὴν ἀνάλογον αὐξήσιν τοῦ μισθοῦ τῶν δημοσίων λειτουργῶν καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ τῶν δικαστικῶν. Ἀλλὰ πλὴν τῆς αὐξήσεως ταύτης, ἡ ἐπιτροπὴ νομίζει, ὅτι δέον νὰ δρισθῇ καὶ ἑτέρα εἰδικὴ αὐξήσις τοῦ μισθοῦ τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν, τὸ μὲν ὑποχάλπουσα τὸν ζῆλον καὶ τὴν φιλοπονίαν αὐτῶν, τὸ δὲ προβαλλομένη εἰς προσέλκυσιν καὶ ἄλλων ἐπιστημονικῶν στοιχείων, τυγχανόντων τεχνῶν ἐκτὸς τῆς δικαστικῆς ὑπηρεσίας, ἅπερ εὐχῆς ἔργον ἤθελεν εἶναι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς αὐτήν. Αὐξήσιν δὲ πρέπουσαν θεωρεῖ ἡ ἐπιτροπὴ τὴν καθ' ὄρισμένον ποσόν, οἷον κατὰ τεσσαράκοντα ἢ πενήκοντα κατὰ μῆνα δραχμᾶς, μετὰ ὠρισμένα ἐκάστοτε ἔτη ἐν τῷ αὐτῷ βαθμῷ ὑπηρεσίας, αὐξήσιν τοῦ μισθοῦ τοῦ δικαστικοῦ λειτουργοῦ, μέχρις οὗ ἀναβιβασθῇ ἡ αὐξήσις εἰς τὸ ἡμισυ ἢ τὰ δύο τρίτα τοῦ ἀρχικοῦ μισθοῦ. Προσθεθεῖσθω, ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ θεωρεῖ ἀναγκαῖον νὰ αὐξάνηται κατὰ πενήκοντα ἔτι δραχμᾶς ὁ μηνιαῖος μισθὸς τοῦ ἀνακριτοῦ, οὐ μόνον ὅπως ὑποκαίηται ὁ ζῆλος αὐτοῦ εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ κοπιωδεστάτου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνακριτικοῦ καθήκοντος, ἀλλὰ καὶ

ὅπως ἀναδέχωνται τὰ σπουδαῖα ἔργα τοῦ ἀνακριτοῦ οἱ κράτιστοι τῶν δικαστῶν, ἐφ' ᾧ καὶ νομίζει ἀναγκαῖον ἢ ἐπιτροπὴ νὰ προτείνῃ νὰ διορίξῃ τοὺς ἀνακριτὰς τὸ ἀρμοδίον Ἐφετεῖον ἐνιαυσίως, ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ παρὰ πρωτοδικαῖς εἰσαγγελέως, μεταβιβαζομένη εἰς αὐτὸ διὰ τοῦ οικείου παρ' ἐφέτας εἰσαγγελέως.

Δυσχερεστέρᾳ πολλῷ ἀποβαίνει ἡ βελτίωσις τοῦ προσωπικοῦ τῶν εἰρηνοδικείων, ὧν τὰ πλεῖστα θεωρεῖ ἀναγκαῖα εἰς ταχεῖαν τῆς δικαιοσύνης ἀπονομήν ἢ πλειοψηφία τῆς ἐπιτροπῆς, τὸ δύσκολον τῆς εὐρέσεως πολυκρίθμου προσωπικοῦ, ἐπιτηδείου εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν εἰρηνοδικιακῶν ἔργων, καὶ τὸ δύσκολον καὶ ἐν τριαιύτῃ περιπτώσει τῆς ἀπολύσεως μεγάλου ἀριθμοῦ εἰρηνοδικῶν, ἀσχολουμένων ἀπὸ πολυετίας εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν, μὴ συμπληρωσάντων οὐχ ἤττον τὰ ἔτη τῆς συντάξεως αὐτῶν καὶ μὴ δυναμένων δικηγορεῖν. Τούτου ἕνεκα ἡ ἐπιτροπὴ, μεταξὺ διαφόρων γνωμῶν ταλαντευθεῖσα, ἀπεφάνητο ἐπὶ τέλους κατὰ πλειοψηφίαν, ὅτι αἱ μόναι δυναταὶ νομοθετικαὶ βελτιώσεις τοῦ εἰρηνοδικιακοῦ κλάδου, τὸ γυν ἔχον, συνίστανται εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ μισθοῦ αὐτῶν, εἰς τὴν κατάρτησιν τῆς μεταξὺ αὐτῶν διαφορᾶς τάξεων, εἰς τὴν ὑποβολὴν τοῦ περὶ μεταθέσεως αὐτῶν δικαιώματος τοῦ ὑπουργεῖου τῆς Δικαιοσύνης εἰς τὴν προηγουμένην συνάνεσιν τῶν προϊσταμένων πρωτοδικείων, συνεργουμένων ἐν ὀλομελείᾳ, καὶ εἰς τὸν μετὰ τριετίαν ἢ πενταετίαν περιορισμὸν τοῦ ὑπουργεῖου εἰς τὸ προκαλεῖν τὸν διορισμὸν ἐν εἰρηνοδικιακῆς θέσεσι διδασκῶν τοῦ δικαίου, ἐξασκησάντων ἐπιτυχῶς καὶ τὸ τοῦ δικηγόρου ἐπάγγελμα ἐπὶ τριετίαν, κατὰ πιστοποίησιν τῶν ἀρμοδίων πρωτοδικείων. Ὅσημέραι μεγεθυνομένου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δικηγόρων, πέποιθεν ἡ ἐπιτροπὴ, ὅτι ἂν ὁ μισθὸς αὐξήθῃ καὶ τιμηθῇ τὸ εἰρηνοδικιακὸν ἀξίωμα, θέλουσι προσέρχεσθαι εἰς αὐτὸ καὶ δικηγόροι εὐπαίδευτοι, ἅτε μὴ ἀποκλειόμενοι διὰ τῆς εἰρηνοδικιακῆς θέσεως καὶ τῆς τῶν ἀνωτέρων δικαστικῶν ἀξιωματῶν κατοχῆς, ὡς ἰσοδυναμούσης τῆς εἰρηνοδικιακῆς ὑπηρεσίας πρὸς τὴν δικηγορικὴν ἐν τῷ ὑπολογισμῷ τοῦ προσόντος τοῦ χρόνου.

Πρὸς τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῶν δικαστηρίων συνδέεται καὶ ἡ βελτίωσις τῆς τύχης τῶν δικαστικῶν ὑπογραμματέων, οἵτινες, καίτοι ὀφείλοντες νὰ παραμένωσιν ἐργαζόμενοι ἐν τοῖς δικαστικοῖς γραφείοις ἐπὶ ὅκτω τοῦλάχιστον ὥρας κατὰ πᾶσαν ἐργάσιμον ἡμέραν καὶ τρεῖς τοῦλάχιστον κατὰ τὰς ἑορτασίμους, καὶ πολλὰκις ἔτι πλείονας, καὶ ἀμοιροῦντες παντὸς μέλλοντος, ἔχουσιν ἐν τούτοις γλίσχρον μισθὸν καὶ εἶναι ἐκθετοὶ εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τῆς πολιτικῆς, ἕνεκα δὲ τούτου ἐστερήθησαν πολλοὶ τοῦ ἀναγκαίου περὶ τὴν ὑπηρεσίαν ζήλου καὶ ἀμελοῦσιν ἔνιοι τοῦ καθήκοντος αὐτῶν. Ἡ ἐπιτροπὴ φρονεῖ, ὅτι καὶ δίκαιον εἶναι καὶ εἰς τὴν δραστηριωτέραν καὶ ἀκριβεστέραν τοῦ τῶν ὑπογραμματέων καθήκοντος ἐκπλήρωσιν συμβάλλει ἢ κατὰ ἔτη τινὰ ὑπηρεσίας αὐξήσις καὶ τοῦ μισθοῦ

τῶν ὑπογραμμάτων κατὰ τὰ ἀνωτέρω περὶ δικαστῶν ρηθέντα, καὶ ἡ ἀσφάλεισι τῆς θέσεως αὐτῶν διὰ τῆς ὑπαγωγῆς τοῦ εἰς τὸν γραμματέα ἀνήκοντος δικιῶματος τῆς ἀπολύσεως αὐτῶν εἰς τὴν συναίνεσιν τῆς ὀλομελείας τοῦ δικαστηρίου, πρὸς ἣν ὑπηρετοῦσι.

Συντελεστικὸν οὐχ ἦττον ὑπολαμβάνει ἡ ἐπιτροπὴ κατὰ πλειονοψηφίαν εἰς τὴν προσήκουσαν τῶν δικαστικῶν καθηκόντων ἐκπλήρωσιν καὶ τὸν διορισμὸν εἰδικῶν ἀντιπροέδρων, προεδρευόντων τῶν διαφόρων τμημάτων τῶν πολυμελῶν δικαστηρίων, οὔτινες ὑποδεέστεροι μὲν τῶν προέδρων, ἀλλ' ἀνώτεροι κατὰ τὸν βαθμὸν τῶν λοιπῶν αὐτῶν συναδέλφων, δεόν να λαμβάνωσιν ἀνώτερον μὲν κατὰ τι μισθὸν τῶν δικαστῶν, να διορίζωνται δὲ μετὰ ἔτη τινα ὑπηρεσίας κατὰ πρότασιν τῶν δικαστηρίων, εἰς ἃ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ρηθέντα ἀνατίθεται ἡ πρότασις περὶ διορισμοῦ τῶν προέδρων.

Ἄλλ' ἡ βελτίωσις τῆς καταστάσεως τῆς δικαιοσύνης συνδέεται καὶ μετὰ νομοθετικῶν μέτρων ἄλλων, ἀφορώντων εἰς δικονομικὰς μεταρρυθμίσεις. Καὶ δὲν ἀπόκειται μὲν εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπιτροπὴν ἡ ὑπόδειξις τοιούτων μέτρων, ὡς μὴ ἀνατεθεῖσα εἰδικῶς ἡμῖν, θαρροῦμεν ὅμως να δηλώσωμεν, ὅτι ὁμοθυμῶς ἀναγκαιότατον καὶ μάλα κατεπεῖγον θεωροῦμεν:

Α') να καταργηθῶσι τὰ ἐμποροδικεῖα, καὶ να ἀνατεθῆ ἡ κατὰ τὴν συνοπτικὴν διαδικασίαν ἐκδίκασις τῶν ἐμπορικῶν δικῶν εἰς τὰ πρωτοδικεῖα, ἐγγραφομένων ἐν ἰδιαιτέρῳ δελτίῳ καὶ συζητουμένων κατὰ προτίμησιν. Διὰ τῆς μεταρρυθμίσεως ταύτης ἐκλείπει ἡ καταταλανίζουσα πολλὰκις τοὺς διαδίκους δυσχέρεια περὶ τὴν εὔρεσιν τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου εἰς ἐκδίκασιν ὑποθέσεων, ὧν ἀμφίβολος ὁ ἐμπορικὸς χαρακτήρ, καὶ ἡ καύτη ἐπακολουθοῦσα διαφορὰ γνώμης τῶν διαφόρου βαθμοῦ δικαστηρίων περὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν, ἐπὶ μεγίστη βραδύτητι τῆς τελειωτικῆς ἐκδικάσεως καὶ ἐνίοτε καταστροφῆ καὶ τῆς οὐσίας τῶν ὑποθέσεων.

Β') να καταργηθῆ ἡ ἀπόπειρα συμβιβασμοῦ. Πεντηκονταετῆς περὶ ἀπέδειξεν, ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ νομοθέτου, θελήσαντος διὰ τῆς προκαταρκτικῆς περὶ συμβιβασμοῦ διαδικασίας να ὑποβοηθήσῃ τὴν συμβιβαστικὴν τῶν διαφορῶν διάλυσιν, δὲν τελεσφορεῖ, ἐπάγεται δὲ μόνον δι' αὐτῆς ἐξόγκωσις τῶν δικαστικῶν δαπανῶν καὶ παρέλευσις μακταία καὶ ζημιώδης τοῦ χρόνου.

Γ') να ὀρισθῆ, ὅτι ὁ ἀρνούμενος τὴν ὑπογραφήν αὐτοῦ ἐν ἰδιωτικῷ ἐγγράφῳ δεόν να προκαταβάλλῃ τὰς ἑκατὸν δραχμάς, ἐπισυναπτῶν τὴν περὶ τούτου ἀπόδειξιν τοῦ ἀρμοδίου γραμματέως εἰς τὰς προτάσεις αὐτοῦ. Ἄλλως δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψει ἡ ἀρνήσις αὐτοῦ. Ἡ μεταρρυθμίσις αὕτη θέλει μετριάσει πῶς τὴν πλημμυρήσασαν ἤδη τὰ δικαστήρια ἀναιδῆ ἀρνήσιν τῶν ἰδίων ὑπογραφῶν πολλῶν διαδίκων.

Δ') να νομοθετηθῆ, ὅτι ἐφεξῆς ὑπάγονται εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν εἰρηνοδικῶν αἱ περὶ κατοχῆς διαφοραί. Ἐπίσης δὲ ἐκκλητῶς μὲν αἱ προσω-

πικαὶ καὶ αἱ περὶ κινήτων ἀγωγαὶ μέχρι τοῦ ποσοῦ πεντακοσίων δραχμῶν, ἀνεκκλητῶς δὲ μέχρι τοῦ ποσοῦ ἑκατὸν δραχμῶν. Ἡ μεταρρυθμίσις αὕτη, κατ' οὐδὲν δυναμένη κατ' οὐσίαν να βλάβῃ, ἀνυψουμένου τοῦ εἰρηνοδικιακοῦ ἀξιώματος κατὰ τὰς προτάσεις τῆς ἐπιτροπῆς, θέλει ἐξυπηρετήσῃ σπουδαίως τὴν ταχύτεραν τῆς δικαιοσύνης ἀπονομὴν ἐπὶ δικῶν χρῆζουσῶν ταχέως ἀποπερατώσεως, καὶ θέλει μετριάσει τὸν ἀριθμὸν τῶν καταπλημμυρουσῶν νῦν τὰ πινάκια τῶν ἐφετείων δικῶν.

Ε') να νομοθετηθῆ, ὅτι τὰ συνηθέστατα καὶ συχνότατα πλημμελήματα τῶν ἀπλῶν ἐξυβρίσεων, τῶν ἐλαφρῶν ἀπρομελετήτων τραυμάτων καὶ τῶν αὐτοδικιῶν ὑπάγονται ἐφεξῆς εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν πταισματοδικῶν, ἐπιτρεπομένου οὐχ ἦττον κατὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν τοῦ καὶ νῦν κατὰ τῶν πταισματικῶν αὐτῶν ἀποφάσεων χωροῦντος μέσου τῆς ἐφέσεως. Ἐν ἣ ἐξ ἐνὸς οὐδεὶς ὑπάρχει φόβος ἀδίκου ἢ ὑπερβολικῆς τιμωρίας τῶν εἰς τὰ ἐλαφρά ταῦτα πλημμελήματα ὑποπεσόντων διὰ τῆς δικονομικῆς ταύτης μεταρρυθμίσεως, ὡς ἐπιτρεπομένης ἐφέσεως, ἐξ ἄλλου ὑπηρετεῖται ἀποτελεσματικώτερον ὁ σκοπὸς τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης διὰ τῆς ταχύτερας αὐτῶν ἐκδίκασεως, ἐκλείπει δὲ καὶ ἡ ἐξανάγκασις τῶν εἰς τὰ ἀδίκηματα ταῦτα ὑποπιπτόντων, ἰδίως δὲ τῶν μαρτύρων κατηγορίας, ἀνηκόντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν τάξιν τῶν πτωχῶν γεωργῶν, εἰς τὸ πορεύεσθαι εἰς τὴν πολλὰκις πολὺ ἀπέχουσαν ἔδραν τοῦ πλημμελειοδικείου, ἐξ ἧς ὑφίστανται σπουδαίαν ὑλικὴν ζημίαν, ἐγκατακλιμπάνοντες ἐπὶ ἡμέρας τὰ ἔργα αὐτῶν.

ΣΤ') να ὀρισθῆ ρητῶς, ὅτι ἐπὶ τῶν προσωρινῶς ἐκτελεστῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, ὀριστικῶν ἢ παρεμπιπτουσῶν, δὲν ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν ἡ χρῆσις τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς ἢ τῆς ἐφέσεως, τηρουμένης ἄλλως τῆς ἐν τῷ ἀρθρῷ 733 τῆς πολιτικῆς δικονομίας διατάξεως, καθ' ἣν, ὅταν ἦναι πιθανόν, ὅτι θέλει ὑποστῆ μεταρρυθμίσει ἀπόφασις τις προσωρινῶς ἐκτελεστή, ἢ θέλει καταστῆ μὴ ἀξιοχρεως ὁ νικῶν διάδικος, τὸ δικαστήριον κατ' αἵτησιν τινος τῶν διαδίκων διατάττει ἐγγύησιν.

Ζ') να ὀρισθῆ ρητῶς, ὅτι ἐπὶ τῶν εἰρηνοδικιακῶν ὑποθέσεων δὲν ἐπιτρέπεται ἔρσεις κατὰ τῶν παρεμπιπτουσῶν περὶ ἀποδείξεως ἀποφάσεων πρὸ τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως, μεθ' ἧς καὶ μόνης δύνανται να συνεκκληθῶσι καὶ αὐταί. Ἡ ἐπέκτασις τοῦ δικιῶματος τῆς ἐφέσεως καὶ εἰς τὰς διαταττούσας ἀποδείξεις παρεμπιπτούσας ἀποφάσεις ἐπιβλαβῆς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ πρωτοδικείου, ὡς συνεπάγουσα τὴν ἐπὶ μήκιστον παράτασιν τῶν δικῶν ἀνευ τινὸς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπηρεσίας τοῦ δικαίου κατ' οὐσίαν, (διότι ἐν ταῖς παρεμπιπτούσαις ἀποφάσει σφάλματα δύνανται να ἐπανορθωθῶσιν ἀνευ βλάβης ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἀκολούθως συνεκκαλουμένων μετὰ τῆς ὀριστικῆς καὶ τῶν προδικαστικῶν ἀποφάσεων), εἶναι παντᾶπασιν ἀδικαιολόγητος, προκειμέ-

νου περι εἰρηνοδικακῶν δικῶν, τὸ μὲν διότι αὐταὶ πρὸ πάντων χρήζουσι ταχεῖς ἀποπερατώσεως, τὸ δὲ διότι ἀτοπωτάτη ἢ διὰ τῆς ἐπιτρεπομένης ἐφέσεως κατὰ τῶν περι ἀποδείξεως ἀποφάσεων σπουδαία ἐπαύξει τῶν δικαστικῶν δαπανῶν ἐπὶ δικῶν, ἀφορωσῶν εἰς μικρὸν καθ' ἑαυτὸ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐλάχιστον ποσόν.

Ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι πρὸς τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῆς δικαιοσύνης συνδέεται ἀδιαρρήκτως καὶ ἡ μεταρρυθμίσις τοῦ περι ἐκτελέσεως τμήματος τῆς πολιτικῆς δικονομίας, ὅπερ, ὡς ἔχει νῦν, παράγει πολλάκις μακροτέρως δίκας τῶν δικῶν τῆς οὐσίας, αἰετοτε δὲ κωλύει τὴν ταχεῖν ἐκτέλεσιν, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν βᾶτιν τῆς εὐχερείας τῶν συναλλαγῶν καὶ τῆς ἐδραιώσεως τῆς δημοσίας πίστεως· ἐπίσης δὲ καταλληλοτέρα ῥυθμίσις τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν σύνταξιν καὶ ὑποβολὴν τῶν ἐγγράφων προτάσεων. Ἡ πρότασις προϋποτίθησι τὴν συνδρομὴν τῶν στοιχείων τελείου συλλογισμοῦ· ἀπαρτίζεται κατ' ἀκολουθίαν ἐκ τῆς μείζονος προτάσεως, τουτέστι τῆς νομικῆς διατάξεως, ἐφ' ἧς στηριζόμενος ὁ διάδικος προβάλλει εἰς τὸ δικαστήριον τὴν ἐν τέλει τῆς προτάσεως σημασιουμένην αἴτησιν αὐτοῦ, τῆς ἐλάσσονος προτάσεως, ἣτοι τοῦ ἱστορικοῦ τῆς ὑποθέσεως, ἐξ' οὗ δηλοῦται εἰς τὸ δικαστήριον, ὅτι συμβαίνουσι τὰ προκαλοῦντα τὴν ἐφαρμογὴν τῆς νομικῆς διατάξεως γεγονότα καὶ τοῦ συμπεράσματος, δηλονότι τοῦ αἰτητικοῦ, δι' οὗ ὁ διάδικος ζητεῖ τὴν εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν κατὰ τὴν συλλογιστικὴν μέθοδον ἐφαρμογὴν τῆς νομικῆς διατάξεως· ἀλλὰ παρ' ἡμῖν ἐπεκράτησεν ἡ ἕξις τοῦ συμφύρειν τὸ ἱστορικὸν καὶ τὸ αἰτιολογικὸν καὶ πολλάκις καὶ τὸ αἰτητικὸν ἐν ταῖς προτάσεσιν οὕτως, ὥστε ὁ δικαστὴς περιάγεται εἰς τὴν δυσχερῆ ἀνάγκην τῆς καταδαπανήσεως πλείστου χρόνου εἰς κατανόησιν τῶν λεπτομερειῶν τῆς ὑποθέσεως καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς συλλογὴν τῶν πραγματικῶν τῆς δίκης καὶ νομικῶν ζητημάτων. Ἡ καθιέρωσις τύπου προτάσεων, οἷος ὁ ἐν Γαλλίᾳ καθιερωθεὶς τύπος τῶν *qualités*, δύναται νὰ περιορίσῃ τὸ ἐπικρατήσαν ἄτοπον, διευκολύνουσα τὴν ταχυτέραν καὶ ὅσον ἐνεστὶν ἀναμάρτητον διάλυσιν τῶν διαφορῶν. Ἄλλ' ἀνάγκη οὐχ' ἤττον νὰ ἐξαναγκασθῇ νομοθετικῶς καὶ ἡ ἀμοιβαία τῶν ἐγγράφων προτάσεων κοινοποίησις πρὸ τῆς παρὰ τῷ δικαστικῷ γραμματεῖ καταθέσεως αὐτῶν διὰ τε ἄλλους λόγους καὶ πρὸ πάντων, διότι τανῦν πολλάκις, ὡς γνωστόν, διαρκούσης τῆς συζητήσεως καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἑτέρου τῶν διαδίκων προβάλλονται ἰσχυρισμοί, οἵτινες, μὴ ἀντικρουόμενοι, ὑπολαμβάνονται ὡς ἀληθεῖς, ἐντεῦθεν δὲ προκύπτουσι σπουδαιότατα ἄτοπα πρὸς ζημίαν τῆς δικαιοσύνης.

Φρονοῦμεν τέλος, ὅτι ἀνάγκη νὰ ληφθῇ ταχίστη πρόνοια περὶ ἀνεγέρσεως δημοσίων δικαστικῶν καταστημάτων, ἰδίως μάλιστα ἐν πρωτευούσαις νομῶν διὰ τὸ πολυμελές τοῦ δικηγορικοῦ Συλλόγου, καὶ τὸ πολυπληθές τῶν συζητουμένων ὑποθέσεων· αἱ χρησιμεύουσαι ἤδη εἰς δικαστικὰ κα-

ταστήματα ἰδιωτικαὶ οἰκίαι ἤκιστα ἱκανοποιουσι τὴν προσήκουσαν διατήρησιν καὶ ἀνεύρεσιν τῶν ἀρχείων καὶ τὴν τήρησιν εὐπρεπείας καὶ τάξεως ἐν ταῖς δικαστικαῖς συνεδριάσεσιν. Ἄνευ τούτου ἤκιστα συντελεῖται εἰς τῶν ἀρχείων τὴν προσήκουσαν φύλαξιν καὶ ὁ ψηφισθεὶς τελευταῖον ἀγαθὸς ἄλλως νόμος περὶ ἀρχειοφυλάκων, διότι ἡ κυρία τῆς κακῆς καὶ ἀνωμάλου τῶν ἀρχείων καταστάσεως αἰτία εἶναι ἡ ἔλλειψις εὐρυχώρων δικαστικῶν καταστημάτων καὶ αἱ κατὰ διαλείμματα μετακομίσεις τῶν δικαστικῶν ἀρχείων.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 21 Ἀπριλίου 1883.

Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ τμήματος τῶν νομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν
τοῦ Συλλόγου Παρνασσῶ

Θεόδωρος Ν. Φλογαῖτης, εἰσηγητὴς, Ν. Ράδος,
Α. Παπαφράγκος, Σ. Μπαλάνος,
Γ. Ν. Φιλάρετος, Ν. Α. Λεβίδης.

ΠΕΡΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

Ἐπόμνημα πρὸς τὸν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργῶν κ. Π. Καλλιγῶν
ἐπὶ τοῦ νομοσχεδίου τῆς 5 Μαΐου 1882.

Ἡ φορολογία τῶν οἰνοπνευμάτων εἶναι γενικῶς καθιερωμένη· ὑπάρχουσι δὲ τρεῖς ἀφετηριαὶ πρὸς ἐπιστημονικὸν καθορισμὸν τῆς βάσεως αὐτῆς :

- 1) ἡ πρώτη ὕλη ἐξ ἧς διὰ ζυμώσεως προκύπτει τὸ οἰνόπνευμα,
- 2) ἡ ποσότης τῆς ἐν καταστάσει ζυμώσεως διατελούσης πρώτης ὕλης καὶ
- 3) ἡ ποσότης τοῦ παραγομένου ἀνύδρου οἰνοπνεύματος.

Κατὰ μὲν τὴν πρώτην φορολογεῖται ἡ ἐντὸς τῶν σιτηρῶν, τῶν γεωμηλων, τῶν σέυτλων, τοῦ σακχαροκαλάμου, τῶν στεμφύλων κτλ. ἐνυπάρχουσα καὶ ζυμώσεως ἐπιδεικτικὴ οὐσία, ἣτοι τὸ σάκχαρον καὶ τὸ ἄμυλον, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ὁ χῶρος ὅν ὁ κατασκευαστὴς διαθέτει ὅπως παραγάγῃ τὸν μέγιστον ὄρον τοῦ οἰνοπνεύματος διὰ τῆς ζυμώσεως καὶ ἀποστάξεως καὶ κατὰ τὴν τρίτην τὸ ἰδανικὸν χημικῶς καθαρὸν οἰνόπνευμα, ὅπερ ἐνυπάρχει ἐντὸς τοῦ ἐτοιμοῦ προϊόντος. Πασῶν δὲ τῶν μεθόδων τούτων προτιμᾶται, ὡς εἰκός, ἡ τρίτη, διότι εἶναι ἡ λογικωτέρα καὶ ἡ δικαιότερα. Εἶναι ἡ λογικωτέρα, διότι οὐδόλως ἐπηρεάζει τὴν βιομηχανίαν, ἀφίνουσα αὐτὴν ἐλευθέραν νὰ ἐφαρμώσῃ τὴν καταλληλοτέραν ἐπιστημονικὴν πορείαν πρὸς ἐπίτευξιν πολλοῦ καὶ καλοῦ προϊόντος· εἶναι δὲ ἡ δικαιότερα, διότι ἐν ἰσότητι διανέμεται ἐφ' ὅλων τῶν παραγωγῶν, φορολογοῦσα τὴν ποιότητα τοῦ παραγομένου προϊόντος. Οὐχ' ἤττον ὅμως ἔχει ἐν μειονέ-

κτημα, ὅπερ μάλιστα παρ' ἡμῶν δύναται νὰ φέρῃ πολλὰς δυσκολίας, τὸ τῆς δυνατῆς καταχρήσεως οὐ μόνον ἐκ μέρους τῶν κατασκευαστῶν, ἀποκρυπτόντων μέρος τῆς παραγωγῆς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ μέρους τῶν ὑπαλλήλων τοῦ δημοσίου. Τοιαῦτα ὅμως μειονεκτήματα ἔχουσι πάντες οἱ τρόποι τῆς βεβαιώσεως τῆς φορολογίας ταύτης.

Ἐν Ἀγγλίᾳ π. χ. λειτουργεῖ τὸ σύστημα τοῦτο· διατελεῖ δὲ ἐκεῖ ἡ βιομηχανία αὕτη ὑπὸ τὸν λεπτομερῆ, μέχρις ἐνοχλήσεως ἀδιάλειπτον καὶ πολυδάπανον ἔλεγχον τῶν ἀρχῶν, αἵτινες ὡς ἐκ τούτου ἀναγκάζονται νὰ ἐπιβλέπωσιν ἀεννάως δι' ἐξελεγκτῶν τὰ ἴδια ὄργανα αὐτῶν καὶ νὰ συγκρίνωσιν τὸ ποσὸν τῆς πρώτης καὶ εἰς ζύμωσιν ὑποβληθείσης ὕλης πρὸς τὸ δηλωθὲν προϊόν, ὅπως ἀνακαλύπτωσιν τὰς τυχόν γενομένας καταχρήσεις. Οὐχ' ἦττον ὅμως λειτουργεῖ καλῶς τὸ σύστημα τοῦτο καὶ θάττον ἢ βράδιον ἅπαντα τὰ Κράτη θέλουσιν ἀσπασθῆ αὐτό, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ νῦν γινομένη ἐν Γερμανίᾳ μεταρρύθμισις τοῦ φορολογικοῦ τοῦ οἴνου πνεύματος συστήματος καὶ ἡ ἐκτελεσθεῖσα κατὰ τὴν 10 Ἰουλίου 1880 τροποποίησις τοῦ τέως ἐν Γαλλίᾳ ἰσχύοντος τρόπου τῆς φορολογίας ταύτης.

Ἐπειδὴ εἶναι σχετικῶς εὐλόγον, εἴτε νὰ μὴ δηλωθῇ ἅπαν τὸ παραχθὲν οἴνο πνευμα, εἴτε ν' ἀποκρυφθῇ ἢ μέλλουσα εἰς ζύμωσιν νὰ ὑποβληθῇ πρώτη ὕλη, σχεδὸν ἀδύνατος ὅμως εἶναι καὶ μετὰ πολλῶν κινδύνων ἀνακαλύψεως συνδεδεμένη ἢ κατὰχρησις τῆς ἐν καταστάσει ζυμώσεως ἐντὸς τῶν ἐπὶ τούτῳ πίθων εὐρισκομένης ὕλης, ἐν Γερμανίᾳ προὔτιμησαν τὸ δεύτερον σύστημα τῆς φορολογίας· καθορίζουσι δηλαδή τὴν χωρητικότητα τῶν πίθων καὶ δοχείων ζυμώσεως, ὑπολογίζουσι τὸ ἐκ τῆς ζυμουμένης ὕλης πιθανὸν προϊόν καὶ σφραγίζουσι τοὺς πίθους κτλ. ἐφ' ὅσον δὲν γίνεσθαι χρῆσις αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ βιομηχανία μολαταῦτα ἐξεῦρε τρόπους νὰ πολλαπλασιάσῃ τὸ παραγόμενον οἴνο πνευμα, ἐφαρμόζουσα ὀλιγώτερον ὕδωρ καὶ παράγουσα ἐκ σχετικῶς μικροτέρου ὄγκου ζυμώματος μεῖζον ποσὸν οἴνο πνεύματος, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείψωσιν τὸ σύστημα τοῦτο, διότι καὶ ἐν Γερμανίᾳ ἀπεδείχθη ὅτι ἡ ἀπαραίτητος καὶ ἀδιάλειπτος ἐπέμβασις τῆς ἐξουσίας εἰς τὴν πορείαν καὶ τὰς βελτιώσεις τῆς βιομηχανίας, εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ πρὸς ζύμωσιν καὶ ἀπόσταξιν ἀπαιτουμένου χρόνου, τῆς χωρητικότητος τῶν πίθων καὶ ἀποστακτῆρων κτλ., καὶ πολυδάπανος εἶναι καὶ σχεδὸν ἀδύνατος ἀπέναντι τῆς ἐπιμονῆς τῆς κερδοσκοπίας.

Ἐν Γαλλίᾳ δὲ ἀπὸ τῆς 10 Ἰουλίου 1880 θεωρεῖται οἴνο πνευμα ἀνδρῶν (alcool absolu ou pur) πᾶν ὕγρον περιέχον 21—100 βαθμοὺς τοῦ ἑκατομυρίου ἀραιομέτρου τοῦ Gay-Lussac, ἢτοι 21—100 0/10 οἴνο πνεύματος. Καὶ ὁ εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπαγόμενος οἴνος, ὁ περιέχων πλείους τῶν 21⁰ οἴνο πνεύματος θεωρεῖται καὶ φορολογεῖται ὡς ἀπόλυτον οἴνο πνευμα. Πᾶν δὲ ὕγρον δεικνῦον περιεκτικότητα κατωτέρην καὶ μέχρι τῶν 15⁰ θεωρεῖται ὡς οἴνος· ὅσα δὲ ἐμπεριέχουσι πλεον τῶν 15 0/10 καὶ μέχρι τῶν

21 0/10 οἴνο πνεύματος, φορολογοῦνται διὰ μὲν τοὺς 15⁰ ὡς οἴνος, διὰ δὲ τὰς μέχρι τῆς 21^{ης} μονάδας ἐπιβάλλεται πρόσθετος φόρος ἐπὶ τῆ βᾶσει τῶν ἀντιστοιχοῦσων μονάδων ἀνύδρου οἴνο πνεύματος. Τουτέστιν, ἐπειδὴ ὁ φόρος ἐπὶ 100 λιτρῶν οἴνο πνεύματος (ἐκάστη λίτρα ἔχει τὴν χωρητικότητα 312, 5 δραμιῶν ἢτοι 1000 κυβικῶν ἑκατοστομέτρων ὕδατος θερμοκρασίας 4⁰ C.) ἰσοῦται πρὸς φράγκα 1,56 ²⁵/₁₀₀, ἐκάστη ἐπὶ πλεον ἀραιομετρικῆ μονάδος ἐπὶ ποσότητος 100 λιτρῶν θέλει φορολογεῖσθαι διὰ φράγκων 1,56 ²⁵/₁₀₀. Ὁ φόρος οὗτος εἶναι φόρος καταναλώσεως καὶ καλεῖται οἴνο πνευματικός, συμπληροῦται δὲ διὰ προσθέτου φόρου φρ. 6 διὰ τὰς πόλεις, ὧν ὁ πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τοὺς 4000 κατοίκους. Ὅθεν ἔπεται ὅτι τὸ ἑκατόλιτρον οἴνο πνεύματος 21 μέχρις 100 0/10 πληροῖνε φόρον φράγκων 162,25, ἢτοι ἐκάστη λίτρα φρ. 1, 62 ¹/₄ ἐκάστη δὲ ἑκάτ' τοῦ ἡμετέρου μετρικοῦ συστήματος φρ. 2,08 ἢτοι δραχ. παλαιᾶς 2,33.

Ὁ δὲ ἐπὶ τῶν οἴνων φόρος, κανονισθεὶς καὶ αὐτὸς διὰ τοῦ ἀνωτέρω ἀπὸ 10 Ἰουλίου 1880 νόμου, διαίρεται εἰς 5 κεφάλαια. Ὑποδιαίρεται δηλαδή ἡ Γαλλία εἰς τρεῖς ζώνας τελωνειακὰς καὶ κατ' ἀκολουθίαν οἱ ἐξ αὐτῶν προερχόμενοι οἴνοι ὑπάγονται εἰς τρεῖς κατηγορίας.

Οἱ οἴνοι ἐκ τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας καλοῦνται οἴνοι α'. τάξεως.

» » » μέσης » » » β'. »
» » » βορείου » » » γ'. »

1. Φόρος διαμετακομίσεως (droit de circulation) δι' οἴνους εἰς βαρέλια ἢ εἰς φιάλας.

Τὸ ἑκατόλιτρον οἴνων πληροῖνε	α ^{ης} φρ.	β ^{ης} 1,50	γ ^{ης} 2.—	τάξεως
----------------------------------	------------------------	-------------------------	------------------------	--------

2. Φόρος εἰσαγωγῆς (droit d'entrée) εἰς τοὺς δήμους

4—6000 κατοίκων	0.40	0.55	0.75
6—10000 . . .	0.60	0.85	1.10
10—15000 . . .	0.75	1.15	1.50
15—20000 . . .	0.95	1.40	1.90
20—30000 . . .	1.10	1.70	2.25
30—50000 . . .	1.30	2.—	2.60
50 καὶ πέραν . . .	1.50	2.25	3.—

3. Φόρος ἐπὶ τῆς πωλήσεως (droit de vente en detail) συμποσοῦται εἰς 12 ¹/₂ φρ. 0/10 ἐπὶ τῆς ἀξίας.

4. Δημοτικὸς φόρος (octroi).

Δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὸν φόρον τοῦ δημοσίου εἰς τοὺς δήμους μέχρις 4000 κατοίκων καὶ τὸ διπλάσιον αὐτοῦ εἰς τοὺς μεγαλειτέρους.

5. Φόρος εἰσαγωγῆς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνέρχεται εἰς 4 ¹/₂ φρ. καθ' ἑκατόλιτρον.

Διὰ τὴν πόλιν τῶν Παρισίων εἰδικῶς οἱ ὑπ' ἀριθ. 1—3 φόροι ὑποβάλλ-

λονται ὁμοῦ (taxe unique ou de remplacement) ἕκαστος τῆς εἰσαγωγῆς, ἐν ὄλῳ φρ. 8.75 κκθ' ἑκατόλιτρον.

Ὁ ἔμμεσος φόρος δὲν πρέπει νὰ θίγῃ τὰ ἀπαραιτήτως πρὸς τὸ ζῆν τῶν πτωχότερων τάξεων τῆς κοινωνίας χρειώδη, οὔτε δὲ νὰ ἦναι τοσούτω σημαντικός, ὥστε νὰ παρέχῃ ἀφορμὰς καταχρήσεων καὶ παρόρμησιν εἰς λαθρεμπόρια· ὁ τρόπος τῆς βεβαιώσεως καὶ τῆς εἰσπράξεως αὐτοῦ πρέπει νὰ μὴ ἦναι οὔτε δύσκολος οὔτε πολυδάπανος καὶ νὰ μὴ ἀπαιτῆ ἀδιάλειπτον ἀστυνομικὴν καὶ ἐφορευτικὴν ἐπιτήρησιν ἢ ἐξέλεγχξιν, ἀποκλείων δὲ πᾶσιν σύγκρουσιν τῆς ἀρχῆς μετὰ τῶν φορολογουμένων καὶ ὅσον δυνατὸν τὰς καταχρήσεις καὶ παραβάσεις, νὰ μὴ παραλύῃ τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς τέχναις, ἀλλὰ νὰ ἐνισχύῃ τὴν ἐγγύριον παραγωγὴν καὶ νὰ διευκολύνῃ τὴν κατανάλωσιν τῶν ἐγγυρίων προϊόντων.

Προσὸν τοῦ φόρου ἔστω προσέτι νὰ ἦναι ἐνιαῖος δι' ἕκαστον εἶδος, νὰ ἐρείδεται ἐπὶ δικαιοσύνης καὶ ἰσότητος καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέπη ἐπεξηγήσεις διαφορουμένας.

Τὸ οἰνόπνευμα, καὶ μάλιστα τὸ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν, δὲν εἶναι ἀντικείμενον ἀπολύτου ἀνάγκης· ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς παρ' ἡμῖν τέχναις καὶ τὰς βιομηχανίας, ἔνθα ποιοῦνται χρῆσιν αὐτοῦ, ἢ καταναλισκομένη ποσότης εἶναι τοσούτω σμικρά, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑποτεθῇ ζημία τις ἐπερχομένη εἰς τὰς τέχναις ὡς ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς τιμῆς αὐτοῦ. Ἀπεναντίας πανταχοῦ θεωρεῖται ὡς ἀντικείμενον πολυτελείας (objet de luxe) κατ' ἐξοχὴν καὶ φορολογεῖται ὡς τοιοῦτο. Ἐν Εὐρώπῃ ἐζήτησαν ν' ἀφήσωσιν ἀφορολόγητα τὸ τε ποσὸν τοῦ οἰνοπνεύματος, ὅπερ οἱ μικροὶ κτηματῆται συνήθως παράγουσι πρὸς ἀποκλειστικὴν αὐτῶν καὶ οἰκιακὴν χρῆσιν (ἐν Γαλλίᾳ οἱ λεγόμενοι bouilleurs du crû) καὶ τὸ ἐν ταῖς τέχναις ἐφαρμοζόμενον, ὅπερ μέχρι τινὸς ἐμίγνυτο μετ' οὐσιῶν ἀδύνατον ποιουσῶν τὴν ἐξ αὐτοῦ παρασκευὴν πνευματωδῶν ποτῶν (dénaturalisation de l' esprit de vin)· ἀλλ' ὅμως ἢ ἐντεῦθεν δυνατὴ γινομένη κατάχρησις ταχέως ἔπεισεν αὐτοὺς ν' ἀποστῶσι τοῦ ἄλλως εὐεργετικοῦ τούτου μέτρου καὶ νὰ ἐπιβάλλωσι φόρον ἐπὶ παντὸς τοῦ ἐν τῷ κράτει κυκλοφοροῦντος οἰνοπνεύματος. Ἀφ' ἑτέρου εἶναι ὁ φόρος ἐπὶ τοῦ οἰνοπνεύματος ὁ ὀλιγώτερον ἐπισθητὸς καὶ τὸν παραγωγέα οὐδόπως ζημιῶν, διότι μόνον ὁ καταναλωτὴς θέλει ἀποτίει αὐτόν· ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτον ἢ ζημία ἀδύνατον νὰ εἶναι μεγάλη, διότι ὑπερμετρος χρῆσις μεγάλων ποσοτήτων οἰνοπνεύματος εἶναι ἀδύνατος.

Τῆς ἀρχῆς ταύτης, ὅτι τὸ οἰνόπνευμα εἶναι φορολογητέον, δεκτῆς γενομένης, οὐδεμία δύναται νὰ λάβῃ χώραν ἐπὶ εἶδους τινὸς αὐτοῦ ἐξαίρεσις, διότι τοιοῦτοτρόπως ἐκ τῶν προτέρων παρέχεται ἀφορμὴ καταχρήσεων καὶ ἀπάτης, ἣν ὀφείλομεν ν' ἀποφεύγωμεν. Ὅπου δὴποτε λοιπὸν τοῦ κράτους παραχθῆ ἰοινόπνευμα ἢ εὐρεθῆ τοιοῦτο ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσαχθέν,

ὀφείλει νὰ φορολογηται. Πρόκειται μόνον, ἵνα διανεμηταὶ ἐπίσης καὶ δικαίως ὁ φόρος, νὰ ἐξευρεθῇ τρόπος, δι' οὗ πάντες οἱ παραγωγεῖς νὰ φορολογῶνται ἐπίσης δι' ἑκάστην ἴσην μονάδα ποσότητος οἰνοπνεύματος, ὅπερ παράγουσιν. Ἐν ἄλλαις λέξεσι θέλει αὐξηθῆ διὰ τοῦ φόρου τοῦ οἰνοπνεύματος ἢ τιμῆ αὐτοῦ, ἣν ἀποτίει ὁ καταναλωτὴς, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ σχέσις τοῦ κέρδους τῶν διαφόρων κατασκευαστῶν. Ἐὰν λ. χ. οἰνοπνευματοποιὸς τις ἐκέρδιεν ἐκ τῆς πωλήσεως ὀρισμένης ποσότητος οἰνοπνεύματος τῆς αὐτῆς ποιότητος 100 δραχμάς, θέλει καὶ τώρα, καίτοι τῆς τιμῆς αὐξανόμενης, κερδαίνει 100 δραχμάς, πωλῶν τὴν αὐτὴν ποσότητα οἰνοπνεύματος τῆς αὐτῆς ποιότητος.

Τοῦτο ὅμως πάντως εἶναι ἀδύνατον ἂν δὲν βρασιθῆ ἡ φορολογία ἐπὶ τῆς καταμετρήσεως τῆς ποιότητος ἢτοι τῆς δυνάμεως ἢ περιεκτικότητος τοῦ φορολογηθησομένου οἰνοπνεύματος. Καθιερωθείσης τῆς ἀρχῆς τῆς φορολογίας τοῦ οἰνοπνεύματος, ἀνάγκη νὰ ἐξευρεθῆ ἡ φορολογικὴ αὐτοῦ μονάδα, ἣτις ἐν μὲν τῷ ἐντελῶς καθαρῷ οἰνοπνεύματι ἐνυπάρχει ὀλόκληρος, ἐν δὲ τῷ ἀραιοτέρῳ ὑδρομιγεῖ ἐν μέρει μόνον· ἢ μόνως αὐτὴ λοιπὸν ὀφείλει ν' ἀναζητηθῆ καὶ ὁ φόρος νὰ ἐπιβάλληται ἀναλόγως τῶν βεβαιουμένων τοιούτων μονάδων.

Ἐὰν δηλαδὴ, ὡς ἐν Γαλλίᾳ, ὀρισθῆ φόρος δρ. 2.33 ἐπὶ ἐκάστης ὀκάδος ἀπολύτου οἰνοπνεύματος 100⁰/₁₀ ἐμπεριέχοντος, τότε ὁ ἔχων 1000 ὀκάδας τοιοῦτου οἰνοπνεύματος θὰ πληρώσῃ 2330 δρ. Ἀκριβῶς δὲ τὸ αὐτὸ ποσὸν θέλει πληρώσει καὶ ὁ ἔχων 10000 ὀκάδας σούμας, περιεχοῦσας μόνον 10⁰/₁₀ ἀπολύτου οἰνοπνεύματος. Ἡ δὲ ἐκτίμησις τῆς περιεκτικότητος τοῦ οἰνοπνεύματος εἶναι λίαν εὐχερὴς καὶ γίνεται διὰ τοῦ ἀραιομέτρου, οὗτινος ἢ χρῆσις τυγχάνει ἐντελῶς γνωστὴ τοῖς οἰνοπνευματοποιῶσι. Μεταξὺ τῶν διαφόρων εἰδῶν ἀραιομέτρων παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσιν ἐν χρήσει τὰ τοῦ Baumé καὶ Cartier, δι' ὧν εὐρίσκεται ὁ βαθμὸς τῆς δυνάμεως τῶν οἰνοπνευμάτων ὡς ἐκ τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον καταδύσεως αὐτῶν ἐντὸς τοῦ ἐξεταζομένου ὑγροῦ. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ κλίμαξ αὐτῶν εἶναι ἀθαιρέτος καὶ δὲν παρέχει ἄνευ ὑπολογισμοῦ καὶ εἰδικῶν πινάκων τὴν ποσότητα τοῦ ἐμπεριεχομένου ἀνύδρου οἰνοπνεύματος, πρέπει ἐξάπαντος νὰ εἰταχθῶσι τὰ ἑκατόμβαθμα οἰνοπνευματόμετρα τοῦ Gay-Lussac ἢ τοῦ Tralles, ἅτινα ἐπὶ τῆ ἀπλῆ ἔμβαπτίσει δεικνύουσιν ἀμέσως πόσα κατ' ὄγκον ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ἀνύδρου οἰνοπνεύματος ἐμπεριέχονται ἐν τινὶ ἐξεταζομένῳ μίγματι οἰνοπνεύματος καὶ ὕδατος.

Ὁ ἐπόμενος πίναξ παρέχει ἐν ταῖς τρισὶ πρώταις στήλαις αὐτοῦ παραβολὴν τῶν κυριωτέρων οἰνοπνευματομετρικῶν κλιμάκων, ἐν τῇ τρίτῃ τὴν ἑκατοστιαίαν δύναμιν τοῦ οἰνοπνεύματος κατ' ὄγκους, ἐν τῇ τετάρτῃ τὴν αὐτὴν ἀναλογία (τῶν ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν οἰνοπνεύματος) κατὰ βάρους καὶ ἐν τῇ πέμπτῃ τὸ εἰδικὸν βάρους τοῦ ἐξεταζομένου οἰνοπνεύματος, δηλαδὴ τὸ βάρους αὐτοῦ συγκρινόμενον πρὸς τὸ βάρους ἴσου ὄγκου ὕδατος.

Βαθμοί οίνοπνευματόμετρου εις 150 C.					Βαθμοί οίνοπνευματόμετρου εις 150 C.				
Baumé	Cartier	Ἐκατομέθρου Gay-Lussac κατ' ὄγκον	Ἐκατοστὴ ἀνύδρου οίνοπνεύματος κατὰ βάρους	Εἰδικὸν βᾶρος εις 150 C.	Baumé	Cartier	Ἐκατομέθρου Gay-Lussac κατ' ὄγκον	Ἐκατοστὴ ἀνύδρου οίνοπνεύματος κατὰ βάρους	Εἰδικὸν βᾶρος εις 150 C.
10	10	0	0. —	1,000			51	43.47	0,934
		1	0.80	0,999			52	44.42	0,932
		2	1.60	0,997	21	20	53	45.36	0,930
		3	2.40	0,996			54	46.32	0,928
		4	3.20	0,994			55	47.29	0,926
11	11	5	4.00	0,993	22	21	56	48.26	0,924
		6	4.81	0,992			57	49.23	0,922
		7	5.62	0,990			58	50.21	0,920
		8	6.43	0,989	23	22	59	51.20	0,918
		9	7.24	0,988			60	52.20	0,915
12	12	10	8.05	0,987			61	53.20	0,913
		11	8.87	0,986	24	23	62	54.21	0,911
		12	9.69	0,984			63	55.21	0,909
		13	10.51	0,983	25		64	56.22	0,906
		14	11.33	0,982		24	65	57.24	0,904
		15	12.15	0,981			66	58.27	0,902
		16	12.98	0,980	26		67	59.32	0,899
13	13	17	13.80	0,979		25	68	60.38	0,896
		18	14.63	0,978	27		69	61.42	0,893
		19	15.46	0,977		26	70	62.50	0,891
		20	16.28	0,976	28		71	63.58	0,888
		21	17.11	0,975		27	72	64.66	0,886
14		22	17.95	0,974	29		73	65.74	0,884
		23	18.78	0,973		28	74	66.83	0,881
		24	19.62	0,972	30		75	67.93	0,879
	14	25	20.46	0,971			76	69.05	0,876
		26	21.30	0,970	31	29	77	70.18	0,874
		27	22.14	0,969			78	71.31	0,871
15		28	22.99	0,968	32	30	79	72.45	0,868
		29	23.84	0,967			80	73.59	0,865
		30	24.69	0,966	33	31	81	74.74	0,863
		31	25.55	0,965			82	75.91	0,860
	15	32	26.41	0,964	34	32	83	77.09	0,857
		33	27.27	0,963	35		84	78.29	0,854
16		34	28.13	0,962		33	85	79.50	0,851
		35	28.99	0,960	36	34	86	80.71	0,848
		36	29.86	0,959			87	81.94	0,845
	16	37	30.74	0,957	37	35	88	83.19	0,842
		38	31.62	0,956	38	36	89	84.46	0,838
17		39	32.50	0,954			90	85.75	0,835
		40	33.39	0,953	39	37	91	87.09	0,832
		41	34.28	0,951			92	88.37	0,829
		42	35.18	0,949	40	38	93	89.71	0,826
18		43	36.08	0,948			94	91.07	0,822
		44	36.99	0,946	42	39	95	92.46	0,818
		45	37.90	0,945	43	40	96	93.89	0,814
		46	38.82	0,943	44	41	97	95.34	0,810
19	18	47	39.55	0,941		42	98	96.84	0,805
		48	40.66	0,940	46	43	99	98.39	0,800
		49	41.59	0,938	47	44	100	100. —	0,795
20	19	50	42.52	0,936	48				0,791

Ὁ χειρισμὸς τοῦ πίνακος τούτου οὐδεμίαν παρέχει δυσκολίαν. Ὑποτε-

θείσθω ὅτι πρόκειται περὶ οἴνοπνεύματος 20° Cartier· ἐὰν θελήσωμεν νὰ μετατρέψωμεν αὐτοὺς εἰς βαθμοὺς τοῦ Baumé, ἀναγινώσκωμεν πρὸς ἀριστερὰν αὐτῶν τοὺς ἀντιστοιχοῦντας 21° τῆς κλίμακος ταύτης, πρὸς δεξιὰν δὲ εὐρίσκωμεν τὸν ἀριθμὸν 53, ὃν ἤθελε σημειώσει ἀπ' εὐθείας τὸ ἑκατομέθρο οἴνοπνευματόμετρον τοῦ Gay-Lussac ἐμβαπτιζόμενον εἰς τὸ ἐν λόγῳ οἴνοπνευμα. Εἶναι δὲ ἡ βαθμολογία τοῦ ὄργανου τούτου τοιαύτη, ὥστε, ἀρκεῖ ἡ θερμοκρασία τοῦ οἴνοπνεύματος νὰ ᾔηται = 15°, ὁ ἀριθμὸς τῶν 53° βαθμῶν δεικνύει ἐν ταύτῳ ὅτι 100 ὄγκοι (ὀκάδες, λίτραι) τοῦ ἐξεταζομένου οἴνοπνεύματος ἐμπεριέχουσι 53 ὄγκους (ὀκάδας, λίτρας) ἀνύδρου ἤτοι ἀπολύτου οἴνοπνεύματος, οἶον εἶναι τὸ τῶν 47° Baumé, 44° Cartier ἢ 100° Gay-Lussac. Προκειμένου ὅμως νὰ ἀνεύρωμεν οὐχὶ τὴν ἑκατοστιαίαν ἀναλογίαν τῶν ὄγκων, ἀλλὰ τὸ βᾶρος τοῦ ἐνεχομένου ἀνύδρου οἴνοπνεύματος ἐντὸς ὠρισμένου βάρους ἐξεταζομένου οἴνοπνεύματος, λαμβάνομεν τὸν ἀντιστοιχοῦντα ἀριθμὸν τῆς 475 σήλης τοῦ ἀνωτέρω πίνακος· ἡ δὲ πέμπτη τέλος στήλη αὐτοῦ χρησιμεύει εἰς διαφόρους ὑπολογισμούς, οὓς ἐκτελοῦσιν οἱ οἴνοπνευματοποιοὶ προτιθέμενοι νὰ εὐρωσι τὸ βᾶρος ὄγκου τινος οἴνοπνεύματος, ἢ τὸ ποσὸν ὕδατος ἄπερ ὀφείλουσι νὰ προσμίξωσιν αὐτῷ ὅπως λάβωσι οἴνοπνευμα ἀραιότερου, ἀλλ' ὠρισμένου βαθμοῦ κτλ.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ διαστολή τοῦ οἴνοπνεύματος εἰς τοὺς διαφόρους βαθμοὺς τῆς θερμοκρασίας εἶναι διάφορος, αἱ διὰ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος λαμβανόμεναι ἐνδείξεις εἰσὶν ἄχρηστοι προκειμένου περὶ οἴνοπνεύματος ψυχροτέρου ἢ θερμότερου τῶν 15° Celsius (ἑκατομέθρου), καθ' οὓς ἐκκλονίσθησαν τὰ οἴνοπνευματόμετρα τοῦ Cartier καὶ τοῦ Gay Lussac ἢ τῶν 15,5 καθ' οὓς ἐκκλονίσθη τὸ τοῦ Baumé. Διὰ τοῦτο δὲ εἶναι ἀπαραίτητον νὰ παρατηρεῖται ἡ θερμοκρασία τοῦ οἴνοπνεύματος κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διὰ τοῦ οἴνοπνευματόμετρου δοκιμασίας, ὑπάρχουσι δὲ οἴνοπνευματόμετρα, φέροντα ἀντὶ ἔρκματος μικρὸν ὑδραργυρικὸν θερμόμετρον, ἐφ' οὗ αὕτη ἀναγινώσκεται ἀμέσως, καὶ εἰδικοί πίνακες ἀναγωγικοὶ δεικνύοντες τὴν ἀληθῆ δύναμιν τοῦ οἴνοπνεύματος (ἐν θερμοκρασίᾳ οἰαδῆποτε), εἰς οὓς ἀναγράφονται τὰ ζητούμενα ἀποτελέσματα ἐν στήλαις ἐκπροσωπούσικαι τὴν τε θερμοκρασίαν καὶ τὴν διὰ τοῦ οἴνοπνευματόμετρου Gay-Lussac ὀρισθεῖσαν δύναμιν τοῦ οἴνοπνεύματος.

Ἀντὶ νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα τοὺς ἐκτεταμένους τούτους πίνακας, δυνάμεθα νὰ συστήσωμεν εὐχερестάτην τινὰ μέθοδον, δι' ἧς μάλιστα ὑπελογίσθησαν καὶ οἱ ἀνωτέρω μνησθέντες πίνακες.

Ὅπως εὐρωμεν δηλαδὴ τὴν ἀληθῆ δύναμιν τοῦ οἴνοπνεύματος κατ' ὄγκους δι' οἰαδῆποτε θερμοκρασίαν ἀφαιρούμεν αὐτήν, ἐὰν εἶναι μικροτέρα τῶν 15°, ἀπὸ ταύτης, ἢ, ἐὰν εἶναι μεῖζων, ἀφαιρούμεν ἀπ' αὐτῆς τοὺς 15° καὶ πολλαπλασιάζομεν ἐπὶ $\frac{4}{10} = 0,4$ τὸ ληφθὲν ὑπόλοιπον. Τὸν δὲ οὕτω προκύπτοντα ἀριθμὸν, ἐὰν μὲν ἡ θερμοκρασία τοῦ οἴνοπνεύματος ἦτο μι-

κροτέρα τῆς τῶν 15⁰, προσθέτομεν εἰς τὸν εὐρεθέντα βαθμὸν τοῦ οἴνοπνευματομέτρου, ἐν δὲ ἦτο μείζων, ἀφαιροῦμεν ἀπ' αὐτοῦ καὶ λαμβάνομεν οὕτω τὴν ἀληθῆ δύναμιν τοῦ οἴνοπνεύματος, ἣν δυνάμεθα ν' ἀναγγάγωμεν διὰ τῆς 4^{ης} στήλης τοῦ πίνακος εἰς βαθμοὺς βάρους. Ἐχομεν λ. γ. οἴνοπνευμα 14⁰ Cartier θερμοκρασίας 25⁰. ὁ πίναξ μας λέγει ὅτι 100 δακάδες αὐτοῦ κατ' ὄγκον περιέχουσιν 25 δακάδες οἴνοπνεύματος εἰς 15⁰. Ἀφαιροῦντες κατὰ τὰ ἀνωτέρω τοὺς βαθμοὺς τῆς θερμοκρασίας 25 — 15 = 10 καὶ πολλαπλασιάζοντες τὸ ὑπόλοιπον ἐπὶ 0,4 ἦτοι 10 × 0,4 = 4, λαμβάνομεν 4 μονάδας βαθμῶν Gay-Lussac ἀφαιρετέας, ὅθεν ἡ ἀληθῆς δύναμις τοῦ οἴνοπνεύματος ἦτο 25 — 4 = 21 κατ' ὄγκον, τουτέστιν 100 δακάδες βάρους οἴνοπνεύματος ἐμπεριέχουσι 17 δακάδες καὶ 44 δράμια ἀνύδρου οἴνοπνεύματος.

Δὲν ἀπαιτεῖται βεβαίως νὰ δικαιολογήσωμεν καὶ νὰ συστήσωμεν τὸν τρόπον τοῦτον τῆς βεβαιώσεως, καθ' οὗ οὐδὲν πκράπονον οὐδέποτε θέλει ἐγερθῆ καὶ ὅστις εἶναι δικαιοτάτος. Ἄλλ' ὅμως ἠθέλομεν συμβουλεύσει νὰ μὴ εἰσαχθῆ ἀμέσως ἡ τοικύτη καὶ μέχρι τῆς ἐσχάτης λεπτομερείας ἀκριβῆς βεβαίως παρ' ἡμῖν, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον καὶ τοῦτο πολλῶν λόγων ἔνεκα.

Ἐν πρώτοις ἀμφιβάλλω ἂν τὸ ὑποδεέστερον τῆς ἐφορίας καὶ τῶν τελωνείων προσωπικὸν θέλει δυναθῆ νὰ ἐκμάθῃ τόσον ταχέως τὸν ἀλάνθαστον χειρισμὸν τοῦ ἐν λόγῳ ἀραιομέτρου, ἂν καὶ οὗτος οὐδεμίαν ἀπολύτως ἀπαιτεῖ εἰδικότητα ἢ ἐπιδεξιότητα, ὡς μκρτυρεῖ ἡ σήμερον γενικὴ χρῆσις τῶν ἀραιομέτρων Cartier κτλ. παρ' ὑπηρέταις τῶν οἴνοπνευματοποιείων. Ἐπι δε, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ σπουδαιότερον, τίς θὰ ἐξελέγξῃ τοὺς ἐκτιμητάς, ἂν οὗτοι ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως ὑποπέσωσιν εἰς σφάλμα τι καὶ σημειώσωσι βαθμοὺς τινὰς ὀλιγώτερον τοῦ πραγματικοῦ; Ἄς εἰσαχθῆ ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ χάριν πειράματος σύστημα τι συγκεκρικασμένον, ὅταν δὲ τελεσφορήσῃ τοῦτο, δύναται εὐκόλως νὰ βελτιωθῆ. Ἐν ἄλλαις λέξεσι, δύναται ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ὑπαχθῆ τὸ ἐν τῷ κράτει οἴνοπνευμα εἰς δύο ἢ τρεῖς κατηγορίας ἐξαρτωμένας ἐκ τοῦ ἐμπεριεχομένου ἀνύδρου οἴνοπνεύματος καὶ νὰ φορολογῆται ἕκαστον οἴνοπνευμα ὡς νὰ περιεῖχε τὸν ἀνώτατον ὅρον τῆς κατηγορίας, εἰς ἣν ὑπάγεται, συνάμα δὲ νὰ καταγραφῶσιν αἱ πρῶται ὕλκι ἐξ ὧν τὸ οἴνοπνευμα παράγεται, ὅπως οὕτως ἐκ τῶν προτέρων καὶ χάριν ἐλέγχου γνωσθῆ ὁποία περίπου ποσότης ἀνύδρου οἴνοπνεύματος θέλει προκύψει ἐκ τῶν εἰς ζύμωσιν ὑποβλαλλομένων πρώτων ὑλῶν κατόπιν δὲ δύναται νὰ εἰσαχθῆ ἡ λεπτομερῆς φορολογία κατὰ τὰ ἐμπεριεχόμενα ἕκαστοτά, ὁπόταν οἱ φορολογούμενοι συνικειωθῶσι μετὰ τοῦ ἀπλουστέρου καὶ νῦν προτεινομένου συστήματος. Ἄς ὀρισθῆ ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ ἔσεται προσωρινὴ καὶ ὅτι θέλει χρησιμεύσει ὡς μετὰβασίς

πρὸς μέτρα τελειότερα, ὅπως ἐν τῷ μεταξὺ καὶ τὸ κοινὸν καὶ τὸ δημόσιον προετοιμασθῶσι δεόντως.

Ἦθελον λοιπὸν προτείνει νὰ ὑποδικαιρεθῶσι τὰ οἴνοπνεύματα (περὶ πνευματῶν ποτῶν δὲν πρόκειται εἰσέτι ἐνταῦθα) εἰς τρεῖς κατηγορίας καὶ δὴ νὰ συγκαταλέγωνται εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν τὰ πτωχὰ ἀποστάγματα ἦτοι ἡ σοῦμα μέχρι δυνάμεως 16⁰ Cartier ἦτοι 37 ‰ τοῦ ἀραιομέτρου Gay-Lussac, εἰς τὴν δευτέραν τὰ δευτέρην ἀπόσταξιν ὑποστάντα πτωχὰ ἢ τὰ ἐν τελειότεροις οἴνοπνευματοποιείοις διὰ τῆς πρώτης ἀποστάξεως ἀμέσως πυκνότερα ἀπολαμβανόμενα, ὧν ἡ δύναμις ἔσται 30 ‰ Cartier ἦτοι 32⁰ Baumé ἦτοι 80 ‰ Gay-Lussac, εἰς δὲ τὴν τρίτην τὰ ἔχοντα δύναμιν 31⁰—44⁰ Cartier, 33⁰—48⁰ Baumé καὶ πέραν τῶν 80 ‰ Gay-Lussac.

Τοιοῦτοτρόπως θέλει εἶσθαι ἀδύνατον νὰ συμβῆ ἀκούσιόν τι λάθος κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῶν λεπτομερεστέρων βαθμῶν, διότι πρόκειται περὶ καλῶς διακρινομένων μεγάλων κατηγοριῶν, προσέτι δὲ δὲν θέλει ὑπόκεισθαι ὁ κατασκευαστὴς εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ καταπίσει τὸν ἐκτιμητὴν ὅτι τὸ οἴνοπνευμα του δεικνύει ὀλιγώτερος βαθμοῦς, ἀφοῦ καλῶς γινώσκει ὅτι ὑπάρχουσι τρεῖς κατηγορίαι καὶ δύναται νὰ ρυθμίσῃ τὴν ἀπόσταξιν εἰς τρόπον νὰ κατασκευάσῃ προτὶν ἀναλογοῦν εἰς τινὰ τῶν κατηγοριῶν τούτων. Βεβαίως θὰ ἦτο συμφερότερον ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ὑπῆρχον μόνον δύο κατηγορίαι, διότι τότε ἔτι μάλλον ἤθελεν ἐκλίπει ἢ ἐκ τῆς καταμετρήσεως δυνατὴ κατὰχρησις ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἠθελον ζημιουῖσθαι οἱ μικροπαραγωγεῖς ἐὰν ἐντὸς τῆς πρώτης κατηγορίας συμπεριλαμβανόντο οἴνοπνεύματα μεγάλης δυνάμεως, οἱ δὲ ἔχοντες μεγάλα καὶ καλῶς κατηρησιμμένα κατὰστήματα ἠθελον ὠφελεῖσθαι ὑπερβαλλόντως ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης. Ἐὰν δὲ τις παρκαπονεθῆ δισχυριζόμενος ὅτι ἐν τῷ μικρῷ αὐτοῦ κατὰστήματι ἢ διὰ τοῦ ἀτελοῦς αὐτοῦ ἀμβυκος συνήθως παράγει σοῦμα 12 ἢ 14⁰ Cartier καὶ ἐπομένως ζημιούται πληρόνων φόρον, ὡς ἐὰν παρήγαγεν οἴνοπνευμα 16⁰, εὐκόλος εἶναι ἡ ἀπάντησις νὰ προσπαθήσῃ δηλαδὴ νὰ τελειοποιήσῃ τὴν τέχνην του, διότι τὴν σήμερον πανταχοῦ ἡ πρόδος θριαμβεῖ ἐν τῷ ἀγῶνι κατὰ τῆς ἀμαθείας.

Ἐὰν λοιπὸν παραδεχθῶμεν τὴν φορολογίαν ταύτην, καθ' ἣν ἀποκλείεται οὕτως εἰπεῖν ὁ λόγος τῆς καταδολιεύσεως, τὸ δημόσιον ὀφείλει νὰ προσέχη καλῶς α') νὰ μὴ καταδολιεύωνται αὐτὸ αὐτοὶ οἱ ὑπάλληλοι αὐτοῦ, ἐπιτρέποντες λ. γ. νὰ προσαχθῆ ἄλλο ἀντ' ἄλλου δείγματος (τοιοῦτος ὅμως κίνδυνος ὑφίσταται ἐφ' οἴουδ' ἂν ποτε συστήματος βεβαιώσεως καὶ δύναται νὰ προληφθῆ διὰ ποινῶν αὐστηρῶν καὶ ἐξελέγξων), β') νὰ μὴ ἀποκρίπτωσιν οἱ φορολογούμενοι μέρος τοῦ προϊόντος αὐτῶν, τοῦθ' ὅπερ δύναται νὰ προληφθῆ ἐν μέρει διὰ τῆς καταγραφῆς τοῦ χώρου τῆς ζυμώσεως καὶ τῶν ἀμβύκων τῆς ἀποστάξεως, διὰ σφραγίσεως τῶν μὴ ἀδιαλείπτως ἐν χρῆσει διατελούντων τοιούτων καὶ δι' ἐπιβλέψεως ἀδιαλείπτου

της ἀποστάξεως καὶ γ') νὰ συντάξῃ πίνακα ἀναλογίας ἐμφαίνοντα πόσας ὀκάδας ἀνύδρου οἰνοπνεύματος δύνανται νὰ παράσχωσιν 100 ὀκάδες ἐκάστης τῶν συνήθως εἰς ζύμωσιν ὑποβλαλλομένων πρώτων ὑλῶν καὶ νὰ ἐξελέγῃ ἀδιαλείπτως τὰς εἰς τὰ οἰνοπνευματοποιεῖται εἰσπαγομένας τοιαύτας ὑλίας.

Ἐρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ἴσως, μεχριστότου ὀρισθῶσιν ἐπιστημονικῶς αἱ ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν πρώτων ὑλῶν προκύπτουσαι ποσότητες οἰνοπνεύματος, οἱ ἐπόμενοι ἀριθμοί, οὓς ἐκ τῶν δοκιματέρων ἐρασιμάμεθα συγγραμμάτων.

100 χιλιόγραμμα τῶν ἐπομένων πρώτων ὑλῶν παρέχουσιν οἰνόπνευμα ὡς ἔγγιστα.

Σίτος	23 χιλιόγρ.	Σταφίδες μέλαιναι	18 λίτρας
Κριθή	23 »	Σταφίδες ξανθαί	23 »
Κριθὴ βλαστήσασα	27 »	Οἶνος ρητινίτης	7—9 »
Ζέα	25 »	Οἶνος μέλας	11—14 »
Βρώμη	16.5 »	Melasse (σακχαροκαλ.)	24 »
Ἀραβόσιτος	28 »	Ξυλοκέρατα	18 »
Πατάτα	7 »	Μήλα γλυκὰ	6.4 »
Σεῦτλα	4.5 »	Ἀχλάδες	3.5 »
Σταφυλαί	7—8 λίτρας	Σῦκα ξηρά	15 »
Στέμφυλα	7—9 »	Ρίζαι ἐρυθροδάνου	6.4 »

*Ἐν στρέμμα καλοῦ ἀγροῦ παρέχει κατὰ μέσον ὄρον:

Σίτου	χιλ.	140—200—285	ἄμυλον	98—160 οἰνόπν.	15 —25 λίτρας
Ζέας	»	97—192—220	»	65—125 »	9,5—19 »
Κριθῆς	»	136—190—261	»	80—160 »	12 —24 »
Ἀραβόσιτου	»	240—400	»	168—300 »	25 —45 »
Πατάτας	»	1400—2450	»	280—480 »	42 —72 »
Σεῦτλων	»	2800—4000	σάκχαρον	308—400 »	56 —67 »
Σταφυλῶν	»	1600—2500	»	250—400 »	50 —75 »

Ἀναχωροῦντες λοιπὸν ἐκ τῆς ἀρχῆς ὅτι τὸ ἀπόλυτον οἰνόπνευμα ὅπου δῆποτε ὑπάρχει ἢ ἐνυπάρχει εἶναι φορολογητέον, ἠθέλομεν προτείνει φόρον καταναλώσεως ἐπ' αὐτοῦ, ἀνεξάρτητον τῶν εἰσπαγωγικῶν τελῶν, ἐκ δρ. νέων μιᾶς καὶ ἡμισείας καὶ θεωρήσει ὡς ἀπόλυτον οἰνόπνευμα τὸ τῆς τρίτης τῶν ἀνωτέρω κατηγοριῶν, περιέχον πλέον τῶν 80 0/0 ἀνύδρου οἰνοπνεύματος, ἠθέλομεν δὲ ἐπιβάλλει φόρον δρ. ν. μιᾶς ἐπὶ τῶν οἰνοπνευμάτων τῆς δευτέρας κατηγορίας, δυνάμει 30 1/2 0/0 μέχρι 80 0/0 ἀνύδρου οἰνοπνεύματος καὶ τέλος φόρον δρ. ν. 0,45 ἐπὶ τῆς σούμας καὶ τοῦ οἰνοπνεύματος τῆς πρώτης κατηγορίας μέχρι 38 0/0.

Διὰ τοῦ προτεινομένου μέτρου, μὴ ἐφαρμοζομένου ἐπὶ τῶν οἰνοπνευμάτων τῆς ἐξαγωγῆς εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, προστατεύομεν ταύτην, διότι τὸ ἐλληνικὸν οἰνόπνευμα θὰ ἦναι εὐθηνότερον τῶν ξένων, παρρημῶμεν τὴν ἐγγύριον βιομηχανίαν εἰς τὸ νὰ κατασκευάζῃ διὰ τελειότερων συσκευῶν πυκνότερα τῶν 80 0/0 οἰνοπνεύματα καὶ προστατεύομεν πρὸ πάντων τὴν παρασκευὴν τῆς σούμας, εὐνοοῦντες αὐτὴν διὰ φόρου ἐλάττονος (0,45 δρ.) ἀντὶ τοῦ εἰς τὴν μονάδα (δρ. 1,50) ἀναλογουμένου (0,60 περίπου).

*Ἄπαν τὸ ποσὸν τοῦ οἰνοπνεύματος, ὅπερ εὐρίσκεται ἐν τῷ κράτει, μόνον διὰ δύο ὁδῶν δύναται νὰ παρουσιασθῇ· ὑπάρχει δηλ. εἴτε τὸ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσπαγόμενον, ὅπερ ἀδύνατον εἶναι νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι θέλει εἰσπαχθῇ ὑποδεέστερον, φέρον καὶ φορτίον ὕδατος, ἀλλὰ μόνον ἐν καταστάσει τοῦ πυκνότερου ἀπολύτου (alcool absolu), εἴτε τὸ ἐκ τῆς ζυμώσεως τῶν στεμφύλων, σταφίδων, σύκων, πάσης φύσεως ὄπωρῶν καὶ καρπῶν, σιτηρῶν, ἀραβοσίτου, γεωμήλων, σεύτλων καὶ σακχαροκαλάμων προερχόμενον, ὅπερ φέρεται εἰς τὴν ἀγορὰν ὡς σῦμα ἢ ὡς οἰνόπνευμα τῆς δευτέρας κατηγορίας.

Διὸ δὲν θέλει διαφύγει οὐδὲ ἕγνος οἰνοπνεύματος τὴν φορολογίαν ταύτην, ἐὰν ἐκτὸς τῆς ἐγγύριου σούμας κτλ. φορολογηθῇ καὶ ἅπαν τὸ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσπαγόμενον οἰνόπνευμα, τοῦτο δὲ μάλιστα, ἀδιακρίτως τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀπόλυτον οἰνόπνευμα (3ης κατηγορίας). Ἐὰν δέ, ὡς ἐν τῷ ἀπὸ 5 Μαΐου νομοσχεδίῳ, ἠθέλεν ἀφεθῇ τοῦτο ἐλεύθερον τέλος, ἕκαστος τῶν παντοπωλῶν καὶ οἰνοπνευματοποιῶν ἐν Ἑλλάδι θὰ ἠγόραζεν ἐκ Βελγίου ἀντὶ 44 φράγκων τὸ ἐκατόλιτρον 90 0/0 ἢ ἐν Γερμανίᾳ τὸ τῶν 97 0/0 ἀντὶ 56 φρ., τὸ ἀναγκαιοῦν αὐτῷ ἀνύδρον οἰνόπνευμα, ὅπως δι' ὀλίγου σακχάρου, χρώματος καὶ ἀρώματος μεταποίησιν αὐτὸ εἰς ἀψίνθιον, ροσόλια, ρούμιον, κονιακόν, σπέρτον καὶ ἄλλα πνευματώδη ποτά, ἐν ἀκκαρεῖ δὲ ἠθέλον σταματῆσαι πάντα τὰ παρ' ἡμῖν ἀμυάζοντα νῦν οἰνοπνευματοποιεῖται. Ἀλλὰ μήπως ἀντιβιάζει ἡ φορολογία τοῦ ἀνύδρου οἰνοπνεύματος εἰς τὸν φιλανθρωπικὸν σκοπὸν τῆς προστασίας τῶν τεχνῶν ἢ τῶν φαρμακείων, ὅπως ταῦτα χορηγῶσιν εὐθηνότερα τὰ δι' αὐτοῦ σκευαζόμενα προϊόντα ἢ φάρμακα; Ὁ γνωρίζων ποίου εἴδους οἰνόπνευμα εἶναι τὸ ἐν ταῖς παρ' ἡμῖν τέχναις (μὴ ὑπαρχούσης δυστυχῶς εἰσέτι χημικῆς τινος βιομηχανίας) καὶ ἐν τοῖς φαρμακείοις ἐφαρμοζόμενον, εὐρίσκει γελοῖον τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦτον. Οἱ φωτογράφοι, οἱ βερνικοποιοί, οἱ φαρμακοποιοί, οἱ μυροποιοί παρ' ἡμῖν μεταχειρίζονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κοινὸν οἰνόπνευμα (σπέρτον), τὸ δὲ σχετικῶς ἐλάχιστον ποσὸν ἀνύδρου οἰνοπνεύματος, ὅπερ ἐφαρμόζεται ἐν Ἑλλάδι, δὲν δύναται νὰ φέρῃ ζημίαν τινὰ εἰς τὸν κατασκευαστὴν ὡς ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς τιμῆς αὐτοῦ, διότι εἶναι πασίγνωστον ὅτι ὁ φαρμακοποιὸς κερδίζει ἐκ τῶν συνταγῶν του 50—100 0/0 ἐκτὸς δὲ τούτου οὐδεὶς φόβος ὅτι τὰ φάρμακα θέλουσιν ὑπερτιμηθῆ ἐπειδὴ τὸ

ἀπόλυτον οινόπνευμα, ὅπερ σήμερον οὐδὲ κἄν εισέρχεται εἰς τὴν σύνθεσιν αὐτῶν, θέλει γίνεαι ἀκριβώτερον. Τὰς ἐλίγας φιάλας alcohol absolu τῶν 47⁰ Baumé, ἃς κομίζουσιν ἔξωθεν οἱ φαρμακόμεποροι ἀντὶ 0,75 ἢ 1 φράγγου, πωλοῦσι παραδόξως ἐνταῦθα πρὸς 7 — 7 $\frac{1}{2}$ φράγγα εἰς τοὺς φωτογράφους καὶ τοὺς πραγματογνώμονας ἐπὶ τοξικολογικῶν ὑποθέσεων. Προτιμότερον λοιπὸν νὰ περιορισθῶσι τὰ ὀφθαλμοφανῆ καὶ ὑπερβολικὰ κέρδη τῶν τούτου ἕνεκα πολλαπλασιαζομένων φαρμακευμάτων, δι' οὓς τὸ νομοσχέδιον τῆς 5 Μαΐου εἶναι ὄντως χρυσοφόρον μεταλλεῖον, παρὰ νὰ νεκρωθῆ τοιοῦτοτρόπως ἡ ἡμεδαπὴ οἰνοπνευματοποιία καὶ νὰ καρπῶνται ὀλίγοι τινες, οὐδεμίαν πρὸς τὴν βιομηχανίαν ταύτην σχέσιν ἔχοντες, κέρδη ἐκ τῆς καταστροφῆς αὐτῆς. Διὰ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ οἰνοπνεύματος ἐπὶ τοῦ ἔξωθεν εισκομιζομένου, τοῦτο, ἐπιβραβεύμενον μὲ ἔξοδα ναύλων καὶ εισαγωγικὰ τέλη, θέλει στοιχίζει ἀκριβώτερον τοῦ ἡμεδαποῦ, οὕτω δὲ θέλει ἀναμφιβόλως προστατευθῆ ἢ ἐγγώριος οἰνοπνευματοποιία, ἣτις μόνον διότι παρασκευάζει προϊόν εὐθηνότερον ἤρχισε νὰ ἀκμαίη· ὅστις δὲ οὐχ ἤττον προτιμᾷ τὸ ξένον προϊόν, εἶναι ἐλεύθερος νὰ προμηθεύηται τοιοῦτο· ἀλλ' ὅμως θὰ πληρώνη καὶ περισσώτερον.

Ὁσον δ' ἀφορᾷ τὴν φορολογίαν τῆς σούμας, ἣτις εἶναι ἡ πρώτη φάσις τοῦ ἐγγώριου οἰνοπνεύματος καὶ ἐν τῇ φορολογίᾳ τῆς ὁποίας συμπεριλαμβάναται ἡ φορολογία πάντων τῶν εἰδῶν οἰνοπνεύματος καὶ πάντων τῶν πνευματωδῶν ποτῶν, αὕτη εἶναι λίαν δίκαια καὶ οὐδεμίαν θὰ εὕρη ἀντίστασιν. Μετ' αὐτὴν μάλιστα καθίσταται περιττὴ πᾶσα ἑτέρα τῆς ἐκ τῆς σούμας σκευασθείτης ρακῆς φορολογία. Ἐπειδὴ καθ' ὅλον τὸ κράτος οὐδεὶς θέλει δυνηθῆ νὰ παραγάγῃ μονομερῶς εὐθηνότεραν σούμαν, οἱ κατασκευασταὶ αὐτῆς δὲν θὰ ζημιῶνται· ὁ μόνος φόβος εἶναι, μήπως οἱ ἐκ συστήματος ρακοπόται, οἵτινες ἀντὶ 5 λεπτῶν θὰ πληρῶνσι 10 λεπτὰ τὴν μερίδα, δυσαρεστηθῶσιν· ἀλλ' ἐκτὸς ὅτι εἶναι εὐεργέτημα τῆς κοινωνίας ὁ περιορισμὸς τῆς καταχρήσεως τῆς ρακοποσίας εἰς τὰς πτωχὰς αὐτῆς τάξεις, μήπως δὲν εἶναι ἐπαχθέστερος ὁ φόρος 25 λ. ἐπὶ τῆς ἐτοιμῆς ρακῆς, ὃν τὸ νομοσχέδιον τῆς 5 Μαΐου ἐπιβάλλει;

Διὰ τῆς φορολογίας λοιπὸν τῆς τε σούμας καὶ τοῦ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς οἰνοπνεύματος, οὐδεμίαν θύρα ἀνοίγεται εἰς τὰς καταχρήσεις καὶ τὸν δόλον, οὐδεὶς δύναται ἀθεμίτως νὰ ὠφελθῆ καὶ οὐδεὶς τῶν κατασκευαστῶν βλάπτεται, οὐδὲ μένει που τοῦ κράτους οἰνόπνευμα ἀφορολόγητον, τοῦθ' ὅπερ εἰς τοὺς φόρους ἐπὶ τῆς καταναλώσεως εἶναι τὸ οὐσιῶδες.

Μένει εἰσέτι νὰ εἴπωμεν ὀλίγας λέξεις περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκτελέσεως καὶ τῆς βεβαιώσεως τοῦ «ἐπὶ τοῦ οἰνοπνεύματος φόρου».

α) Ἐπὶ μὲν τοῦ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εισαγομένου οἰνοπνεύματος εἰσπράττεται ὁ φόρος οὗτος ἐν τῷ τελωνεῖῳ μετὰ τοῦ εισαγωγικοῦ τέλους· ἐπὶ τούτῳ δὲ λαμβάνει ὁ ἐλεγκτὴς ἐξ ἑκάστου πύθου ἤτοι δοχείου ποσὸν τι

δείγματος, θέτει αὐτὸ ἐντὸς τοῦ δοκιμαστηρίου κυλίνδρου τοῦ ἀραιομέτρου, καὶ ἐμβυπτίζει εἰς αὐτὸ τὸ ἀραιόμετρον, ἀνακινῶσκει δὲ καὶ σημειοῦ τὸν οὕτω προκύπτοντα βαθμὸν (ὀδηγὸν ἔχων τοὺς ἐν ἀνάγκῃ ὑπὸ τινος ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς ἐπεξεργασθησομένους διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον πίνακας) καὶ εὐρίσκει εἰς ποίαν κατηγορίαν ἀνάγεται τὸ εισαχθὲν προϊόν.

β.) Ἐπὶ τῆς εισαγομένης ρακῆς ἢ ἄλλων πνευματωδῶν ποτῶν ἐπιβάλλεται ὁ ἐν τῷ νομοσχεδίῳ τῆς 5 Μαΐου ἀναφερόμενος φόρος.

γ.) Ὅπως φορολογηθῆ ἢ ἐγγώριος σούμα καταγράφονται ὡς ἐν τῷ νομοσχεδίῳ ἀναφέρεται οἱ χῶροι ζυμώσεως καὶ ἀποστάξεως καὶ οἱ σχετικοὶ λέβητες καὶ ἀμβυκες ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ γνωρίζῃ ἢ Ἐφορία ἐκ τῶν προτέρων ὁπόσον ἔσεται τὸ φορολογητέον οἰνόπνευμα, σφραγίζονται οἱ λέβητες καὶ οἱ ἀμβυκες ἐφ' ὅσον ἀργουσι καὶ ἀποσφραγίζονται πάλιν τῇ αἰτήσει τοῦ κατασκευαστοῦ, ὅταν πρόκειται νὰ ἐνεργήσωσιν· ὑπάλληλος δὲ τῆς ἐφορίας διαμένει κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀποστάξεως ἐν τῷ καταστήματι ἢ λαμβάνονται ἄλλα μέτρα ἀσφαλίζοντα τὴν ἀποταμίευσιν καὶ προστασίαν ἅπαντος τοῦ προϊόντος τῆς ἀποστάξεως καὶ δοκιμάζεται τοῦτο διὰ τοῦ ἀραιομέτρου, ἵνα εὐρεθῆ ἢ κατηγορίᾳ τοῦ ἀποστάγματος καὶ δρισθῆ ὁ πληρωτέος φόρος. Ἀριθμοῦνται λ. χ. οἱ πύθοι, ἐν οἷς ἀποταμιεύεται τὸ ἀποστάγμα καὶ καταγράφονται ἢ σφραγίζονται, ἕκαστον δ' αὐτῶν συνοδεύει τὸ σχετικὸν τριπλότυπον τῆς εἰσπράξεως τοῦ φόρου.

δ.) Ὅπως ἐξελεγχθῆ τὸ φορολογητέον ποσὸν τοῦ οἰνοπνεύματος ἐκ τῶν προτέρων κρατεῖται καὶ ἀκριβῆς σημείωσις τῶν τε εἰς τὸ σχετικὸν ἐργοστάσιον εισαχθεισῶν πρώτων ὑλῶν καὶ τοῦ ἐξ αὐτῶν προσδοκωμένου (κατὰ τὸν ἀνωτέρω πίνακα) οἰνοπνεύματος.

ε.) Ἐπὶ τοῦ ἀπαξ φορολογηθέντος οἰνοπνεύματος ἢ σούμας δὲν δύναται νὰ ἐπιβληθῆ ἐκ δευτέρου φόρος οἰνοπνεύματος καὶ ἐὰν κατόπιν ἀραιωθῆ δι' ὕδατος ἢ συμπυκνωθῆ διὰ νέας ἀποστάξεως.

ς.) Ἐπὶ δὲ τῆς ρακῆς κτλ. θέλει ἐπιβληθῆ ἕτερος καὶ ἀνεξάρτητος τοῦ φόρου τοῦ οἰνοπνεύματος φόρος πωλήσεως, ὅστις εἰσπραχθήσεται εἴτε ὅταν ἢ ρακῆ ἢ τὸ πνευματωδὲς ποτὸν ἐξέλθῃ τοῦ καταστήματος, ὅπερ παράγει αὐτά, ἀλλὰ δὲν πωλεῖ λιανικῶς, εἴτε ὅταν ἐκτεθῆ πρὸς πώλησιν παρὰ λιανοπωλῶν, οἵτινες κατασκευάζουσιν αὐτὰ προχείρως δι' ἀναμίξεως ἐξ οἰνοπνεύματος φορολογηθέντος ἤδη διὰ τοῦ φόρου τοῦ οἰνοπνεύματος καὶ δὲν ἔχουσι ἐντυπα εἰσπράξεως τοῦ φόρου ἐπὶ τῆς πωλήσεως διὰ τὰ παρ' αὐτῶν πωλούμενα ποτά.

ζ.) Ὅ ἐπι τῆς πωλήσεως τῆς μὴ ρακῆς φόρος δὲν δύναται νὰ ὑπερβῆ τὰ 5 λεπτὰ κατ' ὅκλον, ἀφοῦ τὸ ἐν αὐτῇ οἰνόπνευμα τυγχάνει ἤδη φορολογημένον.

η.) Ὅ δὲ φόρος ἐκ τῆς πωλήσεως τοῦ ζύθου, συμπεριλαμβανῶν καὶ τὸν φόρον καταναλώσεως, δύναται νὰ δρισθῆ ὡς ἐκ τοῦ περιεχομένου οἰνοπνεύματος εἰς 25 κατ' ὅκλον.

θ.) Πάντα τὰ λοιπὰ βαρυτιμώτερα τῆς ῥακῆς πνευματώδη ποτά, οἷον ἀψύθιον, chartreuse, τριαντάφυλλον, πικρόν, ρούμιον, κονιακόν κλ. φορολογούνται διὰ φόρου πωλήσεως λεπ. 20 κατ' ὄκάν, ἀφοῦ καὶ τούτων τὸ οἰνόπνευμα ὑπάρχει ἤδη φορολογημένον.

ι.) Ἐπὶ τοῦ εἰσαγομένου ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ζύθου ἐπιβάλλεται ὁ τοῦ νομοσχεδίου φόρος 75 λεπ.

ια.) Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ μὴ φορολογῆται καὶ ὁ ἐγγώριος οἶνος, ἀφοῦ εἶναι προῖδν ζυμώσεως καὶ ἐνέχει $7 \frac{1}{2} \frac{0}{10}$ (ὁ ῥητινίτης) μέχρι $12 \frac{0}{10}$ καὶ $15 \frac{0}{10}$ (ὁ ἐρυθρός) καὶ πλέον οἰνοπνεύματος καὶ ἀφοῦ οἱ οἰνοπνευματοποιοὶ ἠδύναντο νὰ κατασκευάσωσιν ἐξ αὐτοῦ δι' ἀποστάξεως οἰνόπνευμα ἢ τὸ «Κονιακόν» καλούμενον πνευματώδες ποτόν. Φόρος π. χ. ἐπὶ τοῦ οἴνου, ὑπαγομένου ἄλλως εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ ζύθου, ἐκ λεπ. 2—5 κατ' ὄκάν θὰ ἦτο ἀνεπαίσθητος καὶ λίαν ἀποτελεσματικός. Συμπεριλαμβανόντες μάλιστα καὶ τὸν οἶνον εἰς τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῆς φορολογίας, δυνάμεθα εὐκολώτερον νὰ δικαιολογήσωμεν τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ νομοσχεδίου τῆς 5 Μαΐου.

ιβ.) Ἐπιστρέφεται ὁ καταβληθεὶς φόρος καταναλώσεως κατὰ τὴν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐξαγωγὴν τοῦ οἰνοπνεύματος κλ.

Ὁ φόρος ἐπὶ τοῦ οἰνοπνεύματος, ἀπαξ εἰσπραχθεὶς, δὲν δύναται μὲν νὰ ἐπαναληφθῆ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ οἰνοπνεύματος ἔστω καὶ ὑπὸ ἄλλην μορφήν πωλουμένου, δὲν εἶναι δὲ ἀνάγκη νὰ ἦναι ὁ μόνος ἐπιβιβαλλόμενος ἐπὶ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν φόρος. Ἐπειδὴ δὲ διὰ νέας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπλῆς κατεργασίας τοῦ οἰνοπνεύματος παράγονται τὰ βαρυτιμώτερα πνευματώδη ποτά, ὧν ἡ ἀγοραία ἀξία εἶναι πάντοτε δυσανάλογος πρὸς τὴν τιμὴν τῆς πωλήσεως αὐτῶν, ὠφείλει νὰ ἐπιβληθῆ κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν λοιπῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καὶ ὁ ἀνωτέρω μνησθεὶς φόρος ἐπὶ τῆς πωλήσεως. Ἐν Γαλλίᾳ π. χ. ἐνῶ τὸ ἑκατόλιτρον οἰνοπνεύματος ἀνωτέρου τῶν $21 \frac{0}{10}$ φορολογεῖται διὰ φρ. 156.25, ἐπιβάλλεται ἐπὶ τοῦ ἀψιθίου (Liquor d' absinthe) φόρος 218 $\frac{20}{100}$ φρ. Καὶ τὸ πνεῦμα δὲ τοῦ νομοσχεδίου τῆς 5 Μαΐου παραδέχεται τὴν φορολογίαν ταύτην. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ πρώτη ὕλη, ἐξ ἧς παρήχθησαν ἡ ῥακὴ καὶ τὰ πνευματώδη ποτά, δηλαδή τὸ οἰνόπνευμα τῆς σούμας, τυγχάνει ἤδη φορολογημένη, δὲν δύναται εἰμὴ μικρὸς τις μόνον πρόσθετος φόρος ἐπὶ τῆς πωλήσεως τῶν εἰδῶν τούτων νὰ ἐπιβληθῆ καὶ τοῦτο, καθ' ὅσον αὐξάνεται ἡ τιμὴ τῆς πωλήσεως αὐτῶν διὰ τῆς κατεργασίας, τῶν προσθηκῶν σακχάρου, ἀρώματος, χρώματος κτλ. καὶ τοῦ μεϊζονος βαθμοῦ τῆς πολυτελείας, ἧτις προκαλεῖ τὴν χρῆσιν αὐτῶν.

Μετὰ τὰ λεχθέντα προκύπτει τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ εἰσαχθὲν εἰς τὴν βουλὴν νομοσχέδιον εἶναι ἀσύμφορον, ἀδικον ἐν πολλοῖς καὶ ἐντελῶς ἀνε-

φάρμοστον· προβῶμεν δὲ νῦν εἰς τὴν ὅσον ἔνεστι σύντομον ἀνάλυσιν αὐτοῦ.

Ἐδ. 1. τῆς ἐκθέσεως ἐπὶ τοῦ νομοσχεδίου· παραλείπεται εἰς τὰ δεκτικὰ φορολογίας ποτὰ ὁ οἶνος.

Ἐδ. 2. Οὐ μόνον ἡ βεβίωσις τοῦ προτεινομένου φόρου εἶναι προβληματική, διότι ἕκαστος οἰνοπνευματοποιοὺς δύναται σήμερον νὰ παραγάγῃ σοῦμαν, ἦτοι πρῶτον ἀπόσταγμα τοῦ ζυμώματος τῶν στεμφύλων, ἔχουσαν τὴν δύναμιν πλουσίου οἰνοπνεύματος· ἀλλ' ὅμως θέλει φορολογεῖσθαι ὅπως ὁ ἔσχατος χωρικός, ὅστις κληρονομήσας χάλκινον ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἐνετικῆς κυριαρχίας ἀμβυκα, ἔμαθε παρὰ τῶν προγόνων του ν' ἀποστάξῃ τὸ ζύμμα τῶν στεμφύλων καὶ μὴ γνωρίζων νὰ τὸ ἀποκαθάρῃ, πωλεῖ αὐτὸ εἰς τοὺς τελειότερα καταστήματα ἔχοντας. Ἐποθέσατε ὅτι ἐν καλῶς κατηρτισμένῳ καταστήματι ἀποστάζεται διὰ τοῦ Σαβαλλείου Dephlegmateur ζύμμα τι καὶ παράγεται πρῶτον ἀπόσταγμα 30^0 δυνάμεως ($75 \frac{0}{10}$ ἀνύδρου οἰνοπνεύματος). Χίλια ὀκτάδες τοιαύτης «σούμας» θὰ πληρώσωσι βεβίως πρὸς λεπτὰ 2 δραχμὰς 20, ἐνῶ 20 δραχμὰς πληρώνουσιν ἐπίσης 80 ὀκτάδες ῥακῆς, ὁ δὲ ἀγοραστὴς τῆς «σούμας» ταύτης θὰ κάμῃ ἐξ αὐτῆς 3000 ὀκτάδας ῥακῆς καὶ κερδίζει ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ δημοσίου δραχμὰς 730.

Ἐδ. 3. Ἐὰν παντοπώλης τις παρουσιάσῃ ῥακὴν, περιέχουσαν $80 \frac{0}{10}$ οἰνοπνεύματος καὶ φορολογηθῆ πρὸς 25 λεπ. κατ' ὄκάν, τις ἐμποδίζει αὐτὸν νὰ ἀραιώσῃ αὐτὴν ὕστερον μὲ τὸν τριπλάσιον ὄγκον ὕδατος, ὅπως παρσκευάσῃ 4 ὀκτάδας ποτίμου ῥακῆς, ἧς ὁ ἀναλογῶν φόρος τότε ἔσεται μόλις $6 \frac{1}{4}$ λεπτά;

Ἐδ. 4. Ἐὰν τὸ ἀνυδρον οἰνόπνευμα μείνῃ ἀφορολόγητον, δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ πιστεῦσωμεν ὅτι ὁ καταναλωτὴς δὲν θὰ μεταχειρισθῆ αὐτὸ κατὰ προτίμησιν, ἀφοῦ τοῦτο εἶναι συνάμα καὶ εὐωδέστερον, ὅπως μίξῃ αὐτὸ δι' ὅσου ἂν θέλῃ ὕδατος, σακχάρου, χρώματος καὶ ἀρώματος καὶ ὅπως παρσκευάσῃ ῥακὴν πολλῶν κρείττονα τῆς ἡμεδαπῆς. Πρὸς τί τότε τὰ μεγαλοπρεπῆ καταστήματα καὶ αἱ ἀτμοκίνητοι συσκευαί, ἐὰν πᾶς τις ἐκ τοῦ ἐλευθέρου τέλους ἀπολύτου οἰνοπνεύματος τῆς ἀλλοδαπῆς θέλει δυνηθῆ νὰ παρσκευάσῃ ἄνευ γνώσεων, ἄνευ φόρου ἐπιτηδεύματος, ἄνευ ἐργαλείων καὶ ἀποστακτῆρων ἀρίστην ῥακὴν ἢ ποτά;

Ἐδ. 5. Τὸ εἰσαγόμενον σύστημα θέλει ἐντὸς 6 μηνῶν ἀναγκάσει τὰ νῦν παρ' ἡμῶν ἀκμαζόντα καταστήματα τῆς οἰνοπνευματοποιίας νὰ κλεισθῶσιν, οἱ δὲ ἐμπορεύόμενοι ἐπὶ τοσοῦτον θὰ ἐνοχλῶνται εἰς τὴν ἐνάσκησιν τοῦ ἔργου αὐτῶν, ὥστε θὰ παύσωσι νὰ τὸ ἐνασκῶσιν.

Ἐδ. 6. Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσιν ἤδη ἀρκεταὶ Distilleries, ὠφελοῦμεναι ἐκ τῆς ἀτελείας. Ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπῆρχον τῷ 1873 ἐν ὄλῳ 9 μόνον τοιαῦτα καταστήματα, ὑπέκυψαν δὲ εἰς τὸν συναγωνισμὸν τὰ ἄλλοτε παμπληθῆ μικρά.

Ἐδ. 7. Ἡ ἐξαγωγὴ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν τῆς Ἑλλάδος δὲν ἀνε-

πτύχθη, διότι ένταῦθα μόνον ἐκ τῶν στεμφύλων παράγεται τὸ οἶνό-
πνευμα, ἀλλαχοῦ δὲ ἐξ εὐθηνότερας πρώτης ὕλης, οὐχὶ δὲ διότι αἱ πρῶται
αὗται ὕλαι ἐξώθεν εἰσαγόμεναι (;) ὑποβάλλονται εἰς τέλη. Οὐδέποτε εἰσ-
ήχθη ἢ Μελάσσαι ἦτοι τὸ ξηθλιμμά τοῦ σακχαροκαλάμου, ἐξ οὗ οἱ Φελ-
λάχοι τῆς Αἰγύπτου ἀγροῦσι νὰ ἐξαγάγωσιν ἅπαν τὸ σάκχαρον εἰς κεκρυ-
σταλλωμένην κατάστασιν, καὶ ὅπερ πρὸ 3—4 ἐτῶν ἐτιμάτο ἐν Πειραιεῖ
4 1/2 φρ. κατὰ στατήρα, νῦν δὲ 18—20 φρ. τὰ δὲ ἄλλα προϊόντα ἐξ ὧν
κατασκευάζεται οἶνόπνευμα εἶναι τὰ σιτηρά, τὰ γεώμηλα, τὸ ἀραβόσιτον
καὶ οἱ παντοειδεῖς γλυκεῖς καρποί.

Ὁ τόπος ἐξάγει σῦκα καὶ σταφίδας· πῶς νὰ ὑποθέτη τις τὰ εἶδη ταῦτα
εἰσαγόμενα ὅπως χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν οἶνοπνευματοποίησιν; Ὅθεν πράγ-
ματι δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀντάλλαγμα ἢ ἀτέλεια αὐτῶν, ἐξ ἧς
θέλουσιν ἕως ἀφελθῆ οἱ ὀπωροπῶλαι.

Ἐδ. 8. Οἱ προτεινόμενοι φόροι εἰσὶν ὅλως ἀθιχίρετοι καὶ ἐπὶ οὐδεμιᾶς
λογικῆς βάσεως στηριζόμενοι. Ἐνῶ παρὰ τῆς μόνης ἀσφαλῶς βεβαιουμέ-
νης σούμας προϋπολογίζεται ἐπὶ 4 ἑκατομμυρίων δακῶν (ὄντως δὲ δὲν
παρασκευάζονται τόσαι) πρὸς λεπ. 2 εἰσπραξίς ἀσήμαντος δρ. 80,000, αἰ-
τινες μύλις τὰ ἐξὸδα τῆς διοικητικῆς βεβαιώσεως θέλουσι καλύψει, προσ-
δοκᾶται ἐκ τῆς ῥακῆς πὸσὸν 750,000 δρ. πρὸς λεπ. 25, ἐνῶ εἶναι τῶν
εὐκολωτάτων νὰ πωληθῆ ἀντὶ ῥακῆς, σούμα δις ἀποσταχθεῖσα, ἣν ὁ
καταναλωτῆς διὰ προσθήκης σακχάρου, ἀρώματος καὶ χρώματος θέλει με-
ταποιήσῃ οὐ μόνον εἰς ῥακὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀκριβώτερα ποτὰ πολυτελείας.

Ἐδ. 9. Καὶ ὁ ἐγχώριος οἶνος νὰ φορολογῆται.

Ἐδ. 10. Εἴκοσι δεκατημέρια λέγονται ἐλληνιστὶ 2 μονάδες! ὅθεν ἐπι-
βάλλεται ὡς φόρος ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων ποσῶν ἴσον πρὸς τὸ διπλάσιον τοῦ
εἰσαγωγικοῦ τέλους.

Ἐδ. 11. Δέκα δεκατημέρια τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους εἶναι ποσὸν ἴσον
πρὸς αὐτὸ τοῦτο!—Ἐπειτα τίς ἢ ἀνάγκη τῆς ἐξαίρεσεως τῶν φαρμακευτι-
κῶν σεραπίων καὶ οἶνοπνευμάτων; Ἴνα οἱ φαρμακοποιοὶ κερδιζῶσι ἔτι
πλείονα ἐκ τῆς ἀθεμίτου εἰς οἶνοπνευματοποιοῦς καὶ παντοπῶλας μεταπω-
λήσεως; Μήπως σεράπια δὲν εἶναι σάκχαρον; Ἐὰν ὁ κατασκευαστῆς τῆς
ῥακῆς ἢ τῶν ἄλλων ποτῶν εὖρη λευκὰ σεράπια εὐθηνότερα, ἀντὶ τοῦ φορο-
λογουμένου σακχάρου, ὅπερ ὀφείλει πρότερον νὰ βράσῃ, νὰ καθάρισῃ διὰ
λευκώματος καὶ νὰ λευκάνῃ διὰ θειώδους ὀξέος, καὶ ὅταν μάλιστα εὐρί-
σκῃ αὐτὰ εὐθηνότερα καθὼ ἀφορολόγητα, ἐτραλλάθῃ νὰ ἀγοράσῃ σάκχαρον;

Ἐδ. 12. Τοῦτο μόνον εἰρήσθω εἰσέτι ένταῦθα, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἐν
νομοσχεδίῳ τοῦ σωτηρίου ἔτους 1882 νὰ ἐφευρίσκωνται δύο σημεῖα δεκα-
δικῆς διαστολῆς π. χ. 1, 49, 07, ὅπερ θέλει νὰ εἴπῃ βεβαιῶς 1 δρ. καὶ
49 7/100 λεπτά ἦτοι δρ. 1,4907 (μία καὶ 4907 δεκακισχιλιοστὰ) ἦτοι
λεπτὰ 149 καὶ 7 ἑκκτοστὰ τοῦ λεπτοῦ!

Ἦ διὰ τὸ ἀνυδρον οἶνόπνευμα κανονισθεῖσα μονὰς ἐκ δρ. 1.50 δύναται
καὶ γὰ μετριασθῆ ἀναλόγως τῆς πεποιθήσεως τοῦ κ. ὑπουργοῦ, ἐπειδὴ δὲ
κατὰ τὰ ἀνωτέρω δὲν θὰ πληρῶνεται λεπ. 1 1/2 κατ' ὄγκον καὶ ἑκατο-
στιακὸν βαθμόν, ἀλλὰ διὰ μὲν τὰ οἶνοπνεύματα δευτέρας κατηγορίας δρ.
μία, διὰ δὲ τὰς σούμας κτλ. δρ.—45, δύναται ἀναλόγως νὰ μετριασθῶσι
καὶ οἱ ὄροι οὗτοι.

Ἴδωμεν νῦν ὁποῖον περίπου ἔσται τὸ ἀποτέλεσμα τοιοῦτου ἐπὶ τοῦ
οἶνοπνεύματος φόρου:

Α'. Διὰ τὰ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ κατασκευαζόμενα εἶδη·

1. Σούμα (οἶνόπνευμα Αἱκ. κατηγ.)	3000000	ὄγκ. δ. λεπ.	45δρ.	1350000	
2. Οἶνόπνευμα Βας	300000	"	100 "	300000	
3. " " Γης	50000	"	150 "	75000	
4. Ρακὴ	3000000	ὄγκ.	05 "	150000	
5. Ζῆθος	500000	"	25 "	125000	
6. Πνευματώδη ποτὰ	"	50000	"	20 "	10000
7. Οἶνος	1180000000	ὄγκ. (παραγωγή τοῦ 1880)	"	02 "	2360000
				Δρ. 4370000 4370000	

Β'. Διὰ τὰ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς·

1—5. Τὰ τοῦ νομοσχεδίου		Δρ.	918286
6. Οἶνόπνευμα ἀπόλυτον ὄγκ. 200000	λεπ. 150	"	300000
7. Σεράπια καὶ πνευματώδη ποτὰ φαρμακεῖων ὄγκ. 20000	"	150 "	30000
Δρ. 1248300 1248300			
Τὸ ὅλον . . . Δρ. 5618300			

Τέλος δὲ φρονῶ ὅτι εἶναι ἐπ' ἀνάγκης, ἀφοῦ ἀποφασίσωσιν ἢ τε Βουλὴ
καὶ ἢ Κυβέρνησις περὶ τοῦ συστήματος τῆς φορολογίας ν' ἀνατεθῆ ἢ
ἐπεξεργασίᾳ τῶν λεπτομερειῶν τοῦ τε Νόμου καὶ τῆς ἐκτελέσεως αὐτοῦ
εἰς ἓνα ἐπιστήμονα καὶ εἰς ἓνα ἐφορευτικὸν ἢ πεπειραμένον τελω-
νειακὸν ὑπάλληλον· ἀμφοτέρω δὲ οὗτοι νὰ θέλωσι καὶ νὰ γνωρίζωσι τί
θέλουσιν.

Ἐν Ἀθήναις 18 Μαΐου 1882.

Ἄναστ. Κ. Χρηστομάνος, καθηγητῆς.

ΠΕΡΙ ΛΕΥΚΟΥ ΚΟΣΣΥΦΟΥ

Νεωστὶ φίλος μου, ἔκ τινος κατὰ τὴν πεδιάδα Μεσολογγίου θήρας ἐπα-
νελθῶν, μοὶ ἐνεχείρησε νεκρὸν τι πτηνόν, οἷον οὐδέποτε κατὰ προηγουμέ-
νας περιπολήσεις ἀπαντήτας, δικαίως ἐθεώρησεν ὡς ἔκτακτον τῆς θήρας
πραγόμενον. Τὸ πτηνόν, τοὺς χαρακτῆρας καὶ τὸ μέγεθος κοσσύφου φέρον
ἦν ἄλλως κατάλευκον τὸ χρώμα, εἶχε ῥάμφος χρυσόχρουν, χρυσόχρους τοὺς
πόδας, καὶ ἐδείκνυε ὠραῖα ῥοδόχρσα τὰ χεῖλη τῶν βλεφάρων. Σπάνιον
ὡσαύτως ἐφάνη τὸ εὖρημα ἐμαυτῷ καὶ τὴν ταριχεύσειν τοῦ πτηνοῦ ἀνε-
δέχθη ὅπως κατατεθῆ ὑπόδειγμα ἔξοχον ἐν ταῖς συλλογαῖς τοῦ ἐν Ἀθή-
ναις Μουσείου. Ταῦτοχρόνως, ἀναπολῶν ἐν μνήμῃ ἀρχαιότερόν τι παρόμοιον
εὖρημα φίλου, τοῦ μακαρίτου ἀρχιατροῦ Α. Λινδερμάιερ, ὅστις ποτὲ
μετ' ἰδιαζούσης ἐπιμελείας κατέγεινε εἰς τὰ τῆς ἑλληνικῆς ὀρνιθολογίας,
ἀνεμνήσθη σχετικῆς τινὸς πραγματείας τοῦ ἰδίου, δημοσιευθείσης κατὰ
τὸ ἔτος 1860 (Dr A. von Linder Mayer. Die vogel Griechenlands ein Bei-
trag zur Fauna dieses Landes. 3 Jahresbericht des naturhistorischen Vereins
in Passau 1860. Druck von F. W. Kessler). Ἐν ταύτῃ ἀναφέρει, ὅτι κόσσυφον
λευκὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηναίων ἀπαντήσας καὶ ταριχεύσας, κατέθεσεν ἐν
τῷ πανεπιστημιακῷ τῶν Ἀθηναίων Μουσεῖῳ. Ἄγνοῶ ἂν ταριχευθεὶς ὁ κόσ-
συφος οὗτος διατηρεῖται ἔτι καὶ τὴν σήμερον ἐν ταῖς συλλογαῖς, ἀλλὰ καὶ
δευτέρου ὁμοίου ὑποδείγματος τὴν διαφύλαξιν ἀξίαν προσοχῆς θεωρήσας
ἐν ἔτει 1883, οὐκ ὤκνησα νὰ ἐπιληφθῶ τῆς ταριχεύσεως, καὶ πρό τινος
ἀπέστειλα τὸ πτηνὸν πρὸς κατάθεσιν ἐν ταῖς συλλογαῖς τῶν Ἀθηναίων,
ἀνιχνευθὲν νεωστὶ ἐν τοῖς παραλίαις τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος. Ὁ μνη-
σθεὶς κύριος Λινδερμάιερ ἐκθέτει πρὸς τοῦτοις ἐν τῇ πραγματείᾳ του, ὅτι
ἕτερος αὐτοῦ σύγχρονος καὶ φίλος ὀρνιθολόγος, ὁ κύριος Von der Mühle, εἶδε
ποτὲ ἐν Βενετίᾳ ὁμοῖον πτηνόν (turdus merula. Linn). ἔχον πτέρυγας κα-
ταλεύκου; καὶ στιλοῦσας, καὶ μνημονεύει συνάμα, ὅτι ἦδη ὁ Ἀριστοτέλης
πραγματεύεται περὶ τοιοῦτου οὕτω σπανίου εὐρήματος ἐπὶ τοῦ ὄρους Κυλ-
λήνης ἐν Ἀρκαδίᾳ.

Ἐν τῇ «περὶ ζῶων γενέσεως» πραγματείᾳ (β.βλ. Ε.) ὁ Ἀριστοτέλης
ἀναγράφει τὰ ἐφεξῆς :

«Τῶν δὲ ζῶων τὰ μὲν εἰσι μονόχρσα . . . τὰ πολύχρσα μὲν ὀλιγόχρσα
ἰδὲ . . . τὰ δὲ ποικίλα . . . μεταβάλλει δὲ τὰ δλόχρσα πολλῶ μᾶλλον τῶν
ἑμονοχρόων . . . ὥστε καὶ εἰς ἄλληλα μεταβάλλειν καὶ ποικίλλεσθαι μᾶλ-
λον· τὰ δὲ μονόχρσα τούναντίον· οὐ γὰρ μεταβάλλει ἂν μὴ διὰ πάθος,
καὶ τοῦτο σπάνιον· ἦδη γὰρ ὄπται καὶ πέρδιξ λευκή, καὶ κόραξ, καὶ
στρουθὸς καὶ ἄρκτος, συμβαίνει δὲ ταῦτα ἔταν διαστροφῇ ἐν τῇ γενέσει·

νεῦφθαρτον γὰρ καὶ εὐκίνητον τὸ μικρόν· τὸ τε γιγνόμενον τοιοῦτον· ἐν
ἑμικρῷ γὰρ ἡ ἀρχὴ τοῖς γιγνομένοις».

Ὁ ἴδιος Ἀριστοτέλης ἐν ἑτέρῳ πονήματι «περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων»
ἐκθέτει γραφικώτερον.

«Ἐν Κυλλήνῃ φασὶ τῆς Ἀρκαδίας, τοὺς κοσσύφους λευκοὺς τιττεσθαι,
ἢ ἄλλοθι δὲ οὐδαμῇ, καὶ φωνὰς ποικίλας προεσθαι τε πρὸς τὴν σελήνην·
ἡ δὲ ἡμέραν εἴ τις ἐπιχειροῖ σφόδρα δυσθηράτους εἶναι»

Ἐσχάτως δὲ λόγον ποιήσας περὶ τοῦ λευκοῦ εὐρήματος ἤκουσα γνωρι-
μὸν τινα λέγοντα ὅτι σχετικὴν ἐξ ἀρχαίων μαρτυρίαν θέλω εὑρῆ ἐν τοῖς
Ἀρκαδικοῖς τοῦ Πυρσανίου. Μετ' ἀναζήτησιν δ' ἀνέγνω ἐν βιβλίῳ VIII.
173 τῶν Ἀρκαδικῶν τὴν ἀκόλουθον περικοπήν.

«Παρέχεται καὶ θαῦμα τοῖονδε ἡ Κυλλήνη· κόσσυφοι γὰρ οἱ ὄρνιθες δλό-
λευκοὶ εἰσιν ἐν αὐτῇ. Οἱ δὲ ὑπὸ Βοιωτῶν καλούμενοι γένος ἄλλο ποί τε
ρεῖσιν ὄρνιθων οὐκ ὀδιδόν. Ἄετοὺς μὲν οὖν ὀνομαζομένους κυκνίας μάλι-
στα εἰκότας κύκνη λευκότητα οἶδα ἐν Σιπύλῳ θεασάμενος περὶ λίμνην
καλουμένην Ταντάλου. Ἵς δὲ ἀγρίου; λευκοὺς καὶ ἄρκτους τῶν Θρακίων
λευκάς ἤδη που καὶ ἄνδρες ἐκτήσαντο ἰδιῶται. Λαγῶ δὲ καὶ ἔλαφοι, τὸ
ἡμεν Λιθυκὸν θρέμμα οἱ λαγῶ εἰσιν οἱ λευκοί, ἐλάφους δὲ ἐν Ρώμῃ λευκάς
ρεῖδον καὶ ἰδῶν θαῦμα ἐποίησάμην, ὅπῃθεν δὲ ἡ τῶν ἡπείρων οὔσαι ἡ νη-
υσιώτιδες ἐκομίσθησαν, οὐκ ἐπῆλθεν ἔρεσθαι μοι· τόδε μὲν ἡμῖν λελέχθη
εὐτῶν ἐν Κυλλήνῃ κοσσύφων ἕνεκα, ὡς μὴ τοῖς ῥηθεῖσιν ἐς τὴν χροῶν αὐ-
ετῶν ἀπιστοῖη μηδεὶς».

Ἐν προσθήκῃ πρὸς τὰ ἄνωθεν ἐκτεθέντα ἀναμνηστικοὶ ἐτέρας ὁμοίας
παρατηρήσεως ἦν περ κατὰ τὴν πολυχρόνιον ἐν Μεσολογγίῳ διαμονήν μου
ποτὲ ἀντελήφθη φίλος τις, φιλοθήρας ἐπίσης, ἐν τῇ πεδιάδι περιπολῶν,
ἀπῆντησε δύο μικρὰ δλόλευκα πτηνά, καὶ ἀποκτείνας μοι ἔφερε, περιε-
ργείας ἕνεκα. Τὰ πτηνά ἔφερον τὸ μέγεθος τῶν κοινῶς καλαμοδουτῶν λεγο-
μένων. Διατελῶν ἐγὼ ἐν παντελεῖ ἑλλείψει βιβλίων, πραγματευομένων τὰ
τῆς ὀρνιθολογίας, καὶ τότε οὕτω τυχῶν εὐκαιρίας πρὸς παραβολὴν ὁμοιο-
τύπων ἐν τοῖς μουσεῖοις πτηνῶν, οὐκ ἔχω νὰ ἐκθέσω ἀκριβῶς περὶ διαγνώ-
σεως τοῦ εἶδους, εἰς ὅπερ οἱ πυγμαῖοι λευκαίθιοπες ἀνήκον. Ὅμως τὸ ἔκ-
τακτον τῆς θήρας παρὰ γόμενον φιλοδωρηθεὶς, ἐταριχεύσα καὶ μετεβίβασα
ἀκολούθως πρὸς διαφύλαξιν ἐν τῇ ὀρνιθολογικῇ συλλογῇ τοῦ πανεπιστη-
μιακοῦ Μουσείου. Ἄγνοῶ, ἂν τὰ δύο ταῦτα παρασκευάσματά μου διατη-
ροῦνται εἰσέτι· ἴσως διεβρώθησαν ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ ἀπεβλήθησαν ἐν
συνεπείᾳ.

Ἐν τῇ ἀφηγήσει μου συμπεριλαμβάνα ὤδε ἕτερον γεγονός λευκασμοῦ,
εἴτε τῆς ἐκτάκτου παραλλαγῆς τῆς χροῖας τῶν ζῶων. Ἀντικείμενον τῆς
κοινῆς περιεργείας τῶν κατοίκων ἐγένετο ποτὲ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μου ἔγγε-
λς, φέρουσα κιτρίνην χροῖαν ὡς χρυσοῦ, προσφερόθη δὲ ἐμαυτῷ εἰς δῶρον

ἡ σπανία καὶ ἔκτακτος παραλλαγή τῆς χροιάς τοιοῦτου ἐνύδρου ζώου. Οὐδέποτε, ὡς πάντες ὁμολογοῦν, παρατηρήθη ὁμοίον τι, καὶ ἐπακρυνόμενοι ἐπερωτήσεις μου πρὸς τοὺς ἀλιεῖς καὶ ἰχθυοτρόφους οὐδέν τι ἐπακρυνόμενον ἐξήγαγον. Ἡ ἔγχελυς, αὐτόχθων οὔσα, καὶ οὐπω ἐκ τῶν μεταβατικῶν ἐνύδρων ζώων, διατᾶται κατὰ μυριάδας ἀναριθμήτους ἐν τῇ λιμνοθαλάσσει τῶν πέριξ τῆς πόλεως Μεσολογγίου, καὶ ὡσαύτως ἐν ταῖς ἐκ γλυκέως ὕδατος λίμναις τῆς Τριχωνίας καὶ Λυσιμαχίας, οὐδέ τι ἐγνώσθη περὶ παραλλαγῆς τῆς χροιάς τοῦ ἰχθύος ἐκ παραδόσεως ἢ καὶ ἐξ ἰδίας αὐτοψίας τινός. Πιθανὸν εἶναι ὅτι ἀπαρτῆρητον διέφυγε τοιοῦτον σπάνιον εὗρημα τὴν προσοχὴν τῶν ἀπλοϊκῶν ἀλιέων καὶ σχεδὸν μοναδικῇ ὑφίσταται ἢ ἐμῇ παρατήρησις ἐγγέλεος χρυσοῦρου, ἥπερ νομίζω δέον νὰ θεωρήσω ὡς ἐκ λευκασμοῦ προσελθοῦσαν τὴν τῆς χροιάς παραλλαγὴν.

Γνωστὸν εἶναι, ὅτι ὁ λευκασμὸς παρατηρεῖται μᾶλλον παρὰ τοῖς τετραπόδοις ἰδίως τοῖς τῷ ἀνθρώπῳ παροικοῦσι ζώοις, σπανιώτερον δὲ παρὰ τοῖς ἀγρίως περιφερομένοις. Οὕτω καὶ φιλοθήρας ἀνὴρ, γνωστός μοι, ἐδιηγήθη πιστότατα μαρτυρῶν, ὅτι μοναδικῆν ποτε κυνηγεσίαν ἔλαχε λευκοῦ λαγωῦ ὃν ἔκτεινεν ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Τριχωνίας πλησίον τοῦ Ἀγρινίου. Ἐγὼ δ' ἰδίως ἐπίσης ἐν τῇ ἀγορᾷ πρὸ τινος μοναδικοῦ ἀντελήφθη δέρματος ἀλώπεκος, φέροντος λευκὴν τὴν ἄκραν τῆς οὐρᾶς εἰς ἕκτασιν δύο δακτύλων περίπου. Σπάνιος ἐπίσης ἐστὶν ὁ λευκασμὸς παρ' ἀνθρώποις, ἀναμιμνήσκομαι δὲ ἕνα καὶ μόνον ἰδῶν ἀνδρα λευκαίθιοπα, ἀναμιξ τῶν καταλεύκων τριχῶν τῆς κεφαλῆς φέροντα τολύπκας τριχῶν πυρράς, ἔχοντα λευκὰς τὰς ὀφρῦς, καὶ καταλεύκους τὰς βλεφαρίδας. Ἀκριβεστέρας ἐπ' αὐτῷ φυσιολογικῆς ἐρεύνης οὐκ ἠδυνήθη νὰ ἐπιληφθῶ, παρατηρήσας μόνον, ὅτι ὁ ἀνὴρ, τὸ πλεῖστον συνεσπασμένα κρατῶν τὰ βλέφαρα, καὶ προφυλαττόμενος ἵνα ἐκτεθῇ εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, περιεφέρετο, ὡς ὑπὸ φωτοφῶς καταληφθεὶς.

Πρὸς ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου τοῦ λευκασμοῦ πλεῖστοι φυσιοδίφαι παραδέχονται τὴν ἀρχαίαν ἀπ' Ἀριστοτέλους γνώμην, ὅτι ἡ τῆς χροιάς αὕτη παραλλαγή προέρχεται ἐκ νοσηρᾶς τινὸς περὶ τὴν γένεσιν καταστάσεως, οἱ δὲ νεώτεροι φυσιοδίφαι, κατὰ πόδας τοῦ Darwin ἐργαζόμενοι, ἐνδέχεται νὰ ἐκλάβωσι, σὺν ἄλλοις, καὶ τὸν λευκασμὸν ὡς συνεργαζόμενον ἐν τῇ φύσει πρὸς μετὰπτωσιν ἢ μετατροπὴν τῶν εἰδῶν. Πλείονας τῶν εἰκοσιν αἰῶνας ἡ ἱστορία ἀναμετρᾷ ἐργαζομένους, ἀλλ' οὐ πᾶν σαφεῖς ἀπέβησαν μέχρι τοῦδε αἱ ἀποδείξεις τῶν ἐργασιῶν τούτων τῆς φύσεως. Τί δὲ συμβᾶλλει εἰς αὐτὰς ὁ λευκασμὸς, ὅπως ἀδηλον τὸ ζήτημά ἐστιν. Ὅμως τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐν Ἑλλάδι τὰ νῦν φιλοτίμως περὶ τὴν φυσιογνωστικὴν ἐνησχολημένοι ἀπλούστερον, καὶ ἦτον πολὺ πλοκον, πρόκειται τὸ ζήτημα, τῆς ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς Κυλλήνης ἐν Ἀρκαδίᾳ ἐπὶ τόπου ἀνιχνεύσεως φυσικοῦ παράγοντος, ὅστις ἐκεῖθεν κατ' ἄλλοστον τινὰ τύπον τίττει καὶ νεοττεύει. Ἡμεῖς

ἐν πρώτοις ἐναπόκειται ὁ ἔλεγχος τῶν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ Παυσανίου μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἀλλεπαλλήλων παραδόσεων περὶ λευκασμοῦ ἰδίως πτηνοῦ, τοῦ κοσσύφου (*turdus merula* Linn.)¹.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 42 Μαρτίου 1883.

Δρ. Σ. Νίδερ, ἰατρός.

ΚΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΑΝΟΔΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΝΘΕΩΝ

Παρὰ τοῦ τμήματος τῶν Καλῶν τεχνῶν τοῦ Φιλ. Συλλόγου Παρνασσῶς ἐπιτροπέντες τὴν ἑλλανοδικίαν ἐπὶ τῶν φυτῶν καὶ ἀνθῶν τῆς ἐκθέσεως ἠτις συνεκροτήθη δι' αὐτοῦ παρὰ τὸν Ἰλισσὸν, ἀποφαινόμεθα.

Ἄνθη μὲν ὀλίγα, ἤττονα δὲ φυτὰ καὶ ἐλάχιστα λαχανοειδῆ προΐοντα εὐρομεν συγκεκομημένα τοῦτο δὲ, ὅχι διότι ἡ Δημήτηρ Χλόη κατέστη πρὸς ταῦτα ἐν Ἑλλάδι ἀφιλόστοργος, ἀλλὰ διὰ τὸ πρωτοφανές τοῦ πράγματος καὶ τὸ ἀπὸ τῆς προκηρύξεως αὐτοῦ βραχὺ τοῦ χρόνου, ἐξ οὗ καθυστέρησαν ὅτε δημόσιος κῆπος καὶ ὁ βασιλικὸς καὶ οὐκ ὀλίγοι ἰδιωτικοὶ παρενέβαλε δὲ καὶ ἡ πρωτοπειρία τῶν προσκληθέντων εἰς τὴν καλὴν ταύτην ἀμιλλαν, ἀγνοούντων ὅπως ὑπῆρχε σύμφορος καὶ κατὰ τί ὠφέλιμος καὶ εἰς αὐτοὺς τούτους ἰδίως, ὡς καὶ εἰς πάντας ἐν γένει, καίτοι ἀτρώτως ἐμύχθησαν πρὸς εὐδῶσιν τοῦ ἔργου τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου, οἷς ἀνετέθη ἡ εὐγενὴς προσπάθεια.

Καὶ δὴ ἀπονεμητέον

Ἐν τοῖς τμήμασιν α', β', γ' καὶ δ'.

(Παντοῖα φυτὰ.)

Τὸ πρῶτον βραβεῖον τιμῆς εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 κινητὸν κηπάριον (*Jardinière*), ἀνήκον εἰς τὸν ἐν Κερκύρᾳ κ. Π. Κρεμμύδην, ὡς περιέχον περὶ τὰ πεντήκοντα εἶδη βεγονιῶν, κολεῶν, κροτῶνων, πεπερομιῶν, τραδεσκανσιῶν καὶ ἄλλων τοιούτων φυτῶν ἄλλοτριῶν κλιμάτων, διὰ τὸ ποικιλόχρουν τῶν φύλλων ἰδίως καλλιεργουμένων, πρὸς δὲ καὶ διὰ τὴν φιλόκαλον συναρμογὴν καὶ τὸν ἐπιστημονικὸν ἐκάστου αὐτῶν δριμύτην.

Χρυσοῦν βραβεῖον εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 3 συλλογὴν, τὴν ἐκτεθεῖσαν ὑπὸ Χ. Κοκκινάκη, κηπουροῦ τοῦ κ. Μ. Μελά, καὶ συγκεκμημένην ἐκ 220 γαστρῶν περιεχουσῶν φυτῶν τοῦ καλλωπισμοῦ καὶ τῆς διακοσμῆσεως τῶν αἰθουσῶν,

¹ Ἀνεκοινώθη κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 17 Μαΐου τοῦ φυσιογνωστικοῦ τμήματος.

ιδίως δὲ διὰ τὰ ὠραῖα συκοειδή (figus), φοινικοειδή, πανδάνους, πτερίδας και ἄλλα ἀείφυλλα· πρὸς δὲ διὰ τὴν καλλίστην συλλογὴν ἕων τριχρόων (pensées) και τινῶν ἀρβυλοσχημῶν (calceolaria).

Ἄτερον χρυσοῦν βραβεῖον εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 4 συλλογὴν τῶν ἀνθοκόμων ἀδελφῶν Καντόρου, συγκειμένην ἐξ 720 φυτῶν, ἰδίως διὰ τὸ πολυάριθμον και πολυποικίλον τῶν καλλωπιστικῶν ἀνθέων, ἐν οἷς και καλαὶ καμέλιαι και πλουσίαι συλλογὴ πελαργονίων, πτεριδοειδῶν κλπ.

Ἀργυροῦν βραβεῖον εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 21 φυτὰ, ἀνήκοντα τῇ κυρίᾳ Ἄδα Σολωμοῦ διὰ τὴν παμμεγέθη δράκαιναν και τὴν δενδρώδη καμέλιαν.

Ἀργυροῦν βραβεῖον εἰς τὸν κήπον ἔνθα ἡ ἔκθεσις, καλλιεργούμενον ὑπὸ τοῦ κ. Ἰακ. Ἀλβέρτου μετὰ διακεκριμένης ἐπιμελείας, πλουσίον κυρίως εἰς ῥόδα και ἄλλα παντοῖα ἀνθη καλλωπιστικὰ. ὡς και διὰ τὴν ἐν συνόλῳ φιλοκαλίαν.

Χαλκοῦν βραβεῖον εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 48 συλλογὴν πελαργονίων, ἐκτεθεῖσαν ὑπὸ τῆς δεσπινίδος Σιώτη.

Ὅμοιον εἰς τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 32 συλλογὴν πελαργονίων τῆς κυρίας Παρσκειῆς Βουσακῆ.

Ὅμοιον εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 10 συλλογὴν ῥόδων ἐν γάστραις, τοῦ κ. Εὐαγγέλη Μάρκου.

Ὅμοιον εἰς τὸν Ἰασμον τοῦ εἶδους τοῦ κοινῶς λεγομένου βουγαρινίου, διὰ τὸ σπάνιον μέγεθος και τὴν εὐρωστίαν τοῦ φυτοῦ, ἀνήκοντος τῇ κυρίᾳ Γεωργίᾳ Π. Λάμπρου.

Ὅμοιον εἰς τὸν ὑπ' ἀριθ. 14 φυλλόκακτον, διακρινόμενον διὰ τὸ ἐξαιρετικὸν μέγεθος, ἀνήκοντα δὲ τῷ κ. Δ. Α. Χέλμῃ.

Ἐν τῷ ε' τμήματι.

(Ἐγχώρια αὐτοφυῆ.)

Παρουσιάσθη μόνον συλλογὴ ἱαματικῶν φυτῶν ἐκ Κερκύρας, συλλογὴ ἧτις δυστυχῶς, ἔπαθε καθ' ὄδον, ὥστε δὲν ἠδυνήθημεν νὰ σχηματίσωμεν περὶ τούτων κρίσιν, ἀλλ' ὅμως ἐπαινοῦμεν τὴν εἰς τοιαύτας χρησίμους βοτάνιας ἐπιμελείαν τοῦ ἐπιστεῖλαντος.

Ἐν τῷ στ' τμήματι.

(α'. ἀνθοδέσματι.)

Ἀργυροῦν βραβεῖον εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 4 παμμεγέθη ἀνθοδέσμην μετὰ και ἄλλων μικροτέρων ἐκτεθεισῶν ὑπὸ Χ. Κοκκινάκη, κηπουροῦ τοῦ κ. Μ. Μελα, διὰ τὴν τέχνην και τὴν συμμετρίαν ἐν τῇ συνθέσει αὐτῶν.

Ἀργυροῦν ὠσκούτως εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 46 προσκεφάλαιον, τὸ συντεθειμένον

ἐξ ἀνθέων μετὰ πλείστης φιλοκαλίας και τέχνης ὑπὸ τῆς κυρίας Α. Ἀρών.

Χαλκοῦν βραβεῖον εἰς εὐμεγέθη ἀνθοδέσμην τὸ σχῆμα κρεμαστῆς σκιᾶδος (ombrelle) ἔχουσιν, συναρμοσθεῖσαν δὲ ὑπὸ τῆς κυρίας Κλεονίκης Σ. Δουρούτη, διὰ τὴν κομψότητα τοῦ ἔργου.

Ὅμοιον εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 39 δύο κάνιστρα ὠραίων ῥόδων, διὰ τὴν ἀφέλειαν και ἄμω χάριν τῆς συνθέσεως, ἀνήκοντα τῇ κυρίᾳ Εὐ. Βαλτατζῆ.

Ὅμοιον εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 53 ἀνθοδέσμην, μικρὰν μὲν, ἀλλὰ τεχνικώτατα συντεθειμένην σπειροειδῶς ὑπὸ Γ. Φασούλη, ἀνθοκόμου.

(β'. Ἀρετὰ ἢ ἔκκοπτα ἀνθη)

Ἀργυροῦν βραβεῖον εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 4 πλουσίαν συλλογὴν ἐκ 40 εἰδῶν ῥόδων, ὧν τινα οὐχι κοινὰ, ἀνήκουσαν τοῖς ἀδελφοῖς Καντόρου.

Χαλκοῦν βραβεῖον εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 31 μικρὸν κάνιστρον, περιέχον ἐκλεκτὰ και καλῶς διατηρούμενα ῥόδα, ἀνήκον τῷ κ. Α. Μερκάτη.

Ὅμοιον εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 51 δύο κιβώτια, περιέχοντα πλουσίαν και ὠραίαν συλλογὴν ῥόδων, ἀνήκουσαν τῷ κ. Δ. Ν. Καλλιφρονᾷ.

Ὅμοιον εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 10 συλλογὴν ῥόδων πολυποικίλων, ἐκτεθειμένων ἐντὸς κάνιστροῦ ὑπὸ τοῦ κ. Εὐ. Μάρκου, κηπουροῦ τοῦ κ. Ἀνδ. Αὐγερινοῦ.

Ὅμοιον εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 52 κάνιστρον ἐκλεκτῶν ῥόδων, ἐκ τοῦ κήπου τοῦ κ. Εὐθ. Κεχαγιᾶ.

Ἐν τῷ ζ' τμήματι.

(Πρώμα λαχανοειδῆ και ὑπῶραι.)

Χαλκοῦν βραβεῖον εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 3 χαμικιέρασα, ἐν γάστραις, ὡς και δρεπτά, εἶδους κωνοειδοῦς, σπάνια τὸ μέγεθος, ἐκτεθέντα ὑπὸ Χ. Κοκκινάκη, κηπουροῦ τοῦ κ. Μ. Μελα, διὰ τὴν καλλιέργειαν και τὸ ἐκλεκτὸν αὐτῶν εἶδος.

Ὅμοιον εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 54 ἄπια τοῦ παρελθόντος φθινοπώρου, ὡς ἐπὶ μακρὸν διατηρηθέντα καλῶς, σταλέντα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐν Πάτραις κ. Μακρυγιάννη.

Ἐπαινον εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 53 χαμικιέρασα, ἐκτεθέντα ὑπὸ Γ. Φασούλη.

Ἐπαινον εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 55 λειμόνια, διὰ τὸ ἐξαιρετικὸν μέγεθος και κάλλος, ἐκτεθέντα ὑπὸ Ἰω. Καλογιάννη.

Ἐπαινον εἰς τοὺς ὑπ' ἀριθ. 15 ὑπερμεγέθειςκυάμους, διὰ τὸ μέγα μῆκος αὐτῶν σταλέντας παρὰ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ κ. Ἰω. Πάλιου.

Ἐπαινον διὰ τοὺς ὑπ' ἀριθ. 3 ἐκτάκτως παχεῖς ἀσπαράγους, παραχθέντας ὑπὸ Χ. Κοκκινάκη, κηπουροῦ ἐν Κηφισσίᾳ.

Χρηματικὴν ἀμοιβὴν ἐκ πενήντα δραχμῶν εἰς τὸν λαχανοπώλην Δ.

Παπανικολάου, διὰ τὰ ὑπ' ἀριθ. 58 ἐκτεθέντα ὑπ' αὐτοῦ λαχανοειδή (ἀσπαράγους, σικύους—τὰ κοινῶς ἀγγουρα, —κυνάρκας, θρίδακκας, γεώμηλα κλπ.) τινὰ τῶν ὁποίων καὶ πρῶτα.

Ὁμοίαν ἐκ δρχμῶν πενήκοντα, εἰς ἑτέραν συλλογὴν τοιαύτην, ἐκτεθεῖσαν ὑπὸ Ἀντωνίου Μπελῖα, ὑπ' ἀριθ. 56.

Ὁμοίαν ἐκ δρχμῶν πενήκοντα, εἰς τρίτην τοιαύτην συλλογὴν, τὴν ὑπ' ἀριθ. 57, ἐκτεθεῖσαν ὑπὸ Ν. Στάμου.

Ἐν τῷ ἡ' τμήματι

(Ἀνθοκομικὴ βιομηχανία.)

Χαλκοῦν βραβεῖον εἰς τὰ πρὸς διακρίσεις περιπτέρων (μοσκίων) χαρίεντα ζυλουργήματα τῆς ἑταιρίας τοῦ πυριτιδοποιείου, πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῆς νέας ταύτης ἐν Ἑλλάδι βιομηχανίας.

Ἐπαινον εἰς τὴν ἐμπορικὴν Γερμανικὴν ἑταιρίαν διὰ τὰ ὑπ' αὐτῆς ἐκτεθέντα εἶδη, χρήσιμα εἰς κήπους, οἷον ἀντλίας ἀρδευτικῆς ἢ κατομβρίζουσας, σωληνας, φράκτας μεταλλικούς, πλάκας πεποικιλμένας ἐκ παντοίας ὕλης, καὶ ἄλλα.

Τεχνητοὶ καρποὶ καὶ ἄνθη.

Καίτοι δὲν προσκηρύχθη διαγωνισμὸς ἐπὶ τεχνητῶν καρπῶν καὶ ἀνθῶν, δίκαιον ἐκρίθη ν' ἀπονεμηθῇ χρηματικὴ ἀμοιβὴ ἐκ δρχμῶν ἑκατὸν εἰς τὸν κ. Εὐστ. Καρυοφύλλον, μάγειρον ἐν Πειραιεῖ, ἐκθέσαντα πολλὰ τοιαῦτα τεχνήματα, ἰδίως δὲ διὰ τὴν ἐκ μαγειρικῆς κόλλας ἀπομίμητιν παντοίων σταφυλῶν θαυμαστικῆς τελειότητος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 6 Μαΐου 1883.

Οἱ Ἑλληνοδίκαι

Θ. Α. Χελδράχ

Ι. Ι. Σκυλίτσης

Η. Γεννάδιος.

Υ. Γ. Δὲν συμπεριελήφθησαν ἐν ταῖς ἀπονεμηθείσαις ἀμοιβαῖς κεραμικὰ τινα τῆς κηπουρικῆς εἶδη, οἷον γάστρα, μάλιστα δὲ τορευταί, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὡς μὴ σταλέντα ἐγκλίμως εἰς τὴν ἐκθεσιν· ἀλλ' ὅμως ὀφείλονται εὐφημοὶ μνεῖα εἰς τὸν κατασκευαστὴν αὐτῶν κ. Β. Ἀνετόπουλον.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Μαΐου 1883.

Οἱ αὐτοὶ

Θ. Α. Χελδράχ

Ι. Ι. Σκυλίτσης

Η. Γεννάδιος.

ΡΩΣΙΚΑ ΠΕΡΙ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΓΓΡΑΦΑ

ΝΥΝ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΜΕΘΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΑ

ὑπὸ Κ. Α. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

ΚΕ *

Ἐπιστολὴ¹ κόμητος Ν. Πάνη² τῷ κόμητι Α. Γ. Ὁρλόβ.

Ἐν Πετροπόλει 13 Ἰανουαρίου 1771

Ἡ τιμιότατη τῆς ὑμετέρας ἐκλαμπρότητος ἐπιστολὴ τῆς⁸ 19 Δεκεμβρίου μοι προὔξενησεν ἄφατον εὐχαρίστησιν ἐπὶ τῇ διαβεβαιώσει ὅτι δὲν ἐπαύσατε ἔχων πρὸς ἐμὲ τὴν τοσοῦτον πολῦτιμόν μοι φιλίαν σας. Ἐνεκα δὲ τῆς πρὸς ὑμᾶς προσωπικῆς μου ἀφοσιώσεως καὶ τοῦ καθήκοντός μου ὡς υἱοῦ τῆς Πατρίδος, χαίρω τὰ μέγιστα ὅτι ἡ ἄριξις τῆς ναυτικῆς ἡμῶν μοίρας εἰς Μεσόγειον πλησιάζει, καὶ ἡ ἔναρξις τῶν διαθημάτων ἡμῶν τοσοῦτον νουνεχῶς προσδιαγραφέντων ἐπίκειται.

Ἐν τῷ διατάγματι τῷ ὑπὸ τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος ὑπογεγραμμένῳ τὸ ὁποῖον διὰ τοῦ αὐτοῦ ταχυδρόμου θέλετε λάβῃ, εὐρίσκονται ἀκριβῶς ἅπασαι αἱ ὁδηγίαι ἐκεῖναι ὧν ἐν πάσῃ περιστάσει θέλετε λάβῃ ἀνάγκην. Νῦν χαίροντες καὶ ἀνυπομόνως ἀναμένομεν τὴν ἔναρξιν τῆς ἐπιχειρήσεως ὑμῶν· θέλουσιν αὐταὶ ἐκπλήξῃ οὐχὶ μόνον τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν τοὺς ἀγροίκους Ὀθωμανοὺς, ἀλλὰ καὶ ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, καθ' ὅτι μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης οὐδεὶς κἄν ἐφρανότατο περὶ αὐτῶν. Πράγματι κατ' ἀρχὰς ὀφεί-

* Ἴδε ἄνωτέρω σελ. 223.

¹ Ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ ἀρχείου 1878 ἀριθ. 12, σελ. 430.

² Ὁ κόμης Ν. Πάνη ὑπῆρξεν ἐν ἀρχῇ ὄλων ἐναντίας τῆς μελετωμένης εἰς Πελοπόννησον ἐκστρατείας, ἣν ἐθεώρει ἐπικίνδυνον διὰ τὸν ἑαυτοῦ τῶν ἀδελφῶν Ὁρλόβ. Ἀλλ' ἅμα τῇ ἐνάρετι ἦδη τῶν ἐχθροπραξιῶν ὁ Πάνη ὡς ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἰδίως δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἄλλως ἢ νὰ συμβαδίξῃ τοῖς διαθήμασι τῆς Ἀνάσσης ἣτις τοσοῦτον ἐπόθει τὴν ἐκστρατείαν ἐκείνην.

λατε νὰ παλαίσητε κατὰ τῶν στοιχείων· σὺν Θεῷ, ὅμως καὶ ἐνταῦθα τὸ πλεῖστον τῶν δυσχερειῶν ὑπερενικήθη καὶ εὐελπιστοῦμεν ὅτι ταχέως ἀπασαι θέλουσιν ἐκλείψῃ σὺν τῇ ἀφίξει τῶν ὑπολειπομένων πλοίων τῆς ναυτικῆς μοίρας τοῦ ναυάρχου Σπυρίδου καὶ κατόπιν τῆς τοῦ Ἐλφινστον.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐρίσκεται τις νῦν ὀνόματι Λεφόρτ. Οὗτος ὑπῆρξε πρῶτον ἐν τῇ Γαλλικῇ ναυτικῇ ὑπηρεσίᾳ, ἐπειδὴ δὲ κατετάχθη εἰς τὴν Ἰσπανικὴν, κατὰ τὸ παρελθὸν δὲ ἔτος ἀπεσύρθη καὶ ταύτης, ἕνεκα τῆς μὴ ἐκπληρώσεως τῶν μετὰ τοῦ ἀνακτοβουλίου Μαδρίτης συμπεφωνημένων. Ὁ βραῶνος Στάκελβεργ πρεσβευτὴς τῆς Αὐτοκρατείας ἐν Ἰσπανίᾳ κατῶρθωσε νὰ καταπέσῃ αὐτὸν ὅπως καταταχθῇ ἐν τῇ Ρωσικῇ ὑπηρεσίᾳ μὲ τὸν βῆθρον ὑποπλοιάρχου, καὶ ὅτι ὑπὸ πάντων ἐθεωρεῖτο ἀξιωματικὸς, ἔμπειρος, ἀνδρεῖος καὶ εἰδήμων ἰδίως πάντων τῶν Ὀθωμανικῶν λιμένων καὶ χωρῶν· δι' ἃ εἶχεν ἀποστείλῃ αὐτὸν ὁ Στάκελβεργ εἰς Κωνσταντινούπολιν συστήνων αὐτὸν διὰ τοῦ μυστικωτάτου τρόπου τῷ πρεσβευτῇ τῆς Πρωσίας Τζεγελίνφ, ἐπὶ τῷ ὄρφ ὅμως νὰ διαμεῖνῃ ἐκεῖ ὡς Γάλλος πολίτης ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας. Ὁ Λεφόρτ οὗτος, περιεργάσθη τὰ πάντα ἔν τε τῇ Κωνσταντινουπόλει καὶ πέραν αὐτῆς, θέλει δὲ ἐμφανισθῇ τῇ ὑμετέρᾳ ἐκλαμπρότητι, ἐνθὰ ὑμεῖς δύνασθε ἤδη νὰ μεταχειρισθῆτε αὐτὸν κατὰ βούλησιν ἐν τῷ στόλῳ· καθ' ὅτι ὁ βραῶνος Στάκελβεργ, ὡς ἄνω ὑπερεπαινεῖ τὰς ναυτικὰς αὐτοῦ γνώσεις, ἰδίως δὲ ἐπαινεῖ αὐτὸν ὡς εἰδήμονα τῶν τε Ὀθωμανικῶν χωρῶν καὶ τῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει λιμένων καὶ ἀκτῶν.

Ἐν τῇ παρούσῃ λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἐσωκλείσω τρεῖς πρὸς ἐμὲ ἐπιστολάς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τῆς μεταφράσεως αὐτῶν. Αἱ δύο πρῶται εἶνε αἰτήσεις πρὸς τὴν Α. Α. Μεγαλειότητα ὑπογεγραμμέναι ὑπὸ Ἑλλήνων ἐπισκόπων καὶ ὀπλαρχηγῶν, ἡ δὲ τρίτη εἶνε ἀνακοίνωσις Ἑλληνοσ οἰκοῦντος ἐν Κωνσταντινουπόλει. Καίτοι δὲ οὐδὲν καινὸν περιέχουσιν, ἠθέλησα ὅμως νὰ ποιήσω αὐτάς τῇ ὑμετέρᾳ ἐκλαμπρότητι γνωστάς, πρὸς ἐνδεχομένην χρεῖαν, τοῦλάχιστον διὰ τῆς γνωριμίας τῶν ὑπογεγραμμένων ἐν αὐταῖς ἀνδρῶν, οὓς δύνασθε νὰ μεταχειρισθῆτε ἐν καιρῷ τῷ δέοντι.

ΚΓ'—τῷ αὐτῷ.¹

Ἐν Πετρούπολει (ἄνευ ἡμερομηνίας.)

Διαδιδάξων διὰ τῆς παρούσης τῇ ὑμετέρᾳ ἐκλαμπρότητι Αὐτοκρατορι-

κὸν διάταγμα, σπεύδω νὰ αἰτήσω γνώμην παρ' ἡμῶν περὶ ζητήματος στενὴν σχέσιν ἔχοντος τῷ ἔργῳ ὃ ἐνετείλαντο ὑμῖν.

Ἐκ διαφόρων χωρῶν παρουσιάζονται νῦν ἡμῖν ἐθελονταὶ προτείνοντες νὰ ἐξοπλισῶσιν ἰδίους ἀναλώμασι πλοῖα τινά, πρὸς καταδίωξιν ἐν τε τῇ Μεσογείῳ καὶ περὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους τῶν ἐμπορικῶν ἐχθρῶν πλοίων. Ἐξαιτοῦνται παρ' ἡμῶν μόνον διαβατήρια πρὸς ἐλευθερὰν συγκοινωνίαν καὶ πλοῦν. Τὸ εὐθηνότατον τοῦτο εἰς ἡμᾶς μέσον δύναται νὰ παρενοχλήτῃ καὶ ἐξασθενήσῃ λίαν τὸν ἐχθρὸν καὶ καιρίως· ἐν μόνον πρόσκομμα ἐπιφέρει, ἥτοι χορηγεῖ τοῖς τυχοῦσι παρ' ἡμῶν τούτοις πλοίοις ἀδείας, τὴν καταδίωξιν καὶ λεηλασίαν οὐχὶ μόνον τῶν Ὀθωμανικῶν πλοίων ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ Ὀθωμανικὴν σημαίαν Ἑλληνικῶν, ἐν οἷς φυσικῶς δύνανται νὰ εὐρεθῶσιν ἀνήκοντα εἰς διαφόρους χριστιανικὰς ἐπαρχίας, αἵτινες ὀνόματι μόνον εἶνε Ὀθωμανικαί, πιθανὸν δὲ νὰ συμμαχήσωσι καὶ νὰ συνεμάχησαν ἤδη μετὰ τῆς ὑμετέρας ἐκλαμπρότητος.

Πάντα ταῦτα μὲ ἀναγκάζουσι νὰ παρακαλέσω τὴν ὑμετέραν ἐκλαμπρότητα νὰ μοὶ ἀνακοινώσῃτε ὅσον τάχιον τὴν περὶ τούτου ὑμετέραν γνώμην, καὶ ἰδίως ἐὰν εἶνε δυνατὸν ν' ἀναφέρωμεν ἐν τοῖς ἐν λόγῳ διαβατηρίοις τινῶν ἰδίως χριστιανικῶν ἐπαρχιῶν τὰ πλοῖα καὶ τὴν ἀκτοπλοῖαν νὰ παρενοχλῶσι.

Υ. Γ. Ἐθεώρησα ἐπ' ἀνάγκης ν' ἀποστείλω τῇ Υ. Ἐ. διὰ τῆς παρούσης ἀντίτυπά τινα τῆς ἐκτυπωθείσης ἐνταῦθα προκηρύξεως περὶ τῆς διαρκήσεως τῶν μετὰ τῆς Πύλης σχέσεων μετὰ Ἑλληνικῆς μεταφράσεως. Ἐν αὐτῇ γλαφυρῶς εἰκονίζεται ἄπασα ἡ καθ' ὑμῶν μοχθηρία τῆς Πύλης, διὸ εὐκολώτερον ἦθελεν εἶναι τῇ Υ. Ἐ. νὰ προσελκύητε δυνάμει αὐτῆς τοὺς ἀνδρας, μεθ' ἧς θέλετε συνάψῃ σχέσεις διανεμόντες τὰς προκηρύξεις ταύτας. Ἡ Υ. Ἐ. ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐγκλείστῳ ἐν τῇ παρούσῃ ἐπιστολῇ αὐθεντικῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰδήσεων ἐπαρκῶς θέλετε γνωρίσῃ, ἐν ὁποίᾳ ταραχῇ καὶ τρόμφῳ εὐρέθη ἡ μοχθηρὰ Πύλη ἕνεκα τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ὑμετέρων ἐχθροπραξιῶν, ἐφ' αἷς, ἀξιότιμε κύριε, συγχάριω ὑμῖν. Συνωδᾷ τῇ περιγραφῇ τῆς ἐγχωρίου ἐν μέρει παρασκευασθείσης καὶ ἐν μέρει παρασκευαζομένης καθ' ὑμῶν ἀμύνης, θέλετε κατίδῃ ὅτι καὶ αἱ ὑπάρχουσαι μεθ' ὑμῶν ναυτικαὶ δυνάμεις ὑπερτεροῦσιν αὐτάς. Ἐν τῇ ξηρᾷ δὲ ἀπόκειται εἰς αὐτοὺς τούτους τοὺς Ἑλληνας ποθοῦντας νὰ τύχωσι τῆς ἐκ τῆς ἀτιμίας ἀπαλλαγῆς αὐτῶν· ἐπειδὴ ὅμως ἕνεκα τῆς παρούσης καταστάσεως αὐτῶν ἔχουσιν ἀνάγκην ἀγαθῆς μόνον διοργανώσεως καὶ νουνεχοῦς ποδηγητήσεως δυνάμεθα νὰ μένωμεν ἡσυχοί, ὅτι ἐκεῖνος ὅστις ἠδυνήθη νὰ ἐξεγεῖρῃ ἐν αὐτοῖς τὸν πόθον πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ ζυγοῦ θέλει ἐμφυσίῃ αὐτοῖς ταὶ τὴν τάξιν.

¹ Ἐκ τοῦ «Ρωσικοῦ ἀρχείου» 1878 ὁρ. 12, σελ. 431.

ΚΖ'— τῷ αὐτῷ¹

Ἐν Πετροπόλει 6 Ὀκτωβρίου 1771.

Διὰ τοῦ ἀποσταλέντος εἰς Λιβόρνον παρὰ τοῦ ἱππότη Δίκα ταχυδρόμου Χριστενέκου εἶχον τὴν τιμὴν νὰ λάβω τὴν ἀπὸ 20 Ἰουνίου φιλικὴν τῆς Ἰ. Ἐ. ἐπιστολὴν, δι' ἣν ἐκφράζω ὑμῖν τὴν ἀπειρον εὐγνωμοσύνην μου. Ὁμολογῶ, ἀξιότιμε κύριε, ὅτι ἡ ἀπαισίξ τροπὴ τῶν ἐν Πελοποννήτῳ καὶ ἡ διχόνοια τῶν κυρίων νευάρχων ἐνέβαλλον ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ εἰς σκέψεις. Ταχέως ὅμως καὶ ἐνδόξως ἐλύσκατε ὑμεῖς αὐτάς· ἀνακαθόντες τὴν γενικὴν διοίκησιν τῶν νευτικῶν μοιρῶν διαπραξάντες ταχέως δυνάμει τούτου ἔργον ὑπερβὰν τὰς ἐλπίδας ἀπάσης τῆς Εὐρώπης καὶ θέλει διαμείνει ἔσσει ἐν τοῖς μεγάλοις ἔργοις τῆς ἐποχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος. Ἐνοῶ ἐνταῦθα τὴν ὀλοσχερῆ τῶν Ὀθωμανικῶν νευτικῶν δυνάμεων ἐν ἀρχῇ τοῦ παρελθόντος μηνός· ὑφ' ἡμῶν καταστροφὴν καὶ ἀπάλειψιν ἀπικνός τοῦ νευστάθμου τῶν ἀλαζόνων Ὀθωμανῶν. Ἐλάβομεν τὴν χαροποιὰν ταύτην ἀγγελίαν καὶ σπουδαίαν εἰδήσιν ἐκ Μελίτης παρὰ τοῦ μαρκησίου Καβολκάζο· ταχέως δὲ ἦλθεν ἐνταῦθα ὁ ἀποσταλλεὶς ἐκ Λιβόρνου παρὰ τοῦ ἱππότη Δίκα ταχυδρόμος. Ἄγγλοι μετὰ τῶν τηλεγραφημάτων, πεμφθέντων παρὰ τῆς Ἰ. Ἐ. διὰ τοῦ πρίγκιπος Δολγορούκιη. Ἐκτὸς τούτου γινώσκουμεν ὅτι τὰ ἐνδοξὰ ἡμῶν ἀθλα ἐγνώσθησαν ἤδη καὶ αὐτῇ τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐνθα τρόμος καὶ φόβος κατέλαθε τὸν τε λαὸν καὶ τὴν Κυβέρνησιν, οἵτινες ἀναμένουσιν ἐπὶ θύρας τοῦ νικητάς. Ἡ Ἰ. Ἐ. δύναται νὰ ἐνοήσῃ τὴν ἀφαιτον ἡμῶν χαρὰν.

Δὲν περιγράφω ὑμῖν τὸν ἐνταῦθα τὸν ἕνεκα τῆς ὑμετέρας νίκης θρίαμβον ἀμφιβάλλον ὅτι πάντα ταῦτα καὶ ἄνευ ἐμοῦ θέλουσιν ἀνκοινωθῆ ὑμῖν· μοὶ ἐναπομένει δὲ νὰ ἐκδηλώσω ὑμῖν τε καὶ τῷ φιλότῳ ὑμετέρῳ ἀδελφῷ Θεοδώρῳ Γριγορίεβιτς τὴν εἰλικρινῆ θερμὴν χαρὰν ἣν αἰσθάνομαι ἐπὶ ταῖς ἐπιτυχίαις καὶ τῇ δόξῃ ὑμῶν.

¹ Ἐκ τοῦ «Ρωσικοῦ ἀρχείου» 1878 ἀρ. 42, σελ. 435.

ΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΕΝ ΜΑΔΕΡΑ*

Ἄχ! φίλτατε Οὐλιέλε, πόσον εἶνε τρυφερὰ καὶ θερμὴ ἡ ποίησις, καὶ δσάκις δμιλῶ περὶ στηθοσκοπίου καὶ περὶ τοῦ θανάτου! Αὕτη φωτίζει τὰ πάντα διὰ τῶν κεχρυσωμένων ἀκτίνων τῆς φαντασίας, αὕτη ῥίπτει τὰ πέταλα τῶν ῥόδων αὐτῆς, τοὺς χειμάρρους τῶν κρίνων καὶ ἴσων αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἀμμου ἐρήμου καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους νεκροταφείου. Εὐχαριστῶ, μυριάκις εὐχαριστῶ, Θεέ μου, ὅτι ἐχορήγησας ἡμῖν τὴν ποίησιν καὶ τὴν μουσικὴν, τοὺς λαμπροὺς τούτους φυγάδας τοῦ σοῦ πικραδείου!

Ἡ ἐξέτασις διήρκεσεν ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν· ἀλλὰ νομίζω ἐὰν ἤθελεν ἔτι στιγμὴν τινα διαρκέσει, ἤθελον ἀποθάνη.

Συγκεχυμένη καὶ κεκηκυῖα ἐγερθεῖσα ἐκάθισα ἐκ νέου.

Ὁ δῆμιός μου ἐκεῖνος τοποθετεῖται ἀκριβῶς κατὰ πρόσωπον· εἶτα δὲ ἐπὶ στιγμὴν τινα ἐξακολουθεῖ σκληρὰν μιμικὴν διακοπτομένην ὑπὸ μονοσυλλάβων. Χοῦμ... χοῦμ, Αἴ! Ἔστει τὴν κεφαλὴν, εἶτα ἔσφιγγε τὰ χεῖλη καὶ λίαν συνωφροῦστο· διὰ δὲ τοῦ ἀντίχειρος καὶ τοῦ λιχανοῦ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ὑπέτριβε τὸ καθρώτατον τοῦ πώγωνος γένειον καὶ συνεπῶς δεκάκις ἢ εἰκοσάκις διατρέχων τὴν βραχεῖαν ἀπόστασιν, τὴν ἀποχωρίζουσιν αὐτὸ ἀπὸ τῆς πυκνοτάτης γενειάδος τῶν παρειῶν, φθανούσης ἀκριβῶς μέχρι τῶν δύο τρίτων τοῦ προσώπου, συνήνου τοὺς δύο δακτύλους ὑπὸ τὸ γένειον.

«Ἄχ! Ἐπιθυμεῖτε λοιπὸν νὰ μεταβῆτε εἰς Μαδέραν, ἵνα ὑπερπισθῆτε κατὰ τῆς ἐπαπειλούσης ὑμᾶς ἀσθενείας;... Ἀλλὰ δὲν γινώσκετε ὅτι μετὰ τῶν κατοίκων τῆς νήσου ἐκείνης ὑπάρχουσιν ὕδοι, χοιραδικοὶ καὶ φθισικοί;— Ἐν Μαδέρᾳ δύνασθε νὰ πρηγορηθῆτε βλεπούσα νοσοκομεῖον χάριν τῶν φθισικῶν, ἰδρυθὲν ὑπὸ τῆς χήρας Αὐτοκρατορίδας Δὸν Πέτρου τοῦ Α'. Τὸ νοσοκομεῖον ἐκεῖνο φέρει ὄνομα οὐχὶ λίαν εὐαρέστου οἰωνοῦ.

»Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶνε τὸ τῆς ἡγεμονίδος Δόννας Μαριάς Ἀμκλίς, θυγατρὸς τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Βρασιλίας, ἥτις μετέβη ἐκεῖσε, ὅπως ἰαθῆ καὶ ἐν αὐτῷ ἀπεβίωσεν.

»Ἐὰν ἐπιθυμεῖτε νὰ μεταβῆτε εἰς χώραν, ἐν ἣ δὲν ὑπάρχουσι φθισικοί, μὴ ὑπάγετε εἰς τὴν μεσημβρίαν, ἀλλ' εἰς τὸν βορρᾶν. Διὰ τὴν δὲν πορεύεσθε εἰς Ἰσλανδίαν;

»Ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ὑπάρχουσιν ὀλιγώτεροι φθισικοί, ἢ ἐν ταῖς συμπεριλαμβανομέναις ἐντὸς τῶν ἰσοθέρμων γραμμῶν ὑπὸ 50⁰—20⁰ F. Ἐν Πετροπόλει καὶ ἐν Μόσχᾳ ἐχούσῃ μετρίαν θερμοκρασίαν ὑπὸ 38⁰ F. Ἐν Κε-

ἴσε σελ. 49 καὶ 129 καὶ 229 καὶ 357.

ναδᾶ και ἐν τοῖς βορειοῖς περιχώροις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἐν Ἰσλανδία και ἐν ταῖς Φαρόαις νήσοις, εἰς τὰ βορειότερα μέρη τῆς Νορβηγίας, Σουηδίας και τῆς Λαπωνίας ἡ φθίσις εἶνε σπανία.

»Καὶ μεσημβρινοδυτικῶς τῆς Σκωτίας και εἰς τὰς Ἑβρίδας νήσους ἡ φθίσις εἶνε σπανιωτάτη· ἀλλὰ διὰ τὰς χώρας ταύτας τὸ πρόβλημα περιπλέκεται. Ὁ Μοργάν λέγει ὅτι τὸ πολυτιμον τοῦτο ἄσυλον ὀφείλεται τῷ καπνῷ τοῦ γεωκαύσου, δι' οὗ αἱ καλύβαι τῶν κατοίκων τῶν χωρῶν τούτων εἶνε πάντοτε πλήρεις, και γινώσκειται ὅτι δὲν συνηθίζονται ἐκεῖ καπνοδόχα. Τούναντιον, ὅπου καίεται γαιάνθραξ, ἡ φθίσις συχνότερον ἀναφαίνεται. Ἐν τῇ ἱατρικῇ ἐπιστήμῃ, κυρία μου, οὐδὲν γινώσκει τις θετικῶς. Ἄπαντες λέγουσιν ὅτι ἡ ὄξαινα ἐρεθίζει τοὺς πνεύμονας και ὅμως εἰς τὰς Ἑβρίδας νήσους ἡ ὄξαινα εἶνε λίαν ἄφθονος και ἐν αὐταῖς δὲν ὑπάρχει φθίσις· και ὅμως εἰς τὰς Ἑβρίδας και μεσημβρινοδυτικῶς τῆς Σκωτίας ὑπάρχει μεγίστη χοιρὰς και ἐλαχίστη φθίσις.

»Δὲν εἶνε ἀληθές ὅτι τὸ ἡδὺ κλίμα προφυλάττει ἀπὸ τῆς φθίσεως. Ὁ Βενοατῶν Σωτωνέφ, εὑρεν ὅτι 85 στρατιωτικοὶ φθισικοὶ ὑπῆρχον εἰς τὸ βόρειον τῆς Γαλλίας, 73 εἰς τὸ κέντρον και 82 εἰς τὴν μεσημβρίαν. Λέγουσιν ὅτι ἐν Μασσαλία τὸ τέταρτον τῶν κατοίκων ἀποθνήσκει ὑπὸ φθίσεως και ὅτι ἐν Γενουῇ ἀποθνήσκει τὸ ἕκτον.

»Ἐν ταῖς Ἀμερικανικαῖς Κυκλάσι (Ἀντίλλαις), ἐν Μαδέρα, ἐν Ρίφ Ἰανείρω, ἡ ἀσθένεια αὕτη εἶνε συχνή, ὡς ἐπίσης ἐν Νικαία, Λιβόρονφ, Φλωρεντία, Νεαπόλει, Μελίτη, Ἰσπκνία, Πορτογαλλία, Καλκούτη, Μεδράση . . . Ἐν Μαρτινίκη εἶνε συχνή ὡς και ἐν Παρισίοις.

»Οὐχ ἤττον ὅμως ταῦτα πάντα εἶνε ἀπίθανα· διαφέρει τὸ ὀμιλεῖν περὶ φθισικῶν γεννηθέντων ἐν τῇ πόλει, τοῦ ὀμιλεῖν περὶ φθισικῶν στελλομένων ἐξ ἄλλων χωρῶν. Οἱ φυματιώδεις τῶν θερμῶν χωρῶν τρέπονται ἐπὶ τὸ χεῖρον, ὡσάντις ἀποστέλλωνται εἰς ψυχρὰ κλίματα.

»Ἴατροὶ τινες θὰ συμβουλευσῶσιν ὑμᾶς νὰ ζητήσητε εἰς ἐλώδεις πόλεις. Ἄνοησίου! Ὁ Βουδίνος προσεπάθει νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι αἱ μισματικαὶ και φυματιώδεις ἀσθένειαι ἐξαίρουσιν· ἀνοησίου! Ὁ Φεργέτ, ὁ Γιντράκ, ὁ Γενέστ, ὁ Γονζή, ὁ Σέδελ, δὲν πείθονται τῇ θεωρίᾳ ταύτῃ. Ἐγὼ ὅμως ὅτι ἐν Λειψία οἱ Γερμανοὶ ἔχουσι τὸ πλεονέκτημα τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἑτέρας ἀσθενείας, δηλαδὴ τῆς φθίσεως ἢ τοῦ τριταίου πυρετοῦ.

»Ἐτεροὶ ἱατροὶ θὰ εἴπωσιν ὑμῖν, μεταβῆτε εἰς ὑψηλὰς χώρας, εἰς τὸ ὑψηλότερον ὄροπέδιον τῶν Ἀνδεων, εἰς τὰς μάλλον ὑψηλὰς Ἀλπεις, ἐν αἷς δὲν ὑπάρχει φθίσις· ἀλλὰ και τοῦτο δὲν εἶνε ἀποδεδειγμένον.

»Οὐδὲν ὑπάρχει βέβαιον ἐν τῇ ἱατρικῇ ἐπιστήμῃ. Ὁ φίλος μου ἱατρὸς Ἰοβιν ἐπὶ πολλὰ ἔτη μετῆλθε τὴν ἱατρικὴν ἐπιστήμην ἐν τοῖς περιχώροις τῆς Ρανόβης και Ἀθόλης ἐν τῇ Περτοσχίρη και ἡ φθίσις εἶνε συχνότερα εἰς τὰς ὑψηλὰς χώρας.

»Μάλλον τοῦ κλίματος, κυρία μου, ἡ κίνησις και ἡ δίκαια τῆς ζωῆς ἐνεργουσιν ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως ἢ μὴ τῆς φθίσεως.

»Ὁ Ἀνδράλ, ἀφ' οὗ πρῶτον παρετήρησεν εἰς τὰ ζῶα τὴν συχνότητα τῆς φθίσεως, ἐξήκει τὸν κύνα, ὑπομιμνήσκων ὅτι τὸ γεγονός τοῦτο ὀφείλεται ἴσως τῇ συνήθει ὀρκατηριότητι τῶν ζῶων τούτων. Οὐχὶ σπανίως ἀναφύονται φύματα εἰς τοὺς δι' ἀλύσεως δεδεμένους κύνας ἢ κεκλεισμένους ἐν σκοτεινῷ και δυσκέρῳ χώρῳ.

»Ὁ Φουρκῶλτος ἀναφέρει περὶ τοῦ κυνὸς ἱατροῦ, συνειθίζοντος ν' ἀκρολουθῇ τὸν κύριον εἰς τὰς καθημερινὰς αὐτοῦ ἐκδρομὰς. Ἀναλαβόντος τοῦ κυρίου στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, ὁ κύων ἐδέθη δι' ἀλύσεως και ἐκ φθίσεως ἀπέθανεν.

»Καὶ τὰ χιμερπῆ πάθη μεγάλην ἐπιρροὴν ἐξασκοῦσιν ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς φθίσεως, φθείροντα τὸ αἷμα, ἐλαττοῦντα τὴν νευρικὴν ἐνέργειαν, δεσχεραίνοντα τὴν πέψιν κτλ.

»Ὁ Λαίννεκ τοσχύτην σπουδαιότητα ἀπέδωκεν εἰς τὰς ἠθικὰς αἰτίας, δυναμένας νὰ προξενήσωσι τὴν φθίσιν, ὥστε ἔφθασε νὰ εἴπῃ, ὅτι πάντες σχεδὸν οἱ καθιστάμενοι φθισικοὶ, και μὴ ὄντες ὑπὸ τῆς φύσεως προδιατεθήμενοι, καθίστανται τοιοῦτοι· ἐνεκα ἠθικῶν πόνων· και ἐὰν εἶνε ἀληθές τοῦθ' ὅπερ, λέγει ὁ ἱατρὸς Ἐλίε ὅτι τὰ τέσσαρα πέμπτα τῶν ἀνθρώπων ἀποθνήσκουσιν ἐνεκα ἰσχυρᾶς λύπης, ἢ λύπης και ἡ φθίσις ὀφείλον νὰ ὦσιν ἐν και τὸ αὐτό.

»Εἶχε λοιπὸν δίκαιον ὁ ἱατρὸς Ρούφς συμπληρώσας δλόκληρον τὸν κώδικα τῶν φθισικῶν διὰ τῶν ὀλίγων τούτων λέξεων:

Enjoy life, go out or come in, on horseback or on foot, as you please; but go.

»Ἀλλὰ και τὸ τοιοῦτον δὲν εἶνε βέβαιον· οὐδὲν ἀσφαλῶς ἐν τῇ ἱατρικῇ γινώσκειται.

»Δὲν ἐπιθυμῆτε νὰ μεταβῆτε εἰς ψυχρὰς χώρας, δὲν θέλετε μεγάλως νὰ κινεῖσθε, δὲν δύνασθε νὰ διαμείνητε φαιδρά; Ταξιδεύσατε λοιπὸν διὰ θάλασσης.

»Ὁ Γαληνός, ὁ ἀρχαιότατος Γαληνός ἀπέστειλε τοὺς φθισικοὺς νὰ θαλασσοπορῶσιν ἐπὶ τοῦ Νεῖλου, ὅχι διότι τοῦτο ἀφ' ἑαυτοῦ ἤθελεν ὀφελήσῃ, ἀλλὰ διὰ τὸ μακρὸν τοῦ ταξιδίου. Καὶ νῦν ἔχετε τὸν Λῆ, τὸν Γιλχριστ και πολλοὺς ἄλλους ἱατροὺς ἀποδεικνύοντες ὀφελιμοτάτην τὴν θαλασσοπορίαν, θεραπεύουσιν και προλαμβάνουσιν τὴν φθίσιν. Ὁ Κνὸξ ἀποδίδει τὰς ὀφελείας εἰς τὴν ὁμοιότητα τῆς θαλασσίνης ἀτμοσφαιρας, ὁ Σπίς τούναντιον ἐξηγεῖ αὐτὰς διὰ τῆς μικρᾶς ποσότητος ὀξυγόνου τοῦ θαλασσίου ἀέρος.

»Ἀλλὰ και ὅλον τοῦτο δὲν εἶνε ἀποδεδειγμένον· οὐδὲν θετικὸν ἐν τῇ ἱατρικῇ γινώσκουμεν.

Ὁ Ροσάρδ ἀπέδειξεν, ὅτι τὰ θαλάσσια ταξίδια ἐπιταχύνουσι τὴν φθί-
σιν πολὺ περισσότερον, παρ' ὅσον ἐπιβραδύνουσιν αὐτήν· ὅτι ἡ φθίσις
ἀπαντᾷ συχνότερον μεταξὺ τῶν ναυτῶν ἢ τῶν στρατιωτῶν, ὅτι προοδεύει
μετὰ μεγαλειτέρως ταχύτητος ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἢ τῆς ξηρᾶς, καὶ ὅτι
δέον ἢ θάλασσα ν' ἀπαγορεύηται τοῖς ὑπὸ τῆς φθίσεως ἐπαπειλουμένοις
νέοις.

Ἐν τῇ ἱατρικῇ ἐπισήμῃ τὸ πᾶν δύναται τις νὰ ὑπερασπισθῇ καὶ τὸ πᾶν
νὰ καταδικασθῇ. Ἐγὼ θὰ ἠδυνάμην νὰ σᾶς θεραπεύσω θάπτων ὑμᾶς ὑπὸ
τὴν γῆν, ἀφίτων μόνον τὴν κεφαλὴν ἐκτὸς τοῦ ἐδάφους καὶ καθ' ἑκάστην
μεταβάλλων τὸν τάφον ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου. Τὸ τοιοῦτον
θὰ ἦτο πρᾶδοξος μέθοδος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νέκ. Τοῦτο ἐπραττεν ὁ Σωλωνὸς
da *Luque* διὰ τῶν *banos de tierra* (ὑπογείων λουτρῶν).

Ἐνίοι θεωροῦσιν ἐν τῇ ἱατρικῇ ἐπισήμῃ ἀληθῆ τὰ νέκ πράγματα, ὅπερ
εἶνε σύστημα πράγματι ἀναπαυτικὸν καὶ εὐκόλον. Ὁ χρόνος μετρεῖται εὐ-
κολώτερον τῆς ἐπιστήμης· τὰ ἔτη ἀριθμοῦνται εὐκολώτερον τῶν λογικῶν
κριτηρίων. Παρτηρήσατε ἐπὶ μακρόν· πρὸ ὀλίγων ἤδη ἐτῶν κατεγέλων
τῆς τοῦ λαοῦ προλήψεως, δηλαδὴ ὅτι ἡ φθίσις ἦτο μολυσματικὴ, καὶ νῦν
ἀποδίδομεν δίκαιον τοῖς ἀρχαίοις. Ἐπῆλθεν ἡ ἐποχὴ τοῦ συρμοῦ. Πλίνιος
ὁ νεώτερος εἶχεν ἐκφράσῃ τὸ τοιοῦτον, καὶ πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ἐθεω-
ρεῖτο ἡ ἀσθένεια αὕτη ὡς μολυσματικὴ¹.

Σοὶ ὀμνύω, Οὐίλιέλμ, ὅτι οὐδέποτε τοσοῦτον κατηράσθην τῆς μνή-
μης μου (ἢν σὺ ὀνομάζεις ἐξαισίαν) ὅσον κατὰ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν καθί-
ζουσα ἀπέναντι τῆς ὀμιλοῦσης ἐκείνης μηχανῆς, τῆς ὀνομαζομένης ἱατροῦ Τ...
ἤμην ὑπὸ τῆς φύσεως καταδεδικασμένη νὰ διακρατῶ ἀπάσας τὰς ἐπιδεί-
ξεις ἐκείνας τῆς πολυμαθείας, χωρὶς νὰ λησμονῶ οὔτε ὄνομα, οὔτε ἀριθ-
μόν, οὐδὲ μίαν κἄν μόνην λέξιν.

Πρὸς τί τὸ μανθάνειν τοσαῦτα, ἀφ' οὗ μετὰ τοιαύτην τοῦ ἐγκεφάλου
βάσανον, οὐδὲ μίαν συλλέγομεν ἐπωφελεῖ ἀλήθειαν χάριν τοῦ ἀνθρώπου;
Πρὸς τί χρησιμεύει ἄγονος καὶ πεπαγωμένη ἐπιστήμη, μὴ παρέχουσα ἀνα-
κούφισιν οὐδ' ἐλπίδα, καὶ λήγουσα διὰ τῶν ἐξῆς· αὐδὲν γινώσκωμεν οὐ-
δὲν ἐστὶ βέβαιον.»

Συγχώρησόν με, καλέ μου Οὐίλιέλμ, τολμῶσαν νὰ κρίνω τὴν ἐπιστή-
μην μετὰ γυναικειᾶς καρδίας· ἀλλ' ἐγὼ ἐθεώρησα πάντοτε ψευδεῖς τὰς

¹ Ἐξήγησάμεν ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ Πλίνιου τὴν παραπομπὴν ταύτην τοῦ ἱατροῦ Τ...
περὶ οὗ ἡ Ἔμμα ποιεῖται λόγον ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτῆς, καὶ πράγματι εὑρομεν ἐπιστολὴν, ἀπε-
θυομένην τῷ φίλῳ αὐτοῦ Πρίσκῳ, (β. βλ. 7 ἀρ. θ. 19) ἐν ἣ καταφαίνεται ὅτι τὸ μισματικὸν
τῆς φθίσεως κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο τοῦ λαοῦ δοξασία:

«Angit me Fanniae valetudo. Contraxit hunc dum assidet Juniae virgini, sponte primum
(est enim affinis) deinde etiam ex autoritate pontificum... Insidente febris, tussis increvit
summa macies, summa defectio...»

ἁδούς τὰς μὴ ἀγούτας εἰς τὴν εὐτυχίαν, εἴτε κατ' εὐθεῖαν εἴτε δι' ἐλιγ-
μῶν. Ὁ ἄνθρωπος ἐπιθυμεῖ τὴν ἐλπίδα ἢ τὴν χαράν· ἀλλὰ πᾶν μὴ προ-
ξενούσιν εὐχαρίστησιν εἶνε μάταιον ἔργον. Καὶ αἱ δσιώταται θρησκείαι φεῖ
ὑπεσχέθησαν τῷ ἀνθρώπῳ αἰωνιότητα ἠδονῶν ἀντὶ τῆς θυσίας καὶ πρὸς
ἀμοιβὴν τῆς ἀρετῆς· καὶ ἐν τῷ τῆς ἠθικῆς κώδικι καὶ ἐν τῷ τῆς κοινῆς
γνώμης, τῷ ἀνωτάτῳ πάντων, ἡ ἀρετὴ ἢ δόξα εἶνε ἐξέλιξιμοι μορφῆι εὐ-
τυχίας καὶ ὁ τελειότατος ἄνθρωπος εἶνε ἐκεῖνος, ὃς καθιστῶν εὐτυχῆ
ἀριθμὸν μέγα ἀνθρώπων, καθιστᾷ ἑαυτὸν εὐτυχῆ.

Ἄλλ' ἐπανέρχομαι εἰς τὸν ἱατρὸν μου. — Κενώσας οὗτος τὸν γεωγραφικὸν
τῆς ἱατρικῆς σάκκον, ὃν ἐν ἑαυτῷ εἶχεν, προσέθηκε:

«Βλέπετε, κυρία μου, ὅτι ὀλίγον πρέπει νὰ ἐλπίζητε καὶ θαρρῆτε εἰς
τὴν ἐπενέργειαν τῶν κλιμάτων. Τὸ ταξιδεύειν εἶνε ζήτημα μάλλον ἀρε-
σκείας ἢ ἐπιστήμης· ἀγαπᾶτε τὸ ψῦχος, μετάβητε εἰς Ἰσλανδίαν ἢ
εἰς τὰς Ἐβρίδας νήσους· προτιμᾶτε ἕως τὴν θερμότητα, πορεύητε τότε
εἰς Μαδέραν. Ἀγαπᾶτε τὰ βουνά, ὑπάγετε εἰς τὰ ὄροπέδια τῆς Περούιᾶς·
εἰσθε φίλη τῆς θαλάσσης, ἐπισκέφθητε τὰς Ἑσπᾶς. Ἐὰν ὅμως προτιμᾶτε
νὰ διαμείνητε ἐν Ἀγγλίῃ, θέλω θεραπεύσῃ ὑμᾶς καὶ προσπαθήσῃ ὅπως
σᾶς ἱατρῶσω. Γινώσκετε βεβαίως τὴν πικρομίαν ἀδ Θεὸς εἶπε φυλάξου διὰ
νὰ σὲ φυλάξω.» Ὁ ἀσθενὴς δεῖται τοῦ ἱατροῦ· ἐὰν ὅμως ἐπιθυμεῖτε νὰ
γείνω ὑμέτερος ἱατρός, χωρὶς νὰ ὑποσχεθῶ ὑμῖν ἀκατόρθωτα, δύναμαι νὰ
εἶπω ὑμῖν ὅτι δὲν εἶμαι οὔτε ὑποδεέστερος οὔτε ἀνώτερος τῶν λοιπῶν.
Μίαν μόνην ἀξίωσιν ἔχω, δηλ. τὴν τοῦ λέγειν τὴν ἀλήθειαν καὶ οὐδένα
ἀπατᾶν. . . Ἴδου τὸ πᾶν.

Ἀλέγουσι, κυρία, ὅτι εἶμαι σκεπτικός· καὶ τούτου ἕνεκα ἕως προσκα-
λοῦμαι μετὰ τοὺς λοιποὺς ἱατροὺς, ἵνα ὑπογράψω τὴν τελευταίαν κατα-
δίχην καὶ τὴν τελευταίαν ἀθώωσιν. Ἀντιπροσωπεύω τὸν δῆμιον, ἐρχό-
μενον μετὰ τὸ ἀκυρωτικὸν δικαστήριον. . . Δὲν λυποῦμαι. Ἐκαστος ὀφεί-
λει νὰ ἔχῃ ἐν τῇ κοινῇ ἀποστολῇ καὶ αὕτη εἶνε ἡ ἰδική μου. Δὲν δύ-
ναμαι νὰ μεταβάλλω αὐτήν.»

Ἐγίνωσκον πλειότερα τοῦ δέοντος. . . ἠὲ χαρίστησα, ἐπλήρωσα καὶ
ἐπανῆλθον οὐκ ἀπηυδησμένη, κατηρῆς, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς εὐδαίμο-
νος βεβαιότητος, ὅτι τὸ τρίτον μέρος τῆς εἰς Γολγοθᾶ πορείας, ὅπερ μοι
ὑπελείπετο, δὲν θὰ ἦτο ἀναμφιβόλως χειρὸν τούτου. . .

Ἡ Ἔμμα τῷ Οὐίλιέλμῳ.

Ἐν Λονδίῳ τῇ 8 Ἰουλίου 18. . .

Καλέ μου Οὐίλιέλμ, ἡ πρὸς τὸν ἱατρὸν Τ. . . ἐπίσκεψίς μου, τοσοῦτον
μὲ κατέβηλεν, ὥστε πρὶν ἢ ἀναλάβω τὸ τελευταῖόν μου ταξίδιον εἰς τὸν

ιατρικὸν κόσμον ἠναγκάσθη ἐπὶ δύο ἡμέρας ν' ἀναπαυθῶ. Κατὰ τὰς δύο ταύτας μικροτάτας ἡμέρας, δὲν ἐσκεπτόμην εἰμὴ λυπηρὰ, περὶ τῆς τέχνης τῆς σφετεριζομένης τὸν ὕψιστον τίτλον, ὡς θεραπευτρίας τῶν ἀνθρώπων καὶ τολμώσης νὰ ὀνομασθῆ ἔπιστήμη. Φεῦ! ὅποια μεγαλοφροσύνη ἐν τῇ λέξει ταύτῃ! Τίνι δικαίωματι ἡ ἱατρικὴ οἰκαιοποιεῖται τὸ ὑπέρτατον βῆπτισμα τῆς ἐπιστήμης, ἀφ' οὗ οἱ λειτουργοὶ αὐτῆς ἀλλήλοις διαφωνοῦσι καὶ ἡμεῖς ἀναγκάζομεθα, ὅπως ἐκλέξωμεν τὸν ἱατρὸν, νὰ συμβουλευθῶμεν τὰς προκισθήσεις καὶ τὰς συμπληθεῖς τῆς ἡμετέρας καρδίας. Ὅποια ματαίαια ἐπιστήμη εἶνε ἐκείνη, ἡ μὴ μεταβάλλουσα οὐδὲ κατ'ἐλάχιστον τὰς καταστατικὰς τῆς θνησιμότητος χώρας τινός· ἡ θεραπεύουσα τὸ αὐτὸ πάθημα διὰ τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ ὕδατος, διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος καὶ τοῦ γάλακτος, ἡ ἀποστέλλουσα ἡμᾶς εἰς Μαδέραν ἢ εἰς Ἰσλανδίαν μετὰ τῆς αὐτῆς ἀδιαφορίας διὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀσθένειαν;

Ἐφ' ὅσον καὶ ἂν ἐπειρώμην νὰ καταπραῦνω τὴν κρίσιν μου καὶ κατευνάσω τὰς προκισθήσεις μου κατὰ τῶν δύο ἱατρῶν, ὧν τὴν συμβουλήν ἐζήτησα, δὲν ἠδυνάμην νὰ εὔρω οὐδὲ λέξιν ἐπιεικεῖς ὑπὲρ τῶν ἱατρῶν καὶ τῆς ἱατρικῆς. Διὰ τῶν δύο τούτων ἐπισκέψεών μου ἀκουσίως ἠψάμην τῶν πόλων τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης· εἶχον ἴδῃ τὰς δύο ἀναιδεστάτας γελοιογραφίας τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς ἀμφιβολίας καὶ ἔκρινον περὶ ὄλων τῶν ἱατρῶν, δύο μόνον ἰδοῦσα· ἐξ ἄλλου ὅμως εἶνε ἀληθές ὅτι οἱ λοιποὶ μετὰ τινων παραλλαγῶν κείνται μετὰ τῶν δύο τούτων πόλων, τυφλῆς πίστεως ἀποστόλου ἢ παγετώδους σκεπτικισμοῦ. Ὅτε αἴφνης ἡ εὐμετάβολος φαντασία μου ἐξάκτομένη ἔνεκα τῆς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου συγκεντρώσεως τῶν σκέψεών μου, μοὶ παρίστα ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ τοῦ Ἡρακλίου χηλουργεῖον, κατακρημένον ὑπὸ Γνωμόνων, δημίων, δαιμόνων τριζόντων καὶ θορυβοποιούντων πάντα τὰ τῆς βρασάνου ἐργαλεῖα· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπέραντον νεκροταφεῖον, κατακρημένον ὑπὸ μελανῶν λίαν μελανῶν σταυρῶν, στρατοπεδευόντων ἐπὶ μεγάλης ἐκτάσεως. Ἐν τῷ νεκροταφεῖῳ τούτῳ ὑπῆρχεν ἡ ὀμίχλη καὶ ἡ σιωπὴ· καὶ μετὰ τῶν δύο ἐκείνων ἀπωτάτων πόλων ἔβλεπον θορυβῶδες καὶ συνωθούμενον πλῆθος, τηβεννοσφῶρων ἀνδρῶν, λευκὸν περιβεβλημένων λαϊμοδέτην καὶ μεγάλας φενάκας, ἐχόντων σιωπτικὸν μειδίημα ἐπὶ τῶν χειλέων καὶ παρωργισμένον τὸ βλέμμα, ὅπερ ἐν εἴδει συρρέοντος δμίλου καὶ μὴ μεταβάλλοντος θέσιν ἐταλαντεύεσθαι μετὰ τῶν δύο πόλων ἐκείνων τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ πάγου.

Ἐγράφη ἡδὴ ἡ ἱστορία τῆς μαγείας καὶ ἐθεωρήθη ταφεῖσα ὑπὸ τὴν πέτραν τοῦ μεσαιῶνος· ἀλλ' ἐγὼ βεβαίως φρονῶ, ὅτι ἡ τελευταία σελὶς τῆς ἱστορίας ἐκείνης δὲν ἐγράφη εἰσέτι. Κατὰ τὰς δύο ἡμέρας τῆς μεταλλογίας καὶ τοῦ καμάτου, ἐφαίνετό μοι, ὅτι ἡ τέχνη τοῦ θεραπεύειν ἦτο ἡ ἀρχαία μαγεία, φέρουσα ὑποδύτην καὶ λευκὸν λαϊμοδέτην. Καὶ δὲν εἶνε ἄρα γε μαγεία ἡ λατινικὴ συνταγὴ μετὰ τῶν ἱερογλυφικῶν ψηφίων;

καὶ δὲν εἶνε μαγεία τὸ ἄπτεσθαι τοῦ σφυγμοῦ, δεικνύειν τὴν γλώσσαν, τὸ πιστεύειν περὶ τῆς θερμείας, καὶ ἡ χάριν ταύτης ἐκάστοτε ἐπαναλαμβάνομένη καὶ αἰεὶ διαψευδομένη προφητεία; καὶ δὲν εἶνε συμβολικὴ μαγικὴ γλῶσσα ὀλόκληρος ἡ ἑλληνικὴ καὶ λατινικὴ ἐκείνη διάλεκτος, ἡ κρύπτουσα τὸ κανὸν τῆς ἐπιστήμης ἐν τῷ κλπῶ καὶ ἐν ταῖς πομφόλυξι τοῦ σάπωνος;

Ἀπὸ τῆς Σιδύλλης τῆς Κύμης εἰς τὴν Ἀθιγγανίδα καὶ εἰς τὸν ὁμοιοπαθητικόν, ἀπὸ τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου εἰς τὴν χειρομαντίαν καὶ εἰς τὴν ἱατρικὴν δὲν ὑπάρχει ἴσως φυσικὴ τις ἱεραρχία προλήψεως, μυστικότητος καὶ μαγείας;

Ὁ τοῦ θανάτου φόβος ἔπλασε πολλὰς προλήψεις· δὲν ἠδύνατο ἄρα γε οὗτος νὰ διδάξῃ καὶ τὴν ἱατρικὴν; Ἡ εὐνοϊκωτέρα περὶ ταύτης κρίσις εἶνε ἡ τοῦ Λαμκρτίνου, δηλὰ δὴ ὅτι ἡ ἱατρικὴ εἶνε προσπάθεια πρὸς θεραπείαν. Κρίνουσα ὅμως ἐκ τοῦ ἱατροῦ Β. . . ὅστις ἐπεθύμει νὰ με φονεύσῃ, ἴνα μοὶ ἀποδείξῃ τὴν μεγάλην αὐτοῦ πεποιθήσιν καὶ τοῦ ἱατροῦ Τ. . . ὅστις πρὶν ἀναλάβῃ τὴν θεραπείαν μοὶ προετοίμαζε ἤδη τὸν θάνατον ὑπὸ τὰ παγωμένα βουὰ τῆς ἀγόνου αὐτοῦ πολυμαθείας· δὲν ἠδυνάμην ποσῶς νὰ θεωρήσω τὴν ἱατρικὴν ὡς ἐπιστήμην καὶ παρηγορίαν· ἀλλὰ τὸυναντίον φανατισμὸν καὶ ἄρησιν παντός.

Φίλτατε Οὐιλιέλμε μου, ἠπατήθην. Μεταξὺ τῶν δύο πόλων τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ πάγου ὑπάρχει μεγάλη πεδιάς· χάριν τῆς ἱατρικῆς· ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι θεραπεύοντες τὰς νόσους καὶ μὴ ὁμοιῶντες, ὅμως οὔτε τῷ ἱατρῷ Τ. . . οὔτε τῷ ἱατρῷ Β. . .

Τὴν προσφιλεῖ ταύτην ἀνακάλυψιν ἐμελλον νὰ ποιήσω περὶ τὸ τέλος τοῦ χάριν ἱατρικῶν συμβουλῶν ταξιδίου μου, δηλὰ δὴ εἰς τὴν πρὸς τὸν ἱατρὸν Haug. . . ἐπίσεψίν μου.

Σήμερον μετέβην εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ ἐπανῆλθον οἴκαδε ὄλιως· ἡχρησιμοποιημένη καὶ φαιδρά, ὡς ἐὰν εἶχον περιπατήσῃ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν καὶ φέρῃ μετ' ἐμοῦ δέσμην χόρτων καὶ ἀνθέων, πρασίων κλαδίσκων καὶ χνοώδους βρύου. Ἀλλὰ πόσον προσφιλεῖς εἶνε ὁ ἱατρὸς Χώγ. . .

Πρὶν ἢ φθάσω εἰς τὸ σπουδαστήριον αὐτοῦ, μεγάλην ἤδη ἠσθάνομην συμπάθειαν ὑπὲρ αὐτοῦ· διότι ἀναβαίνουσα τὴν κλίμακα καὶ διερχομένη τὸν πρόδομον καὶ τὰς αἰθούσας, ἐκ πρώτης ἤδη ὕψους ἀνεκάλυφα ὅτι ἀγαπᾷ τὸ καλόν, καὶ μάλιστα τὰς φυσικὰς καλλονὰς, ὧν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο μεῖζον μέρος ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ἠχμαλώτισεν.

Ἐπὶ τῆς κλίμακας ὑπῆρχον πίτυς μέγισται, περικλειόμεναι ἐντὸς μεγάλων πηλίνων ἀγγείων, καὶ ἐφαίνετό μοι, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ βλαστήσωσιν αὐταὶ ὑγιεῖς καὶ εὐρωστοὶ· ἡ δὲ γῆ ἐν ᾗ ἦσαν πεφυτευμέναι δὲν ἦτο γυμνή, τὸυναντίον μάλιστα κεκαλυμμένη ὑπὸ χόρτων καὶ βρύων, ὡς καὶ ἐν Σκωτίᾳ. Ἐκαστον φυτὸν εἶχε τὸν πράσινον αὐτοῦ τάπητα, τὴν

οικογένειαν αὐτοῦ ἐκ μικροτέρων φυτῶν, ὡς ἐκὼν μετὰ τούτων συνδιήγειν. Ἐν τῷ προδόμῳ, ἐν ταῖς αἰθούσαις πανταχοῦ ὑπῆρχον ἄνθη καὶ μεταξὺ τούτων ἤκουστο ὁ ψιθυρισμὸς πτηνῶν τινῶν, ἅτινα δὲν ἔβλεπον. Πᾶν ὅ,τι ὅμως ἔβλεπον ἦσαν ἀγάλακτα, ἀντιγραφὰ τῶν ὠραιοτέρων τῆς γλυπτικῆς ἔργων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ τῆς μεταγενεστέρης Ἰταλίας. Αἱ θεῖαι μορφαὶ τοῦ ἀνδρός, τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ βρέφους, πανταχόθεν ἀπεικονίζοντο διὰ μαρμάρου, ἀλαβάστρου καὶ ὑψόσματος. Ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ, ἐπὶ τοῦ γραφείου ὑπῆρχεν ἐκμαγεῖον τῆς Ἀφροδίτης τῶν Μεδίκων ἐξ ἀλαβάστρου μεταξὺ δύο μικρῶν φυτῶν δάφνης καὶ μύρτου· πάντα δὲ τὰ ὠραῖα ταῦτα ἀντικείμενα ἐφαίνοντο τεθαμμένα ἐντὸς ἀπείρου πλήθους βιβλίων παντὸς μεγέθους καὶ παντὸς χρώματος.

Ὅποσον ἦτο ποιητικὴ ἢ μεγαλοπρεπὴς ἐκείνη σύγχυσις τῶν ἀντικειμένων! Ἡ Ἀφροδίτη τῶν Μεδίκων, δύο ἀειθαλῆ δενδρύλλια, τὰ ἔργα τῆς ἀνθρωπίνης μεγαλοφυΐας! Ἡ φύσις, ἡ τέχνη, ἡ ἐπιστήμη ἐν τῷ στενῷ ἐκείνῳ χώρῳ λίαν πλησίον ἀλλήλων ἐφαίνοντο συγγεόμεναι· καὶ ὁ ἰατρὸς οὗτος θὰ συνεκινεῖτο βαθέως, ὡσάκκις εἰργάζετο ἐν τῷ δωματίῳ ἐκείνῳ.

Ἐπέστησα τὴν προσοχὴν μου εἰς τὴν μύρτον καὶ τὴν δάφνην. Τὰ μικρὰ καὶ κομψὰ ταῦτα φυτὰ δὲν ἦσαν ἐκ τῶν τυχαίων, ἀλλ' ἐξελέχθησαν ὑπὸ σπανίας καλαισθησίας. Δὲν εἶνε ταῦτα τὰ ἱερὰ τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς δόξης φυτὰ. Ἀκριβῶς κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔπλασσον εἰδύλλιον περὶ τῶν δύο ἐκείνων ὠραίων αἰχμαλώτων τοῦ ἰατροῦ Χῳγ, ὅτε αἴφνης ἤκουσα τὰ βήματα αὐτοῦ πλησιάζοντα τὸν διάδρομον. Ἦκουσα ἐπ' ἔτης τὴν φωνὴν καὶ τὰς κραυγὰς βρέφους, ἤκουσα τὸν θόρυβον μεταξωτῆς ἐσθῆτος καὶ λέξεις τινάς, ἃς δὲν ἐνόησα, ἀλλ' αἴτινες δὲν θὰ ἦσαν εἰμὴ ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα, ἐρωτικοὶ λόγοι. . . Μεγάλως ἠγάπων τὸν ἰατρὸν ἐκεῖνον, πρὶν ἢ ἴδω αὐτόν. . .

Μετὰ παρέλευσιν στιγμῆς ἐκαθήμεν πλησίον αὐτοῦ. . . ὅστις μολονότι εἰσέτι μὲν δὲν μοι εἶπέ τι, ἀλλ' ἀπλῶς διὰ τῆς κεφαλῆς μ' ἐχαιρέτισε, προσηθέστατα προσέβλεπέ με μειδιῶν. Ἦτο συνεχὲς μειδιάμα, ποικιλόμενον ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν, δηλαδὴ μείδιάμα ἐρωτήσεως, ἐνθαρρύνσεως, ἐλπίδος. Ὁ ἰατρὸς Χῳγ μοι ἐξέφραζε πάμπολλα, καίτοι μὴ ὀμιλῶν. . .

Ὅποσον θάρος ἔλαβον ἀμέσως! — Ὀμίλησα ὅμως ὀλίγον, διότι ἐνόμιζα πᾶραυτὰ τὸ πᾶν καὶ διὰ τοῦ συνεχοῦς καὶ κομποῦ αὐτοῦ μειδιάματος μὲ διέκοπτε ἵνα παραλείψω ὀχληρὰ καὶ μακρὰ πράγματα· ἐξακολουθοῦσα ὅμως τὴν λυπηρὰν καὶ οἶονεὶ ἀηδῆ ἱστορίαν τοῦ παθήματός μου, ἠσθάνομην ἐμαυτὴν ἀναλαμβάνουσαν ζῶν, χάριν τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, θέλγοντός με διὰ τῆς φιλοφροσύνης καὶ τῆς προσοχῆς αὐτοῦ· ὥστε καίτοι ὀμιλοῦσα περὶ λυπηροτάτων δὲν ἠσθάνομην οὔτε ἄλγος οὔτε ἀνίαν. . .

Περὶ τοῦ ἰατροῦ Χῳγ θὰ σοι εἴπω καὶ ἕτερόν τι. Ἐν ᾧ οὗτος μοι

ὀμίλει, αἴφνης ἐκπλήττομαι διὰ τὴν νεότητά αὐτοῦ, εὐρίσκουσα αὐτὸν λίαν νέον σχετικῶς πρὸς τὴν φήμην τοιοῦτου περιφήμου ἰατροῦ, καὶ ἡ ὀχληρὰ αὕτη σκέψις μοι διέκοψε τὸ νῆμα τῆς ὀμιλίας· εἶτα δὲ ὑπακούουσα κατὰ τὸ εἰωθὸς τῇ πρώτῃ συγκινήσει, λέγω αὐτῷ.

— Συγχωρήσατε, εἰσθε ὑμεῖς ὁ δόκτωρ Χῳγ;

— Μάλιστα, κυρία μου· καὶ μετὰ ταῦτα μεταβάλλων τὸ μειδιάμα αὐτοῦ εἰς πραγματικὸν ἠμίφωνον γέλωτα, λέγει μοι.

— Καὶ διατὶ ἀμφιβάλλετε;

— Συγχωρήσατε, βλέπουσα ὑμᾶς τοσοῦτον νέον, ἐνόμισα μήπως εἰσθε ἀναπληρωτῆς τοῦ δόκτωρος Χῳγ.

Καὶ ἐπὶ τῇ ἀπαντήσει μου ταύτῃ ὁ ἰατρὸς ἤρχισε νὰ γελά, μετὰ μετὰ γίστης χάριτος· εἶτα δὲ ἀποσπάσας μικρὸν φύλλον μύρτου, συνέτριβε τοῦτο μεταξὺ τῶν δακτύλων αὐτοῦ καὶ ὡσφραίνετο αὐτὸ μετὰ πικραδόζου σχεδὸν προσπεποιημένης τέρψεως. Βεβῆως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δὲν εἶνε οὔτε ἀγγλοσάξων οὔτε βρεττανός· εἶνε σταγὼν ῥωμαϊκοῦ αἵματος ἀποπλανηθεὶσα μεταξὺ τῶν ὀμιχλῶν τῆς Ἀγγλίας. Ἐχει μελανὴν καὶ πυκνὴν κόμην, ὑψηλὸν μέτωπον, ῥίνα κυρτήν, φαῖδὸν δέρμα, φυσιογνωμίαν καταπεποιημένην ὑπὸ τῆς μελέτης, πρόσωπον λίαν εὐκίνητον καὶ ἐνίοτε συνόδεύμενον ὑπὸ ἑλαφροῦ σπασμοῦ.

Μετὰ μεγίστης προσοχῆς ἀνέγνωσε τὴν τῆς ἀσθενείας μου διάγνωσιν, συνταγεῖσάν ὑπὸ τῶν πρὸ αὐτοῦ ἐξετασάντων με ἰατρῶν, μοι ἀπηλύθυνεν ἐρωτήσεις τινάς, ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ στήθους μου καὶ μετὰ ταῦτα ταχέως, λίαν ταχέως, ὡς εἰ δὲν ἤθελε νὰ μοι παράσχη οὐδὲ στιγμὴν λύπης, πρὶν ἢ ἀκόμη καθίση, πρὶν ἢ ἀκόμη ἐπιδιορθώσῃ τὴν πυκνὴν αὐτοῦ κόμην, συγχυθεῖσάν ὑπὸ τῆς ἀκροάσεως, μοι εἶπε μεθ' ὀρμῆς·

— ὦ! τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε σπουδαῖον, δὲν εἶνε καθ' ὅλου σπουδαῖον· θὰ ιαθῆτε, βεβῆως· θὰ ιαθῆτε. . .

Καὶ ὡς εἰ εἶχεν ἐκπληρώσῃ τὸ σπουδαιότατον καὶ δυσκολώτατον μέρος τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἐκάθησεν ἀνέτως ἐπὶ τῆς ἑδρας τοῦ ἀναλαμβάνων ἀναπνοήν, ἐν ᾧ ἀφήρει ἐκ τοῦ δενδρυλλίου φύλλον δάφνης καὶ ὑπέβαλλεν αὐτὸ εἰς τὴν αὐτὴν καταστροφὴν καὶ εἰς τὴν αὐτὴν βραδείαν καὶ ἡδεῖαν ὄσφρησιν, ὡς καὶ πρότερον τοῦτο ἔπραξεν εἰς τὸ τῆς μύρτου.

«Ναί, κυρία μου, θὰ ιαθῆτε καὶ δὴ ταχέως. Τοῦτο εἶνε τὸ σπουδαιότερον, ὅπερ δύναμαι νὰ εἴπω ὑμῖν, διότι ἀσφαλῶς θηροῦσα εἰς τὴν ὑμετέραν ἀνάρρωσιν πρέπει ἡσύχως καὶ φοιδρῶς νὰ προσδοκᾶτε τὴν ἀπόκτησιν ταύτης. Ὑμεῖς φαίνεσθε ἔχουσα ἰσχυρὰν θέλησιν καὶ πολλὰ τῶν ἠθικῶν ἐκείνων δώρων, ἅτινα δὲν ἀγοράζονται διὰ τῶν χρημάτων καὶ οὔτε εὐκόλως μανθάνονται ἐν τοῖς βιβλίοις, ἀλλ' ἀπαλλάττουσιν ἡμᾶς τε καὶ τοὺς λοιποὺς πολλῶν κακῶν. Ἀφαιρέσατε πᾶραυτὰ ἐκ τῆς ὑμετέρας ἀσθενείας τὸ ἐκ τοῦ φόβου προσερχόμενον κακόν, ἐκ τοῦ τρόμου καὶ τῆς διὰ τὴν ἐπαύ-

ριον ἀδημονίας. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ δὴ ἀμέσως μετέβητε εἰς Μαδέραν, εἰς Μαδέραν καὶ οὐχὶ ἀλλαχοῦ. . . Ἐτι καὶ σήμερον τὴν πρώτην ἔλαβον ἐπιστολὴν ὑπὸ μιᾶς τῶν πελατιδῶν μου, διαμενούσης ἐν Φουγκάλῃ πρὸ πέντε μηνῶν, καὶ ἤτις μεγάλως μ' ἐπαρηγόρησε.

»Ἐπυεν αἶμα καθ' ἑκάστην, ἐσπέρας κατελάμβανεν αὐτὴν μικρὸς πυρετός, ἐπικισθητότατα ἰσχυαίνει καὶ νῦν δὲν ἔχει οὔτε πυρετόν, οὔτε αἱμοπτυσίαν καὶ μοὶ λέγει ὅτι ἐπάχυνε. Ἦνε λίαν εὐτυχής, μεταβῆσα εἰς Μαδέραν.

»Ἐχω ἤδη πολλὰ πικραδείγματα θεραπείας ἀσθενειῶν τοῦ στήθους, πολλῶ μᾶλλον ἐπικινδύνων τῆς ὑμετέρας, αἵτινες ἐπέτυχον διὰ μᾶλλον ἢ ἦττον πικρατεταμένης διαμονῆς ἐν τῷ πικραδείσῳ ἐκείνῳ τῶν ἀνθέων, τῷ ὀνομαζομένῳ ἢ νῆσος Μαδέρα.

»Ὅταν ἀποφασίσητε νὰ μεταβῆτε εἰς τὴν νῆσον ταύτην, θὰ δώσω ὑμῖν ἐγγράφως τὰς συμβουλὰς μου, ἵνα μόνη θεραπεύσητε ἐν Φουγκάλῃ. . . . προσέτι δὲ καὶ συττατικὴν ἐπιστολὴν εἰς τινὰ διακεκριμένον Ἄγγλον ἱατρὸν φίλον μου.

»Ἀλλὰ μὴ ὑπάγετε μόνη εἰς Μαδέραν. Δὲν θὰ δυνηθῆτε νὰ ἰαθῆτε. . . Ἡμεῖς οἱ ἄνδρες εἰμῶθα ἀρκούντως ἐγωῖσται ἵνα ἐπαρκέσωμεν εἰς ἑαυτούς· ὁ δεινὸς τοῦ βίου ἔρωσ συνδικατρίβει μεθ' ἡμῶν καὶ ἐπέχει τόπον τοῦ παντός· ἀλλ' ὑμεῖς, θυγατέρες τῆς Εὐίας, ὁσάκις εὐρίσκεσθε μόναι ἀποθνήσκετε ἐκ μελαγχολίας, καὶ ὑπ' αὐτὸν τὸν μαγευτικὸν οὐρανὸν τῆς Φουγκάλῃς. . . Ὁ Θεὸς ἔπλασε τὰς γυναῖκας, ἵνα ὦσιν σύμβιοι τῶν ἀνδρῶν, ἐπομένως ὑμεῖς δὲν δύνασθε ν' ἀπολεύσητε τῆς εὐτυχίας, ἄνευ συντροφίης. . . »

Ὁ ἱατρὸς Χώγ διὰ τοῦ μειδιάματος καὶ τῶν χειρονομιῶν ἐξέσφραζε πολὺ περισσότερον ἢ διὰ τοῦ λόγου ὅταν δὲ θὰ ἴδωμεν ἀλλήλους θὰ πειραθῶ νὰ σοὶ ἐπαναλάβω τὸν προσφιλεῖ καὶ ἡδὺν ἡμῶν διάλογον. Διὰ τῆς ἑμιλίης αὐτοῦ μοὶ ἐπέπνευσε τὸσάυτην ἐμπιστοσύνην, ὥστε ἐν τέλει ἐτόλμησα νὰ συμβουλευθῶ αὐτὸν περὶ τοῦ λεπτοτέρου μέρους τοῦ προβλήματος. . .

Πλέον ἢ ἀπαξ ἐρυθριῶσα, ἠρώτησα αὐτὸν ἐὰν ἰαθεῖσα πρῶτον, ἡδυνάμην ἄνευ δισταγμοῦ, ἄνευ φόβου νὰ καταστῶ σύζυγος καὶ μήτηρ τέκνων μὴ πασχόντων ὑπὸ στηθιακῆς νόσου. . .

Τὸ ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ἱατροῦ Χώγ μειδίαμα, αἶφνης ἐπὶ ἐν δευτερόλεπτον ἠφκνίσθη καὶ πάραυτα πάλιν ἐπανῆλθεν, ἀλλὰ σοβαρότερον καὶ πλέον δὲν ἡδυνήθη ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐγκάρδιον ἐκείνην εὐθυμίαν, ἤτις μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης τοσοῦτον μ' ἐπαρηγόρησε.

Ἐγὼ ἢ ἀκρολουθῶσα μετὰ ἀτενεστῆτος περιεργίας, εὐμενεστῆτος συμπαθείας, ἐκάστην κίνησιν τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, εἶδον τὴν νεφέλην, τὴν καλύψασαν ἐπὶ στιγμὴν τὸν ἥλιον τῆς εὐφροσύνης αὐτοῦ· πάραυτα ὅμως ἐνόησα ὅτι ἡ ἐρώτησίς μου διήγειρεν ἐν αὐτῷ λυπηρὰς ἀναμνήσεις.

Ἐλαφρῶς ἀναστενάζας, εἶπε κατόπιν μετ' ἑσυχκενιημένης φωνῆς.

»Ἀχ! διατί ὄχι; Ἄφ' οὗ ἡ ἔκσις θὰ ἦτο ἀσφαλῆς, ἀφ' οὗ ἠθέλατε ἐκ νέου ἀποκτήσῃ τὴν ὑμετέραν εὐρωστικὴν, τότε ἀμφιβύλωσ ἡδύνασθε νὰ καταστῆτε μήτηρ.

»Βεβαίως θὰ ἔχητε λίαν θερμὴν καρδίαν γενναίων αἰσθημάτων ἀπευθύνασά μοι τὴν ἐρώτησιν ταύτην. Πάντες οἱ συμπάσχοντες ὑμῖν, ἄγαμοι ὄντες καὶ ἔτι νέοι ὄφειλον ν' ἀπευθύνωσι τὴν ἐρώτησιν ταύτην εἰς τὸν ἱατρὸν αὐτῶν, ἀλλὰ λησμονοῦσιν αὐτὴν πάντοτε. . . » Καὶ ἐκ νέου ἀνεστενάξεν, ἀλλὰ πολὺ βαρύτερον ἢ πρότερον, καὶ διὰ τῆς χειρὸς ἐκάλυψε τὸ εὐρὺ μέτωπον. . .

Ὁ ἄνθρωπος εἶνε λίαν ἐγωῖστής, δὲν φροντίζει σχεδὸν οὐδέποτε περὶ τῶν γεννηθησομένων. Γινώσκω πολλούς, οἵτινες πρὶν ἀποθάνωσιν ἐπιθυμοῦσιν οἰκογένειαν, θέλουσι μετ' ἀνοήτου ἀλαζονείας ν' ἀποδείξωσιν ἑαυτοῖς καὶ τῷ κόσμῳ ὅτι δύνανται νὰ εἶνε πατέρες, καὶ νὰ καταστῶσι μητέρες. . . ἀποθνήσκουσι δὲ θύματα τῆς μωρᾶς πείρας, καταλείποντες τοῖς τέκνοις τὴν λυπηρὰν κληρονομίαν τοῦ ἀλγους καὶ τῆς ἀσθενείας. » Ὁ ἱατρὸς Χώγ ἐφάνετο ὡς ὀμιλῶν καθ' ἑαυτὸν καὶ δὲν μ' ἔβλεπε πλέον κατὰ πρόσωπον, ἀλλὰ μόλις κύψας ἐπ' ἐμοῦ τὰ βλέμματα, ἐνόησεν ὅτι οἱ λόγοι ἐκείνοι ἦσαν πληγαὶ ἐγχειριδίου κατ' ἐμοῦ μετενόησεν, ἀποτόμως διέκοψε τὸ νῆμα τῆς ἑμιλίης αὐτοῦ καὶ ἐξηκολούθησε μεταβαλὼν ὕφος.

»Ὅπως δὴποτε ὅμως, νῦν δὲν πρόκειται περὶ τούτου. Μὴ σκέφθητε οὔτε σήμερον οὔτε αὔριον νὰ γίνητε σύζυγος. . . τὸ τοιοῦτο θὰ ἦτο παραφροσύνη. Προσπαθήσατε νὰ ἰαθῆτε, θελήσατε νὰ ἰαθῆτε καὶ θὰ ἰαθῆτε.»

Ἡγέρθην συγκεκνημένη καὶ ἀπεφάσισα νὰ μεταβῶ εἰς Μαδέραν καὶ θὰ ὑπάγω.

Δὲν σοὶ γράφω οὐδὲ λέξι. Ἐπεβάλαμεν ἀλλήλοις ὀκτὼ ἡμερῶν ἐξορίαν καὶ ἤδη ταχέως ἡ ἐξορία θὰ τελειώσῃ. Θέλω δὲ τότε ἐμφανισθῆ ἐνώπιόν σου ἀγέρωχος, ὑποστῆσα χάριν σοῦ μεγάλην θυσίαν καὶ μεγαλοφώνως σοὶ εἶπῃ. Ἡ σὴ Ἐμμη προτίθεται νὰ μὴ σέ ἴδῃ ἐπὶ μῆνας καὶ ἔτη θέλουσα νὰ σοὶ ὑπακούσῃ καθ' ὅλα καὶ πάντοτε· διότι ἡ σὴ Ἐμμη δὲν ζῆ εἰμὴ διὰ σέ καὶ ἄνευ τῆς ἀγάπης σου οὐδὲν πρὸ αὐτῆς ὄρα ἢ τὴν ἀπελπισίαν καὶ τὸν θάνατον. Χαῖρε, Οὐιλιέλμς μου, νῦν ἤδη κατέκτησα τὸν Γολγοθᾶν μου. Συνεβουλεύθη τὸς τρεῖς χρησμούς τῆς βρεττανικῆς ἐπιστήμης. Ἡ θέλησίς σου ἐξεπληρώθη.

Ἡ Ἐμμη τῷ Οὐιλιέλμῳ

Ἐν Λονδίῳ τετάρτη 11 π. μ.

Τὴν πρώτην ἀνεκάλυψά τι καὶ θέλω πάραυτα νὰ σοὶ γνωστοποιήσω τοῦτο, μὴ δυνάμην νὰ περιμείνω μέχρι τῆς αὔριον, καθ' ἣν θὰ ἔλθῃς πρὸς με.

Ἐγὼ μεγάλως ἀπησχολούμην ἀπολαύουσα τῆς ἐγκαρδίου ἐκείνης ἡδονῆς, ἣν παρὰ σοῦ ἔμαθον. Ἀντέγραφον δηλαδή τὴν ἐπιστολήν μου ἐκείνην, ἣν χθὲς σοὶ ἔγραψα καὶ ἐτοποθέτου ἀυτὴν μεταξὺ δύο τῶν ἐπιστολῶν σου ὡς πάντοτε ἔπραξας, ἀφ' οὗ ἔμαθον ὅτι καὶ σὺ οὕτω ἔπραττες. Κατακεκλιμένη οὖσα ἐπὶ τοῦ ἀνακλινηρίου μου διέτρεχον τὸ παντὸς ἄλλου προσφιλέστερον ἐκεῖνο βιβλίον, καὶ σφοδρῶς εὐηρεστούμην βλέπουσα ἐρωτικῶς συνδεδεμένης τὰς σκέψεις μου μετὰ τῶν ἰδικῶν σου. Ἐνίοτε ἡ φαντασία καὶ ἡ χαρὰ προσφέρουσι ἀμοιβτικῶς χεῖρας βοηθείας, μοὶ παρίσταν τοὺς λόγους μου πλήρεις χαρᾶς ὅτι ἀνκπύονται ἐπὶ τῶν σῶν καὶ μὴ ἐφαίνετο ὅτι ἔβλεπον αὐτοὺς ἐνώπιόν μου χορεύοντας.

Ὁ τόμος ἐκεῖνος εἶνε ὅλως μεμυρισμένος ὑπὸ τῆς ὁσμῆς τῶν ἔλων, τῆς προσφιλεστέρας σοὶ πάσης ἄλλης ὁσμῆς.

Ἀναγιγνώσκουσα λοιπόν, Οὐλιέλμω μου, πολλὰς σελίδας τῶν ἡμετέρων ἐπιστολῶν ἀνεκάλυψα ὅτι ἔχομεν τὸ αὐτὸ ὕφος, ὅτι μεταχειρίζομεθα καὶ τὰς αὐτὰς λέξεις, ἵνα ἐκφράσωμεν τὰ αὐτὰ πράγματα ὅτι ἐπὶ τέλους ἡδύνατό τις νὰ στοιχημακτίη ὅτι ξένος τις κλειστοῦς ὄμμασι δὲν θὰ ἡδύνατο πολλάκις νὰ μκντεύσῃ τίνος εἶνε ἡ ἐπιστολή, ἣν ἠθέλην ἀναγνώσῃ.

Μόλις ἐπέλθούσης μοὶ τῆς ἰδέας ταύτης ἠθέλησα νὰ δοκιμάσω τὴν ἀνεκάλυψίν μου καὶ ὡς παράφρων ἀναπηδήσασα ἐκ τῆς κλίνης μου ἔδραμον εἰς τὸ πλησίον δωμάτιον, ἐν ᾧ εὐρίσκετο ἡ θεία Ἄννα καὶ ἐστοιχημακτίσα μετ' αὐτῆς ὅτι δὲν θὰ ἡδύνατο νὰ μκντεύσῃ τίς θὰ ἦτο ὁ συγγραφεὺς ἐγγράφου τινός, ὅπερ ἔμελλον ν' ἀναγνώσω αὐτῆ, ἀλλ' οὐτινος τὸν χαρακτῆρα δὲν ὤφριε νὰ ἴδῃ. Ἡ κκλή θεία μου γελάσασα, ἀσμένως ἐδέχθη τὴν δοκιμὴν.

— Δὲν θὰ σοὶ ἀναγνώσω εἰμὴ ἐπιστολὰς τοῦ Οὐλιέλμου καὶ ἰδικὰς μου, καὶ θὰ μοὶ εἴπῃς εἰς τίνα ἐξ ἡμῶν τῶν δύο ἀνήκουσι.

— Καλῶς, ἀρχισον λοιπόν.

Ἀνέγνωσα αὐτῆ ἡμίσειαν σελίδα.

— Καὶ τίς ἔγραψε τοῦτο, θεία Ἄννα;

— Ἡ Ἐμμω.

— Γελῶσα δὲ ὡς παράφρων ὄχι, τὸ ἔγραψεν ὁ Οὐλιέλμος, εἶπον.

— Καὶ αὕτη ἡ ἕτέρα φράσις τίνος εἶνε;

— Ἄλλ' ἐπὶ τέλους αὕτη εἶνε ἀναμφιδόλως τοῦ Οὐλιέλμου.

— Ὅχι, ὄχι, θεία Ἄννα, ἡ φράσις αὕτη εἶνε ἰδική μου.

Καὶ ἔτι τετράκις ἐκ νέου ἐποίησα τὴν δοκιμὴν ἐκλέγουσα μετὰ πανουργίας κοινὰς ἡμῶν γνώμας καὶ ἡ θεία Ἄννα πάντοτε ἠπατήθη.

Νῦν προσφιλέως Οὐλιέλμω μου, ἡ ἀνεκάλυψις οὐ μόνον ἐγένετο ἀλλὰ στηρίζεται, ὡς σὺ λέγεις, ἐπὶ τοῦ κριτηρίου τῆς πείρας. Ἄλλὰ τίς ἐξ ἡμῶν τῶν δύο εἶνε ὁ κλέπτης τοῦ ὕφους καὶ τῶν ἐκφράσεων, τίς ἐξ ἡμῶν τῶν δύο εἶνε ὁ γνήσιος συγγραφεὺς καὶ τίς ὁ μετρίφρων μιμητής;

Ἀπάντησον πάραυτα, πάραυτα τῆ ἐμῆ ἐρωτήτῃ. Γινώσκεις, ὅτι ὑπέσχεθην μέχρι τῆς αὔριον νὰ μὴ ἴδωμεν ἀλλήλους καὶ σοὶ ἀποστέλλω τὸν Τζῶν. Ὁὰ περιμείνη ἐν τῷ προθαλάμῳ σου, μέχρις οὗ παραδώσης αὐτῷ τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος.

Χαῖρε, Οὐλιέλμω, μεταξὺ ἡμῶν τῶν δύο ὑπάρχει ὁ κλέπτης, ἀνεκάλυψον αὐτόν.

Χαῖρε, ἀπάντητόν μοι πάραυτα.

Ὁ Οὐλιέλμος τῆ Ἐμμω

Ἐν Λονδίῳ τετάρτη 1 μ. μ.

Ἡ κλοπὴ ὑπάρχει πράγματι Ἐμμω μου, ἀλλ' ὁ κλέπτης δὲν εὐρίσκεται. Σὺ καὶ ἐγὼ κλέπτομεν ἀμοιβτικῶς παρ' ἡμῶν τῶν ἰδίων, σκέψεις, αἰσθητάματα, λέξεις· ἀλλ' ὁ κλέπτης δὲν ὑπάρχει, ἐπειδὴ δὲν λαμβάνομεν εἰμὴ ἐκ τῶν ἰδικῶν μας. Λυποῦμαι ἀφαιρῶν σοὶ τὴν εὐχαρίστησιν τῆς ἀνεκάλυψως, ἀλλ' ἐξικιτούμαι τὴν προτεραιότητα. Πρὸ πολλῶν ἡδὴ μηνῶν, καὶ δὴ ἀφ' οὗ χρόνου γράφομεν ἀλλήλοις, εὐρον ὅτι τὸ ὕφος ἡμῶν ὁμοιάζει, καὶ ὅτι αἱ ἡμέτεραι χεῖρες συναπαντῶνται ὁσάκις καὶ ἐν τῷ λεζικῷ διερευνώσι.

Ἄλλ' εἰπέ μοι, φιλάττη, ὁσάκις ἐγὼ σοὶ σφίγγω τὴν χεῖρα καὶ ἀτενίζω πρὸς σέ, καὶ δὴ σέ παρατηρῶ βραθέως, περιπαθῶς, τίς ἐξ ἡμῶν τῶν δύο εἶνε ὁ κλέπτης τῆς ψυχῆς; ὅτε δὲν αἰσθάνομαι τὴν ἐμὴν καὶ φαίνεται μοι, ὅτι αἰσθάνομαι τὴν καρδίαν σου πάλλουσαν ἐν τῷ ἐμῷ στήθει;

Καὶ ὅταν ἐπὶ μακρὸν ὀμιλῶμεν, τίς ἐξ ἡμῶν ἐρωτᾷ καὶ τίς ἀπαντᾷ;

Καὶ ὅταν ἀτενίζομεν εἰς τοὺς ἀστέρας, καὶ ἐν τῷ ἀπειρῷ οὐρανῷ ἀφάνιζεται ἡ σκέψις ἡμῶν, τίς ἡμῶν τῶν δύο προσφέρει τὴν χεῖρα τῷ ἑτέρῳ ἵνα καταβῶμεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τίς εἶνε ὁ δίδων καὶ ὁ δεχόμενος ἐν τῇ ὑπερβολικῇ ἐκείνῃ ἐκστάσει;

Καὶ ὁσάκις χωρίζομεθα καὶ ἡ λύπη τοῦ τελευταίου ἀποχαιρετισμοῦ ἐκάτοντάκις πλησιάζει ἡμᾶς καὶ ἐκατοντάκις ἀνανεοῖ τὸν χαιρετισμόν, τίς εἶνε ὁ ἀπὸ τοῦ ἑτέρου ἀποσπώμενος; τίς εἶνε ὁ καταλείπων μεγαλειότερον μέρος ἑαυτοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἄλλου;

Καὶ ὅταν μεθῶμεν ὑπὸ τῆς ἀγίας χαρᾶς νὰ ἴδωμεν ἀλλήλους, νὰ συναλεσθῶμεν καὶ αἰσθανθῶμεν ἡμᾶς φερομένους εἰς λίαν ὑψηλὴν σφαῖραν, καὶ ἀμφοτέρους ἀνταξίως ἐκπληροῦντας τὰ ἡμέτερα καθήκοντα, τίς ἐξ ἡμῶν εἶνε ὁ δίδων καὶ τίς ὁ δεχόμενος τὴν θείαν ἐκείνην μέθην;

Οἱ φυσιολόγοι πολλάκις παρετήρησαν, ὅτι ὁσάκις δύο σύζυγοι ἀγαπῶσιν ἀλλήλους, μετὰ μακρὰν συμβίωσιν ὁμοιάζουσι τοσοῦτον, ὥστε φαίνονται μᾶλλον ἀδελφοὶ ἢ σύζυγοι. Δὲν συμβαίνει οὕτω καὶ εἰς ἡμᾶς; Δὲν εἴμεθα ἄρα γε δίδυμα φύλλα κρεμάμενα ἐξ ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ κλάδου, δὲν εἴμεθα δύο πέταλα μιᾶς κάλυκος;

Ἐπάρχει λοιπὸν ἡ κλοπή, ἀλλ' ὁ κλέπτης δὲν εὐρίσκεται. Ἡ Ἐμμα δὲν ἔχει ἰδίας σκέψεις, διότι ὁ Οὐλιέλμος ἔχει τὰς τῆς Ἐμματος, διότι ἐν ἡμῖν μίαν μόνην χαρὰν ὑπάρχει, μία μόνη ὀδύνη, μία μόνη ιδέα, μία μόνη ψυχὴ.

Ἴδου ἡ λύσις τοῦ αἰνίγματος σου. Ἐς αὖριον.

Ὁ Οὐλιέλμος τῇ Ἐμμᾷ

Ἐν Λονδίῳ, Κυριακῇ.

Σὺ πλέον ἢ ἄπαξ μοι εἶπες, Ἐμμα μου, γλυκυτάτη μου Ἐμμα, ὅτι ἐσκεπτόμεθα πάντοτε τὰ αὐτά, καὶ ὁσάκις σοὶ ἐξέθετον τὰς ιδέας μου, εἴτε νέας εἴτε παραδόξους, πάραυτα ἐνόησας αὐτάς καὶ ἐβραίνετό σοι ὅτι ἤδη ἐσκέφθης ταύτας καὶ σχεδὸν μᾶλλον ὅτι ἀναπολεῖς ἢ ἐνοεῖς αὐτάς. Λοιπὸν, ἐὰν τοῦτο ἀληθὲς τυγχάνῃ, ἐὰν αἱ φαντασίαι τῆς καρδίας σου δὲν σέ μεταφέρωσιν εἰς τὸν κόσμον τῶν πνευμάτων, χθὲς θὰ ἐναυάγητες μετ' ἐμοῦ ἐν μεγάλῃ θκλάσσει καὶ θὰ ἠγωνίσθης κατὰ τρομερᾶς θυέλλης, καὶ ἐπὶ τέλους θ' ἀπεσύρθης καταπεπονημένη, ἀλλὰ παρηγορηθεῖσα ἐν τῷ λιμένι τῆς παρηγορίας.

Ἀκουσόν μου, γλυκυτάτη Ἐμμα, κάθησον ἐπὶ τῆς λίαν χαμηλῆς καὶ κυκνῆς ἐκείνης ἔδρας, ἐφ' ἧς συνήθως κάθησαι, ὅτε στρέφουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ ἄνω με ἀτενίζεις ὄρθιον πρὸ σοῦ καὶ ῥοφῶντα ὄλον τὸ φῶς τῶν κορῶν σου, κάθησον ἐπ' αὐτῆς ὡς ἐν φωλεῷ. Σιώπησον καὶ ἀκουσόν μου.

Χθὲς τὴν πρωτὴν ἠγέρθην κατηφῆς, ἀγνοῶν ὅμως τὴν αἰτίαν. Περὶ πᾶσαν προσπάθειαν, ἣν κατέβηλον καὶ παρὰ πᾶσαν τὴν χρῆσιν τοῦ ὀργάνου ἐκείνου τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγκεφάλου, ὅπερ ἐντέταλται ν' ἀνευρίσκῃ τὴν αἰτίαν τῶν πραγμάτων (ἔστω καὶ ὅτε ταῦτα οὐδεμίαν ἔχουσιν ἄλλην αἰτίαν, ἐκτὸς τῆς ἀπλῆς αὐτῶν ὑπάρξεως) δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐξηγήσω τίνας ἐνεκεν ἔβλεπον τὸ πᾶν ὑπὸ θανάσιμον πέπλον... Ἡ καρδία δυσχυρίζετό μοι ὅτι μεγάλως ἐδαρυθίμουν, διότι πρὸ τριῶν ἡδὴ ἡμερῶν δὲν σέ εἶχον ἴδῃ· ἀλλ' ὁ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἔρως, ὃν σὺ μοι ἐνέπνευσας, μοι ἔλεγεν ὅτι ἡ αἰτία ἐκείνη τοῦ ἄλγους μου δὲν ἦτο ἀληθὴς, διότι πολλάκις παρηλθεὶν ἑβδομάς καὶ ἔτι πλέον ταύτης χωρὶς νὰ σέ εἶχον ἴδῃ· καὶ ὅμως δὲν ἠσθάνθην ποσῶς τὴν ψυχικὴν ἐκείνην βίασαν, ἣτις παντοῦ ὅπου καὶ ἂν ἐκίνουν τὸν δάκτυλον, παρεῖχε μοι τὴν αἴσθησιν, ὡς ἐὰν ἠπτόμην κνίδος, καὶ ὅπου καὶ ἂν περιέφερον τὰ βλέμματά μου μοι παρίστα μισητὸν φῶς.

Ἐν τοσοῦτῳ διαμένων ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ μου εἶπον ἐπὶ τέλους κατ' ἐμυτόν. Τὸ τοιοῦτον ἔσεται βεβαίως τὸ χρέος ἄλγους, ὅπερ ὀφείλω νὰ πληρώσω, ὡς ἄνθρωπος γεννηθεὶς ὑπὸ τὴν σελήνην. Ὅτε γενᾶται τις,

γράφουσι γράφον ἐπὶ τῆς ῥάχεώς του διὰ γύψου, ὡς ὁ τελωνιακὸς ὑπάλ-
ληλος ἐπὶ τῶν κιβωτίων καὶ τῶν νυκτερινῶν σάκκων. Εἶνε βεβαίως τὸ
ποσὸν τοῦ ἄλγους, ὅπερ ὀφείλομεν νὰ πληρώσωμεν πρὸ τοῦ θανάτου.
Ἔττω πείνα ἢ περιφρόνησις τῶν ἀνθρώπων, ὀδονταλγία ἢ θερμὸς ἔρως,
ἀδιάφορον· ὀλίγον περὶ τούτων φροντίζει ἡ φύσις. Ἀρκεῖ ἕκαστος νὰ πλη-
ρῶσῃ τὸν ἑαυτοῦ φόρον τοῦ ἄλγους, εἴτε διὰ δακρύων εἴτε διὰ σπασμῶν.
Εἶπον λοιπὸν κατ' ἐμυτόν, σήμερον ἦλθεν ὁ εἰσπρακτὴρ ἵνα αἰτήσῃ τὴν
μερίδα μου, καὶ θὰ πληρώσω αὐτήν... Ὅστε οὐρανοῦ μειδίσματα, οὔτε λάμ-
ψις εὐφύτας, οὔτε ἰσχὺς θελήσεως ἀρκεῖ, ἵνα δυσθυμία ἐν ἡμῖν ἄνευ λόγου
γεννηθεῖσα ὑποχωρήσῃ τῇ χαρᾷ.

Πλησιάζας εἰς τὴν ἐστίαν μου εἶδον αὐτὴν καπνίζουσαν· ἠγέρθην ὀρ-
γισθεὶς, περιεφερόμην ἄνω κάτω κατὰ τὸ δωμάτιον, καὶ ὡς αὐτόματον
ἐτοποθετήθην ἐνώπιον μιᾶς τῶν βιβλιοθηκῶν μου· ἀκριβῶς πρὸ τῶν ὀφθαλ-
μῶν μου ἴτταντο ὁ Ἰουβενάκης καὶ ὁ Μαρτιάλης. Ἐνόμισα ὅτι ἀντὶ τοῦ
ἴου, ὅπερ ἐζήτητον, ἠψάμην φυσάλου. Ἀποτόμως ἀίφνης στρέψας τὰ νῶτα
τούτοις ἔστην πρὸ τῆς ἀντιθέτου βιβλιοθήκης. Εἶδον ἐνώπιόν μου τὸ βι-
βλίον περὶ τῶν φυλακῶν τοῦ Χόβαρντ. Ἐκλεῖσα τοὺς ὀφθαλμοὺς μὴ ἐπι-
θυμῶν νὰ ἴδω οὐδὲν ἕτερον βιβλίον καὶ ἔδραμον πρὸς τὸ παρὰ θύρον. Ὁ
οὐρανὸς ἦτο ἀόρατος· πυκνὴ ὀμίχλη ἐκάλυπτε τὰ πάντα, καὶ μόλις ἐπέ-
τρπέ μοι νὰ διακρίνω χροιάν τινε τοῦ ἀπέναντι τοῦ τοίχου. Ἐν τῷ τέλει
ἐκείνῳ τῆς ὀμίχλης ἠκούοντο συγκεχυμέναι κραυγαὶ ὀδοιπόρων, ἀλλ' ἔτι
ζωηρότερον κλαυθμὸς βρέφους, πεινῶντος ἴσως ἢ ῥιγῶντος...

Ἄλλ' ὅμως δὲν ἀπλητίσθην, γινώσκεις ἤδη, Ἐμμα μου, ὅτι ἀγαπῶ
πάντοτε τὰ δύσκολα. ἠθέλον νὰ θρασύσω τὰς μελαγχολικὰς μου ἀλύσεις·
ἐπεθύμουν, ἐὰν μοι ἐπιτρέπησιν νὰ ποιήσω χρῆσιν ἀνατολικῆς εἰκόνας, νὰ
θολώσω τὰ τῆς θκλάσεως ὕδατα διὰ τοῦ χυμοῦ τοῦ εὐφορβίου, ἵν' ἀκο-
λούθως δυνηθῶ ἐν αὐτῇ ν' ἀλιεύσω τὴν χαρὰν. Ὀνόμισόν με παράφρονα,
ἀλλ' ἐντὸς ἐνὸς τετάρτου ἔπραξα τὰ ἐξῆς τρία. Ἀνέγνωσα δέκα τῶν
μᾶλλον ἐπιχαρίτων καὶ ῥοδίνων ἐπιστολῶν σου, ἔκρουσα ἐπὶ τοῦ κλειδο-
κυμβάλου τέσσαρας βαλλισμοὺς τοῦ Στράους καὶ διῆλθον τόμον γελοιο-
γραφικῶν τοῦ Χάμ' μετὰ δὲ ταῦτα ἔδραμον πρὸς τὴν τράπεζαν, ὅπου ἐρ-
γάζομαι, ἔλαβον ἐρμητικῶς τὴν γραφίδα, ὡς εἰ αὕτη ἦτο τὸ τῆς νίκης ζί-
φος, καὶ ἤρχισα γράφω περὶ φαιδρῶν ἀντικειμένων, ἵνα πεισθῶ περὶ τῆς νί-
κης μου. Ἴδου δὲ τί ἔγραψα.

«Ὅπόσον εἶνε ἱλαρὸς ὁ οὐρανός, ὀπόσον ὠραία ἡ γῆ! Τὸ περιβάλλον με
φαιδρῶς ὀρέγει μοι χεῖρα φίλην· πάντες οἱ ἄνθρωποι εἰσιν ἀδελφοί μου, οὓς
ἀγαπῶ καὶ οὔτινες μὲ ἀγαπῶσι· ὀπόσον εὐθυμὸς εἶνε ὁ βίος καὶ ἐντελής
ὁ ἄνθρωπος!

»Ναί, ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἐντελής καὶ εὐτυχής, καίτοι ἐνίοτε βλέπω τὸ πρό-

σωπον αὐτοῦ, διαβρεχόμενον ὑπὸ δακρύων· ἀλλ' αὐτὸς ὁ κλαυθμὸς εἶνε προσωρινή θύελλα καταλείπουσα μετὰ ταῦτα τὸν οὐρανὸν φαιδρότερον καὶ αἰθριώτερον.

»Ναὶ ἡ χαρὰ καίτοι ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου καταβληθεῖσα ἀνίσταται μετὰ τὸν κλαυθμὸν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ κλαύσαντος τὸ ρεῦσάν διακαεὲς δάκρυ ἀφῆκεν ἀβλακκα, οὐδέποτε ἐξελειφθησομένην· ἀλλὰ τὸ δάκρυ τὸ μὴ ἀπομασσόμενον ὑπὸ τῆς χειρὸς ἢ ὑπὸ τῶν χειλέων προσφιλοῦς ὄντος, εἰσδύει βραδέως εἰς τὴν καρδίαν, καὶ καταλείπει ἐν αὐτῇ σημεῖον, οἷον ἡ σταγὼν μολύβδου πίπτουσα ἐπὶ τοῦ ξύλου.

»Ἀλλὰ πρὸς τί ὀμιλῶ περὶ δακρύων, ἀφ' οὗ ὁ ἄνθρωπος ἐγεννήθη διὰ τὸν γέλωτα, καὶ ἀφ' οὗ αἱ ἀτελεύτητοι τοῦ βίου τούτου ἡδοναὶ ἀφρανίζουσιν ἐν τῷ πλήθει τῆς χαρᾶς τὰ μεμωμένα δάκρυα; Τί δύναται ποτέ νὰ ἐπενέγκῃ σταγὼν χολῆς, πίπτουσα ἐντὸς ὠκεανοῦ γάλακτος;

»Ναὶ, ἀλλ' εἰς τὴν σταγὼνα ἐκείνην τῆς χολῆς, προστίθεται καὶ δευτέρα ἔτι πικροτέρα καὶ τρίτη καὶ οὕτω καθεξῆς· ὁ δὲ ἄνθρωπος διὰ τῆς λεπτῆς αἰσθήσεως ἀνυπερέβηται ἐν τῇ κύλικι τοῦ βίου, ὅτι αὕτη ἐν τῷ πυθμένι πικρὸν ἔχει.

»Καὶ τὸ πικρὸν ἐκεῖνο κατέρχεται, εἰσδύει εἰς τὴν καρδίαν, καὶ καταλείπει τὴν ἀβλακκα αὐτοῦ· καὶ τὸ πικρὸν τοῦτο ἔρπει εἰς ἐκάστην ἴνα, εἰς ἐκαστὸν μυελὸν καὶ οὕτω ὁ ἄνθρωπος δὲν αἰσθάνεται ἑαυτὸν εὐτυχῆ.

»Ναὶ, ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶνε εὐτυχῆς· τὰ παράπονα τοσοῦτων γενεῶν, οἱ θερμότεροι καὶ ἱερώτεροι πόθοι θραυόμενοι κατὰ ἀνηλεοῦς εἰμαρμένης, τόσαι νεκρὰ ὑπάρξεις σβεσθεῖσαι παρακαίρως ὁμολογοῦσι μεγαλοφώνως ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶνε εὐτυχῆς.

»Ναὶ, ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἀτυχῆς, ἐγεννήθη ἴνα θρηνηῖ μοιραῖος νόμος δεσμεύει αὐτὸν εἰς ἐλευσίαν ὑπαρξίν, ἣν ἀποστρέφεται καὶ αὐτοχρόνως ποθεῖ.

»Ἀνίκανος ν' ἀφαιρέσῃ τὴν ταλαιπωροῦσαν αὐτὸν βύσσινον, δὲν ἔχει τὸ θάρος ν' ἀποθάνῃ, οὐδὲ τὴν γνῶσιν τοῦ ζῆν· κέκτηται τὸ αἶθρημα ἀπλῶς, ὅπως διπλασιάζῃ τὸ ἄλγος, κέκτηται τὸ λογικὸν μόνον, ὅπως ἐννοῇ τὸ ἀχανές τῶν δεινῶν του. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε αἰώνιος πόθος ἀδικασπᾶστος συνδεόμενος πρὸς ἀδιάλειπτον κλαυθμὸν.

»Ὁ μὲν νοῦς μεταφέρει αὐτὸν εἰς ὀρίζοντας, οὐς οὐδέποτε θὰ δυνηθῇ νὰ πλησιάσῃ· ἡ δὲ καρδία θέλει νὰ ἐκχυθῇ, ἐν ᾧ σιδηρὰ χεὶρ περιβάλλει αὐτήν. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε τὸ ἀτελέστατον, τὸ ἀθλιώτατον καὶ ἀσθενέστατον τῆς κτίσεως πλάσμα. »

(Ἐπετα συνέχεια).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΧΟΡΗΓΙΚΩΝ ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ ΤΗΣ ΔΗΛΟΥ

(μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

Ὁ κ. Am. Hauvette Besnault θὰ μοι ἐπιτρέψῃ μικρὰν ἐπανόρθωσιν τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ ἄρθρου περὶ τῶν χορηγικῶν ἐπιγραφῶν τῶν τελευταίων ἀνακαλυφθεισῶν ἐν Δήλῳ¹.

Ἀφοῦ ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ τῶν καταλόγων τούτων ἀπέδειξε τὴν ὑπαρξίν τῆς ἐορτῆς τῶν Διονυσίων ἐν τῇ ἰσραήλ νήσῳ, ἀνερευνᾷ τοὺς διαφόρους ἀγῶνας, οὓς αὕτη προεκάλει καὶ σημεῖοι τὴν ἀπελευθέρωσιν δούλου προκηρυχθεῖσαν ἐν τινι τῶν ἀγῶνων τούτων. Κατακρίθμεν κατόπιν τοὺς ἠθοποιούς, τοὺς μουσικούς καὶ πάντας ἐν γένει οἵτινες κατὰ τὰς δημοσιευθείσας ἐπιγραφὰς φαίνονται λαβόντες μέρος εἰς τὰς ἐπὶ τιμῇ τοῦ Βάκχου παραστάσεις· τοὺς τραγωδοὺς, τοὺς κωμωδοὺς, τοὺς ἀυλητάς, τοὺς κιθαρωδοὺς, τοὺς ψάλτας, τοὺς κιθαριστάς, τοὺς ῥαψωδοὺς· ὁ κ. Hauvette Besnault ἀπκριθμεν αὐτοὺς κατὰ τὴν τάξιν τοῦ ἀρχαιότερου καταλόγου ὅστις ὡς ὀρθότατα παρατηρεῖ φαίνεται καταλέγων αὐτοὺς κατὰ τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἔργου αὐτῶν.

Ἐπειτα προσθέτει ἂ προσθέσωμεν ἴνα περὶνωμεν τὰ ἀναφερόμενα πρὸς τοὺς ἀγῶνας τούτους τοῦ Ὀλυμπατικοῦ (κατ. V, VII καὶ VIII). Ἡ λέξις αὕτη λέξις (δὲν εὐρίσκεται ἐν τῷ Θησαυρῷ) δὲν ἔχει σχέσιν καθὰ φαίνεται μὲ οὐδεμίαν ῥίζαν ἐξ ἧς δυνάμεθα εἰκάσαι τὴν ἔννοιαν. Τῷ 270 (κ. V) καὶ τῷ 265 (κ. VII) γυνή τις Κλεοπάτρα, φέρει τὸν τίτλον τοῦτον· τῷ δὲ 261 (κ. VIII) ὡς φαίνεται ἀνὴρ τις Σέρδων Ῥωμαῖος καὶ γυνή Ἀρίστιον.

Ἀληθῶς ἡ λέξις εἶναι ἀπαράδεκτος· ἀντ' αὐτῆς δὲ προτείνω τὸ ἀπλούστερον ΘΑΥΜΑΤΟΠΟΙΟΣ. Εἶναι φανερὸν ὅτι ἐν τῇ V καὶ VII ἐπιγραφῇ ἡ στιγμὴ τοῦ Θ καὶ ἡ κεραία τοῦ Α ἐξέφυγον τῷ ἀντιγραφῇ. Γενομένου δ' ἀπκῆ τοῦ λάθους τούτου, ἦτο πολὺ φυτικὸν νὰ ἀναγνώσῃ τὴν αὐτὴν λέξιν ἐν τῷ .. υματοποιοὺς τοῦ VIII καταλόγου.

Οὕτως ὁ θαυματοποιὸς εὐρίσκει ἀριστα τὴν θέσιν του ἐν τῷ τέλει τοῦ V καὶ τοῦ VII καταλόγου· καὶ βεβκίως ὁ περιγοροῦς θαυματοποιός, ὁ ἀροβάτης, ὁ ἀγύρτης, ὁ σχοινοβάτης οὐδέποτε κατέσχον ἀνωτέραν ἐν τῇ τέχνῃ θέσιν. Καὶ διὰ λόγον ὅλων εἰδικὸν ὃν ἀγνοοῦμεν ἐν τῷ VIII καταλόγῳ ὁ κωμωδοποιὸς ἔρχεται μετὰ τοὺς θαυματοποιούς.

Ἡ χρονολογία τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ἀγχι ἡμᾶς μακρὰν τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν οἱ εὐτελεῖς οὗτοι ἀγωνιστὰὶ ἐπεδείκνυσον τὴν τέχνην αὐτῶν μόνον

¹ Πρὸλ. Bulletin de Correspond. Hellenique τ. Ζ'. σ. 103-125.

διαρκούτης τῆς μέθης τοῦ συμποσίου ἐν τῷ μέσῳ τῆς κραυγῆς τῶν διονυσιακῶν ὄργιων ἐπὶ τῶν δημοσίων πλατειῶν.¹ Ὁ δὲ Ἀθηναῖος ἐν I, 19 γράφει ὅτι Ἀθηναῖοι Ποσεινῶ τῷ νευροσπᾶστη τὴν σκηρὴν ἔδωκαν ἀφ' ἧς ἐνεθουσίῳν οἱ περὶ Εὐριπίδην καὶ ὅτι ἄλλον τινὰ ἀγύρτην «Εὐρυκλείδην ἐν τῷ θεάτρῳ ἀνέστησαν μετὰ τῶν περὶ Αἰσχύλον».

Εἶναι ἀληθές, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σωκράτους βλέπομεν ἤδη γυναῖκας ἐπιτηδευομένας ἐν τῇ τέχνῃ ἢ ἡ Κλεοπάτρα καὶ ἡ Ἀρίστιον ἀντιπροσωποῦσιν ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς τῆς Δήλου.² Ὁ Ἐσνοφῶν δὲ δεικνύει ἡμῖν ὄρχηστρίδα «τῶν τὰ θαύματα δυναμένων ποιεῖν» ἥτις ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν Συρακουσίου ἐργολάθου ἐρρύθμιζεν ὄρχουμένη τὰς θαυμασίας αὐτῆς παιδίας πρὸς τῷ σκοπῶ ἀλητηρίδος· ἀνεπέτα μέχρι δώδεκα κύκλων εἰς τὸν ἀέρα, οὐ; κατόπιν ἀνὰ ἓνα ἀνελάμβανε, καὶ ἐπήδα ἐλαφρότατα ἐπὶ τῆς ἅκρας μυχαιρῶν κύκλῳ ἐστημένῳν. Ἀλλ' ὁ Σωκράτης μετριώτατα ἠδύχαριστήθη ἐπὶ ταῖς παιγνίαις τούτοις καὶ ἤτήτατο θέαμα ἤττον μὲν περιεργον ἀλλὰ μᾶλλον διδασκτικόν.³ Ἦδη δὲ πρὸ αὐτοῦ ὁ Ἀνάχαρσις οὐδ' ἐμειδίασε καὶ ἐνώπιον θιάσου γελωτοποιῶν.⁴

Ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενος δέον νὰ ἀναφέρω χωρίον τοῦ Πλάτωνος ὅπερ φαίνεται γραφέν ὡσεὶ ἀποβλέπον πρὸς τὸν μέλλοντα ὄργανισμὸν τῶν Δηλίων ἀγῶνων περὶ ὧν πρόκειται ἐνταῦθα. Ὁ Ἀθηναῖος τοῦ διαλόγου ὑποτίθησιν ἀγῶνα τῶν ἀνὰ τὴν πόλιν ὑφισταμένων παιγνίων, οὗ τὸ βραβεῖον θὰ ἀπενέμετο εἰς ἐκεῖνον ὅστις ἤθελε προξενήσει μείζονα ἠδονὴν τοῖς θεαταῖς. «Εἶκος ποῦ τὸν μὲν τινὰ ἐπιδεικνύουσι καθάπερ Ὀμηρος ῥαψωδίαν, ἄλλον δὲ κίθαριν, τὸν δὲ τινὰ τραγωδίαν, τὸν δ' αὖ κωμωδίαν· οὐ θαυμαστὸν δὲ εἴ τις καὶ θαύματα ἐπιδεικνύς μάλιστα νικᾷ ἡγοῖτο. Τούτων δὲ τοιούτων καὶ ἐτέρων ἀγωνιστῶν μυρίων ἐλθόντων, ἔχομεν εἰπεῖν τίς ἀν νικῶ δικαίως; Ὁ Κλεινίας δὲν θέλει νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα πρὶν ἢ ἀκούσῃ τοὺς ἀγωνιζομένους. Ἀλλ' ἐπὶ τῇ δικαίᾳ παρατηρήσει τοῦ Ἀθηναίου, εὐρίσκειται ἠναγκασμένος νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι «τὰ πάνυ μικρὰ παιδία κρινούσι τὸν τὰ θαύματα ἐπιδεικνύντα»· τὰ πρὸς βύτερα παιδία, αἰ καλλῆ; ἀγωγῆς τυχοῦσαι γυναῖκες, τὰ μερᾶκια, τὸ πλεῖστον τέλος τοῦ κόσμου θὰ ἦναι ὑπὲρ τῆς τραγωδίας ἢ τῆς κωμωδίας· οἱ δὲ γέροντες ἕως ἤθελον κλίνει πρὸς τὴν ῥαψωδίαν.⁵

1 Ἀθηναῖος I, 19. Ὅτι Ἀριστόνικον τὸν Καρύστιον τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως συσφαιριστήν, Ἀθηναῖοι πολίτην ἐποίησαντο διὰ τὴν τέχνην καὶ ἀδριάντα ἔστησαν. Τὰς γὰρ βαναύτους τέχνας Ἕλληνες ὕστερον περὶ πλείστον μᾶλλον ἐποιοῦντο ἢ τὰς κατὰ παιδείαν γινομένας ἐπινοίας.

2 Εἶναι ἄλλως γνωστὸν ὅτι οἱ κυβιστῆρες ἦσαν γνωστοὶ καὶ ἐπὶ τοῦ Ὀμήρου. Περὶ Γ' Ἰλιάδ. Σ. 604. Ἐπιγραφή ἀρχαῖν ἔσθι ἐν Ἀκροπόλει ἀνευρεθείσα ὁμιλεῖ περὶ τινος «θαύματος νικῆσαντος».

3 Ἐσνοφ. Συμποσ. II, 1.

4 Ἀθηναῖος XIV 613.

5 Πλάτων, Νόμ. 3,658.

Εἰς μεταγενεστέρους χρόνους δὲν συνέβαινε πλέον τοῦτο ὡς φαίνεται. Ἦδη δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Πλάτων παραπονεῖται περὶ μετατροπῆς τοῦ αἰσθημῆτος ἐν τῇ νεωτέρᾳ γενεᾷ. Ἡ Μακεδονικὴ δὲ δυναστεία διαφθείρει τέλειον αὐτό· προάγει τὴν προτιμήσιν διὰ τοὺς θαυματοποιούς, τοὺς ἀγύρτας ἢ γόητας, τοὺς πλάκους, τοὺς γελωτοποιούς ἢ μίμους γελοίων. Ὁ Δημοσθένης δὲ κατηγορεῖ τοῦ Φιλίππου ὅτι ζῆ περικυκλούμενος ὑπ' ἀνθρώπων ἀτελεγεστέρων καὶ τῶν θαυματοποιῶν.¹

Τῷ ἔτει 270, τῷ 265, τῷ 261, ἡ μεταβολὴ ἐγένετο πλήρης. Οἱ τότε Ἕλληνες ἐν ἀγῶνι ὡς ἐκεῖνον δὲν ἔπλασαν ὁ Πλάτων διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ διαλόγου του, ἤθελον προτιμήσει ἀναμφιβόλως τὸν ἐκλεκτὸν τῶν ἀπάνυ μικρῶν παιδίων». Οἱ Ῥωμαῖοι οὐδέποτε διεκρίθησαν ἐπὶ καλαισθησίᾳ. Τὰ ταπεινὰ δὲ ταῦτα ὄντα κατέσχον ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ ἀρέσκειν τόσον ἐν Ἑλλάδι ὅσον καὶ ἐν Ἰταλίᾳ τὴν πρώτην τάξιν. Ἄλλως οἱ τραγωδοποιοὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης δὲν διέφερον πολὺ.

Ὁ ἐξευτελισμὸς ἦν γενικός. Μετ' ἀηδίας δύνατ' αἰ τις μέχρι τέλους νὰ προβῆ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ ἢ τῷ Πολυβίῳ τῶν περιγραφῶν ἀς οἱ συγγραφεῖς οὗτοι ποιοῦνται τῶν διασκευάσεων καὶ τῶν ἀγῶνων τῶν διατρυφέντων ὑπὸ τοῦ Λευκίου Ἀνικίου ἐπ' εὐκαίρῃ τῆς νίκης αὐτοῦ κατὰ τῶν Ἰλλυριῶν. Πολὺ ὑποπτέω ὅτι ὁ Ἀθηναῖος ποιεῖται λογοπαίγνιον ὅπως στιγματίσῃ τὰ αἴσχη ταῦτα, ὅτε λέγει ὅτι οἱ συνδικαιτυμόνες ἐκάγχασαν ἀεπὶ ταῖς ἀνικίαις ταύταις θέαις.²

Στ. Δραγοῦμης.

ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΩΤΙΚΑ

Γνωστὴ εἶνε εἰς τοὺς περὶ τὴν μεσαιωνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν διατρίβοντας ἢ σημασία τῆς Μονεμβασίας, τῆς Βενετικής ταύτης τῆς Πελοποννήσου. Ἡ ἱστορία τῆς πόλεως ταύτης, ὅταν ποτὲ γραφῆ, θὰ εἶνε μεστὴ ἐνδιαφέροντος. Ἀλλὰ τὸ ὑπάρχον μέχρι τοῦδε ὑλικὸν εἶνε ἀνεπαρκές, καίπερ ὀσημέραι συμπληρούμενον.* Διὰ τοῦτο θεωρῶν τῶν ὧν οὐκ ἄνευ τὴν κατὰ τὸ ἐνὸν συμπλήρωσιν τῶν πηγῶν, ὅπως καταστῆ ὅσον τάχιον δυνατὴ ἢ συγγραφὴ τῆς ἱστορίας τῆς σπουδαίας ταύτης πόλεως, δημοσιεύω ἐνταῦθα ἐκ τῶν ἀγιορειτικῶν μου ἀνεκδότων τὰναφερόμενα εἰς τὴν Μονεμβασίαν ἐπισυνάπτων τὰς ἀναγκαίαις σημειώσεις πρὸς διασφρησιν τῶν ἐκδιδομένων.

1 Δημοσθ. Ὀλυμπ. II, 19. Ἀθηναῖος XIV 614.

2 Ἀθηναῖος XIV, 615.

* Ἰδ. Κ. Ν. Παπαμιχαλοπούλου Πολιορκία καὶ ἄλλαις τῆς Μονεμβασίας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῷ 1821. — Ἐπ' ἐσχάτων δ' ἐδημοσίευσεν ὁ ἀκάματος Κωνστ. Σάβας ἐν τῷ τετάρτῳ τόμῳ τῶν Μνημείων Ἑλληνικῆς ἱστορίας ἐκ τῶν βενετικῶν ἀρχείων σύμβολην σπουδαιωτάτην εἰς τὸν μέλλοντα νὰ συγγραφῆ τὴν ἱστορίαν τῆς πόλεως, δηλαδὴ τὰ Capitula Monembasiae.

Α'

ΔΥΟ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΑΡΓΥΡΟΒΟΥΛΛΑ

ΘΕΩΔΩΡΟΥ Β' ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ ΤΗΣ ΗΛΕΘΡΟΝΝΗΣΟΥ

1

Ἐπει ἀνέφερον καὶ ἐζήτησαν καὶ παρεκάλεσαν τὴν βασιλείην μου οἱ
 ἔποικοι πάντες τοῦ κάστρου τῆς Μονεμβασίας εὐεργετηθῆναι αὐτοὺς
 ἵνα τηρῆται περὶ τοῦ ἀβιωτικίου τῶν τελευτώντων ἐξ αὐτῶν ἀκλή-
 ρων καὶ ἀδιαθέτων καὶ γίνεται ὡς κατωτέρω κατὰ μέρος περὶ
 5 τούτου ρηθῆσεται, διορίζεται ἡ βασιλείη μου διὰ τοῦ παρόντος
 αὐτῆς ὀρισμοῦ καὶ εὐεργετεῖ πρὸς αὐτοὺς ὡς ἂν κατὰ τὴν εἰς
 τοῦτο ζήτησιν καὶ παράκλησιν αὐτῶν, ἵνα, ὁπόταν τελευτήσῃ
 τινὰς ἀπὸ τούτους ἄπαικας καὶ ἀδιάθετος, κληρονομήσωσι τοῦ-
 10 τον οἱ ἀνιόντες καὶ κατιόντες αὐτοῦ κληρονόμοι· ὁμοίως καὶ οἱ
 ἐκ πλῆγιου αὐτοῦ ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ καὶ ἀνεψιοὶ καὶ ἀνεψιαὶ
 ἀπὸ ἀδελφοῦ ἢ ἀδελφῆς δηλονότι τοῦ τελευτήσαντος. || Εἰ δὲ ἐν-
 διαθήκως τελευτήσῃ, γενήσεται νομίμως ὅσον ἂν ἐκείως περὶ τοῦτο
 διατεθῇ. Εἰ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν τοιούτων αὐτοῦ κληρονόμων οὐχ εὐρε-
 15 θῆναι τινα, καὶ τελευτήσῃ ἐνδιαθήκως ἢ καὶ ἀδιαθέτως, ἵνα οἱ
 ἀπὸ μακρόθεν συγγενεῖς αὐτοῦ λάβωσιν ἀπὸ τὸν βίον ἐκείνου τὸ δῖμοι-
 ρον καὶ μόνον ἢ ὅσον καὶ περὶ τοῦτο διατεθῇ νομίμως· τὸ δὲ τρίτον
 μέρος τοῦ βίου ἐκείνου δίδωσιν ὑπὲρ τοῦ κάστρου. Εἰ δὲ καὶ ἐκ μα-
 κρόθεν οὐχ εὐρεθῆναι ἔχειν τινὰ συγγενῆ, ἵνα τηρῆται ὁ βίος αὐτοῦ
 20 ἄπαικας παρὰ τῶν εἰς τοῦτο ἀποταχθέντων ὑπηρετῶν παρὰ τῆς βασι-
 λείας μου μετὰ εἰδήσεως τοῦ τότε εὐρισκομένου εἰς κεφαλὴν αὐτῶν,
 καὶ εἰσκομίζεται παρ' αὐτῶν ὁ τοιοῦτος βίος εἰς ἀνάκτισιν καὶ ἀφύ-
 ρωσιν καὶ ἀσφάλειαν τοῦ τοιούτου κάστρου τῆς Μονεμβασίας, καὶ
 ἐξετάζονται οἱ τοιοῦτοι ὑπηρετῆται παρὰ τῆς κεφαλῆς καὶ ἀποδιδῶσι
 25 μῆτε εἰς τὸ βεστιάριον τῆς βασιλείας μου εἰσέρχεται τι ἀπὸ τούτου,
 μῆτε ἡ κεφαλὴ αὐτῶν μῆτε ἄλλος τις ἔχη ἐπ' ἀδείας λαθεῖν ἐξ
 αὐτοῦ διὰ καὶ ἓνα τρόπον, ἀλλ' εἰσκομίζεται παρὰ τῶν ὑπηρετῶν ὑπὲρ
 τοῦ κάστρου, ὡς δεδήλωται· ὁμοίως καὶ ὅσαι ζημίαι καὶ κρίσεις γέ-

Ἐν τῇ κώδικι: 1 τῆ βασιλεία.— 3 ἀκλήρον καὶ διαθέτων.— 6 εὐεργετήν.— 7 τε-
 λευτήσει.— 9 καὶ οἱ καὶ οἱ.— 10 πρὸ τοῦ ἀδελφοὶ διεσθεσμένον κλ.— 11 Κώδ. φ. 191, α.
 — 12 ἐκεῖνω.— 13 διατεθῇ. εὐρεθῆναι τινὰν.— 14 ἐνδιαθήκως.— 15 λάβωσι.— 16
 τοῦτου.— 18 συγγενῆν.— 21 ἀνάκτησιν.— 23 ἐξετάζονται.— 24 αὐτῶν.— 25 εἰς
 τῷ βεστιάριω. εἰσέρχεται τί.— 26 κεφαλῆ. τίς.— 27 ἄλλας κομίζεται.— 28 δεδή-
 λωται. γέγονται.

νωνται πρὸς τινὰς εἰς τὴν χώραν ταύτην τῆς Μονεμβασίας ἵνα ἀποδί-
 δοται καὶ αὕτη πρὸς τοὺς τοιούτους ὑπηρετάς εἰς ἀνάκτισιν καὶ
 ἀσφάλειαν τοῦ κάστρου, κατὰ τὴν εἰς τοῦτο ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς
 τάξιν τε καὶ συνήθειαν, καὶ ἀποδιδῶσι καὶ ὑπὲρ ταύτης λογαριασμὸν
 πρὸς τὴν κεφαλὴν αὐτῶν. Καὶ εἰς τὴν περὶ τούτου δήλωσιν ἐγένετο
 5 πρὸς αὐτοὺς καὶ ὁ παρὼν ὀρισμὸς τῆς βασιλείας μου μηνὶ Δεκεμ-
 βρίῳ ἰνδ. ςης τοῦ ςθνα' ἔτους. Δεσπότης ὁ Πορφυρογέννητος.

2

|| Ἡ βασιλείη μου τὸν παρόντα ἀργυρόβουλλον ὀρισμὸν αὐτῆς ἀπο-
 λύει, δι' οὗ δὴ καὶ διορίζεται καὶ διατηρεῖσθαι ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ
 εἰς τὸ ἐξῆς πάντας τοὺς Μονεμβασιώτας ὅσοι ἐθελήσουσιν ἐπαν-
 10 ελθεῖν καὶ εὐρίσκεσθαι καὶ κατοικεῖν ἐν τῇ Μονεμβασίᾳ καὶ τοὺς
 ἄλλους ἄπαντας ὅσοι προσέλθουσι καὶ κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ, καὶ
 ὁποιοὶ ἄρα εἰσὶν καὶ ἕθεν ἂν ἔλθωσιν, ἐλευθέρους παντελῶς καὶ
 ἀκαταδουλώτους, αὐτοὺς τε καὶ τὰ προζόντα τούτοις κτήματά τε
 καὶ πράγματα, καὶ ἀνωτέρους πάσης καὶ παντοίας δόσεως τῆς τε
 15 τοῦ κομερκίου ἐν τε τῇ δηλωθείσῃ Μονεμβασίᾳ καὶ πάσαις ταῖς ἄλ-
 λαις χώραις καὶ κάστροις τῆς βασιλείας μου, τοῖς εὐρισκομένοις ὑπὸ
 τὸν ὀρισμὸν, τὴν εὐπίθειαν καὶ τὴν δουλωσύνην αὐτῆς, καὶ τῶν ἄλ-
 λων ἀπαιτήσεων καὶ δόσεων τῶν γινομένων ἐν ταῖς κατ' ἔτος γινομέ-
 20 ναις πανηγύρεσιν εἰς τὰ τοιαῦτα κάστρη καὶ χώρας τῆς βασιλείας μου,
 ἀλλὰ δὴ καὶ πάσης ἄλλης συζητήσεως ἢ δόσεως καὶ συγκρατήσεως
 τῶν τε νῦν γινομένων καὶ τῶν ὕστερον ἐπινοηθησομένων, καὶ μὴ ἔχειν
 ποτὲ ἐπ' ἀδείας τινὰ, καὶ τε κεφαλὴ ἓν καὶ τε ἄρχων καὶ ἄλλος τις
 αὐθεντικὸς ἄνθρωπος, ποιῆσαι ἀγκυρεῖαν καμμίαν οὔτε εἰς αὐτοὺς οὔτε
 εἰς τὰ ζῆα αὐτῶν οὔτε εἰς τὰ τούτων πλευσίματα, οὐδὲ χεῖρα ἐπι-
 25 βαλεῖν διὰ καὶ ἓνα τρόπον, μαγειρείας χάριν ἢ ὄψωνίου ἢ ἄλλου τι-
 νὸς καὶ ἀφελῆσθαι ἢ κρέας ἐξ αὐτῶν ἢ κρασὶν ἢ ψάριον ἢ ἄλλο τι
 καὶ ἓνα πρᾶγμα ἀφ' ὧν πωλεῖν μέλλουσιν, ἀλλ' ἐξωνεῖσθαι καὶ αὐτοὺς
 τὰ βούλονται ἐξ αὐτῶν, καθὼς ἐν τῇ χώρᾳ πωλεῖται. Κληρονομεῖν τε
 30 τοὺς κατὰ διαδοχὴν κληρονόμους αὐτῶν πᾶν πρᾶγμα ὅπερ εὐρίσκον-
 ται κεκτημένοι καὶ ὅπερ προσκτήσονται καὶ ἀγοράσουσι καὶ ὑποκτή-
 σονται κινητὸν καὶ ἀκίνητον· καὶ μηδὲ κριτικὸν τὸ τυχὸν διδόναι

2 ἀνάκτησιν.— 5 δέλωσιν.— 8 || Κώδ. φ. 191, β. ἀποτουῦν.— 10 ἐξῆς.— 11 εὐ-
 ρίσκεσθαι (καὶ κατωτέρω πάντοτε μετὰ ψιλοῦ πνεύματος).— 12 ἄπαντας.— 13 ἄρα·
 παντελὸς (καὶ κατωτέρω).— 15 πάσης (καὶ κατωτέρω). παντοίας.— 16 κομερκίου.—
 19 ἀπατήσεων. ἐν ταῖς.— 21 συγκρατήσεως.— 22 ὕστερον ἐπινοηθησομένων.—
 23 τινὰς. κεφαλῆ. ἄλλος.— 24 ἀγκυρεῖαν καμμίαν.— 25 ἐπιβαλλεῖν (καὶ κατω-
 τέρω).— 26 κανέναν. μαγειρίας. ὄψωνίου.— 28 ἓνα. πρᾶγμα (καὶ κατωτέρω). ἐξωνή-
 σθαι.— 30 καταδιαδοχὴν.— 31 ἀγοράσουσι. ὑποκτήσονται.— 32 κριτικὸν τὸ τυχόν.

τοὺς τοι || οὐτοὺς ποτέ, ἀλλὰ νὰ γένηται σεκρέτον ἐν τῇ ῥηθείσῃ χώρᾳ τῆς Μονεμβασίας, ὥστε κρίνεσθαι τούτους ἐν αὐτῷ, ἔχειν τε ἀδειαν τὸν βουλευθέντα ἐξ αὐτῶν ἐξελεῖν ποτε τῆς τοιαύτης Μονεμβασίας καὶ ἀπελθεῖν ἀλλαχοῦ, πωλεῖν, χαρίζειν, ἀνταλλάττειν καὶ ἀπλῶς ποιεῖν.

5 καθὼς ἂν βούλοιτο εἰς πᾶν πρᾶγμα ὅπερ θέλει ἔχειν κινήτῶν καὶ ἀκίνητον. Ἐχειν τε ἐπ' ἀδείας ὡσαύτως καὶ πάντα τοὺς βουλομένους ἐξελεῖν ἐκ τοῦ ἄλλου τόπου τῆς βασιλείας μου καὶ ἀπελθεῖν καὶ εὐρίσκεσθαι ἐν τῇ Μονεμβασίᾳ καὶ κατοικεῖν, εἴτε πάροικοι εἰσὶν εἴτε ἐλεύθεροι εἴτε ἄλλοι ὅποιοί εἰσιν, ποιῆσαι εἰς πᾶν ὅπερ ἔχουσι κινήτῶν καὶ ἀκίνητον ὡς βούλονται ἐπ' αὐτοῖς, οἷον πωλεῖν, χαρίζειν, ἀνταλλάττειν

10 καὶ ἀπλῶς ὅπερ ἂν βούλονται, ἢ καὶ κατέχειν ταῦτα ὅποια εἰσι καὶ ἔνθα εὐρίσκονται ἐκτὸς βάρους καὶ τέλους τινός· καὶ διατηρεῖσθαι καὶ αὐτοὺς ἐλευθέρους παντελῶς καὶ ἀκαταδουλώτους ὡς περ καὶ τοὺς ἄνωθεν εἰρημένους καὶ μὴ εὐρίσκειν αὐτοὺς παρὰ τινος τῶν ἀπάντων

15 δι' οὐδένα τῶν ἀπάντων τρόπων καταδυναστεῖαν τινὰ ἢ διενόχλησιν καὶ διασεισμὸν ἐπὶ τούτοις χωρὶς μόνων τῶν ἐποίκων τῆς περιοχῆς τῶν Βατίκων τῆς Τζακονίας τῶν Μολάων τοῦ Ἐσωποῦ τοῦ Ἐλους τοῦ Ἱερακίου τῶν Ἀπιδέων τοῦ Σεραφῶνος τῶν Τζιτζίνων τοῦ Ῥέοντος τοῦ Πραστοῦ τῆς Καστανιτζας καὶ τοῦ Ἁγίου Λεωνίδου. Οἷος δὲ

20 ἐξ αὐτῶν βουλευθῆ ἔλθειν εἰς τὴν Μονεμβασίαν ἵνα ἀναφέρῃ καὶ ἐρωτᾷ πρῶτον περὶ τούτου τὴν βασιλείαν μου καὶ καθὼς δρίζει αὐτὴ νὰ || γίνεται. Ὅθεν τῇ ἰσχύι καὶ δυνάμει τοῦ πκρόντος ἀργυροβούλλου δρισμοῦ τῆς βασιλείας μου διατηρῶνται ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς πάντες οἱ Μονεμβασίῳττι ὅσοι ἐθελήσουσιν ἐπανελθεῖν καὶ εὐρίσκεσθαι καὶ κατοικεῖν ἐν τῇ Μονεμβασίᾳ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ὅσοι προσ-

25 ἔλθουσι καὶ κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ καὶ ὅποιοί εἰσι καὶ ὅθεν ἂν ἔλθωσι ἐλεύθεροι παντελῶς καὶ ἀκαταδούλωτοι, αὐτοὶ τε καὶ τὰ προσόντα τούτοις κτηματὰ τε καὶ πράγματα, καὶ ἀνώτεροι πάσης καὶ παντοίας δόσεως τῆς τε τοῦ κουμερκίου ἐν τε τῇ δηλωθείσῃ Μονεμβασίᾳ καὶ

30 πάσαις ταῖς ἄλλαις χώραις καὶ κάστροις τῆς βασιλείας μου τοῖς εὐρισκομένοις ὑπὸ τὸν δρισμὸν καὶ τὴν εὐπίθειαν καὶ τὴν δουλωσύνην αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων ἀπαιτήσεων καὶ δόσεων τῶν γινομένων ἐν ταῖς κατ' ἔτος γινομέναις πανηγύρεσιν εἰς τὰ τοιαῦτα κάστρα ἢ χώρας

1 || Κώδ. φ. 192, α. ἀλλ' ἀναγέννηται. — 2 ὥστε. τε. — 3 ποτέ. — 4 ἀλλάχοῦ. — 5 καθὼς. ἀκίνητον. — 6 ἀδείας. — 8 κατοικεῖν οἴτε. — 9 ὅποιοι εἰσὶν (καὶ κατωτέρω). ἔχουσι. — 10 ἀνταλλάττειν. — 11 ὅποιοι εἰσι. — 14 εὐρίσκεῖν. ἀπάντων (καὶ κατωτέρω). — 15 οὐδὲν. ἀκαταδυναστεῖαν τινὰν ἢ διενόχλησιν καὶ διασεισμὸν ἐπιτοῦτοις. — 16 περιοχῆς. — 17 Ἐσωποῦ. Ἐλους. — 19 Καστανιτζας. Λεονίδου. οἷος. — 20 βουλευθεῖ. ἀναφέρῃ. — 21 περιούτου τῆ βασιλείᾳ μου. αὐτῆ. || Κώδ. φ. 192, β. — 22 ἀργυροβούλλου. — 23 ἐξῆς. — 25 ἄλλοι. — 26 κατοικήσουσι. ἀν ἔλθωσι. — 27 ἀκαταδούλωτοι αὐτοὶ τε. — 29 δηλωθήσῃ Μονεμβασίᾳ. — 30 πάσαις. — 33 πανηγύρεσιν. τοιαῦτα. χώραις.

τῆς βασιλείας μου, καθὼς εἴρηται, ἀλλὰ δὴ καὶ πάσης ἄλλης ζητήσεως καὶ δόσεως καὶ συγκρατήσεως τῶν τε νῦν γινομένων καὶ τῶν ὕστερον ἐπινοηθησομένων· καὶ οὐδὲν ἔχη τις ἐπ' ἀδείας ποτέ, καὶν τε κεφαλῇ ἐνὶ καὶν τε ἄρχων καὶν τις ἄλλος ἀβεντικὸς ἄνθρωπος, ποιῆσαι ἀγγαρεῖαν οὔτε εἰς αὐτοὺς οὔτε εἰς τὰ ζῶα αὐτῶν οὔτε εἰς τὰ

5 τούτων πλευσίματα, οὐδὲ χεῖρα ἐπιβαλεῖν διὰ καὶν ἕνα τρόπον καὶ ἀφελέσθαι ἢ κρέας ἐξ αὐτῶν καθὼς ἐν τῇ χώρᾳ πωλεῖται [κληρονομοῦσι] ἢ κρασὶν ἢ ὄψαριον ἢ ἄλλο τι καὶν ἕνα πρᾶγμα ἀφ' ὧν πωλεῖν μέλλουσιν, || ὡς δεδήλωται, ἀλλ' ἐξωνεῖσθαι καὶ αὐτοὺς τὸ βούλονται ἐξ αὐτῶν καθὼς ἐν τῇ χώρᾳ πωλεῖται. Κληρονομοῦσιν δὲ οἱ κατὰ δια-

10 δοχὴν κληρονόμοι αὐτῶν πᾶν πρᾶγμα ὅπερ εὐρίσκονται κεκτημένοι καὶ ὅπερ προσκτήσονται καὶ ἀγοράσουσι καὶ ὑποκτήσονται κινήτῶν καὶ ἀκίνητον. Καὶ οὐδὲ κριτικὸν τὸ τυχὸν δίδωσιν οἱ τοιοῦτοι αὐτοῖς, ἀλλ' ἕνα γένηται σεκρέτον ἐν τῇ ῥηθείσῃ χώρᾳ ὡς κρίνεσθαι τούτους ἐν αὐτῷ· ἔχη τε ἀδειαν ὁ βουλομένος ἐξελεῖν ἐκ τῆς δηλωθείσης Μονεμβασίας καὶ ἀπελθεῖν ἀλλαχοῦ πωλεῖν, χαρίζειν, ἀνταλλάττειν ὅπερ

15 θέλει ἔχει κινήτῶν καὶ ἀκίνητον. Ὡσαύτως ἵνα ἔχωσιν ἐπ' ἀδείας καὶ πάντες οἱ βουλομένοι ἐξελεῖν ἀπὸ τοῦ ἄλλου τόπου τῆς βασιλείας μου καὶ ἀπελθεῖν καὶ εὐρίσκεσθαι καὶ κατοικεῖν ἐν τῇ Μονεμβασίᾳ, εἴτε πάροικοι εἰσὶν εἴτε ἐλεύθεροι εἴτε ἄλλοι ὅποιοί εἰσιν, ποιῆσαι εἰς

20 πᾶν ὅπερ ἔχουσι κινήτῶν καὶ ἀκίνητον ὡς βούλονται ἐπ' αὐτοῖς οἷον πωλεῖν, χαρίζειν, ἀνταλλάττειν καὶ ἀπλῶς ὅπερ ἂν βούλοιτο, ἢ καὶ κατέχειν ταῦτα ὅποια εἰσι καὶ ἔνθα εὐρίσκονται ἐκτὸς βάρους καὶ τέλους τινός, καὶ διατηρῶνται αὐτοὶ ἐλεύθεροι πάντες καὶ ἀκαταδούλωτοι, ὡς περ καὶ οἱ ἄνωθεν εἰρημένοι, καὶ οὐδὲν εὐρίσκωσι παρὰ τινος

25 τῶν ἀπάντων δι' οὐδένα τῶν ἀπάντων τρόπων καταδυναστεῖαν τινὰ ἢ διενόχλησιν καὶ διασεισμὸν ἐπὶ τούτοις χωρὶς μόνων τῶν ἐποίκων τῆς περιοχῆς τῶν Βατίκων τῆς Τζακονίας τῶν Μολάων τοῦ Ἐσωποῦ τοῦ Ἐλους τῶν Ἀπιδέων τοῦ Ἱερακίου τοῦ Σεραφῶνος τοῦ Τζιτζίνου τοῦ Ῥέοντος τοῦ Πραστοῦ τῆς Καστανιτζας καὶ τοῦ Ἁγίου Λεωνίδου, ὡς

30 εἴρηται. || Οἷος δὲ ἐξ αὐτῶν βουλευθῆ ἔλθειν εἰς τὴν Μονεμβασίαν ἵνα ἀναφέρῃ καὶ ἐρωτᾷ πρῶτον περὶ τούτου τὴν βασιλείαν μου καὶ καθὼς

1 καθὼς. συτήσεως. — 2 συγκρατήσεως. — 3 ἔχη τις. — 4 ἐνὶ. τις. — 5 ἀγγαρεῖαν. ἕνα. — 7 ἢ. ἐξ'. τὸ κληρονομοῦσι ἐξοβελιστέον ἐντεῦθεν. — 8 ὄψαριον ἢ. ἀφῶν. — 9 || Κώδ. φ. 193, α. δεδήλωται. — 10 καθὼς. καὶ οἱ. — 12 προσκτήσονται. — 13 δίδωσιν οἱ τοιοῦτοι αὐτῆ. — 14 ἕνα. βεθῆση χώρα. — 16 ἀνταλλάττειν. — 20 οἴτε. . . οἴτε. — 21 ὅς. αὐτῆς οἷον. — 22 ἀνταλλάττειν. ἀπλῶς. ἀνβούλοιτο. — 23 ὅποια εἰσι. — 24 αὐτοῖ. ἀκαταδούλωτοι. — 25 εἰρημένοι. εὐρίσκωσι παρὰ τινός τῶν ἀπάντων δι' οὐδένα τῶν ἀπάντων. — 26 ἀκαταδυναστεῖαν. — 27 διασεισμὸν ἐπιτοῦτοις. — 28 περιοχῆς. — 29 Ἐλους. — 30 Λεονίδου. — 31 ἴρηται. || Κώδ. φ. 193, β. οἷος. βουλευθέν. — 32 ἀναφέρει. ἐρωτᾷ. τῆ βασιλείᾳ μου.

- ερίξει αὐτὴ νὰ γένηται. Ἐπιδιορίζεται ἡ βασιλεία μου ἵνα κἄν ὅποσον πταῖσμα συνέθει νὰ ἔπταισε ἢ καὶ νὰ πταίσῃ κανεὶς καὶ προσδράμη καὶ καταφύγη εἰς τὴν Μονεμβασίαν νὰ μηδὲν ἔχη ἄδειαν κανεὶς, ὁποῖος καὶ ἂν εἴη, οὔτε νὰ ἀποτρέψῃ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον οὔτε νάν τον κρί-
 5 νη διὰ τὸ πταῖσμά του οὐδὲ νάν τον ἐπάρῃ χωρὶς νὰ ἔνε τὸ πταῖσμά του πταῖσμα δημογεροσίας ἢ κατὰ τῆς βασιλείας μου ἢ τοῦ τόπου μου ἢ φουσάτου μου, ἂν δὲν κρατῇ ὁ πταίστης ἐκεῖνος ὀρισμὸν τῆς βασιλείας μου ἢ γράμμα μητροπολίτου ἢ γραφὴν τοῦ πνευματικοῦ τῆς βασιλείας μου ἵνα οὐδὲ κατὰ τὴν ὁδὸν εὐρῆ ὁ τοιοῦτος παρὰ
 10 τινος ἐναντίον. Ἐπεὶ καὶ εἰς τὴν περὶ τούτων μόνιμον καὶ διηνεκῆ καὶ βεβαίαν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ ὁ παρὼν ἀργυρόβουλος ὀρισμὸς τῆς βασιλείας μου πρὸς τοὺς εἰρημένους πάντας ἐποίκους τῆς θεοσώστου πόλεως Μονεμβασίας ἀπολυθεὶς κατὰ μῆνα. . .

Θεόδωρος ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ εὐσεβῆς δεσπότης ὁ Πορφυρογέννητος
 ("Ἐπεταὶ συνέχεια). Σπυρ. Π. Λάμπρος

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Ἡ χλωρίς τῆς νήσου Κεφαλληνίας. Ὁ κ. Θεόδωρος Χελδράιχ ἐδημοσίευσε τελευταῖον βιβλίον ἐπιγραφόμενον «Flore de l'île de Céphalonie». Ἡ χλωρίς τῆς Κεφαλληνίας ἦτο ἐλάχιστα γνωστὴ μέχρι τῶν τελευταίων ἐτῶν. Ὁ Sibthorp δὲν τὴν ἐπεσκέφθη καὶ ἐπομένως δὲν μνημονεύεται ἐν τῷ Prodromus Floræ Græcæ τοῦ Smith. Τῷ 1821 ἐδημοσιεύθη ἰταλιστὶ ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Νικολάου Δαλλαπόρτα πραγματεία περὶ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ φυομένων φυτῶν τῶν χρησίμων κυρίως τῇ ἱατρικῇ καὶ φαρμακοποιᾷ, τοιαῦτα δὲ καταλέγονται ἐν συνόλῳ 160. Κατόπιν σποραδικῶς περὶ τῆς χλωρίδος τῆς Κεφαλληνίας ἔγραψαν διάφοροι, ἀλλ' ἡ πρώτη ἐπιστημονικὴ διερεῦνησις ὑπὸ βοτανικὴν ἔποψιν ἐγένετο τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1860 ὑπὸ τοῦ ἐν Βιέννῃ καθηγητοῦ Φρ. Οὐγερ, ὅστις καταλογίσατο καὶ διερεῦνησεν 176 εἶδη. Μετὰ τὸν Οὐγερ ἀξιοὶ μνείας ἐκ τῶν ἐπισκεψαμένων τὴν Κεφαλληνίαν εἶναι ὁ Δρ. Ἰούλιος Σράδερ ἐκ Βερολίνου, ὁ Σπραϊτξενχόφερ ἐκ Βιέννης καὶ ὁ Γάλλος Λετουρνέ. Ὁ κ. Χελδράιχ μετ' ἐρεύνας ἐπανειλημμένως σήμερον δημοσιεύει πλήρη τὴν χλωρίδα τῆς Κεφαλληνίας καὶ κατα-

1 αὐτὴ ναγένηται. ὁποῖον — 2 πτέσμα συνέθει. ἔπταισε. ναπέσει κανεῖς. προσδράμει. — 3 καταφύγει. μηδὲν ἔχει. κανεῖς. — 4 οὔτε νὰ ἀποτρέψει. νάντον κρίνει. — 5 πταῖσμα (καὶ κατωτέρω). οὐδενᾶν τὸν ἐπάρει. — 6 τος (διαγεγραμμένον) διμνηγεροσίας. ἢ (καὶ κατωτέρω). — 7 ἂν δὲν κρατῇ ὁ πτέστις. — 9 εὐρεῖ. τοιοῦτος. 10 ἐπι. περιτούτον. διηνεκῆ. — 11 ἀσφαλῖαν. παρὸν ἀργυρόβουλος. — 12 ἡρημένους. τοὺς θεοσώστου. — 13 Μονεμβασίας. ἀπολυθεὶς. μείναν.

λογίζει 766 εἶδη φυτῶν ἐξ ὧν δέκα εἶδη ἢ ποικιλίαι εἰδῶν δὲν ἀνευρέθησαν οὐδαμοῦ ἀλλοχοῦ καὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐνδημικὰ ἢ ἰδικὰ τῆς χλωρίδος τῆς Κεφαλληνίας. Δέκα ἄλλα εἶδη παρατηρηθέντα ἐν Κεφαλληνίᾳ δὲν ἀνευρέθησαν μέχρι τοῦδε ἀλλοχοῦ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ταῦτα εἶναι φυτὰ ἄτινα κυρίως ἀνήκοντα εἰς γειτονικὰς χώρας πρὸς βορρᾶν καὶ δυσμὰς καὶ ἰδίως τὴν Ἀκλαματίαν καὶ Ἰταλίαν εὐρίσκουσιν ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ μεθόριον αὐτῶν ἄκρον. Παραβλαλλομένη ἡ Χλωρίς τῆς Κεφαλληνίας πρὸς τὴν τῆς Ζακύνθου μᾶς παρέχει τὰ ἐξῆς ἀποτελέσματα. Ἡ Ζάκυνθος ἢ ἡ Χλωρίς ἐπιμελῶς διερευνήθη ὑπὸ Μαργῶ καὶ Ράιτερ περιέχει 604 εἶδη φυτῶν ὧν 178 δὲν εὐρίσκονται ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἀλλ' εἶναι φυτὰ κοινότατα ἐν Ἑλλάδι, ἐκ δὲ τῶν 766 ἐν Κεφαλληνίᾳ εὐρεθέντων φυτῶν 350 δὲν ἀνευρέθησαν ἐν Ζακύνθῳ ἐν οἷς καταλεκτέα ἄπαντα τὰ φυτὰ τῆς οἰκογενείας τῶν πιτυοειδῶν ἐλλειπόντων ὅπως ἐκ Ζακύνθου.

Οἱ Κεφαλλῆνες ὡς σημεῖοι ὁ κ. Χελδράιχ εἶναι ἀξιεπαινοὶ διὰ τὴν καλλιέργειαν διαφόρων φυτῶν καὶ τοὶ ἡ νῆσος αὐτῶν εἶναι ἀπρόσφορος ἕνεκα τοῦ ὄρειου καὶ τοῦ πετρώδους. Τὸ κατ' ἐξοχὴν καλλιεργούμενον φυτὸν εἶναι ἡ ἄμπελος καὶ κυρίως ἡ παράγουσα τὴν σταφίδα, ἣτις εἶναι εἰς τῶν κυριωτέρων πλούτων τῆς νήσου. Ἀλλὰ καὶ οἰνοφόρους ἀμπέλους πολλὰς καλλιεργοῦσιν οἱ Κεφαλλῆνες, ὀνομαστὸς δὲ παρ' αὐτοῖς ἔστιν ὁ οἶνος Μαυροδάφνη ὁ παραγόμενος ἐκ τῆς μελανῆς σταφυλῆς τῆς φερούσης τὸ αὐτὸ ὄνομα. Ὁ λευκὸς οἶνος Ρομπόλλα κατασκευαζόμενος ἐκ τῆς ποικιλίης τῆς λευκῆς σταφυλῆς τῆς φερούσης τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι κάλλιστος ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν δύναται γὰρ ταξιδεῦσθαι. Καὶ Μοσχάτον δ' οἶνον κατασκευάζουσιν ἀλλ' ὀλίγον. Ἐλαιῶν δὲ ὑπάρχουσι φυτεῖαι ἱκαναὶ κυρίως ἐν τῷ δήμῳ Λιδοθύς. Αἱ λοιπαὶ φυτεῖαι τῆς νήσου εἶναι ἀσήμνητοι, ἀλλ' ἐν τοῖς πέριξ τῶν πόλεων Ἀργοστολίου καὶ Ληξουρίου καλλιεργοῦνται κάλλιστα λαχανικά. Τὰ πεπόνια τέλος τῆς Κεφαλληνίας εἶναι ὀνομαστά.

* *

Ἐκθεσις φυτῶν καὶ ἀνθέων. Ἡ ὑπὸ τοῦ τμήματος τῶν καλῶν τεχνῶν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου διοργανισθεῖσα ἐκθεσις φυτῶν καὶ ἀνθέων ἐν τῷ παρισίῳ κήπῳ Παράδεισος ἀρξαμένη τὴν 6 Μαΐου διήρκεσε τρεῖς ἐν ὄλῳ ἡμέρας. Ἐκθέται παρουσιάσθησαν ἐν συνόλῳ 57, ἐξ ὧν 52 μὲν ἐξ Ἀθηνῶν, εἰς ἐκ Κηφισσίας, τρεῖς ἐκ Κερκύρας καὶ εἰς ἐκ Πατρῶν. Ἐξετέθησαν δ' ἐν συνόλῳ γάστραι μὲν ἀνθέων καὶ φυτῶν 1565, συλλογαὶ δρεπτῶν ἀνθέων καὶ ἰδίᾳ κεκομμένων βόδων 10, προϊόντα ἀνθοδετικῆς 10, πρῶτων λαχανικῶν καὶ ὀπωρῶν συλλογαὶ 10, ἀνθοκομικῆς βιομηχανίας προῖόντων συλλογαὶ 10, τεχνητῶν ἀνθέων καὶ καρπῶν συλλογαὶ 2, ἐξ ἀνθέων ἀγροῦ εἰκόνες τρεῖς, ἔτι δὲ ὁ κήπος ἐν ἧ ἡ ἐκθεσις καὶ κινητὸς κήπος (jardinière) ἐκ 50 γαστρῶν ἄριστα διασκευασμένους.

Τὴν ἔκθεσιν ἐπασκέφθησαν τὴν μὲν α'. ἡμέραν	850
» β'. »	880
» γ'. »	1960

Ἐν συνόλῳ 3690

Ἔτι δὲ διὰ διαρκῶν εἰσητηρίων 69.

Τὰ τῶν βραδείων βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἀνωτέρω, λεπτομέρεια δὲ περὶ πάντων τούτων θέλουσι δημοσιευθῆ προσεχῶς ἐν ἰδίῳ τεύχει.

* *

Ἐπιτροπὴ πρὸς βελτίωσιν τῶν φυλακῶν. Κατόπιν τῆς προτάσεως τοῦ κ. Ι. Τυπάλδου γενομένης ἀποφάσεως ὅπως αὐξηθῆ ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τῆς ἐπὶ τῶν φυλακῶν ἐπιτροπῆς τὸ νομικὸν τμήμα συνήλθεν εἰς ἔκτακτον συνεδρίαν τῇ 10 τοῦ μηνὸς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Κ. Ν. Κωστῆ καὶ παραδεχθὲν τὴν πρότασιν τοῦ προέδρου ἀπήλλαξε τῶν καθηκόντων τῆς ἐπιτροπῆς τὸν κ. Ν. Ζηλήμονα, προβιβάσθηντα εἰς πρόεδρον τῶν ἐν Ἀμφίση Πρωτοδικῶν, ἐξελέξατο δὲ ἄλλα ἔνδεκα μέλη ὅπως μετὰ τῶν πρώτων τεσσάρων ἐξακολουθήσωσι τὰ ἔργα τῆς ἐπιτροπῆς. Οὕτως ἡ ἐπιτροπὴ σήμερον δεκαπενταμελὴς οὔσα ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ κ. Ι. Τυπάλδου προέδρου καὶ τῶν μελῶν κκ. Ἰω. Καρύδα, Δ. Βορρέ, Α. Σκουζέ, Τ. Ἀμπελᾶ, Σ. Βάλβη, Σ. Κωνοφάου, Α. Μαρινοπούλου, Γ. Ἀγγελοπούλου, Ἰω. Ἀραβαντινοῦ, Δ. Ἡλιοπούλου, Ν. Τζαννετοπούλου, Ν. Μοσχάκη, Σ. Δουρούτη καὶ Ν. Δαμβέργη. Ἡ ἐπιτροπὴ συνεδρίασεν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Ι. Τυπάλδου τῇ 26 τοῦ μηνὸς ἐπὶ τῇ προτάσει αὐτοῦ διηρέθη εἰς τρία τμήματα α) τὸ ἐπὶ τῆς τροφοδοσίας καὶ τῆς καθαριότητος τῶν φυλακισμένων συγκείμενον ἐκ τῶν κ. κ. Ι. Τυπάλδου, Ἰω. Καρύδα, Σ. Κωνοφάου, Γ. Ἀγγελοπούλου, Ν. Τζαννετοπούλου, β) τὸ ἐπὶ τῆς θρησκείας καὶ τῆς διδασκαλίας ἠθικῆς καὶ γραμμάτων συγκείμενον ἐκ τῶν κ. κ. Τ. Ἀμπελᾶ, Ν. Μοσχάκη, Σ. Βάλβη, Ν. Δαμβέργη, γ) τὸ ἐπὶ τῆς βιομηχανίας συγκείμενον ἐκ τῶν κ. κ. Ἀλ. Σκουζέ, Τ. Ἡλιοπούλου, Σ. Δουρούτη, Δ. Βορρέ καὶ Α. Μαρινοπούλου.

* *

Σπογγαλιεῖα ἐν Ἑλλάδι. Κατὰ τὸ ἄρτι ἐκδοθὲν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐν Λονδίῳ ἀλιευτικῆς ἐκθέσεως σύγγραμμ. τοῦ κ. Ν. Ἀποστολίδου αἱ ἀλιεῖαι ἐν Ἑλλάδι οἱ μὲ τὴν σπογγαλιεῖαν καταγινόμενοι ἀλιεῖς ἀνήκουσιν εἰς πέντε μόνον λιμένας τοῦ κράτους. Τοῦτ' ἐστὶν εἰς τὴν νῆσον Αἴγιον, τὴν Ὑδραν, τὴν Ἐρμιόνην, τὸ Κρανίδιον καὶ τὸ Τρίκερι. Ἐν τοῖς λιμέσι τούτοις ὑπάρχουσιν 183 πλοῖα κεκτημένα σκαφάνδρους καὶ 540 κεκτημένα δύτας ἀπλῶς καὶ κάμακας. Ἡ σπογγαλιεῖα ἀρχομένη κατὰ τὸν μῆνα Ἀπρίλιον διαρκεῖ τέσσαρας μῆνας, ἐκτελεῖται δὲ τῶν μὲν πλοίων τῶν κεκτημένων σκαφάνδρους κατὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀφρικής, κυρίως δὲ κατὰ τὴν Τριπολίτιδα καὶ τὴν Τύνιδα, τῶν δ' ἄλλων πλοίων κατὰ τὰς ἑλληνι-

κὰς θαλάσσης καὶ μέχρι Κρήτης. Τὸ σύνολον τῶν ἀλιευθέντων σπόγγων κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν Ἑλλάδι προσεκομίσατο τὸ ποσὸν 2,400,000 φράγκων, ἐξ ὧν τῇ μὲν νήτῳ Αἴγινη ἀναλογοῦσι 670,000, τῇ Ὑδρα 1,180,000, τῷ Κρανιδίῳ 300,000, τῇ Ἐρμιόνη 250,000 καὶ τῷ Τρίκερι 100,000. Τὸ ἀπομένον ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου κέρδος διανεμόμενον κατὰ τὰ πλοῖα ἀποφέρει εἰς ἕκαστον αὐτῶν περίπου 10—15,000 φράγκων. Σημειωτέον δ' ὅτι οἱ μὲν μικροὶ καὶ ἐκλεκτοὶ σπόγγοι ἀλιεῦνται ὑπὸ τῶν πλοίων τῶν περιεχόντων δύτας ἢ κάμακας, οἱ δὲ μεγάλοι σπόγγοι ἀλιεῦνται ὑπὸ τῶν πλοίων τῶν ἐχόντων σκαφάνδρους. Οἱ καλλίτεροι σπόγγοι οἱ ὑπὸ ἑλληνικῶν ἀλιευτικῶν πλοίων ἀλιεῦμενοι εἶναι κατὰ πρῶτον λόγον οἱ τῆς Βόμβας καὶ Ματρουσῆς τῆς Τριπολιτίδος, κατόπιν δ' ἔρχονται οἱ τῆς Κρήτης καὶ Κύπρου. Κατώτεροι σπόγγοι εἰσὶν οἱ ἀλιεῦμενοι ἐν Σφᾶξ τῆς Τύνιδος, ἀλλ' οὗτοι προτιμῶνται ἐν Γαλλίᾳ.

* *

Ἕλληνας ἐν Ἰταλίᾳ. Κατὰ τὴν τελευταίαν γενομένην ἀπογραφὴν ἐν τῷ Ἰταλικῷ βασιλείῳ κατεγράφησαν 1212 Ἕλληνες ὑπήκοοι ἐν ταῖς διαφόροις αὐτῆς ἐπαρχίαις ἐξ ὧν ἄνδρες μὲν 843, γυναῖκες δὲ 369. Τὸν μείζονα ἀριθμὸν Ἑλλήνων κέκτηται ἡ ἐπαρχία Μεσσήνης ἀριθμοῦσα 254 ἐξ ὧν 208 ἄνδρες καὶ 46 γυναῖκες. Μετὰ τὴν Μεσσήνην ἔρχεται ἡ ἐπαρχία Νεαπόλεως ἀριθμοῦσα 231 Ἕλληνας κατοίκους ἧτοι 152 ἄνδρας καὶ 79 γυναῖκας, ἡ Βενετία ἀριθμοῦσα 175 ἧτοι 117 ἄνδρας καὶ 62 γυναῖκας, ἡ Λιβόρνος ἀριθμοῦσα 102 ἧτοι 85 ἄνδρας καὶ 16 γυναῖκας. Ἐκ τῶν λοιπῶν Ἰταλικῶν ἐπαρχιῶν αἱ ἐξῆς ἔχουσι κατοίκους Ἕλληνας ἡσσοντας τῶν 100. Ἡτοι ἡ Κετάνη 53, 43 ἄνδρας καὶ 10 γυναῖκας, τὸ Λέτζε 41, 22 ἄνδρας καὶ 19 γυναῖκας, ἡ Ρώμη 38, 23 ἄνδρας καὶ 15 γυναῖκας, ἡ Φλωρεντία 34, 15 ἄνδρας καὶ 19 γυναῖκας, τὸ Βάρι 32, 19 ἄνδρας καὶ 13 γυναῖκας, τὰ Μεδιόβανα 18, 12 ἄνδρας καὶ 6 γυναῖκας, τὸ Πάνορμον 14, 11 ἄνδρας καὶ 3 γυναῖκας, ἡ Πίσα 14 ἄνδρας πάντας καὶ ὁ Ἀγκῶν μόνον 12 ἧτοι 5 ἄνδρας καὶ 7 γυναῖκας, ἐν ᾧ ἄλλοτε ἦν σπουδαῖον ἑλληνικὸν κέντρον. Οἱ λοιποὶ Ἕλληνες κάτω τῆς δεκάδος εἰσὶ διανεμημένοι εἰς τὰς ἐπαρχίας Ἀσκολι, Βονωνίας, Κάλιαρη, Κεζέρτας, Κόμου, Κουνέου, Ἀκράγαντος, Φόγγιας, Ματζεράτας, Παταυίου (ἔνθα εἶναι εἰς ἀνὴρ καὶ 6 γυναῖκες), Περούγιας, λιμένος Μαυρικίου, Ραβέννας, Ρηγίου, Σκλέρνου, Σιένας, Τεράμου καὶ Τυρρινίου (δύο μόναι γυναῖκες). Σημειωτέον ὅμως ὅτι πολλῶν πλείονες Ἕλληνες τὴν καταγωγὴν οἰκοῦσιν ἐν Ἰταλίᾳ, ἀλλὰ τούτων ἄλλοι μὲν εἶναι Ἰταλοὶ ὑπήκοοι, ἄλλοι δ' ἄλλων ἐθνικοτήτων καὶ δὴ καὶ τινες καὶ Τουρκικῆς.

* *

Τὸ ἔαρ τοῦ 1883. Τὸ ἔαρ τοῦ 1883 περιλαμβάνον ὡς γνωστὸν κατὰ τὰς μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις τοὺς μῆνας Μάρτιον, Ἀπρίλιον

καὶ Μάϊον παρουσίασε τὰ ἐξῆς φαινόμενα ἐν Ἀθήναις κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ βοήθου τοῦ Ἀστεροσκοπείου Ἀθηνῶν κ. Ἀλεξ. Βούρλη εὐμενῶς κοινοποιηθεῖσας ἡμῖν εἰδήσεις.

Ἡ μέση αὐτοῦ βρομομετρικὴ θλιψὶς ἦν 749.47 χμ. καὶ μεγίστη μὲν τὴν 31 Μαρτίου (758.65) ἐλαχίστη δὲ τὴν 12 τοῦ αὐτοῦ μηνός (734.16).

Ἡ μέση βρομομετρικὴ θλιψὶς ἐκάστου τῶν τριῶν μηνῶν ἦν

Μάρτιος	748.33
Ἀπρίλιος	749.80
Μάϊος	750.28

Ἡ μέση θερμοκρασία τῶν τριῶν μηνῶν εἰς βαθμοὺς τῆς ἑκατονταβάθμου διαίρεσεως Κελσίου ἦν 15.40 ἀπέναντι 16.43 τοῦ παρελθόντος ἔτους. Καὶ μεγίστη μὲν ἦν τὴν 28 Μαΐου (31.2) ἐλαχίστη δὲ τὴν 12 Μαρτίου (0,7).

Ἡ μέση θερμοκρασία ἐκάστου τῶν τριῶν μηνῶν ἦν

Μάρτιος	10.91
Ἀπρίλιος	14.81
Μάϊος	20.48

Ἡμέρας βροχῆς ἔσχε τὸ ἔαρ 40 τὸ δὲ ποσὸν τοῦ καταπεσόντος ὕδατος ἀνήλθεν εἰς 126,07 χμ. ποσὸν ἐν συγκρίσει μείζον παρελθόντων ἔτων.

Οἱ ἐπικρατέστεροι ἄνεμοι ἦσαν τὰ παρελθόν ἔαρ οἱ Ν πνεύσαντες ἡμέρας 45 καὶ οἱ ΝΑ μετ' αὐτοὺς πνεύσαντες ἡμέρας 18. Κατόπιν ἔρχονται οἱ Β πνεύσαντες ἡμέρας 13, καὶ οἱ Δ πνεύσαντες ἡμέρας 12. Οἱ ΒΑ οἵτινες εἰσὶν ἐκ τῶν ἐπικρατούντων ἐν Ἀθήναις ἀνέμων μόνον δις ἐπνευσάν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν τριῶν μηνῶν. Ἐπνευσάν δ' ἄπαξ ἄνεμοι Α καὶ ΝΑ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

Μάϊος 1885.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Συνεκροτήθη ἡ τελευταία συνεδρία τοῦ Συλλόγου τὸν λήξαντα μῆνα καὶ ἐκηρύχθη ἡ λήξις τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ διὰ τὸ τρέχον ἔτος.

ὑπεβλήθη αἵτησις τῶν κατοίκων Κρήνης ὅπως ὁ Σύλλογος συμμετάσχη τοῦ γενομένου ἔρανου πρὸς ἀνάγεσιν τῶν σχολείων αὐτῶν. Ὁ Σύλλογος ἐκ τοῦ ὑστερήματός αὐτοῦ ἐψηφίσατο συνδρομὴν 100 δραχμῶν.

Ἐγένετο δεκτὴν ὅπως ἀνατεθῆ εἰς μέλη τοῦ Συλλόγου ἡ ἐπιθεώρησις κατὰ τὸ θέρος τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις σχολῶν τῶν ἀπόρων παιδῶν. Ὁ

κ. Ἀνδρέας Μεταξᾶς ἀνέλαβε τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν ἐν Πάτραις καὶ Ζακύνθῳ σχολῶν τῶν ἀπόρων παιδῶν.

Ἡρξάντο καὶ ἐπερατώθησαν αἱ ἐξετάσεις τῆς ἐν Ἀθήναις σχολῆς τῶν ἀπόρων παιδῶν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτικῶν Σχολείων καὶ πολλῶν φιλομούσων. Μέλη τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς ἐξελέχθησαν ὑπὸ τῆς κομητείας τῆς Σχολῆς οἱ κκ. Εὐγένειος Δεπάστας ἀρχιμανδρίτης, Ἰγνάτιος Μοσχάκης καὶ Βλάσιος Σκορδέλης.

Ἐγένετο ἐν Φαλήρῳ τὴν 22 Μαΐου τὸ ἐτήσιον συμπόσιον τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἐπιτίμου προέδρου τοῦ Συλλόγου κ. Κ. Παπαρηγοπούλου. Προπώσεις ἐξεφωνήθησαν καὶ λόγοι ἀντηλλάγησαν ἐγκαρδίου συμπνοίας καὶ ὑποσχέσεις ἐργασιῶν μειζόνων διὰ τὸ μέλλον. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ γεύματος ἐπαικνίζεν ἡ μουσικὴ τοῦ πυροβολικοῦ.

Ἐξελέχθησαν ἔφορος μὲν τῆς Σχολῆς τῶν ἀπόρων παιδῶν ὁ κ. Κ. Βάμβας, κοσμητόρες δὲ οἱ κκ. Ν. Κουρῆς, Γ. Δουρουτῆς, Κ. Διγενῆς, Ν. Τριανταφυλλίδης, Α. Μαρινόπουλος καὶ Κ. Κουτσαλέζης. Μέλη δὲ τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς οἱ κκ. Α. Βαρζέλης, Ν. Πολίτης καὶ Στέφ. Ἰωαννίδης.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ

Τμήμα καλῶν τεχνῶν. Εἰς δύο συνεδρίας συνήλθε τὸ τμήμα τοῦτο κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα. Καὶ ἐν μὲν τῇ α' συνεδρίᾳ ἐκανονίσθησαν τὰ τῆς ἐκθέσεως τῶν ἀνθέων καὶ ἐψηφίσθησαν συμφώνως τῷ κανονισμῷ τὰ ἀπονεμηθησόμενα βραβεῖα. Ἐξελέχθησαν δὲ συγχρόνως ἑλλανοδίκαι οἱ κύριοι Ι. Ι. Σκυλίτσης, Θεόδωρος Χελδράχ καὶ Η. Γεννάδιος.

Κατὰ δὲ τὴν β' συνεδρίαν ἀνεγνώσθη μὲν ἡ ἐκθεσις τῶν ἑλλανοδικῶν ἡ ἐν τῷ παρόντι τεύχει δημοσιευομένη, ὑπεβλήθη δὲ καὶ λογοδοσία τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ πάντων τῶν ἀφορώντων τὴν τελεσθεῖσαν ἐκθεσιν τῶν ἀνθέων. Τὸ τμήμα ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ τῇ ἐπιτροπῇ, ἐψηφίσατο δ' ὅπως αἱ ἐκθέσεις τῶν ἀνθέων τελῶνται ἐτησίως καὶ παρεδέρξαιτο ὅπως ἡ β' ἐκθεσις τελεσθῆ τὰ τέλη Ἀπριλίου τοῦ 1884. Τὰ κατ' αὐτὴν θέλουσι προκηρυχθῆ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον ὅτε ἐκ νέου θέλει συνέλθῃ τὸ τμήμα.

Γενομένου δὲ λόγου ἂν δύνανται νὰ εἰσαχθῶσι καὶ παρ' ἡμῖν αἱ τοσοῦτοι ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ εὐδοκιμοῦσαι δημῶδεις συναυλίας πρὸς διάδοσιν ἐκλεκτῆς μουσικῆς καὶ ἐπίρρωσιν τοῦ μουσικοῦ αἰσθημάτος, ἀπεφασίσθη ὅπως ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ τῶν κκ. Ἀλεξ. Αὐγερινού, Ν. Ρῶκ καὶ Ἰωάν. Μίνδλερ μελετήσῃ τὸ ζήτημα καὶ ὑποβάλλῃ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μελέτης ταύτης.

Μεθ' ὃ ὁ προεδρεύων ἀντιπρόεδρος τοῦ τμήματος τούτου κ. Ι. Ι. Σκυλίτσης ἐκήρυξε τὴν λήξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ.

Τμήμα νομικὸν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν. Ἐν τῇ μηνιαίᾳ συνεδρίᾳ τοῦ τμήματος τούτου ὑπεβλήθη ἡ ἔκθεσις τῆς ἐπὶ τῆς βελτιώσεως τῶν δικαστηρίων εἰσηγητικῆς ἐπιτροπῆς, ἀπεφασίσθη δέ, προτάσει τοῦ κ. Ζηλήμονος, ὅπως ἀποσταλῶσιν ἀντίτυπα αὐτῆς καὶ πρὸς τὰ δικαστικά ἐν Ἑλλάδι συμβούλια καὶ τοὺς δικηγορικούς συλλόγους, ἵνα ὑποβάλλωσιν οἱ θέλοντες τὰς ἐπὶ τῶν προτεινομένων γνώμας τῶν. Τὸ τμήμα, ἐκφράσαν τὰς εὐχαριστίας του πρὸς τὰ μέλη τῆς εἰσηγητικῆς ταύτης ἐπιτροπῆς, ἐργασθέντα μετὰ πολλῆς προθυμίας, ἀπεφάσισεν, ὅπως πρῶτον ἀντικείμενον συζητήσεως κατὰ τὴν ἐκπάλειψιν τῶν συνεδριῶν ὁρισθῆ ἢ περὶ δικαστηρίων πρότασις, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκθέσεως ταύτης. Μετὰ ταῦτα ὑπεβλήθη μὲν ἡ ἔκθεσις τῆς ἐτέρας περὶ ἐμφυχώσεως τῆς γεωργίας ἐπιτροπῆς, ἐπὶ τῆς σχετικῆς προτάσεως τοῦ κ. Σ. Σπηλιωτάκη, ἀνεκοινώθη δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Τιμ. Ἀμπελά, μέλους τῆς περὶ περιορισμοῦ τοῦ χρόνου τῆς προφυλακίσεως ἐπιτροπῆς, τὸ συμπέρασμα αὐτῆς μετ' ἰδίας προτάσεως, ὅπως καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ὡς σχετικὸν πρὸς τὸ γενικὸν περὶ βελτιώσεως τῶν δικαστηρίων ζήτημα, συζητηθῆ συγχρόνως μετ' αὐτοῦ, ὅπερ καὶ ἀπεδέξατο τὸ τμήμα. Μετὰ ταῦτα τὰ μέλη τῆς ἐπὶ τῆς βελτιώσεως τῶν φυλακῶν ἐπιτροπῆς ἐξέθηκον τὰς ἐργασίας αὐτῆς, ἐπρότειναν δὲ ὅπως συμπληρωθῆ ἡ ἐπιτροπὴ καὶ πολλαπλασιασθῶσιν τὰ μέλη αὐτῆς, ἵνα κατασθῆ ἔφικτός ὁ καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας καὶ ἡ ἀναπλήρωσις τῶν μελλόντων ἄπουσισάσῃ κατὰ τὸ θέρος. Τὸ τμήμα, δεχθὲν τὰς προτάσεις τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τὴν ἐκ ταύτης παραίτησιν τοῦ κ. Ν. Ζηλήμονος, προαχθέντος εἰς πρόεδρον τῶν ἐν Ἀμφίστῃ πρωτοδικῶν, ἐξελέξατο ἑνδεκαμελῆ ἐπιτροπὴν, ἣτις μετὰ τῶν ὑπαρχόντων μελῶν καὶ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κ. Τυάλλδου θέλει κανονίσει τὰς ἐργασίας τῆς καὶ συνεχίσει τὸ ἔργον τῆς ὑφισταμένης ἐπιτροπῆς, πρὸς ἣν καὶ αὐθις ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας του τὸ τμήμα.

Μετὰ ταῦτα ὁ πρόεδρος κ. Κ. Ν. Κωστής ἐδήλωσεν ὅτι ἕνεκα τοῦ ἐπερχομένου θέρους καὶ τῆς κατ' αὐτὸ ἀπουσίας πολλῶν μελῶν διακόπτονται αἱ συνεδρίαὶ τοῦ τμήματος μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου, συμφώνως πρὸς τὰς ἀποφάσεις καὶ τῶν λοιπῶν τμημάτων τοῦ Συλλόγου.

Τμήμα φιλολογικὸν καὶ ἀρχαιολογικόν. Μία συνεκροτήθη συνεδρία τοῦ τμήματος τούτου. Καὶ ἐν ἀρχῇ μὲν ὑπεβλήθησαν τῷ τμήματι τὰ πολύτιμα βιβλία, ἅπερ ὁ ἐν Ἀμερικῇ περίπυστος Σμιθ-σώνειος Σύλλογος ἀπέστειλε τῷ Παρνασσῷ, μεθ' ἧ λαδῶν τὸν λόγον ὁ κύριος Ἰω. Σκαλλιῶν ἀνεκοινώσεν ἐκ τῆς βιβλιοθήκης Πάτρμου διαθήκην περιέργου Γερμανοῦ καθηγουμένου Πάτρμου, φέρουσαν ἐν τῷ καταλόγῳ τοὺς ἀριθμοὺς ΡΓ' 12. Ὁ αὐτὸς ἀνέγνω μετὰφρασιν τῆς διακηρύξεως τῆς Τουρκίας περὶ τοῦ κατὰ τῆς Ῥωσίας πολέμου ἑλληνιστί, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 8]20 Δεκεμβρίου 1827. Εἶτα ὁ κ. Γ. Κρέμος ὑπέβαλε χειρόγραφον τοῦ Γεωργίου Βουλπιώτου, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν α Σύντομος ἔκθεσις

τῶν διατρεψάντων ἐν τῇ δυτικῇ Ἑλλάδι ἀπὸ τοῦ 1821 ἕως τῆς κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατείας τοῦ Μουσταφᾶ πασχ Σκόδρα καθὼς τὰ ἤκουσα ἀπὸ Τούρκου Ἀλβανούς, ἐπεὶ δὲ ἤμουν εἰς τὴν Ἀλβανίαν, ἕως τοῦ 1823». Ἐν τῇ διηγήσει ταύτῃ ἐκτίθενται ἰδίως τὰ περὶ τοὺς Σουλιώτας ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1820, ἡ ἐκστρατεία τῶν Τουρκαλβανῶν κατὰ τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, ἡ μάχη τοῦ Μάρκου Μπότσαρη καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ, ἡ πολιορκία τοῦ Αἰτωλικοῦ καὶ ἡ πρώτη πολιορκία Μεσολογγίου. Ὁ κ. Α. Μελετόπουλος ἐπιδεικνύει εἶτα μικρὰν πηλίνην χριστιανικὴν μνησθῆναι, ἐξ Ἀλεξανδρείας προερχομένην, ἣτις παριστᾷ ἀφ' ἑνὸς τὸν Δαυιδ μετὰ τῶν λεόντων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἐπιγραφὴν: «Ἄγιος Μηνᾶς Εὐλογία.» Ὁ κ. Μ. Η. Λάμπρος ἀναφέρει περιέργου παράδοσιν, ἣν ἤκουσε παρὰ δύο γερόντων Ἀθηναίων, καθ' ἣν κάτωθεν τῆς πλατείας τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἀγίου Φιλίππου ὑπάρχει ἀρχαῖος ναός. Ὁ εἰς τῶν δύο τούτων Ἀθηναίων εἶπεν αὐτῷ ῥητῶς, ὅτι κατὰ τὸ 1835 μετὰ τοῦ τότε Βαυαροῦ μηχανικοῦ Σάουπερτ καταλθόντες ἐκ τινος ἐκεῖ φρεατοῦ, οὗ ἡ θέσις τῷ ἐπεδείχθη, καὶ βადίσαντες πρὸς ἀνατολὰς ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ ὕδατῷ ἐφθάσαν εἰς εὐρὺν χῶρον, ἔνθα πολλοὶ ὑπῆρχον κίονες. Ὁ κ. Λάμπρος ἀναφέρων ταῦτα εἶπεν, ὅτι καίτοι ὡς εἰκάζεται ἐκεῖ ὑπάρχει φρεαττὺς, δέον οἱ ἀρμόδιοι νὰ ἐπιληφθῶσιν τῶν ἀπαιτουμένων ἐρευνητῶν, ὅπερ καὶ παρεδέξατο τὸ τμήμα. Μετὰ τοῦτον ὁ κ. Ν. Φιλίπιδης ἀνέγνω αὐτόγραφον Ἐμμανουὴλ Παπαῦ πρὸς τοὺς ἐν Κασσάνδρᾳ γεγραμμένον ἀπὸ 3 Ἰουνίου 1821. Ὁ κ. Θ. Νικολαΐδης Φιλαδέφου εἶπεν, ὅτι ἡ ἐκλεχθεῖσα ὑπὸ τοῦ τμήματος ἐπιτροπὴ πρὸς βελτίωσιν τῶν διδαστηρίων τῶν δημοτικῶν σχολείων ἐπεσκέφη ταῦτα, καὶ ἔχει σχέδιον περὶ ἀνεγέρσεως διδαστηρίων. Ἀλλὰ τὰ περὶ τούτου ἀνεβλήθησαν διὰ τὸν Σεπτέμβριον, καθότι νῦν δὲν ὑπολείπεται χρόνος. Ἐν τούτοις ἡ ἐπιτροπὴ θέλει ἐξακολουθῆσαι διασκεπτομένη καὶ κατὰ τὸ θέρος. Ἐν τέλει ὁ κ. Κ. Παπαρρηγόπουλος πρόεδρος τοῦ τμήματος, κηρύττων τὴν λήξιν τῶν συνεδριῶν περιέλαβεν ἐν συνόψει τὰς γινομένης ἐργασίας, αἷτινες τρανῶς ἐκ τῶν ὑστέρων διέψευσαν τὰς προὑπαρξάσας ἀμφιβολίας περὶ τῆς ἐπιτυχίας θεσμοῦ ἐν τῷ Συλλόγῳ, ὅστις λαμπρότερον ἐπαγγέλλεται τὰ ἀποτελέσματα ἐν τῷ μέλλοντι. Ἐπιτιμῶν δὲ εἰδικώτερον τὰς ἐργασίας ταύτας, ἀνευρίτκει αὐτὰς ἀξιωτάτας λόγου, εἰς δὲ πιστεύει ὅτι καὶ ἡ κοινὴ πληρέστατα θὰ συμφωνήσῃ μετὰ τὴν προσεχῆ δημοσίευσιν αὐτῶν. Ὁ χρόνος ὑπῆρξε βραχύς, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου τὸ τμήμα νέας θ' ἀναλάβῃ δυνάμεις μετὰ τοιαύτην ἐπιτυχίᾳ τοῦ ἔργου ἀρχήν.

Τμήμα φυσιογνωστικόν. Καὶ τούτου τοῦ τμήματος μία συνεκροτήθη συνεδρία. Καὶ πρῶτος μὲν ὁ κ. Δ. Χασιώτης, ὑφηγητῆς τῆς ἱστολογίας, ἐποιήσατο ἀνακοίνωσιν περὶ τῆς ἐμβρυακῆς ἀναπτύξεως τῶν ῥαβδοπῶν μυϊκῶν ἰνῶν τῶν μαστοφόρων ζῶων κατὰ τὰς ἐρευνας, αἷς ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν του ἐποιήσατο ἐν τῷ ἐνταῦθα ἱστολογικῷ ἐργαστηρίῳ ὁ διδάκτωρ τῆς ἰατρικῆς κ. Ι. Χ. Κιοσές. Κατὰ τὰς ἐρευνας ταύτας ἡ μυϊκὴ ἴς πλὴν τῶν γνωστῶν σταδίων διέρχεται καὶ ἕτερα μέρη οὗ τελειοποιηθῆ. Ἐν τῷ πρωτοπλάσματι τοῦ ῥαβδοπῶν μυϊκοῦ κυττάρου κατὰ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν πυρήνων τὰ λεπτὰ κοκκία μεγεθύνονται εἰς τοῦτον ἐνίοτε βαθμὸν, ὥστε γίνονται ἰσομεγέθη πρὸς τοὺς πυρήνας ἢ καὶ μείζονα, καὶ εἶναι κατὰ σειρὰν διατεταγμένα ὑπ' αὐτούς. Οἱ πυρήνες λαμβάνουσι σχῆμα κωδωνοειδές